

BOSNA I HERCEGOVINA

Program ekonomskih reformi za 2020. – 2022. godine
(PER BiH 2020-2022)

Sarajevo, januar/siječanj 2020. godine

Sadržaj

1. SVEUKUPNI OKVIR I CILJEVI POLITIKE	5
2. IMPLEMENTACIJA SMJERNICA POLITIKE.....	7
3. MAKROEKONOMSKI OKVIR	8
4. FISKALNI OKVIR.....	23
4.1. Strategija politike i srednjoročni ciljevi	23
4.2. Implementacija budžeta u 2019. godini	26
4.3. Srednjoročni izgledi budžeta	40
4.4. Strukturni bilans (ciklična komponenta deficita, jednokratne i privremene mjere, fiskalna politika).....	49
4.5. Nivo zaduženosti i razvoj događanja, analiza vanrednih operacija i usklađivanje toka i stanja	51
4.6. Analiza osjetljivosti i upoređivanje s prethodnim programom	64
4.7. Fiskalno upravljanje i budžetski okviri	70
4.8. Održivost javnih finansija	72
5. STRUKTURNE REFORME U PERIODU 2020.-2022.....	76
5.1. Identifikacija ključnih prepreka za konkurentnost i inkluzivni rast	76
5.2. Sažetak reformskih mjera	78
5.3. Analiza po oblastima i mjerama strukturnih reformi	79
5.3.1. Reforma tržišta energije i transporta	79
5.3.2. Poljoprivreda, industrija i usluge	89
5.3.3. Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije	98
5.3.4. Istraživanje, razvoj i inovacije i digitalna ekonomija	114
5.3.5. Reforme vezane za trgovinu	119
5.3.6. Obrazovanje i vještine	121
5.3.7. Zapošljavanje i tržište rada	125
5.3.8. Socijalna zaštita i inkluzija	129
6. TROŠKOVI I FINANSIRANJE STRUKTURNIH REFORMI	132
7. INSTITUCIONALNA PITANJA I UKLJUČENOST ZAINTERESIRANIH STRANA	133
Prilog 1.....	137
Prilog 2.....	199

1. SVEUKUPNI OKVIR I CILJEVI POLITIKE

Vlasti Bosne i Hercegovine su tijekom 2019. godine održale makroekonomsku i fiskalnu stabilnost, a u gospodarstvu je nastavljen trend ekonomskog rasta. Zbog zastoja u implementaciji rezultata Općih izbora 2018., tijekom prvih 11 mjeseci 2019. godine nije bio donesen Proračun institucija BiH, ali je stabilnost financiranja javnih usluga osiguravana tako da je Vijeće ministara u svom kapacitetu pravodobno donosilo Odluke o privremenom financiranju.

Istodobno fiskalna stabilnost Bosne i Hercegovine u prethodnoj godini podržana je pravodobnim usvajanjem proračuna Federacije BiH za 2019. (usvojen je u siječnju 2019. godine), kao i Proračuna Republike Srpske za 2019. godinu (usvojen u prosincu 2018. godine).

Zastoj u procesu donošenja Proračuna Institucija Bosne i Hercegovine za 2019. godinu otklonjen je nakon što je 23. 12. 2019. formiran novi saziv Vijeća ministara BiH, te je Fiskalno vijeće Bosne i Hercegovine na sjednici održanoj 27. 12. 2019. donijelo novi Globalni fiskalni okvir za razdoblje 2020 - 2022. godina. koji je preduvjet za usvajanje Proračuna institucija BiH za 2020. godinu koje se očekuje u prvom kvartalu ove godine. Fiskalni cilj Bosne i Hercegovine i dalje ostaje ostvarivanje primarnog suficita uz kontrolu javne potrošnje kako konsolidirana javna potrošnja na razini Bosne i Hercegovine ne bi prelazila 40% BDP-a, ali je i Fiskalno vijeće BiH nakon više godina donijelo odluku o povećanju Proračuna institucija BiH za 30 milijuna KM.

Usvajanje Globalnog okvira fiskalne bilance i politika u BiH osigurava usuglašenost temeljnih makroekonomskih i fiskalnih pretpostavki koje se koriste pri sačinjavanju dokumenata okvirnih proračuna na svim razinama vlasti. Ovako definirani fiskalni ciljevi čine osnovnu pretpostavku za proračunsko planiranje svih nosilaca fiskalnih politika u BiH što je važno za ostvarenje fiskalne koordinacije u BiH.

Prema trenutno dostupnim podacima iz nacionalnih računa Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine u prvoj polovini 2019. godine Bosna i Hercegovina je ostvarila ekonomski rast od oko 2,3 % u odnosu na isti period prethodne godine. Ova stopa ekonomskog rasta predstavlja nastavak trenda iz prethodne godine i u rangu je regionalnog prosjeka, ali se primjećuje utjecaj usporavanje gospodarskog rasta u vanjskom okruženju tj. slabljenja ekonomske aktivnosti u zemljama EU.

Proračun Republike Srpske pripremljen je od Vlade RS-a i usvojen u Narodnoj skupštini RS-a 18. 12. 2019. godine.

Proračun Federacije BiH za 2020. godinu usvojen je u Parlamentu FBiH 19./20. 12. 2019. godine.

Slijedeći „Smjernice za programe ekonomskih reformi“, nadležne institucije u Bosni i Hercegovini pripremile su Program ekonomskih reformi za 2020. - 2020. godinu (ERP). Ovogodišnji program je šesti po redu koji se dostavlja Europskoj komisiji. Program ekonomskih reformi sadrži srednjoročni makroekonomski okvir i okvir fiskalne politike, uključujući i fiskalne mjere, te sveobuhvatan program strukturalnih reformi u cilju poboljšanja rasta i konkurentnosti zemlje.

Program ekonomskih reformi 2020. - 2022. godine izrađen je prema Smjernicama za izradu programa ekonomskih reformi, koje je dostavila Europska komisija.

Direkcija za ekonomsko planiranje nastojala je ojačati koordinacijsku ulogu u smislu proširenja opsega koordinacije pri izradi Programa ekonomskih reformi. Direkcija za ekonomsko planiranje

koordinirala je izradu ERP-a suradnji s koordinatorima za izradu Programa ekonomskih reformi, koje su imenovale vlade entiteta.

Okvir koji preciznije definira suradnju svih razina vlasti pri izradi ERP-a je „Plan aktivnosti za izradu Programa ekonomskih reformi“. Plan aktivnosti za izradu Programa ekonomskih reformi osnovni je dokument koji regulira proces izrade Programa ekonomskih reformi i suradnju između različitih razina vlasti, Vijeća ministara BiH, Vlade Federacije BiH i Vlade Republike Srpske. Program ekonomskih reformi 2020.-2022. je izrađen na osnovu priloga koje su dostavile nadležne institucije prema usvojenom Planu aktivnosti po rokovima i nosiocima aktivnosti.

Entitetski koordinatori su dostavili Direkciji za ekonomsko planiranje priloge za Programe ekonomskih reformi ERP za 2020. - 2022. godinu koji su usvojeni na entitetskim vladama.

Direkcija za ekonomsko planiranje je, tijekom cijelog procesa i prije usvajanja dokumenata na nižim razinama vlasti, koordinirala proces kako bi doprinosi u fazi pisanja prvih nacрта bili usklađeni sa Smjernicama Europske komisije. Konačno, Program ekonomskih reformi BiH za 2020.-2020. godinu je usvojilo Vijeće ministara BiH na 3. sjednici održanoj 30.01.2020. godine.

2. IMPLEMENTACIJA SMJERNICA POLITIKE

Srednjoročni okvir makro-fiskalnog planiranja PER-a u cilju predavljanja dosljedne i konsolidirane analize i politike na nivou zemlje ostaje na istom nivou i nema planiranih aktivnosti za unapređivanje istih. Još uvijek je u toku evidentiranje zaposlenosti u javnom sektoru i rješavanje zaostalih plaćanja. Postoji potreba za dodatnim aktivnostima u pružanju pravovremenih, iscrpnih i posebno statističkih podataka na nivou zemlje o državnim finansijama, nacionalnim računima i statistikama tržišta rada. Anketa o radnoj snazi se u Bosni i Hercegovini izdaje na godišnjem nivou.

FIPA je u saradnji sa predstavnicima IFC/WBG izradila Nacrt Okvirne strategije BiH za privlačenje i promociju stranih investicija koji će služiti članovima radne grupe kao polazni materijal za izradu Strategije. Za poboljšanje ciljanja socijalnih transfera u Bosni i Hercegovini je potrebno provesti reformu socijalnog sektora na entitetskim nivoima

Očuvanje integriteta aranžmana valutnog odbora i nezavisnost centralne banke kako bi se održala monetarna stabilnost su prioriteti koji se kontinuirano prate. Jedan val forecastinga je proveden u Centralnoj banci BiH i planira se nastavak rada na analitičkim i prognostičkim kapacitetima Centralne banke. Istraživanje o inflatornim očekivanjima je započelo i drugi ciklus je u toku. Počela je priprema za anketiranje banaka. Aktivnosti na razvijanju makroprudencijalnog okvira nisu započele. Preostale prepreke koje otežavaju rješavanje loših kredita nisu u potpunosti uklonjene. Izmjene i dopune Zakona o osiguranju depozita BiH je usklađen i pripremljen u nacrtu.

Nisu uspostavljeni javno dostupni registri javnih preduzeća. Cjelodržavni Strateški okvir za upravljanje finansijama nije usvojen.

Postoji prostor za usklađivanje procedure registracije poslovanja, licenciranja i dozvola između entiteta u cilju stvaranja jedinstvenog ekonomskog prostora. U toku su aktivnosti koje bi trebale osigurati potpunu implementaciju Zakona o elektronskom potpisu. Osiguranje kvaliteta obrazovanja i povezivanje sa tržištem rada se provodi kroz razvoj i provođenje kvalifikacijskog okvira u BiH. Aktivnosti se provode na rasterećivanju javne službe za zapošljavanje od administrativnih obaveza koje se odnose na zdravstveno osiguranje za registrovane nezaposlene.

3. MAKROEKONOMSKI OKVIR

Makroekonomski pokazatelji za period 2017-2022

Indikator	Zvanični podaci*		Projekcije			
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nominalni BDP u mil KM	32.326	34.016	35.346	36.893	38.720	40.699
Nominalni rast u %	4,1	5,2	3,9	4,4	5,0	5,1
BDP deflator (prethodna godina = 100)	101,1	101,6	100,9	100,8	101,3	101,3
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	31.986	33.490	35.041	36.590	38.226	40.185
Realni rast u %	3,0	3,6	3,0	3,5	3,6	3,8
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	1,3	1,4	1,0	1,2	1,4	1,5
Potrošnja u mil KM	30.852	32.106	32.992	33.982	35.027	36.268
Realni rast u %	1,0	2,2	1,6	1,6	1,7	1,8
Vladina potrošnja u mil KM	6.369	6.611	6.776	6.918	7.056	7.268
Realni rast u %	1,5	0,9	1,0	0,6	0,5	0,5
Privatna potrošnja u mil KM	24.482	25.496	26.216	27.064	27.971	28.999
Realni rast u %	0,8	2,5	1,8	1,9	2,0	2,1
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	5.653	6.310	6.857	7.556	8.240	9.095
Realni rast u %	5,8	9,2	8,3	9,7	8,9	8,8
Vladine investicije u mil KM	728	859	954	1.240	1.450	1.653
Realni rast u %	1,4	15,4	9,4	28,1	15,3	11,2
Privatne investicije u mil KM	4.924	5.451	5.903	6.316	6.790	7.442
Realni rast u %	6,4	8,3	8,1	6,7	7,6	8,3
Uvoz u mil KM	17.701	18.635	19.476	20.799	22.420	24.344
Nominalni rast u %	13,2	5,3	4,5	6,8	7,8	8,6
Realni rast u %	7,7	3,2	2,5	4,2	5,6	5,0
Izvoz u mil KM	12.574	13.559	14.291	15.466	17.084	18.845
Nominalni rast u %	18,0	7,8	5,4	8,2	10,5	10,3
Realni rast u %	11,8	5,9	3,4	6,0	7,5	7,1
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	15,9	16,5	17,2	18,0	19,2	20,1
Bilans tekućeg računa u mil KM	-1.473	-1.376	-1.470	-1.609	-1.605	-1.763
Rast u %	6,2	-6,6	6,9	9,5	-0,3	9,8
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-4,6	-4,0	-4,2	-4,4	-4,1	-4,3

*Posljednji revidirani raspoloživi podaci.

Realni sektor

Najnovija ekonomska kretanja

Prema zvaničnim podacima BHAS (statistika nacionalnih računa), Bosna i Hercegovina je u 2018. godini ostvarila realni rast bruto domaćeg proizvoda (dalje u tekstu BDP) od 3,6% (mjereno rashodovnim pristupom), što predstavlja nastavak trenda ekonomskog rasta iz prethodnih godina. Ovaj ekonomski rast je ostvaren zahvaljujući jačanju domaće i izvozne tražnje uslijed izrazito povoljnih ekonomskih prilika u vanjskom okruženju. Imajući u vidu strukturu ekonomije u Bosni i Hercegovini u okviru koje finalna potrošnja i investicije predstavljaju ključne komponente ekonomskog rasta sasvim je očekivano da su iste imale najveći doprinos u ekonomskom rastu u 2018. godini. Tako je tokom 2018. godine finalna potrošnja zabilježila rast od 2,2% i doprinos ekonomskom rastu od 2,1 procentna poena (dalje u tekstu p.p), dok je u okviru investicija zabilježen rast od 9,2% i doprinos ukupnom ekonomskom rastu od 1 p.p. S druge strane, povoljne ekonomske prilike u međunarodnom ekonomskom okruženju u 2018. godini rezultirale su povećanjem ukupnog izvoza u Bosni i Hercegovini od oko 6%, dok je uvoz ostvario rast od 3,2% što je dovelo do smanjenja trgovinskog deficita od 3,6% i pozitivan doprinos ekonomskom rastu od oko 0,5 p.p.¹

Prema preliminarnim podacima Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine (dalje u tekstu BHAS) statistika nacionalnih računa rashodni pristup, procjenjuje se da je Bosna i Hercegovina u K1 2019. godine ostvarila ekonomski rast od 2,3% u odnosu na isti period prethodne godine, dok je desezonirana stopa u odnosu na K4 2018. godine iznosila 0,6%.² Ovo predstavlja nastavak trenda ekonomskog rasta iz prethodne godine, s tim da je registrirana stopa rasta bila nešto niža u odnosu na prethodnu godinu. Usporavanje trenda ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini u odnosu na prethodnu godinu u velikoj mjeri je posljedica slabljenja ekonomskih kretanja u međunarodnom ekonomskom okruženju u prvoj polovini 2019. godine koje se manifestovalo usporavanjem rasta bruto domaćeg proizvoda prije svega u zemljama Europske Unije (dalje u tekstu EU). Naime, prema preliminarnim podacima EUROSTATATA za prvo polugodište 2019. godine ekonomski rast u zemljama EU28 iznosio je 1,5% u odnosu na isti period prethodne godine, što predstavlja značajno nižu stopu rasta u odnosu na prethodnu godinu. Posmatrano po zemljama, najznačajnija slabljenja ekonomskog rasta u P1 2019. godine zabilježena su u Njemačkoj i Italiji gdje su registrirane stope rasta iznosile 0,7% odnosno -0,1% u odnosu na isti period prethodne godine.³

S druge strane, ako se na bazi raspoloživih podataka (nacionalni računi za K1 2019. godinu i kratkoročni ekonomski pokazatelji za P1 2019. godinu) posmatra ekonomski rast u Bosni i Hercegovini mogu su primjetiti prvi znaci usporavanja rasta BDP-a u odnosu na prethodnu godinu. Naime, stopa ostvarenog ekonomskog rasta od 2,3% u K1 2019. godini je znatno niža u odnosu na K1 2018. godine kada je registrirani rast iznosio 3,1%. Ako se ima na umu da je tokom prethodnog perioda vanjsko okruženje predstavljalo jednu od ključnih determinanti ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini, nije teško zaključiti da je usporavanje istog u 2019. godini direktna posljedica slabljenja ekonomske aktivnosti u zemljama EU. Raspoloživi kratkoročni podaci o ekonomskim kretanjima u Bosni i Hercegovini u P1 2019. godine kao što su pad indeksa industrijske proizvodnje od 4,5%, stagnacija robnog izvoza -0,1%, kao i usporen rast broja zaposlenih u odnosu na prethodnu godinu, te nizak nivo građevinskih radova nagovještavaju usporavanje ekonomskog rasta do kraja 2019. godine. Vrijedi također istaći da su negativne

¹ BHAS, Saopštenje, „Bruto domaći proizvod za Bosnu i Hercegovinu 2018. godinu, rashodni pristup, prvi rezultati“, 23.07.2019. godine.

² BHAS, Saopštenje, „Bruto domaći proizvod, rashodni pristup, tromjesečni podaci“, 28.06.2019. godine

³ EUROSTAT, News release, “GDP main aggregates and employment estimates for second quarter 2019”, 13/2019, 6 September 2019.

posljedice slabljenja privredne aktivnosti iz vanjskog okruženja znatno vidljivije u okviru izvozno orijentiranih grana prerađivačke industrije i samog izvoza roba u Bosne i Hercegovine. S toga se prema projekcijama DEP-a do kraja 2019. godine očekuje znatno niža stopa rasta ukupnog izvoza od 3,4% u odnosu na prethodnu godinu. Unatoč slabljenju izvozne tražnje očekivani rast robnog izvoza je 2,5% (što je duplo niža stopa rasta u odnosu na prethodnu godinu), dok se istovremeno očekuje nešto značajniji rast izvoza usluga od oko 6%. S druge strane, ako se u vidu ima struktura privatne potrošnje u Bosni i Hercegovini koja je prilično neelastična, do kraja 2019. godine može se očekivati nastavak trenda rast ukupnog uvoza od 2,5% na kraju 2019. godine. Ovo približavanje stopa rasta izvoza i uvoza obzirom na znatno višu uvoznu osnovicu dovelo bi do blagog povećanja vanjskotrgovinskog deficita, dok bi doprinos vanjske trgovine u ekonomskom rastu bio neutralan.

Međutim, unatoč slabljenju pokazatelja iz proizvodno-izvoznog sektora očekuje se da će Bosna i Hercegovina kroz komponente domaće tražnje (potrošnja i investicije) na kraju 2019. godine ostvariti ekonomski rast od oko 3% u odnosu na prethodnu godinu.⁴ Naime, ako se ima u vidu da privatna potrošnja čini oko 75% BDP-a u Bosni i Hercegovini nije teško zaključiti da kretanja u okviru ove komponente u biti određuju kretanje ekonomskog rasta u zemlji. Tako se na osnovu pokazatelja kako što su rast privatne potrošnje u K1 2019 godine od 1,6%, povećanje broja zaposlenih i penzionera kao i njihovih primanja (koja su još uvijek veoma skromna), te tekućih priliva iz inostranstva očekuje da bi privatna potrošnja do kraja 2019. godine mogla ostvariti rast od 1,8%. Uz ovaj rast privatne potrošnje očekuje se i rast javne potrošnje od 1% što bi na kraju godine trebalo rezultirati povećanjem ukupne finalne potrošnje od 1,6%. Pored povećanja potrošnje, u 2019. godini u Bosni i Hercegovini se očekuje da bi povećanje investicionih ulaganja od 8,3% kroz ulaganja privatnog i javnog sektora trebali dati značajan doprinos očekivanom ekonomskom rastu tokom 2019. godine.

Očekivani rast privatnih investicija, ali i rast javnih investicija od oko 9,0%, kao rezultat povećane realizacije projekata u elektroenergetskom sektoru i transportnoj infrastrukturi, svakako će pozitivno uticati na rast BDP-a. Naravno, ovdje treba istaći i to da je nivo učešća javnih investicija u ukupnim investicijama ali i u BDP-u prilično skroman i da je stopa rasta javnih investicija sklona čestim oscilacijama. Navedene oscilacije svakako treba vezati za izvore finansiranja istih. Najveće učešće u finansiranju investicionih projekata imaju inostrani izvori finansiranja (kredit i grantovi). Što se tiče domaćih izvora finansiranja oni se odnose na budžetska sredstva i manjim dijelom na vlastita sredstva učesnika u realizaciji projekata.

Srednjoročni makroekonomski scenario

Referentne međunarodne institucije koje se bave projekcijama ekonomskog rasta u svijetu kao što su: Međunarodni monetarni fond, Svjetska banka i Evropska komisija u periodu 2020. -2022. godina najavljuju prevazilaženje globalnih ekonomskih izazova kao što su trgovinske nesuglasice, pitanja BREXIT-a koja ograničavaju jačanje ekonomskog rasta. Tako se prema posljednjim raspoloživim projekcijama MMF-a u ovom periodu očekuje da svjetska ekonomija zabilježi prosječan ekonomski rast od preko 3% na godišnjem nivou, dok se prognoza ekonomskog rasta zemalja EU kreće oko 2%. Ovo povoljnije eksterno okruženje uz bolji poslovni ambijent u zemlji bi trebali predstavljati osnovne pretpostavke projekcija ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini za period 2020-2022 godina. S tim u vezi u 2020. godini u Bosni i Hercegovini se projicira ekonomski rast od 3,5%, dok bi stope rasta u 2021. odnosno 2022. godini trebale iznositi 3,6% odnosno 3,8%. Pretpostavlja se da bi ključni oslonac ekonomskog rasta tokom ovog perioda

⁴ Projekcija DEP-a, septembar 2019. godine

trebala predstavljati domaća tražnja. Naime, povećanje ukupne ekonomske aktivnosti u zemlji uz očekivano povećanja industrijske proizvodnje i građevinskih radova praćeno povećanjem broja zaposlenih i prihoda od izvoza, kao i povećanje novčanih priliva iz inostranstva trebali bi rezultirati povećanjem raspoloživog dohotka građana a samim tim i povećanjem privatne potrošnje koja će kao i prethodnih godina predstavljati ključni oslonac ekonomskog rasta. Tako se u periodu 2020.-2022. godine očekuje prosječna stopa rasta privatne potrošnje od 2% (2020: 1,9%, 2021: 2,0%, 2022: 2,1%). S druge strane, imajući u vidu visok nivo javne potrošnje u okviru BDP-a u Bosni Hercegovini i aktivnosti koji se ulažu kroz proces fiskalne konsolidacije, tokom ovog perioda očekuje se postepena stabilizacija javnih finansija kroz smanjenje javnih rashoda i istovremeno povećanje javnih prihoda kako bi se ograničio rast javne potrošnje. Tako se u periodu 2020.-2022. godine očekuje tek blagi rast javne potrošnje od 0,5% na godišnjem nivou (2020: 0,6%, 2021: 0,5% i 2022: 0,5%). Ako se ima u vidu da bi tokom ovog perioda projicirana stopa ekonomskog rasta bila viša u odnosu na rast javne potrošnje, njen udio u BDP-u bi se smanjio sa trenutnih oko 19,4% na 17,9% na kraju 2022. godine.

Investicije bi tokom ovog perioda za razliku od prethodnih godine mogle imati značajniji rast a samim tim i veći doprinos u očekivanom rastu BDP-a. U periodu 2020.-2022. godine u Bosni i Hercegovini se očekuje povećanje ukupnih investicija po prosječnoj godišnjoj stopi rasta od oko 9% (2020: 9,7%, 2021: 8,9%, 2022: 8,8%). Iako ova stopa rasta investicija može djelovati optimistično vrijedi istaći da investicije još uvijek imaju prilično skromnu zastupljenost u strukturi BDP-a u Bosni i Hercegovini od svega 18%. U ovom vremenskom okviru očekuje se povećanja privatnih investicija koje čine većinski dio ukupnih investicija (oko 80% ukupnih investicija), kao i dosta značajniji doprinos javnih investicija. Smatra se da bi očekivano sticanje statusa kandidata za članstvo u EU uz kontinuiran proces unapređenja poslovnog okruženja kroz reformske procese moglo povećati interes kako domaćih tako i stranih investitora za investiciona ulaganja u BiH. S druge strane, obzirom na strukturu i poziciju bh. ekonomije smatra se da će javne investicije predstavljati važnu polugu za podsticanje ekonomskog rasta u srednjem roku. Projekti u okviru izgradnje putne infrastrukture i energetske projekti, kao i raspoloživost sredstava kod međunarodnih finansijskih institucija bi uz adekvatnu i pravovremenu implementaciju istih mogli rezultirati godišnjim povećanjem javnih investicija od preko 15% na godišnjem nivou. Tako bi u srednjoročnom vremenskom okviru nivo javnih investicija u okviru BDP-a u Bosni i Hercegovini trebao biti uvećan.

Povoljno eksterno okruženje uz unaprijeđenje industrijske baze i podizanje konkurentnosti u Bosni i Hercegovini predstavljaju ključne pretpostavke projekcija kretanja vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. Uz zavidan stepen realizacije navedenih pretpostavki u periodu 2020.-2022. godine očekuje se porast vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. Tokom ovog perioda očekuje se prosječni godišnji rast izvoza od oko 7% pri čemu bi projicirani rast roba i usluga bio prilično ujednačen. Tako bi tokom ovog perioda zahvaljujući ovom izvoznom rastu udio izvoza u BDP-u bio povećan na sa 40% u 2020. godini na 46% na kraju 2022. godine. S druge strane, očekuje se da bi se uvoz u ovom vremenskom periodu trebao kretati po nešto sporijoj godišnjoj stopi rasta od 4,9%. Tokom ovog perioda očekuje se nešto snažniji rast uvoza roba (prosječni godišnji rast uvoza roba 4,9%) u odnosu na uvoz usluga (prosječni godišnji rast 2,6%) obzirom na očekivani rast privatne potrošnje i naročito investicija koje se većim dijelom snabdijevaju kroz uvoz roba. Uslijed ovog uvoznog rasta udio uvoza bi bio povećan sa 55% BDP-a u 2020. godini na oko 60% na kraju 2022. godine. Nešto snažniji rast izvoza u odnosu na rast uvoza u srednjem roku bi rezultirao postepenim smanjenjem vanjskotrgovinskog deficita, odnosno te njegovom postepenom stabilizacijom kao udio u BDP-u na oko 14%. Pod pretpostavkom realizacije osnovnog scenarija

ekonomskih kretanja u okruženju i Bosni i Hercegovini tokom posmatranog perioda očekuje se i djelimično poboljšanje pokrivenosti uvoza izvozom na oko 77%.

Alternativni scenariji i rizici

Rizici za ostvarivanje navedenih projekcija se mogu klasifikovati u dvije grupe i to na vanjske i unutrašnje. Trenutno raspoloživa istraživanja međunarodnih institucija koji su nisu konačna ukazuju na slabljenje ekonomske aktivnosti i poslovnog povjerenja odnosno ekonomskih očekivanja u 2019. godini. Materijalizacija ovih rizika, kao i mogućnost da isti budu nastavljeni u srednjem roku predstavlja najveći rizik za osnovni scenario koji je predstavljen u ovom izvještaju. S duge strane, veću prijetnju predstavljaju unutrašnji izazovi odnosno unutrašnji rizici u Bosni i Hercegovini. Unutrašnje rizike predstavljaju složen sistem donošenja odluka u BiH i spor tempo provođenja ekonomskih reformi. Eventualna kašnjenja u procesu formiranja vlasti i provođenju reformi bi se mogla negativno odraziti na planiranu dinamiku izvršenja javnih investicija što bi se sigurno odrazilo i na ukupni ekonomski rast.

Što se tiče rizika u srednjem roku za period 2020.-2022. godina, oni se odnose na migraciju stanovništva iz BiH posebno mladog, obrazovanog i kvalifikovanog kadra što bi moglo rezultirati smanjenjem produktivnosti i sporijim rastom BDP-a od projektovanog.

Industrijska proizvodnja u Bosni i Hercegovini u 2019-2022. godine

Najnovija ekonomska kretanja

Prema preliminarnim podacima BHAS-a za 2018. godinu u Bosni i Hercegovini je ostvaren rast fizičkog obima industrijske proizvodnje od 1,6% u odnosu na prethodnu godinu i bio je praćen povećanjem broja zaposlenih lica u okviru iste.⁵ Međutim, ako se pažljivije posmatra kretanje fizičkog obima industrijske proizvodnje nije teško primjetiti da je ova stopa rasta bila duplo niža u odnosu na prethodnu godinu kada je registriran rast od 3,1%. Posljedica je ovo postepenog slabljenja privredne aktivnosti u vanjskom okruženju u drugoj polovini godine, što se ponajviše odrazilo na prerađivačku industriju u Bosni i Hercegovini koja je stagnirala. Ovakav trend slabljenja industrijske proizvodnje nastavljen je i u prvoj polovini 2019. godine. Naime, prema trenutno raspoloživim podacima BHAS-a za P1 2019. godine u Bosni i Hercegovini registriran je pad fizičkog obima industrijske proizvodnje od 4,5% u odnosu na isti period prethodne godine. Na ovaj način je nastavljen veoma nepovoljan trend slabljenja fizičkog obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini tokom svakog mjeseca u prvoj polovini 2019. godine.⁶ Iako je ovo smanjenje na nivou perioda djelimično posljedica prilično visoke osnovice iz prethodne godine, ipak je čini se ključni razlog bilo evidentno usporavanje ekonomske aktivnosti u glavnim trgovinskim partnerima kao što Njemačka i Italija. Pregled kretanja industrijske proizvodnje po sektorima u biti se značajnije ne razlikuje od kretanja ukupne industrijske proizvodnje u BiH, pošto je pad proizvodnje zabilježen u okviru svih sektora. Najznačajniji pad proizvodnje zabilježen je u okviru sektora za proizvodnju električne energije 12,4%, dok su smanjenja u okviru sektora rudarstvo i prerađivačka industrija iznosila 2,9% odnosno 1,8%. Ovakva kretanja proizvodnog sektora su posljedica nepovoljne strukture u okviru prerađivačke industrije koju karakteriše nizak nivo proizvodnje uglavnom proizvoda niskog tehnološkog intenziteta koji uglavnom zavise od kretanja tržišta u glavnim trgovinskim partnerima. S toga će kretanja u okviru industrijske proizvodnje do kraja 2019. godine ovisiti o kretanjima u okviru ovih trgovinskih partnera i

⁵ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje "Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini, 25.01.2019.

⁶ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za juni 2019. godine- prethodni podaci“, 25.07.2019. godine.

eventualnom poboljšanju proizvodnje u okviru sektora za proizvodnju električne energije u Bosni i Hercegovini.

Srednjoročni makroekonomski scenario

Prema raspoloživim projekcijama referentnih međunarodnih institucija u periodu 2020 – 2022 . godine u užem i širem međunarodnom ekonomskom okruženju očekuje se stabilizacija ekonomski prilika. Tako da se očekuje da bi ova dešavanja u međunarodnom okruženju trebala imati pozitivne implikacije na region i u konačnici na Bosnu i Hercegovinu. Ova eksterna dešavanja, uz interne dinamike koje se ogledaju kroz poboljšanje poslovnog ambijenta trebali bi rezultirati povećanjem proizvodnje u bh. prerađivačkoj industriji koja ima visok stepen izvozne orijentacije. To će podrazumijevati povećanje investicionih ulaganja (inostranih i domaćih), veću iskorištenost kapaciteta, povećanje broja zaposlenih i u konačnici porast fizičkog obima industrijske proizvodnje u BiH. Osim ovoga, planirana investiciona ulaganja u infrastrukturu i energetiku također bi trebala značajno doprinijeti jačanju kako građevinskog sektora u BiH tako i onih grana bh. industrije koje su usko vezane uz građevinarstvo. Također se očekuje da energetski sektor koji je u prethodnom periodu bio jedan od nosilaca industrijske proizvodnje nastavi pozitivan trend rasta proizvodnje i dodatno osnaži industrijsku proizvodnju u BiH navedenom periodu. Imajući u vidu sve navedene okolnosti tokom ovog perioda u Bosni Hercegovini se mogu očekivati nešto više stope rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje, kao i značajniji doprinos ukupnom ekonomskom rastu u zemlji.

Alternativni scenariji i rizici

Pored opštih rizika za ukupnu bh. ekonomiju, uslijed prilično visoke zastupljenosti sektora za proizvodnju električne energije u okviru industrijske strukture nepovoljne vremenske prilike i zastarjelost postojećih proizvodnih kapaciteta mogu predstavljati izvor rizika za kretanje industrijske proizvodnje u BiH.

Tržište rada u Bosni i Hercegovini

Najnovija ekonomska kretanja

Na osnovu raspoloživih podataka o osnovnim indikatorima na tržištu rada prosječan broj zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini u P1 2019. godine se nastavio uvećavati (2,3%) u poređenju sa istim periodom 2018. godine i iznosio je 815,7⁷ hiljada. Iako je broj zaposlenih lica uvećan u svim područjima djelatnosti, najznačajniji doprinos rastu ukupnog broja zaposlenih u Bosni i Hercegovini je u djelatnosti trgovine. U području djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravke motornih vozila, motocikala broj zaposlenih lica je uvećan za 2,4% g/g.⁸ U djelatnosti prerađivačke industrije koja zapošljava najveći broj lica u Bosni i Hercegovini broj zaposlenih je usporeno rastao (0,9% g/g) u P1 2019. godine. Pomenuta stopa rasta je mnogo sporija u poređenju sa istim periodom prošle godine što je posljedica dešavanja u oblasti prerađivačke industrije (pogledati poglavlje industrijske proizvodnje).⁹ Uz rast broja zaposlenih lica broj nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini je smanjen. U P1 2019. godine prosječan broj registrovanih nezaposlenih lica u Bosni Hercegovini iznosio je oko 418,8 hiljada i manji je za 9,3% u odnosu na isti period 2018. godine. Intenzivno smanjenje broja registrovanih nezaposlenih lica uticalo je na nižu stopu nezaposlenosti. Anketna stopa nezaposlenosti u 2019. godini iznosi 15,7%. Prosječna neto plata u Bosni i Hercegovini u P1 2019. godine iznosila je 911 KM i nominalno je veća za 5,1% u odnosu

⁷ Privremeni podatak. Izvor: BHAS, zaposleni po djelatnostima.

⁸ U pomenutoj djelatnosti zaposleno je 18,5% od ukupnog broja zaposlenih lica u Bosni i Hercegovini.

⁹ U periodu VI 2019/VI 2018 broj zaposlenih u prerađivačkoj industriji je smanjen za 0,4%.

na isti period 2018. godine. Zbog rasta ukupnog nivoa cijena realni rast prosječne neto plate bio je nešto sporiji i iznosi 4,2%. Uzimajući u obzir dešavanja na tržištu rada u prvoj polovini 2019. godine može se pretpostaviti da bi do kraja godine broj zaposlenih lica mogao biti veći oko 2,2%, uz nominalni rast prosječne neto plate oko 5%.

Srednjoročni makroekonomski scenario

Dešavanja na tržištu rada u 2020. godini značajno će determinisati poslovni ambijent kako u Bosni i Hercegovini tako i regionu i EU. Prema projekcijama Evropske centralne banke (jun 2019) i projekcijama Evropske komisije (proljeće 2019) stopa nezaposlenosti u EU i eurozoni bi trebala biti niža u 2020. godini uz rast broja zaposlenih lica. S obzirom na to da oblast prerađivačke industrije i trgovine u Bosni i Hercegovini zapošljava najveći broj lica (oko 39%) prilikom izrade projekcija o broju zaposlenih uzete su u obzir pretpostavke o dešavanjima u prerađivačkoj industriji kao i trgovini. Pored toga, nivo investicija utiče na intenzitet rasta broja zaposlenih lica. U 2020. godini prema projekcijama DEP-a očekuje se rast obima investicija, trgovine ali i postepeni rast obima industrijske proizvodnje. Sve navedeno bi se moglo odraziti na rast broja zaposlenih lica u Bosni Hercegovini od 2,4% g/g uz nastavak postepenog smanjenja stope nezaposlenosti. Prosječna neto plata bi u 2020. godini mogla biti uvećana za 3,3% g/g.¹⁰

Izrada srednjoročnog scenarija 2021-2020. godine u oblasti tržišta rada bazirana je na očekivanom ekonomskom rastu u posmatranom periodu, odnosno nivou potražnje, trgovine i investicija. Evropska centralna banka u svojim projekcijama predviđa u 2021. godini smanjenje stope nezaposlenosti u eurozoni na 7,3% uz povećanje broja zaposlenih od 0,6%. Pretpostavljeni rast investicija i trgovine u Bosni i Hercegovini bi se trebao pozitivno odraziti na broj zaposlenih lica naročito u sektorima koji su prethodnih godina zapošljavali najviše lica u Bosni i Hercegovini. Uz pozitivna dešavanja u oblasti industrije, trgovine ali i pojedinih uslužnih djelatnosti stvorili bi se realni uslovi za rast broja zaposlenih lica u posmatranim djelatnostima. Kao i prethodne godine, očekuje se da bi doprinos rastu broja zaposlenih mogao biti skromniji u javnom¹¹ sektoru u odnosu na ostala područja djelatnosti. Generalno, uz pozitivnu poslovnu klimu, kako u Bosni i Hercegovini tako i u okruženju i zemljama EU, očekuje se povećanje broja zaposlenih lica oko 2,5% g/g, ali i nastavak trenda postepenog uvećanja neto plata od 3,4%-3,5% g/g.

Alternativni scenariji i rizici

Kretanja na tržištu rada su determinisana ekonomskim rastom odnosno poslovnim ambijentom i potražnjom za radnom snagom kako u Bosni i Hercegovini tako i u okruženju i EU. Prema tome, ukoliko dođe do negativnih odstupanja u projekcijama u oblasti industrijske proizvodnje, trgovine i investicija to bi se odrazilo na dinamiku rasta broja zaposlenih lica i plata. Pored toga, implementacija planiranih strukturnih reformi u Bosni i Hercegovini mogla bi uticati na kreiranje novih radnih mjesta i rast plata odnosno poboljšanje/pogoršanje kupovne moći i životnog standarda. Sve navedene promjene ujedno predstavljaju osnovne rizike za projekcije na tržištu rada u osnovnom scenariju.

¹⁰ Nivo prosječne neto plate u periodu 2020-2022. godine mogao bi biti veći u zavisnosti od potražnje radne snage (zadržavanje kvalitetne i deficitarne radne snage).

¹¹ U analizi se misli na djelatnosti javne uprave, zdravstva i obrazovanja.

Cijene

Najnovija ekonomska kretanja

Rast cijena u Bosni i Hercegovini nastavljen je u 2019. godini ali po nešto sporijoj stopi u odnosu na prethodnu godinu. U periodu I-VII 2019/I-VII 2018 registrovana je inflacija od 0,8%. Posmatrano po odjeljcima prema namjeni potrošnje, najznačajnije stope rasta bile su u odjeljcima alkoholnih pića i duvana (4,4%), stanovanja, vode, el. energija, plina i dr. energenta (2,9%), prevoza (2,5%) te hrane i bezalkoholnih pića (1,2%). Od 1. januara 2019. godine nastavljeno je povećanje akciza¹² na duvan i cigarete, odnosno harmonizacija akcizne politike na duvan i cigarete sa EU legislativom, što je uticalo na rast cijena u odjeljku alkoholnih pića i duvana. Rast cijena u odjeljku prevoza bio je sporiji u poređenju sa istim periodom prošle godine i velikim dijelom su ga determinisale cijene nafte i benzina. Rastu cijena u odjeljku stanovanja, vode, el. energija, plina i dr. energenta doprinio je rast tečnih i čvrstih goriva, plina i najamnina za stanovanje. Iako je u odjeljku hrane i bezalkoholnih pića zabilježen nešto sporiji rast cijena (u poređenju sa prethodno pomenutim odjeljcima), njihov doprinos rastu ukupne inflacije nije bio zanemariv zbog velikog udjela u CPI indeksu. Na osnovu toga može se pretpostaviti da bi inflacija u Bosni i Hercegovini u 2019. godini mogla biti nešto niža u odnosu na prethodnu godinu i iznositi oko 1%.

Srednjoročni makroekonomski scenario

Posmatrajući istorijski rast cijena u Bosni Hercegovini može se zaključiti da je velikim djelom determinisan promjenama cijena sirove nafte na svjetskom tržištu, cijenama hrane, akcizama na određene proizvode, cijenama komunalija itd. Zbog toga su projekcije inflacije u 2020. godini zasnovane na pretpostavkama o kretanju cijena pomenutih proizvoda. Projekcije Svjetske banke¹³, MMF¹⁴-a kao i ljetne projekcije Evropske komisije (EK) pokazuju smanjenje cijena sirove nafte u 2020. godini. Prema EK cijena sirove nafte u 2020. godini bi trebala biti niža u odnosu na 2019. godinu oko 4,9% i iznositi 61,5 \$/barelu a inflacija u EU bi mogla iznositi 1,6%. Pored toga, cijene hrane prema projekcijama MMF-a bi mogle biti veće za 2,1% g/g u posmatranoj godini. Za projekcije inflacije u Bosni i Hercegovini u 2020. godini uzet je u obzir mogući nastavak akcizne politike na cigarete i duvan. Uz pretpostavku o stabilnim cijenama komunalija i hrane u Bosni i Hercegovini se može očekivati inflacija od 1,2%.

U periodu 2020-2021. godine, na osnovu raspoloživih podataka o svjetskim cijenama, može se očekivati umjeren rast inflacije u Bosni Hercegovini. Prema projekcijama Evropske centralne banke u 2021. godini u eurozoni može se očekivati inflacija od 1,6%, pri čemu bi cijena sirove nafte (brent) mogla iznositi 62,7 \$/barelu što je manje za 4,7% u odnosu na cijenu sirove nafte u 2020. godini. Istovremeno, indeks cijena hrane bi prema proljetnim projekcijama Svjetske banke u 2021. i 2022. godini bi mogao rasti (oko 1,7%-1,8% g/g). Uzimajući u obzir stabilna cijene komunalija na osnovu navedenog može se očekivati da inflacija u Bosni i Hercegovini u posmatranim godinama iznosi 1,4%-1,5%.

Alternativni scenariji i rizici

Kao i prethodnih godina projekcije inflacije u osnovnom scenariju se oslanjaju na kretanje cijena sirove nafte kao eksternog faktora koji značajno determiniše kretanje cijena u Bosni i Hercegovini.

¹² Povećanje akciza na cigarete i duvan od 01.01.2019. godine. Minimalna akciza za pakovanje cigareta od 20 komada iznosi 2,86 KM, a specifična akciza 1,65 KM za isto pakovanje. Akciza na duvan za pušenje utvrđuje se u visini od 80% minimalne akcize na cigarete utvrđene u članu 3. stav (3) ove odluke iskazane za 1000 komada cigareta i iznosi 114,40 KM po kilogramu. Izvor: Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2019. godinu.

¹³ Projekcije od aprila 2019.

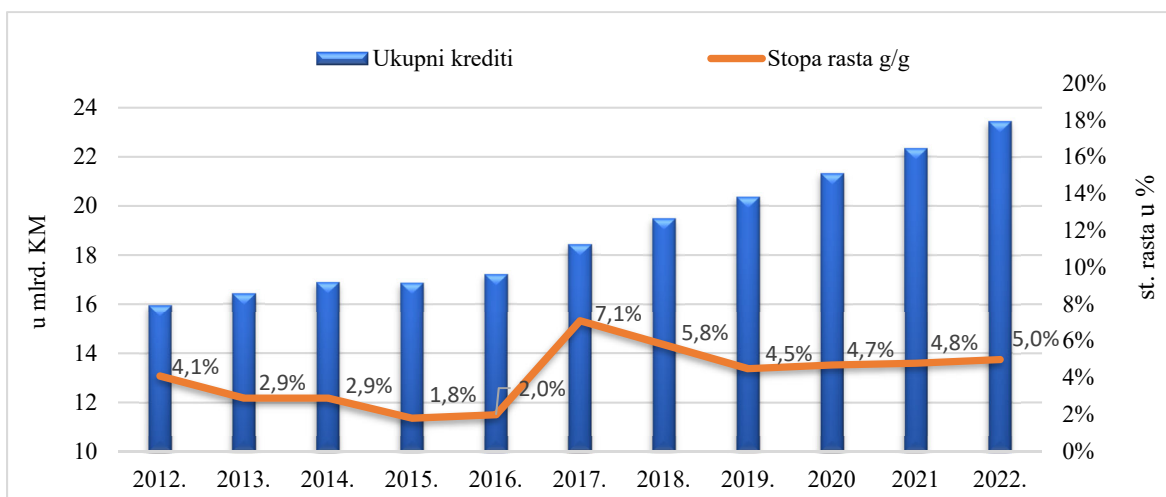
¹⁴ WEO, juli 2019.

Pored toga, treba uzeti u obzir domaće faktore koji determinišu inflaciju kao što su akcize na pojedine proizvode, cijene komunalija itd. Prema tome, ukoliko bi cijene sirove nafte u periodu 2020-2022. godine odstupale od pretpostavljenih u osnovnom scenariju to bi se odrazilo na nivo inflacije. Istovremeno, nenajavljena poskupljenja određenih proizvoda i komunalija mogla bi uticati na rast inflacije. Nastavak sprovođenja akciza na cigarete i duvan također će determinisati rast cijena u Bosni Hercegovini.

Prognoza kretanja rasta bankarskih kredita i depozita u 2019– 2022. godini

Do kraja 2018. godine došlo je do rasta kreditne aktivnosti po stopi 5,8% g/g sa dostignutim iznosom od 19,5 mlrd. KM. Na kraju sedmog mjeseca 2019. godine stopa rasta je bila 5,3% g/g a ukupna kreditna suma je iznosila 20,2 mlrd. KM. Svi sektori su doprinijeli rastu a najveći po vrijednosti na kraju sedmog mjeseca su bili krediti stanovništvu sa dostignutih 9,7 mlrd. KM i stopom rasta 7,6 % g/g te zatim krediti nefinansijskim preduzećima koji su dostigli 9,4 mlrd. KM sa stopom rasta od 4,3% g/g. Očekivano globalno usporavanja ekonomskog rasta praćeno usporavanjem privrednog rasta u Bosni i Hercegovini dovodi i do pretpostavke daljnjeg usporavanja kreditnog rasta tako bi prema procjeni ukupni krediti do kraja 2019. godine rasli po manjoj stopi od 4,5% g/g (u odnosu na kraj prošle godine). U 2020. godini se očekuje stabilizacija uz nešto veći rast kreditne aktivnosti sa projiciranom stopom od 4,7% g/g. U 2021. godini bi ponovo došlo do ubrzanijeg rasta sa stopom 4,8% g/g te u 2022. godini sa stopom 5,0% g/g.

Grafikon 1: Ukupni krediti (u mlrd. KM, na kraju razdoblja) i godišnja stopa promjene

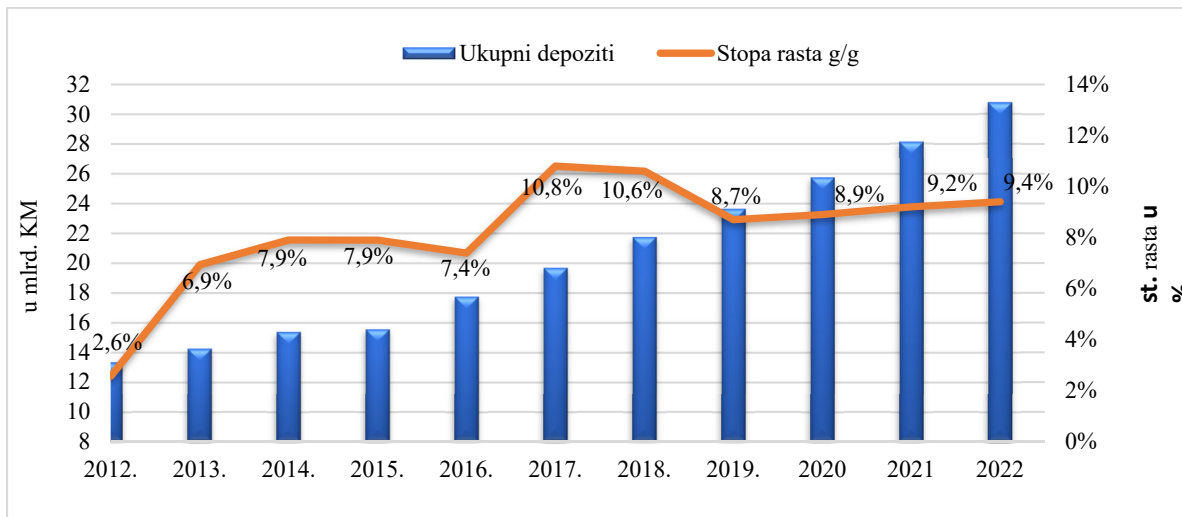
Izvor: DEP procjena

Na kraju 2018. godine stopa rasta ukupnih depozita je iznosila 10,6% g/g. Od početka godine dolazi do postepenog usporavanja stope rasta tako da je na kraju sedmog mjeseca 2019. godine stopa rasta iznosila 8,9% g/g uz dostignutih 22,8 mlrd. KM. U okviru toga najveći su bili depoziti stanovništvu koji su dostigli 12,7 mlrd. KM uz stopu rasta 8,9% g/g dok su depoziti nefinansijskim preduzećima dostigli 5,3 mlrd. KM. sa stopom rasta od 5,3 % g/g.

Nešto manje stope privrednog rasta u svijetu i Bosni i Hercegovini stvaraju realnu pretpostavku za projekciju usporenijeg rasta depozita u 2019. godini sa očekivanom stopom od 8,7% g/g. U narednim godinama bi se mogao očekivati ubrzaniji privredni rast koji bi se odrazio i na bolje

rezultate u radu bankarskog sektora (poboljšanje finansijskih pokazatelja CAR¹⁵, NPL¹⁶). Time bi bile stvorene realne pretpostavke za ostvarenje većih stopa rasta ukupne količine depozita te se očekuje da će stope rasta u 2020. godini biti 8,9% g/g, u 2021. godini 9,2% g/g te u 2022. godini 9,4% g/g.

Grafikon 2: Ukupni depoziti (u mlrd. KM, na kraju razdoblja) i godišnja stopa promjene

Izvor: DEP procjena

Alternativni scenariji i rizici

Daljnje pogoršanje geopolitičkih uslova i posljedično krize na energetskom tržištu, zaoštavanje u trgovinskom ratu između SAD i Kine, te usporavanje i pad privredne aktivnosti u Evropskoj uniji, uzrokovano produženom krizom Brexit-a, bi se svakako odrazilo i na bankarsko tržište. Nestabilan i otežan rad bankarskog sistema bi se manifestovao smanjenjem cjelokupne kreditne aktivnosti, te smanjenju mase i stope rasta depozita.

Vanjski sektor

Platni bilans Bosne i Hercegovine

Prema zvaničnim podacima iz platnog bilansa Bosne i Hercegovine za prvo tromjesečje 2019. godine¹⁷ te projekcijama DEP-a za ostala tri tromjesečja 2019. godine deficit tekućeg računa u okviru platnog bilansa Bosne i Hercegovine iznosio bi 1,5 milijardi KM što bi predstavljalo povećanje od 7% (g/g). Do ovog povećanja deficita tekućeg računa bi ponajviše došlo uslijed usporavanja ekonomskih aktivnosti u EU a time i nepovoljnog uticaja na vanjskotrgovinsku razmjenu roba i usluga Bosne i Hercegovine.

U K1 2019. godine deficit tekućeg računa iznosio je oko 477 miliona KM, što predstavlja povećanje od 13,2% u odnosu na isti period prethodne godine. Ovaj porast deficita tekućeg računa je najvećim dijelom determinisan deficitom vanjske trgovine roba i usluga, odnosno porastom uvoza za 4,6% i porastom izvoza za 2%¹⁸ (g/g). Tekući neto prilivi novca iz inostranstva u K1 2019. godine zabilježili su rast od 9,7%, kao rezultat povećanja tekućih priliva za 6,4% (rast po

¹⁵ CAR- Capital Adequacy ratio-Neto kapital prema ukupnim ponderisanim rizicima.

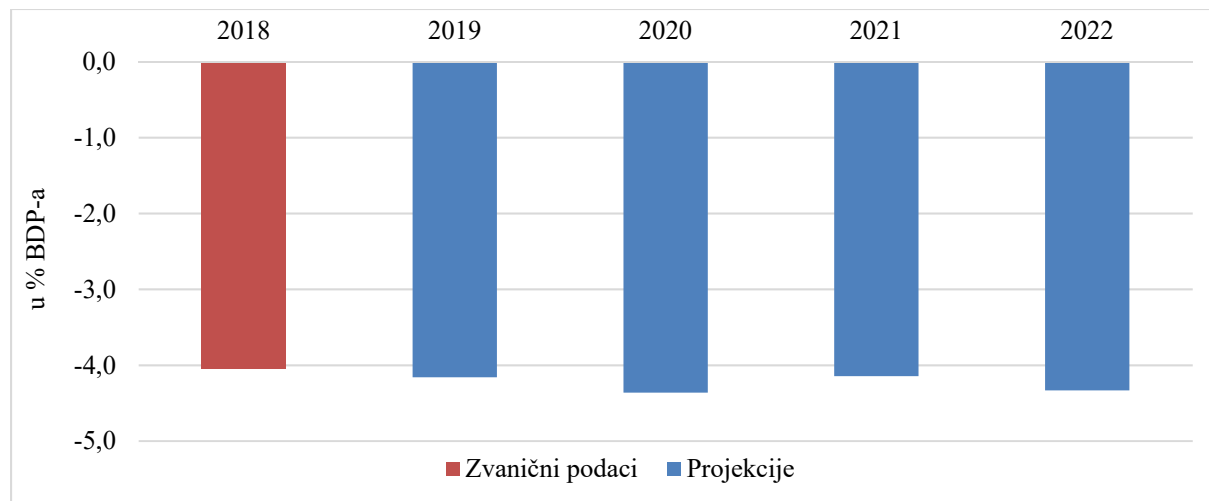
¹⁶ NPL-Non performing loans-nekvalitetni krediti.

¹⁷ U trenutku pisanja projekcija bili su dostupni podaci za K1

¹⁸ Izvor podataka: CBBiH

osnovu doznaka građana iz inostranstva i kompenzacija zaposlenim rezidentima Bosne i Hercegovine u inostranstvu) i smanjenja odliva novca u inostranstvo za 1,6% (najvećim dijelom zbog pada dividendi od direktnih i portfolio investicija).

Grafikon 3: Projekcije kretanja deficita tekućeg računa Bosne i Hercegovine

Izvor: projekcije DEP-a

Srednjoročni makroekonomski scenario

Na bazi projekcija DEP-a obim spoljnotrgovinske razmjene u periodu 2020.-2022. godina bi se povećao, tako da bi u ovom vremenskom intervalu vanjskotrgovinski deficit bilježio nominalni rast od 0,1-3,1%, kao rezultat porasta stope uvoza (6,8-8,6%) i rasta stope izvoza (8,2-10,5%).

Kao udio u BDP-u deficit tekućeg računa, za 2019. godinu, prema projekcijama DEP-a iznosio bi oko -4%., dok bi se moglo očekivati da u periodu 2020-2022. godina ostane na približnom istom nivou (deficit bi se u ovom periodu mogao kretati u intervalu od -4,1% do -4,4% BDP-a). Očekuje se da će se tekući neto prilivi iz inostranstva, u periodu 2020.-2022. godina, kretati od 9,2% do 10,1% BDP-a.

Finansiranje deficita tekućeg računa bilo bi, kao i proteklih godina, omogućeno prilivima finansijskih sredstva iz inostranstva (kroz socijalne beneficije i doznake građana iz inostranstva, direktne strane investicije, trgovinske kredite te kroz eventualna nova zaduživanja na međunarodnom finansijskom tržištu).

Alternativni scenariji i rizici

Glavni rizici za promjene u kretanju platnog bilansa Bosne i Hercegovine za povećanje odnosno smanjenje deficita tekućeg računa nalaze se u kretanju vanjskotrgovinskog deficita, tačnije u promjenama stopa izvoza i uvoza roba i usluga, te promjenama cijena na svjetskom tržištu.

Kod finansiranja deficita tekućeg računa najveći rizici se nalaze u smanjenju sredstva strane aktive Bosne i Hercegovine u inostranstvu, nedovoljnim prilivom direktnim stranim investicijama, otežanim pristupom trgovinskim kreditima kao i nemogućnost zaduživanja na međunarodnom finansijskom tržištu.

Vanjskotrgovinska robna razmjena za period 2019-2022. godine

Najnovija ekonomska kretanja

Povećanje ekonomske aktivnosti u Bosni i Hercegovini i povoljna ekonomska kretanja u glavnim trgovinskim partnerima u 2018. godini doveli su do intenziviranja vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom. Ključne determinante povećanja vanjskotrgovinske robne razmjene u BiH u 2018. godini bile su: jačanje izvozne tražnje uslijed poboljšanja ekonomskih prilika u glavnim trgovinskim partnerima i povećanje svjetskih cijena pojedinih proizvoda kao što su metali (5,5%) i energenti (27,7%). Tako je Bosna i Hercegovina u 2018 godini zabilježila povećanje ukupnog obima razmjene, povećanje izvoza od 6%, nešto niži rast uvoza od 3,2% što je dovelo do smanjenja vanjskotrgovinskog deficita od 3,6% i pozitivan doprinos ekonomskom rastu od preko 0,5 p.p. Međutim, baš kao što je to bio slučaj sa fizičkim obimom industrijske proizvodnje, stope rasta vanjskotrgovinskih indikatora u 2018. godini bile su duplo niže u odnosu na prethodnu godinu.¹⁹ Ovo je najvjerovatnije posljedica slabljenja izvozne tražnje što je uzrokovano usporavanjem ekonomske aktivnosti u zemljama EU u drugoj polovini prošle godine. Ovaj trend slabljenja ekonomske aktivnosti odnosno izvozne tražnje iz prethodne godine nastavljen je i u 2019. godini što se jasno vidi kroz vrijednost vanjskotrgovinskih indikatora. Naime Bosna i Hercegovina je prema preliminarnim podacima BHAS-a za prvih 6 mjeseci 2019. godinu zabilježila stagnaciju izvoza roba -01% i povećanje robnog uvoza od 4,5%, što je rezultiralo značajnim povećanjem robnog deficita od preko 10%, dok je pokrivenost uvoza izvozom smanjena za 3 procentna poena. Ako se ima u vidu da je Bosna i Hercegovina je u vanjskotrgovinskom smislu prilično koncentrisana na tržišta zemalja na način da skoro 3/4 izvoza roba plasira na tržišta zemalja EU, dok oko 60% uvoza snabdijeva iz EU nije teško zaključiti da će ekonomska kretanja u ovim zemljama odrediti kretanja vanjskotrgovinske razmjene u Bosni i Hercegovini do kraja 2019. godine. Tako se na osnovu trenutno raspoloživih projekcija za EU i Bosni i Hercegovini očekuje nešto sporiji rast vanjskotrgovinske robne razmjene u odnosu na prethodnu godinu. Tako se prema projekcijama DEP-a u 2019. godini očekuje rast robnog izvoza od 2,5%, dok je očekivani rast robnog uvoza skoro identičan i iznosi 2,6%. Ako se ima u vidu viša uvozna osnovica, ovo ujednačavanje stopa robnog izvoza i uvoza rezultirat će blagim povećanjem vanjskotrgovinskog robnog deficita, dok bi doprinos ekonomskom rastu bio neutralan.

Srednjoročni makroekonomski scenario

Unatoč sve učestalijim debatama o valutnim, trgovinskim ratovima i jačanju protekcionizma u svijetu, pretpostavke međunarodnih institucija kao što su IMF, WB i EC jeste da bi trend rasta u svjetskoj trgovini trebao biti nastavljen u periodu 2020-2022. godine. Najave povoljnih eksternih dešavanja, uz dodatni doprinos internih dinamika koje se ogledaju kroz poboljšanje poslovnog ambijenta u Bosni i Hercegovini predstavljaju glavno uporište projekcija kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom. Tako se tokom ovog perioda očekuje prosječni ekonomski rast od preko 3,6% u realnom smislu, povećanje investicija od skoro 9% na godišnjem što bi trebalo dovesti do povećanja obima vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. Povećanje proizvodnje na strani bh. ponude, rezultirat će povećanjem izvoznog potencijala u okviru većine grana izvozno orijentirane bh. prerađivačke industrije, sektora za proizvodnju električne energije kao i povećanja izvoza usluga. Imajući u vidu navedene okolnosti, projekcija DEP-a je da bi se u BiH u periodu 2020-2022. godina moglo očekivati povećanje ukupnog izvoza roba sa godišnjim stopama rasta od 6,1%, 7,8% i 7,4% u realnom smislu respektivno. S druge strane, viši nivo

¹⁹ Referentne stope rasta vanjskotrgovinskih indikatora za 2017. godinu su iznosile: rast izvoza 11,8%, rast uvoza 7,7%.

ekonomske aktivnosti dovest će to povećanja domaće tražnje u okviru sektora stanovništva i korporativnog sektora što će rezultirati i povećanjem bh. uvoza. Očekuje se da stope rasta uvoza roba budu nešto niže u odnosu na izvoze i trebale bi se kretati od 3,9% u 2020., 5,5% u 2021., i 5,0% u 2022. godini. Obzirom na ovakva kretanja izvoza i uvoza (viša stopa rasta izvoza u odnosu na uvoz), tokom ovog perioda očekuje se postepena stabilizacija vanjskotrgovinskog bilansa na 14% BDP-a. Posmatrano na duži rok, brža stopa rasta izvoza i povećanje njegovog udjela u BDP-u u odnosu na uvoz pored stabilizacije vanjskotrgovinskog bilansa dovest će i do poboljšanja ukupne pokrivenosti uvoza izvozom. Tako se zaključno sa 2022. godinom očekuje da bi udio izvoza u BDP-u trebao iznositi 46%, dok bi se uvoz zadržao na oko 59% što će rezultirati poboljšanjem ukupne pokrivenosti uvoza izvozom na oko 78%.

Alternativni scenariji i rizici

Prethodno navedena kretanja mogu se očekivati ukoliko se ne desi neki od sljedećih događaja: turbulencija u funkcionisanju ekonomija glavnih trgovinskih partnera BiH, naglo povećanje izvoznih i uvoznih cijena glavnih robnih kategorija izvoza i uvoza, smanjenje industrijske proizvodnje, investicija, potrošnje, ali i novih elementarnih nepogoda, ili bilo čega drugog što bi uticalo na pogoršanje vanjskotrgovinske razmjene.

Drugi veoma važan rizik po bh. vanjskotrgovinsku robnu razmjenu sa svijetom predstavljaju valutni i trgovinski ratovi vodećih svjetskih ekonomija, kao i jačanje protekcionizma prije svega na tržištu EU.

Strana direktna ulaganja za period 2019-2022. godina

Najnovija ekonomska kretanja

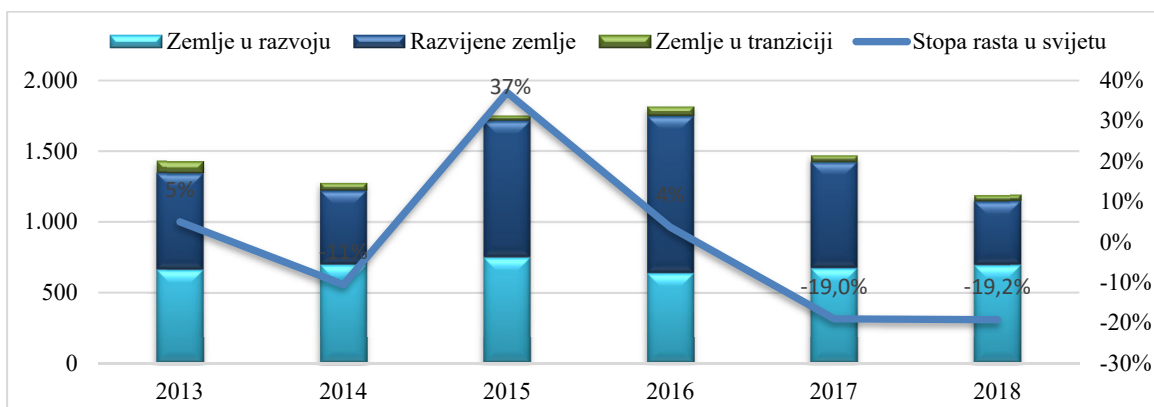
Posmatrajući trenutna globalna ekonomska kretanja u 2019. godini primjetno je usporavanje ekonomskog rasta u odnosu na prethodnu godinu²⁰. Obostrano povećanje tarifa između Sjedinjenih Američkih Država i Kine (čija je daljnja eskalacija zaustavljena poslije samita grupe G20) uz neizvjesnosti oko Brexit-a kao i rastuće geopolitičke napetosti (uz stalnu mogućnost uvođenja sankcija na tržištu nafte), su prouzrokovali nesigurnost i negativan uticaj na rast ekonomskih tokova²¹. Prema posljednjim dostupnim podacima UNCTAD-a (engl. The United Nations Conference on Trade and Development) ulaganja u svijetu u 2018. godini su manja za 19,2% g/g pa je moguće nastavak trenda očekivati i u 2019. godini. Prema podacima u platnom bilansu²² objavljenim od strane Centralne banke Bosne i Hercegovine strana direktna ulaganja (u daljnjem tekstu SDU) u prvom kvartalu 2019. godine su iznosila 231,2 KM (neto finansijska pasiva) i manja su za 12,4% g/g.

²⁰ <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects>

²¹ <https://www.ecb.europa.projections>

²² CBBiH, BOP6_za_korisnike_Q3_2018.

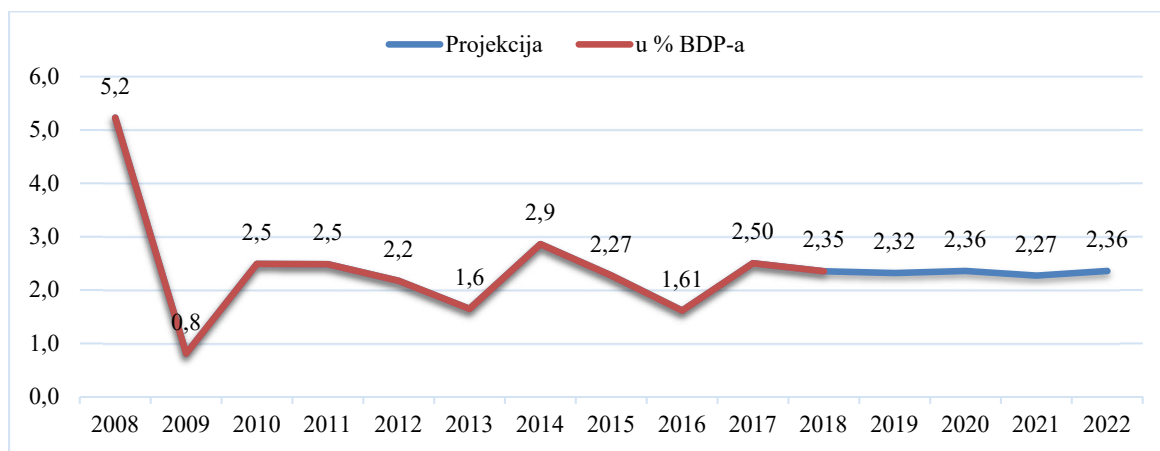
Grafikon 4: Ukupno SDU u svijetu u milijardama USD

Izvor: UNCTAD

Prema ovim podacima u 2019. godini bi se mogla očekivati da SDU budu nešto manja ili na nivou prethodne godine što bi iznosilo oko 2,3% BDP. Kao posljedica trenda pogoršanja ekonomskih kretanja iz prethodne godine u svijetu i Evropi u 2020. godini SDU prema Bosni i Hercegovini ne bi značajnije odstupala i kretala bi se oko 2,4% BDP. Uzimajući u obzir brojne najave za ulaganja u oblast energetike, infrastrukture, usluga i turizma postoji realna osnova da u narednom periodu dođe do postepenog povećanja SDU. Time bi SDU u 2021. godini dostigla 2,3% BDP, te na kraju u 2022. god. 2,4% BDP.

Grafikon 5: Projekcija DSU po godinama u milionima KM i DSU u procentima od BDP

Izvor: BHAS, CBBiH i DEP procjena

SDU u 2019. godini bi iznosila oko 2,3% BDP. Iako je došlo do kašnjenja u realizaciji najavljenih velikih infrastrukturnih i energetskih projekata u međuvremenu je evidentirano ulaganje u oblast telekomunikacije tako da se može očekivati da ulaganja u ovoj godini ipak dostigne prethodnu. Značajna sredstva (prema najavama oko 150 mil. EUR) bi u narednom periodu trebala da donese kupovina firme „Elta Kabel“ od strane telekomunikacione kompanije iz Srbije „M-Tel“²³. Također, potpisan je protokol u vezi sa izgradnjom autoputa Doboj-Vukosavlje-Brčko na bazi koncesionog ugovora sa kineskom kompanijom „Sinohem kapital“²⁴ a čeka se početak realizacije autoputa

²³ <https://mtel.ba/Press-centar/a14258-Mtel-postao-stopostotni-vlasnik-Elta-kabela.html>

²⁴ <http://privrednastampa.ba/tag/autoputevi-republike-srpske/>

Banja Luka-Prijedor u vrijednosti od 700 mil. KM²⁵. Prema dostupnim podacima još nije došlo do početka realizacije projekta izgradnje solarne elektrane su „SFE Bančić“ Ljubinje.²⁶ Također došlo je do odlaganja izgradnje „VE Trusina“²⁷ a najavljena su ulaganja u VE „Debelo Brdo“, VE "Gradina", VE "Kupres1"²⁸. Izgradnja rezidencijalnih kompleksa „Buroj ozone“ opština Trnovo²⁹ i „Green Valley City“³⁰, u okolini Sarajeva također najavljaju povećanje SDU.

U narednom periodu bi se mogla očekivati postepena stabilizacija uslova u Evropi i svijetu pa bi se u 2020. godini SDU kretali u iznosu od oko 2,4% BDP. Najavljena je izgradnja „TE Gacko 2“ sa instaliranom snagom od 350 MWh u vrijednosti 500 mil. Eur. Potpisan je ugovor sa kompanijama „China Machinery Engineering Corporation“ i „Emerging Market Power Fund“³¹ prema kojem bi većinski udio imali kineski partneri. Početak realizacije najavljenih infrastrukturnih objekata bi trebao početi doprinositi rastu SDU tako da bi u 2021. godini učešće bilo oko 2,3% BDP a u 2022. godini oko 2,4% od BDP.

Alternativni scenariji i rizici

Ponovno otpočinjanje trgovinskog rata praćeno globalnim političkim tenzijama (zaoštavanje sankcija prema Rusiji i Iranu), neminovno bi ostavili posljedice i na SDU prema Bosni i Hercegovini. Uzrokovano usporavanje privrednog rasta u Kini i izlazak Velike Britanije iz Evropske zajednice bez dogovora bi dodatno pogoršali ekonomske prilike u EU. Pogoršanje ekonomskih uslova pogotovo glavnih trgovinskih partnera Bosne i Hercegovine bi se neumitno odrazilo na slabe ekonomske rezultate, pogoršanje blatnog bilansa i u krajnjoj instanci dodatnom zaduživanju što bi bilo vezano naravno i sa daljnjim pogoršanjem kreditnog rejtinga zemlje.

²⁵ <http://www.autoputevirs.com/aprs/Doc.aspx?cat=5&subcat=24&id=24&lang=cir&txt=295>, potpisan ugovor o koncesiji sa kineskom kompanijom „China Shadong Int. Economic & technical cooperation Group Ltd.

²⁶ <http://fipa.gov.ba/novosti/aktivnosti/default.aspx?id=8180&langTag=en-US>

²⁷ <https://crp.org.ba/project/raskinut-koncesioni-ugovor-za-vjetropark-trusina/>

²⁸ Gradina d.o.o. oko 150 mil Eur. ii Kamen dent d.o.o., procjena oko 70 mil. Eur.

²⁹ „Buroj Property Development“ iz UAE.

³⁰ <http://greenvalleyuae.com/projects.php?id=13&stat=gallery&lang=en>

³¹ <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mpcr/media/vijesti/Pages/Potpisan-sporazum-o-izgradnji-TE-Gacko-2.aspx>

4. FISKALNI OKVIR

4.1. Strategija politike i srednjoročni ciljevi

Bosna i Hercegovina je fiskalno decentralizovana zemlja u kojoj svaki nivo vlasti samostalno donosi fiskalnu politiku i upravlja javnim finansijama. Izuzetak čine politike u oblasti indirektnog oporezivanja kao najznačajnijih poreskih prihoda, koje su zajedničke za čitavu Bosnu i Hercegovinu, jer u utvrđivanju prijedloga politike indirektnog oporezivanja, preko Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje, učestvuju svi nivoi vlasti.

U skladu sa dostavljenim inputima može se rezimirati da je glavni cilj fiskalne politike u Bosni i Hercegovini, u periodu 2020–2022. godine, jeste jačanje fiskalne stabilnosti i njene održivosti kao glavnog faktora ukupne makroekonomske stabilnosti, uz jačanje privredne aktivnosti i konkurentnosti ekonomije.

Politike u oblasti indirektnog oporezivanja

Obaveze i sistem plaćanja PDV-a regulišu se Zakonom o porezu na dodatnu vrijednost³². Politika akciza regulisana je Zakonom o akcizama u Bosni i Hercegovini³³. Politika akciza na duhan u 2020. utvrđena je Zakonom o akcizama i Odlukom³⁴ Upravnog odbora UIO. Budući da je zakonski plafon ukupne akcize na cigarete od 176 KM/1000 cigareta dostignut za sve cjenovne kategorije cigareta u 2019. godini okončana je harmonizacija sa standardima EU u sferi oporezivanja cigareta³⁵, dok se na oporezivanje rezanog duhana primjenjuje politika prema izmjenama Zakona iz 2014. godine³⁶. Zakonom³⁷ o carinskoj politici u Bosni i Hercegovini uređuju se osnovni elementi carinske politike, te opšta pravila i postupci koji se primjenjuju na robu koja se unosi i iznosi iz carinskog područja Bosne i Hercegovine.

Institucije Bosne i Hercegovine i u narednom periodu će, u skladu sa svojim ovlaštenjima, u okviru raspoloživog budžeta i putem racionalne potrošnje doprinositi ukupnoj fiskalnoj stabilnosti u BiH. Obzirom da je predominantni izvor finansiranja institucija BiH iz raspodjele indirektnih poreza i da je on fiksiran nominalno za čitav period, najveće prilagođavanje je na rashodovnoj strani (ograničenjima u pogledu tekuće potrošnje).

Glavna karakteristika fiskalne politike Federacije BiH za period 2020-2022. godina prvenstveno se ogleda u provedbi mjera, orijentiranih na suzbijanju tzv. „sive ekonomije“, stvaranju povoljnijeg i stabilnijeg poslovnog okruženja, atraktivnog za povećan priliv domaćih i stranih investicija, a u cilju poticaja ekonomskog rasta, povećanja fiskalnog prostora i u konačnici pružanja podrške dugoročnoj makroekonomskoj stabilnosti zemlje. Kao i ranijih godina, svi reformski procesi u ovoj oblasti prvenstveno su fokusirani na približavanje standardima Evropske Unije.

³² "Službeni glasnik BiH", br. 9/05, 35/05, 100/08 i 33/17.

³³ "Službeni glasnik BiH", br. 49/09, 49/14, 60/14 i 91/17.

³⁴ Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duhan za pušenje za 2020. godinu (Službeni glasnik BiH br. 80/19).

³⁵ Treba napomenuti da se parlamentarnoj proceduri se nalaze izmjene Zakona o akcizama, koje je Upravni odbor UIO usvojio u 2018. godini, a koje podrazumijevaju uvođenje trogodišnjeg moratorija na povećanje specifične akcize na cigarete, počevši od 2019. U međuvremenu su usvojene Odluke o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznosa akcize na duhan za pušenje za 2019. i 2020. godinu prema važećem Zakonu. S obzirom da su dostignuti EU standardi u oporezivanju cigareta u 2019. godini navedene izmjene Zakona o akcizama nisu više aktualne, te se očekuju određeni pravni koraci u skladu s time.

³⁶ Nova politika je u primjeni od 01.08.2014. (Izmjene Zakona o akcizama u BiH „Službeni glasnik BiH“ br. 49/14)

³⁷ Novi Zakon o carinskoj politici ("Službeni glasnik BiH" br. 58/15) primjenjivaće se od 31.1.2020. godine ("Službeni glasnik BiH" br. 54/19), a do tog datuma se primjenjuje stari Zakon o carinskoj politici ("Službeni glasnik BiH" br. 57/04, 51/06, 93/08, 54/10 i 76/11). Izuzetak je član 207. novog Zakona koji se primjenjuje od 25.04. 2018.g.

U oblasti politika direktnog oporezivanja fokus je na izmjenama oporezivanja dohotka i obračuna obaveznih doprinosa, u pravcu smanjenja poreznog opterećenja, kao i težnji za smanjenjem ukupnog fiskalnog opterećenja rada, mjenog OECD metodologijom, kao suma poreza i doprinosa u odnosu na ukupan trošak poslodavca po osnovu rada. Predloženi zakonski propisi, smanjenjem zbirne stope doprinosa sa 41,5% na 32,5%, uz proširenje porezne osnovice, smanjuju ukupno fiskalno opterećenje rada sa trenutnih 36,42% na 35,22%.

U narednom periodu, u cilju predlaganja kvalitetnijih zakonskih rješenja na nivou Federacije BiH, planirano je razmatranje stanja u oblasti oporezivanja imovine, koje je trenutno regulirano sa ukupno 20 zakonskih akata na nivou kantona.

Za što adekvatnije praćenje efekata planiranih mjera porezne politike na fiskalni sistem, planirane su kontinuirane aktivnosti na uspostavi što kvalitetnijeg izvještavanja prema OECD metodologiji i nadalje, pripremi uporedivih analiza.

Interaktivni Registar naknada i taksi u Federaciji BiH, koji pruža transparentnost i dostupnost svim relevantnim informacijama iz oblasti naknada i taksi na teritoriji Federacije BiH, kako za obveznike plaćanja (postojeće poslovne subjekte, potencijalne investitore i fizička lica), tako i obrađivače, predlagače i donosiocje javnih politika u ovoj oblasti, na svakom nivou vlasti u Federaciji BiH, u narednom periodu će dobiti format web aplikacije, a kako bi se istom pružio pravni osnov, kao i podrška njegovoj održivosti i redovitom ažuriranju, predložiti će se donošenje Zakona o jedinstvenom registru taksi i naknada u Federaciji Bosne i Hercegovine, na čijoj pripremi prijedloga su već poduzete aktivnosti.

Radi unapređenja poslovnog okruženja, fokus će biti stavljen na nastavak aktivnosti usmjerenih na uspostavi jednošalterskog sistema poslovanja.

Siva ekonomija prepoznata je kao vodeći faktor negativnog uticaja na fiskalnu politiku i cjelokupnu ekonomsku sliku. Kako je njena glavna uloga i razlog djelovanja utaja poreza, takva pojava implicira zadržavanje određenog nivoa prihoda skrivenih izvan zvanične statistike, što lančano utiče i na samo iskazivanje visine bruto domaćeg proizvoda, odnosno stvara iskrivljenu sliku stvarnog ekonomskog stanja. Nadalje, posljedično tome, vodeći se pogrešnim pokazateljima, postoji opasnost od donošenja pogrešnih odluka, predlaganja pogrešnih politika, a u cilju obezbjeđenja dodatnih izvora nedostatnih javnih prihoda može doći i do povećanja poreznog tereta za one obveznike, koji poštuju zakonske propise u potpunosti. Stoga, u narednom periodu poseban fokus će biti stavljen na mjere suzbijanja neformalne ekonomije.

Izazovi sprečavanja sive ekonomije i porezne utaje, te uspostave veće porezne discipline od strane poreznih obveznika, nameću obavezu jačanja inspekcija i unapređenja njihove uzajamne koordinacije i komunikacije, posebno u smislu većeg obuhvata relevantnih informacija koje bi se razmjenjivale između mjerodavnih tijela.

U narednom periodu, fokus porezne politike bit će usmjeren i na prilagođavanju legislative i procesa, obzirom da je Bosna i Hercegovina postala članica Globalnog foruma za transparentnost i razmjenu informacija u porezne svrhe u 2018. godini, te je u 2019. godini postala članicom u Inkluzivnom okviru za provedbu i praćenje mjera razvijenih u okviru Projekta OECD-a/G20 sprečavanja erozije porezne osnovice i premještanja dobiti (Inkluzivni okvir o BEPS-u), te je potpisala Multilateralnu konvenciju o uzajamnoj administrativnoj pomoći u poreznim pitanjima (MAC) i Multilateralnu konvenciju o provedbi mjera za sprečavanje erozije porezne osnovice i premještanja dobiti koje se odnose na porezni ugovor (MLI).

Primjenom izmijenjenih i dopunjenih odredbi Zakona o fiskalnim sistemima u Federaciji Bosne i Hercegovine, čije je usvajanje planirano početkom 2020. godine, po okončanju otvorene javne rasprave, stvara se pretpostavka jačoj poreznoj disciplini, smanjenju nelojalne konkurencije i boljem uređenju tržišta u Federaciji BiH.

Nadalje, pod uticajem globalne ekonomije, uslijed razvoja i širenja novih, prvenstveno digitalnih, načina poslovanja, otvara se dodatni prostor za razvoj sive ekonomije. U pravcu preventivnog djelovanja, planirano je i jasno definisanje mjera, aktivnosti, rokova i plana dinamike za tehničko-tehnološko unapređenje sistema fiskalizacije, na čijoj provedbi će se aktivno raditi u narednom periodu.

Provedbom svih prednje navedenih mjera doprinijet će se osiguranju dodatnog i stabilnog izvora poreznih prihoda, a time otvoriti prostor za smanjenje parafiskalnog pritiska za pravne subjekte, koji već posluju unutar formalne ekonomije.

U oblasti pripadnosti i raspodjele javnih prihoda provode se kontinuirane aktivnosti analize efekata postojećih zakonskih rješenja i analize inicijativa korisnika prihoda za izmjene istih, sa ciljem davanja prijedloga za poboljšanje vertikalne i horizontalne raspodjele prihoda od indirektnih poreza i sistema izjednačavanja, a koji će pružiti osnov za pripremu novog Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine. Uzimajući u obzir da navedeni Zakon ima izravni finansijski uticaj na preko 80 korisnika, različitih nivoa vlasti u Federaciji BiH, počev od federalnog nivoa, do jedinica lokalne samouprave, njegovo donošenje će prvenstveno ovisiti o spremnosti svih aktera na prihvatanje kompromisa i zajednički dogovor.

U konačnici, realizacija svih prezentiranih mjera zavisit će prije svega od političke stabilnosti i institucionalne spremnosti nosilaca aktivnosti, kao i drugih nepredviđenih događaja koji bi eventualno usporili i/ili odgodili procese.

U ovom dijelu dokumenta dat je konsolidovani okvir budžeta za sektor opšte vlade Republike Srpske³⁸, za period 2020–2022. godina. Sektor opšte vlade obuhvata konsolidovane budžete podsektora: centralna vlada, jedinica lokalne samouprave i vanbudžetskih fondova.

Što se tiče ciljeva fiskalne politike Republike Srpske, konsolidovani deficit opšte vlade može biti do 3% BDP-a. Konsolidovani deficit opšte vlade Republike Srpske u odnosu na BDP Republike Srpske u 2018. godini iznosio je -0,5% BDP-a. Prema projekcijama, u 2019. godini se očekuje deficit budžeta od 1,1% BDP-a, da bi u narednoj 2020. godini bio ostvaren suficit od 0,1% BDP-a koji bi se u periodu 2021–2022. godine kretao na nivou 1,0% i 1,6% BDP-a. Prema projekcijama, očekuje se da 2019. godine potrošnja posmatranih nivoa vlasti ima najveće učešće od 40,4% u projektovanom BDP-u, kada je planiran deficit budžeta. U narednom periodu od 2020. do 2022. godine, projektovano učešće potrošnje u BDP-u opada od 39,7% do 36,5%.

Tabela 1: Fiskalni okvir za period 2018–2022. godine po osnovnom scenariju³⁹

Fiskalni pokazatelji	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
(% BDP-a)	Izvršenje	Rev. plan	Plan	Plan	Plan
Ukupan prihod	40,0	39,3	39,9	38,9	38,2
Ukupna potrošnja	40,5	40,4	39,7	37,9	36,5

³⁸ Termini „sektor opšta vlada“ i „podsektori centralna vlada“ u ovom dokumentu odnose se na institucije Republike Srpske i njihove budžetske okvire

³⁹ Fiskalni indikatori se zasnivaju na realiziranom BDP-u Republike Srpske i projekcijama

Neto zaduživanje/kreditiranje	-0,5	-1,1	0,1	1,0	1,6
Izdaci po kamata	1,2	1,2	1,1	1,1	1,0
Primarni bilans	0,7	0,1	1,3	2,1	2,6
BDP RS	10.679,6	11.099,5	11.582,6	12.115,0	12.708,1

Izvor: Ministarstvo finansija Republike Srpske

Posmatrajući sektor opšte vlade, u periodu od 2019. do 2022. godine veći dio ukupnih prihoda čine poreski prihodi, odnosno indirektni porezi (od 41,4% do 42,3%) i direktni porezi (od 10,7% do 11,5%). Značajan dio prihoda čine doprinosi za socijalno osiguranje (od 35,9% do 36,4%), dok se ostali dio odnosi na neporeske prihode (od 10,7% do 10,8%) i grantove (od 0,3% do 0,7%).

U okviru planirane potrošnje, u periodu od 2019. do 2022. godine značajna su izdvajanja za doznake na ime socijalne zaštite (47,3% do 48,6%) i izdvajanja za lična primanja zaposlenih (22,2% do 23,6%) koji su definisani zakonskim okvirom. Donekle uslovljeno raspoloživim sredstvima je izdvajanje za rashode po osnovu korištenja robe i usluga (6,4% do 6,9%), dok se za neto izdatke za nefinansijsku imovinu planira izdvojiti 5,9% do 9,1% ukupne potrošnje. U strukturi planirane potrošnje nije zanemarivo ni izdvajanje za rashode kamata i druge rashode finansiranja (2,7% do 2,9%).

4.2. Implementacija budžeta u 2019. godini

U vrijeme izrade revidiranih projekcija prihoda od indirektnih poreza za period 2019-2022 bili su dostupni preliminarni podaci o naplati prihoda po vrstama za devet mjeseci 2019. godine (UIO). Prema preliminarnom izvještaju UIO, na nivou devet mjeseci 2019. **bruto naplata prihoda od indirektnih poreza** je veća za 309,1 mil KM ili za 5,5% u odnosu na isti period 2018. Istovremeno su isplate povrata bile veće za 65,8 mil KM ili za 6,4%. U konačnici, za devet mjeseci je naplaćeno 243,4 mil KM neto prihoda više nego u istom periodu 2018, što predstavlja rast od 5,3%.

Analiza naplate po vrstama prihoda izvršena je na bazi strukture prihoda koja obuhvata usklađene prihode od indirektnih poreza koji su naplaćeni gotovinski u periodu januar – septembar 2019. godine. Naplata **bruto PDV-a** je u periodu januar – septembar 2019. povećana za 5%, dok je naplata **neto PDV-a** rasla po stopi od 4,7%.⁴⁰ Potrebno je naglasiti da je primjena koncepta neto gotovinskog izvještavanja u 2018.⁴¹ povećala naplatu PDV-a za iznos PDV kredita koji su iskorišteni za plaćanje obaveza za akcize na derivate nafte. Nakon korekcije osnovice iz 2018. kumulativna stopa rasta neto PDV-a u periodu I-IX 2019. iznosi 5,8%, odnosno 1,1 postotni poen više u odnosu na gotovinski izvještaj po vrstama prihoda. Stopa rasta **prihoda od carina** je u periodu I-IX je iznosila 5,5%. Stopa rasta **prihoda od akciza** u periodu I-IX 2019. iznosila je 6,7%. Potrebno je imati u vidu da je značajan dio rasta prihoda od akciza posljedica računovodstvenog faktora, odnosno gotovinskog izvještavanja po vrstama prihoda. Korekcija donosi povećanje osnovice za poređenje i smanjenje stope rasta u periodu I-IX 2019. na 4,4%. Naplata ukupnih prihoda od akciza je determinisana naplatom **akciza na duhanske preradevine**,

⁴⁰ S obzirom da je prema preliminarnom izvještaju ostalo neusklađeno 21 mil KM prihoda nakon usklađivanja realno je očekivati blagi rast kumulativne stope.

⁴¹ UIO prilikom izvještavanja koristi neto gotovinski koncept, prema kojem se kao prihodi po pojedinim vrstama indirektnih poreza prikazuju samo neto gotovinske uplate. Zbog značajne kompenzacije obaveza za akcize na naftne derivate i obaveza za putarinu potraživanjima po osnovu PDV-a (porezni kredit) tokom 2018. godine došlo je do značajnih odstupanja strukture naplaćenih prihoda u odnosu na onu koja je prikazana u izvještaju UIO za tu godinu. Naplata akciza je neopravdano umanjena, dok se, s druge strane, naplata PDV-a neopravdano povećala za iznos prihoda koji su kompenzirani. Isti problem, ali sa suprotnim predznakom kada se radi o uticaju iznosa kompenziranih prihoda na strukturu naplate, ispoljio se i u 2019, jer je osnovica za poređenje iz 2018. neopravdano veća kada se radi o PDV-u, odnosno neopravdano niža, kada je riječ o akcizama i putarini.

koje u suficitu prihoda od akciza u periodu I-IX 2019. godini sudjeluju sa 80%.⁴² Na nivou devet mjeseci 2019. rast **akciza na derivate nafte** iznosio je 8,9%. Međutim, čak ¾ neto efekata naplate akciza na derivate nafte bili su posljedica gotovinskog izvještavanja UIO u 2018, zbog kojeg je osnovica za poređenje iz 2018. bila umanjena. Iznos korekcije je značajan, čak 6,6 postotnih poena, što je kumulativni rast za devet mjeseci 2019. smanjilo na svega 2,3%. Naplata **akciza na kavu** je u periodu I-IX 2019. bila veća za 0,7% u odnosu na naplatu u istom periodu 2018. Stopa rasta **akciza na alkohol i alkoholna pića** je u navedenom periodu iznosila 2,2%, dok je kod **akciza na bezalkoholna pića** u istom periodu ostvaren rast od visokih 12,3%, a kod **akciza na pivo** od svega 0,6%. **Akciza na vino** je uvedena posljednjim izmjenama Zakona o akcizama. Budući da se akcize na vino naplaćuju od februara 2018. poređenje naplate u prvom kvartalu 2019. nije relevantno za analizu, dok je u drugom kvartalu 2019. zabilježen pad prihoda od 15,6%, a u trećem rast od 14,4%. Nakon iscrpljivanja efekata povećanja **putarine** od 1.2.2018. od februara 2019. nastupila je stabilizacija stopa rasta prihoda od putarine, a kumulativna stopa rasta za devet mjeseci iznosila je 6,1%. Da bi se sagledali realni trendovi u naplati putarine potrebno je razložiti stopu rasta putarine na faktore koji su je generisali. Niža statistička osnovica za poređenje iz 2018. za iznos putarine naplaćene kompenzacijom iz PDV kredita donijela je 1,3 postotnih poena rasta prihoda od putarine, dok su efekti primjene izmjena Zakona o akcizama, koji su se ispoljili u januaru 2019.⁴³ donijeli 3,7 postotnih poena rasta. Korektivni faktor sa suprotnim predznakom podrazumijeva jednokratnu naplatu putarine na zatečene zalihe 31.1.2018., prije povećanja stope putarine, koje su povećale osnovicu za poređenje i time umanjile stopu rasta u 2019. za 1,9 postotnih poena. Sučeljavanjem negativnih i pozitivnih faktora rasta u odnosu na stopu rasta prema neto gotovinskom izvještaju stopa rasta prihoda u periodu januar – septembar 2019 je svedena na 2,9%. Projektovani iznos neto naplate prihoda od indirektnih poreza za 2019. godinu iznosi 6.512,6 mil KM, što je za 4,7% više nego u 2018. godini⁴⁴.

Tabela 2: Revidirane projekcije indirektnih poreza za 2019. godinu (OMA UO UIO⁴⁵, oktobar 2019)

u mil KM	PDV	Akcize	Carine	Putarina	Ostalo	Ukupno	Namj. putarina	Sred. za raspodjelu
2018	3.839,0	1.444,7	286,6	620,7	29,7	6.220,8	-385,9	5.834,9
2019 proj.	4.002,7	1.521,2	301,5	657,2	29,9	6.512,6	-410,8	6.101,8
2019/2018	4,3%	5,3%	5,2%	5,9%	0,7%	4,7%	6,4%	4,6%

Napomena: Namjenska putarina je do 1.2.2018. iznosila 0,10 KM/litar derivata nafte, namijenjen u cijelosti za izgradnju autoputeva, a od 1.2.2018. 0,25 KM/litar derivata nafte, za izgradnju autoputeva (0,20 KM/litri) i izgradnju i rekonstrukciju ostalih puteva (0,05 KM/litri).

Zakon o budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2019. godinu nije razmatran i usvojen od strane Parlamentarne skupština BiH, tako da je u toku 2019. godine privremeno finansiranje institucija BiH. Prijedlog Zakona o budžetu institucija BiH usvojen je od strane Predsjedništva Bosne i Hercegovine i dostavljen Parlamentarnoj skupštini BiH, koji će biti predmetom razmatranja na Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine BiH 18.12.2019. godine. Polazni osnov za sačinjavanje Prijedloga Budžeta institucija Bosne i Hercegovine za 2019. godinu su:

⁴² Izračun je izvršen u odnosu na korigovanu osnovicu iz 2018. godine.

⁴³ Izmjene Zakona o akcizama, kojima je povećana namjenska putarina, primjenjuju se od 1.2.2018., te se efekti rasprostiru u periodu od 1.2.2018. do 31.1.2019.

⁴⁴ Odjeljenje za makroekonomsku analizu UO UIO, Revidirane projekcije prihoda od indirektnih poreza 2019-2022, OMA Bilten br. 172-173, http://www.oma.uino.gov.ba/bilteni/Oma_Bilten_eng_172_173.pdf

⁴⁵ Odjeljenje za makroekonomsku analizu Upravnog odbora UIO, www.oma.uino.gov.ba

- Odredbe Zakona o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine, koje se odnose na sačinjavanje, sadržaj i donošenje Budžeta;
- Mjere štednje institucija Bosne i Hercegovine koje je Fiskalno vijeće Bosne i Hercegovine dogovorilo u okviru Pisma namjere po proširenom aranžmanu sa Međunarodnim monetarnim fondom;
- Prioriteti i aktivnosti u skladu sa obavezama preuzetim potpisivanjem Reformske agende;
- Globalni okvir fiskalnog bilansa i politika u Bosni i Hercegovini za period 2019. - 2021. godina, usvojen na 14. sjednici Fiskalnog vijeća Bosne i Hercegovine održane 3.7.2018. godine, kojim se institucijama Bosne i Hercegovine utvrđuje okvir u ukupnom iznosu od 966 mil. KM, uz dodjelu sredstava za financiranje sa jedinstvenog računa Uprave za neizravno oporezivanje u iznosu od 750 mil. KM;
- Gornje granice rashoda izvedene iz Dokumenta okvirnog proračuna kojeg je Vijeće ministara Bosne i Hercegovine usvojilo na 151. sjednici održanoj 1.8.2018. godine;
- Operativne upute za pripreme zahtjeva za dodjelu sredstava iz Budžeta, date u Instrukciji za pripremu budžetskih zahtjeva za 2019. godinu, koju je Ministarstvo finansija i trezora uputilo svim institucijama Bosne i Hercegovine početkom jula 2018. godine;
- Planiranog broja zaposlenih na dan 31.12.2019. godine koji uključuje odobreni broj zaposlenih u Budžetu za 2018. godinu, te zaposlene u skladu sa usvojenim odlukama Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za zapošljavanje u 2018. godini Službi za poslove sa strancima Bosne i Hercegovine 14 osoba i Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine 4 osobe, te zapošljavanje 5 osoba u 2019. godini Obavještajno-sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine u skladu sa odlukom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, kao i planirano zapošljavanje kod Ureda za reviziju institucija Bosne i Hercegovine 3 osobe (neovisnost institucije), 1 zaposlenog u Generalnom sekretarijatu Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i 1 zaposlenog u Centralnoj harmonizacijskoj jedinici Bosne i Hercegovine.

Obzirom da Prijedlog zakona o budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2019. godinu nije usvojen cijelu 2019. godinu, to je značajno uticalo na izvršenje Budžeta institucija BiH u 2019. godini.

Procjenjuje se da će, institucije BiH će do kraja 2019. godine, ostvariti sljedeće prihode, primitke i finansiranja:

- 750 mil KM prihoda sa Jedinstvenog računa Uprave za indirektno oporezivanje (JR UINO),
- oko 145 mil KM neporeznih prihoda (uz napomenu da prvi put nije uključen prihod od dobiti Centralne banke BiH jer isti nije naplaćen u 2019. godini, koji je u prethodnoj godini ostvaren u iznosu od 7,4 mil KM),
- oko 6 mil KM donacija (koje su namjenskog karaktera), te iste predstavljaju smanjenje za oko 10 mil KM u odnosu na prethodnu godinu,
- oko 0,8 mil KM transfera od drugih nivoa vlasti, koji su namjenskog karaktera,
- oko 0,3 mil KM primitaka od prodaje stalnih sredstava,
- oko 5,4 mil KM primitaka od sukcesije, od prodaje objekata u DKP mreži.

Procjena izvršenja budžetskih rashoda institucija BiH do kraja 2019. godine, na bazi izvršenja rashoda u prva tri kvartala 2019. godine, može biti sljedeća:

- 668 mil KM za plate i naknade zaposlenih, što je za oko 15 mil KM više u odnosu na 2018. godinu, jer je u toku 2019. godine evidentno zapošljavanje novih policijskih službenika jer je donesen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o platama i naknadama u institucijama BiH, kojim su povećani koeficijenti policijskim službenicima, zatim veći broj vojnih osoba koji su primljeni na kraju 2018. godine i koji su povećali prosječan broj isplaćenih plata, kao i povećan broj internih unapređenja zaposlenih u drugim institucijama. Napominjemo da je broj zaposlenih na dan 30.9.2019. godine bio 22.105 što je u odnosu na broj zaposlenih na dan 31.12.2018. godine manje za 279 zaposlenih zbog odljeva kadrova, dok je u odnosu na projicirani broj zaposlenih u Budžetu za 2018. godinu (23.181 zaposlenih) manje za 1.076 zaposlenih. Planirana, a nepopunjena radna mjesta su kod Ministarstva pravde BiH, jer je tek uspostavljena nova institucija Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH, zatim kod Ministarstva odbrane BiH zbog dinamike otpuštanja vojnih lica uslijed starosne granice prema Zakonu o službi u Oružanim snagama BiH, a koji će biti djelomično zaposleni na kraju 2019. godine, kod Ministarstva vanjskih poslova BiH, zatim kod policijskih agencija Granične policije, Državne agencije za istrage i zaštitu, Direkcije za koordinaciju policijskih tijela u BiH uslijed nemogućnosti zapošljavanja lica sa specijalnim stručnim znanjima, te duge procedure zapošljavanja kadeta, odlaska stručnih kadrova u penziju, odlaska u entitetske policijske strukture zbog većih primanja ili odlaska u inostranstvo,
- 160 mil KM za materijalne troškove,
- 3,5 mil KM na transferima za Fond za povratak na ime finansiranja prava iz Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma,
- 5,5 mil KM transferi drugim nivoima vlasti,
- 0,8 KM na ime inostranih kamata po kreditu Makrofinansijske pomoći Europske komisije, kreditu CEB za izgradnju državnog zatvora i po kreditu Saudijskog fonda za ,
- 25,1 mil KM ostalih troškova za direktne transfere i rezervu,
- 25,3 mil KM neto izdataka za nefinansijsku imovinu, odnosno kapitalni izdaci od 31 mil KM umanjani za ostvarene primitke od imovine u iznosu od 5,7 mil KM, predstavljaju neto povećanje nefinansijske imovine u iznosu od 25,3 mil KM.

U skladu sa navedenim, institucije na nivou Bosne i Hercegovine su na kraju 2019. godine bi mogle ostvariti suficit u iznosu od oko 13,8 mil KM, što je rezultat privremenog finansiranja institucija BiH u kojem se nisu mogle pokretati procedure za redovnu nabavku kapitalnih izdataka, dok se ne usvoji Zakon o budžetsku institucija i međunarodnih obaveza BiH za 2019. godinu, već su se samo mogli izvršavati višegodišnji kapitalni projekti za koje su neutrošena namjenska sredstva prenesena iz prethodne godine, uslijed čega su značajno manja ulaganja u kapitalne investicije. Zbog manjeg izvršenja rashoda uslijed privremenog finansiranja institucija BiH u 2019. godini, neraspoređeni suficit iz prethodnih godina u iznosu od 80,9 mil KM (planiran kao finansiranje institucija BiH u Budžetu institucija BiH za 2019. godinu), moći će se koristiti kao izvor finansiranja u narednoj fiskalnoj godini.

Pored navedenog, važno je napomenuti i činjenicu da je ovakvo izvršenje institucija BiH za 2019. godinu rezultat primjenjivanja računovodstvene metodologije institucija BiH po kojoj se rashodi iskazuju kad su obračunati, a prihodi odmah kada su naplaćeni, jedan dio prihoda u 2019. godini je isključivo namjenskog karaktera (namjenska sredstava od donacija i sredstva za namjenske projekte), koji će se namjenski trošiti u narednim godinama.

Također, bruto plate i naknade troškova zaposlenih u institucije BiH, odnosno primanjima zaposlenih su sva zaleđena na istom nivou od 2012. godine, izuzev što su povećani koeficijenti policijskim službenicima na nivou Bosne i Hercegovine što je uticalo na povećanja izdvajanja za plate policijskim službenicima u institucijama BiH. Pored toga, institucije BiH su ostvarile i dodatne uštede na materijalnim troškovima, uslijed primjene jedinstvenih pravilnika o korištenju fiksnih i mobilnih telefona u institucijama BiH, pravilnika o troškovima reprezentacije u institucijama BiH i pravilnika o načinu i korištenju službenih vozila u institucijama BiH i smanjenja naknada za rad u komisijama upravnim i nadzornim odborima i drugim radnim tijelima na osnovu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o plaćama i naknadama u institucijama BiH iz novembra 2015. godine, a uštede su evidentne i u 2019. godini. Napominjemo da jednokratnih mjera u 2019. godini nije bilo. Obzirom da je cijelu 2019. godinu bilo privremeno finansiranje institucija BiH značajno je manje izvršeno kapitalnih izdataka za institucije BiH u 2019. godini, što može uticati na povećane potrebe za istim u 2020. godini.

Budžet Federacije BiH za 2019. godinu⁴⁶ zajedno sa Zakonom o izvršavanju budžeta FBiH za 2019. godinu⁴⁷ usvojen je u februaru tekuće godine, u iznosu od 2.653.843.356 KM što je za 335,8 mil. KM ili 11,0% manje u odnosu na Budžet Federacije BiH za 2018. godinu.

Utvrđivanje Prijedloga Zakona o pravima demobilisanih boraca i članova njihovih porodica⁴⁸, te upućivanje istog u parlamentarnu proceduru, s planiranom primjenom od 1.7.2019. godine, nametnuo se kao glavni razlog za izradu Izmjena i dopuna Budžeta FBiH za 2019. godinu (u daljem tekstu: Izmjene i dopune Budžeta). Naime, za implementaciju navedenog Zakona u 2019. godini bilo je potrebno osigurati sredstva u ukupnom iznosu od 25,0 mil. KM, koja Budžetom FBiH za 2019. godinu nisu bila planirana.

Izmjene i dopune Budžeta FBiH za 2019. godinu⁴⁹ iznose 2.701.845.731,00 KM⁵⁰, što je za 48,0 mil. KM ili 1,8 % više u odnosu na Budžet Federacije Bosne i Hercegovine za 2019. godinu. Izmjene i dopune Budžeta FBiH izrađene su u skladu sa Zakonom o budžetima u Federaciji BiH⁵¹, Zakonom o izvršavanju budžeta Federacije BiH za 2019. godinu⁵² i revidiranim projekcijama prihoda. Uzrok revidiranih projekcija prihoda jeste očekivano povećanje prihoda od indirektnih poreza za 37,0 mil. KM, od čega su neto prihodi od indirektnih poreza koji pripadaju Federaciji BiH veći za 28,5 mil. KM, što predstavlja rast od 3,0% u odnosu na planirane prihode. Također, projicirano je dodatnih 5,5 mil. KM poreza na dobit, što je više za 7,0%. Neporezni prihodi su planirani u iznosu od dodatnih 97,7 mil. KM i iznose ukupno 590,5 mil. KM.

Budžet Federacije BiH u periodu od 1. januara do 30. septembra 2019. godine izvršavan je prema Zakonu o izvršavanju Budžeta FBiH za 2019. godinu. Izvršenje Izmjena i dopuna Budžeta na prihodovnoj strani, za prva tri kvartala 2019. godine u odnosu na plan, kao i u odnosu na isti period prethodne godine izgleda kako je prikazano u narednoj tabeli:

⁴⁶ „Službene novine FBiH“, br.11/19

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Zakon je usvojen u 2019. godini i objavljen u: „Službene novine FBiH“, br.54/19

⁴⁹ „Službene novine FBiH“, br.53/19, zajedno sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o izvršavanju Proračuna FBiH za 2019. godinu

⁵⁰ Budžet Federacije BiH se odnosi na centralnu Vladu Federacije BiH. Konsolidovani Budžet Federacije BiH se nalazi u tabelama u Prilogu (tabele 2A, 2B i 3).

⁵¹ „Službene novine Federacije BiH“, br. 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 9/15, 102/15, 104/16, 5/18 i 11/19

⁵² „Službene novine Federacije BiH“, broj 11/19

Tabela 3: UPOREDNI PRIKAZ: Izmjene i dopune Budžeta za 2019. godinu (plan), izvršenje za period 1.1.-30.9.2019. godine i izvršenje za period 1.1.-30.9.2018.godine- GLAVNE KATEGORIJE PRIHODA

OPIS	1.	2	3.	Postotak izvršenja (Index 2/1)	Postotak izvršenja (Index 2/3)
	Izmjene i dopune Budžeta FBiH za 2019	Ostvareni prihodi 1.1.-30.9.2019.	Ostvareni prihodi 1.1.-30.9.2018.		
<i>Prihodi, primici i finansiranje (1+2+3)</i>	2.701.845.731	1.738.735.981	1.571.071.063	64	111
1. Ukupno prihodi (a+b+c+d)	2.264.735.731	1.634.143.434	1.473.541.102	72	111
<i>a) Prihodi od poreza</i>	1.674.023.720	1.234.469.962	1.217.818.020	74	101
<i>b) Neporezni prihodi</i>	590.551.931	399.574.565	255.637.511	68	156
<i>c) Priljubljeni trekući transferi od ostalih nivoa vlasti i fondova</i>	160.000	98.907	85.531	62	116
<i>d) Tekući transferi i donacije</i>	80	0	40	-	-
2. Finansiranje	330.110.000	104.592.547	97.529.961	32	107
3. Neraspoređeni višak prihoda nad rashodima	107.000.000	0	0	-	-

Izvor: Federalno ministarstvo finansija

Najznačajnije odstupanje u odnosu na plan prihoda odnosi se na stavku finansiranja, konkretno, smanjene primitke od domaćeg zaduživanja (dugoročne obveznice) u odnosu na plan Budžeta, uslijed odustajanja od planiranih emisija istih, obzirom na poboljšanu likvidnost Budžeta FBiH.

U odnosu na isti period protekle godine, ukupno ostvareni prihodi, primici i finansiranja za prvih devet mjeseci 2019. godine veći su za 11,0% ili za 167,6 mil. KM. U strukturi svih kategorija prihoda najveći porast u iznosu od 143,9 mil. KM bilježe neporezni prihodi, prvenstveno prihodi od naknada i taksi i prihodi od pružanja javnih usluga - povrati iz ranijih godina, a koji se odnose na iznos povrata sredstava na Jedinstveni račun trezora (JRT) sa posebnog projektnog računa Federalnog ministarstva prometa i komunikacija otvorenog van JRT, čime će se u velikoj mjeri povećati kontrola, upravljanje i nadzor nad upravljanjem ovim sredstvima i osigurati nesmetan sistem pravovremenog i adekvatnog izvještavanja o stanju i utrošku sredstava⁵³.

Porezni prihodi također bilježe rast u odnosu na isti period prethodne godine i to u iznosu od 16,6 mil. KM, što se prvenstveno i u najvećem dijelu odnosi na rast prihoda od poreza na dobit, te prihoda od indirektnih poreza koji pripadaju Federaciji BiH. U dijelu primitaka od finansiranja zabilježen je rast u iznosu od 7,0 mil. KM. Ukupan iznos primitaka od finansiranja se u gotovo cjelokupnom iznosu odnosi na primitke od domaćeg zaduživanja u iznosu od 89,8 mil. KM, dok se manji dio odnosi na dugoročne zajmove primljene kroz državu - IBRD kredit u iznosu od 13,7 mil. KM.

Izvršenje Izmjena i dopuna Budžeta na rashodovnoj strani, za prva tri kvartala 2019. godine u odnosu na plan, kao i u odnosu na isti period prethodne godine izgleda kako je prikazano u narednoj tabeli:

⁵³ Povrat sredstava u iznosu od 151,5 mil. KM u skladu sa Zaključkom Vlade FBiH br. 718/2019 od 20.6.2019.g.

Tabela 4: UPOREDNI PRIKAZ: Izmjene i dopune Budžeta za 2019. godinu (plan) i izvršenje za period 1.1.-30.9.2019. godine i izvršenje za period 1.1.-30.9.2018. godine- GLAVNE KATEGORIJE RASHODA

OPIS	1.	2.	3.	Postotak izvršenja (Index 2/1)	Postotak izvršenja (Index 2/3)
	Izmjene i dopune Budžeta FBiH za 2019	Ostvareni rashodi 1.1.-30.9.2019.	Ostvareni rashodi 1.1.-30.9.2018.		
<i>Ukupno tekući rashodi i kapitalni izdaci (1+2+3+4+5)</i>	2.701.845.731	1.462.453.206	1.541.738.829	54	95
<i>1. Ukupni tekući rashodi(a+b+c+d+e)</i>	1.558.760.852	997.672.938	994.192.947	64	100,3
<i>a) Plaće i naknade zaposlenih</i>	231.283.826	158.627.367	149.348.599	69	106
<i>b) Doprinosi poslodavca i ostali</i>	25.511.123	17.116.356	16.033.893	67	107
<i>c) Izdaci za materijal, SI i usluge</i>	103.086.001	46.199.446	43.399.071	45	106
<i>d) Tekući transferi i drugi tekući rashodi</i>	1.081.390.710	707.863.946	719.805.158	65	98
<i>e) Izdaci za kamate i ostale naknade</i>	117.489.192	67.865.823	65.606.226	58	103
<i>2. Ukupni kapitalni izdaci</i>	404.747.010	42.136.733	16.869.263	10	249
<i>3. Izdaci za finansijsku imovinu</i>	23.220.000	16.224.140	12.869.140	70	126
<i>4. Izdaci za otplatu dugova</i>	709.962.869	406.419.395	517.807.479	57	78
<i>5. Tekuća rezerva</i>	5.155.000	1.927.402	1.027.105	37	187

Izvor: Federalno ministarstvo finansija

Najznačajnija odstupanja u odnosu na plan se odnose na Izdatke za materijal, sitan inventar i usluge, gdje je izvršenje istih u odnosu na plan 45%, te na Ukupne kapitalne izdatke sa izvršenjem od 10% u odnosu na plan Budžeta. U strukturi Izdataka za rekonstrukciju i investiciono održavanje planirano je 14,6 mil. KM, koji u ovom periodu nisu utrošeni, a odnose se na rekonstrukciju zgrade Vlade FBiH. Osim toga, nisko izvršenje u odnosu na plan bilježe i nabavke materijala i sitnog inventara (35% od planiranog). S druge strane, kapitalni izdaci su u odnosu na plan ostvarili izvršenje od svega 10%, sa najznačajnijom stavkom na ekonomskom kodu kapitalnih grantova-transfera javnim preduzećima (od planiranih 299,0 mil. KM u prvih 9 mjeseci je izvršeno tek 16,4 mil. KM). Razlog ovome jeste stav Vlade FBiH prema kojem se sredstva javnim preduzećima (Autoceste i Ceste FBiH) doznačavaju fazno, na temelju privremenih situacija koje preduzeća isporučuju prema istim.

Ukupni tekući rashodi i kapitalni izdaci za prvih devet mjeseci 2019. godine manji su za 5% ili za 79,0 mil. KM u odnosu na isti period prethodne godine. Najveće smanjenje, i to za 22% bilježe izdaci za otplatu dugova, uslijed smanjene emisije trezorskih zapisa i obveznica. S druge strane, značajno povećanje bilježi ekonomski kod Ukupni kapitalni izdaci, čiji se iznos najvećim dijelom odnosi na kupovinu zgrade u svrhu rješavanja trajnog smještaja Vlade FBiH, te kapitalne transfere javnim preduzećima. Također, Izdaci za finansijsku imovinu značajno su veći u odnosu na isti period prethodne godine, a odnose se na sufinansiranja Vlade FBiH u međunarodnim projektima, te domaća pozajmljivanja.

Narodna Skupština RS je na Sedmoj redovnoj sjednici, koja je održana 24. oktobra tekuće godine, usvojila Rebalans budžeta Republike Srpske za 2019. godinu. Također, određeni broj jedinica lokalne samouprave je usvojio rebalans budžeta. Rebalansi budžeta za 2019. godinu institucija na svim nivoima vlasti obuhvaćenim konsolidacijom, uneseni su u ovom programu kao revidirani budžet Vlade Republike Srpske za 2019. godinu.

U odnosu na budžet opšte vlade Republike Srpske za 2019. godinu (iz prošlogodišnjeg Programa), revidiranim budžetom opšte vlade za 2019. godinu povećani su ukupni prihodi za 1,4%, a rashodi za 0,7%. U okviru prihoda, najveće povećanje odnosi se na poreze i socijalne doprinose. Rebalansom budžeta Republike Srpske za 2019. godinu povećan je prihod od doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje za 19 miliona KM, odnosno 2,2% u odnosu na sredstva planirana

Budžetom Republike Srpske za 2019. godinu. U okviru poreskih prihoda, najveći dio razlike odnosi se na rast prihoda od poreza na dobit i poreza na dohodak, s obzirom na to da su ovi prihodi povećani za 17 miliona KM Rebalansom budžeta Republike Srpske za 2019. godinu u odnosu na Budžet Republike Srpske za 2019. godinu. Korekcije poreskih prihoda i socijalnih doprinosa u Rebalansu budžeta Republike Srpske za 2019. godinu izvršene su zbog ostvarenja bolje naplate ovih prihoda u odnosu na prihode planirane Budžetom Republike Srpske za 2019. godinu.

U okviru rashoda, revidiranim budžetom je planirano više izdvajanja za upotrebu robe i usluga i naknada zaposlenima, dok je, sa druge strane, planirano smanjenje rashoda u kategorijama socijalna davanja i ostali rashodi. Uvećanje naknada zaposlenima je rezultat usvajanja i primjene Zakona o izmjeni i dopuni Zakona o platama zaposlenih u Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske, kao i Zakona o dopuni Zakona o platama zaposlenih u institucijama pravosuđa Republike Srpske. Također, obezbijedena su sredstva za plate sudija i tužilaca koji rade na predmetima ratnih zločina, a čije plate i naknade iz radnog odnosa su do oktobra 2019. godine finansirane iz sredstava IPA 2013, a od oktobra 2019. godine prelaze na finansiranje iz budžetskih sredstava. Pored toga, došlo je do uvećanja doznaka po osnovu penzijskog osiguranja koje su vanredno uvećane za 2% u toku 2019. godine. Revidiranim budžetima jedinica lokalne samouprave planirana su dodatna sredstva za naknade zaposlenima, što je rezultat usaglašavanja primanja zaposlenih sa Posebnim kolektivnim ugovorom za zaposlene u jedinicama lokalne samouprave i uvođenja novih potrošačkih jedinica u pojedine lokalne zajednice.

Prema preliminarnim podacima o izvršenju budžeta, ukupno ostvareni prihodi u prva tri kvartala 2019. godine iznose 3.246,6 miliona KM, što predstavlja 74,4% iznosa revidiranog budžeta opšte vlade Republike Srpske za 2019. godinu. Porezi su ostvareni u iznosu od 1.807,5 miliona KM, odnosno 74,6% ukupno planiranih revidiranim budžetom za 2019. godinu, socijalni doprinosi u iznosu od 1.171,8 miliona KM, odnosno 74,9%.

U istom periodu izvršeni su ukupni rashodi u iznosu 3.119,3 miliona KM, odnosno 69,5% iznosa revidiranog budžeta opšte vlade Republike Srpske za 2019. godinu. Tekući rashodi izvršeni su u iznosu od 2.893,1 miliona KM, odnosno 71,9% iznosa revidiranog budžeta. Naknada zaposlenima izvršena je u iznosu 737,0 miliona KM, odnosno je 74,0% u odnosu na revidirani budžet, što je očekivano jer se ova naknada izvršava u jednakim mjesečnim doznakama zaposlenima. Na isti način izvršavaju se i rashodi za socijalna davanja koja su izvršena u iznosu 1.543,5 miliona KM ili 72,7% plana. Rashodi po osnovu kamata izvršeni su u iznosu od 87,4 miliona KM ili 66,6% plana. Rashodi za subvencije izvršeni su u iznosu 93,5 miliona KM ili 56,0% od planiranog, dok su ostali rashodi ostvareni u iznosu 227,3 miliona KM ili 75,2% planiranih. Neto investicije u nefinansijsku imovinu u prva tri kvartala izvršeni su u iznosu 226,3 miliona KM, odnosno 55,1% u odnosu na revidirani budžet za 2019. godinu.

Posmatrajući navedeno, možemo zaključiti da u okviru prihoda nije bilo značajnijih odstupanja ostvarenja prihoda u odnosu na planirano za 2019. godinu, posmatrajući recipročno za period ostvarenja. U okviru rashoda, značajnije odstupanje možemo primijetiti kod subvencija i kamata čije je izvršavanje u skladu sa ugovorenom dinamikom koja nije jednaka proporcionalnim mjesečnim iznosima. Takođe, neto investicije u nefinansijsku imovinu su imale značajno odstupanje u odnosu na plan, ali će realizacija takvih investicija, nakon sprovođenja procedura javnih nabavki, do kraja 2019. godine biti u skladu sa planom.

Planovi budžeta za godinu podnošenja ERP-a

Projekcije prihoda od indirektnih poreza za 2020. (Tabela 2) je zasnovana na projektovanim relevantnim makroekonomskim pokazateljima, istorijskoj sezonskoj shemi naplate i projekcijama pojedinih kategorija prihoda za 2019. godinu. Kao i u slučaju 2019., godine projekcije su izrađene na gotovinskoj osnovi.

Tabela 5: Revidirane projekcije indirektnih poreza za 2020. godinu (OMA UO UIO, oktobar 2019)

u mil KM	PDV	Akcize	Carine	Putarina	Ostalo	Ukupno	Namj. putarina	Sred. za raspodjelu
2018	3.839,0	1.444,7	286,6	620,7	29,7	6.220,8	-385,9	5.834,9
2019 proj.	4.002,7	1.521,2	301,5	657,2	29,9	6.512,6	-410,8	6.101,8
2020 proj	4.132,2	1.554,4	322,0	669,7	30,3	6.708,7	-418,6	6.290,1
2020/2019	3,2%	2,2%	6,8%	1,9%	1,3%	3,0%	1,9%	3,1%

Najveći generator rasta prihoda od indirektnih poreza u 2020. godini je PDV, s obzirom na njegovo značajno učešće u prihodima, te planiranim stabilnim stopama rasta u skladu sa projekcijama kretanja potrošnje. Prihodi od putarine ne doprinose značajno projektovanom apsolutnom rastu prihoda, zbog iscrpljivanja efekata rasta poreznih stopa.

Nacrt Zakona o budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2020. godinu Ministarstvo finansija i trezora priprema u skladu sa Globalnim okvirom fiskalnog bilansa i politika u Bosni i Hercegovini i Dokumentu okvirnog budžeta za naredno srednjoročno razdoblje. Slijedom činjenice da je Fiskalno vijeće BiH usvojilo GFO za razdoblje 2020.-2022. godina 27.12.2019. godine, te da se radi na finalizaciji ERP-a, Ministarstvo finansija i trezora dostavlja podatke na bazi strukture prihoda i rashoda iz ovog dokumenta, u iznosu 996 mil. KM za svaku godinu.

Polazni osnov za sačinjavanje Nacrta Budžeta institucija Bosne i Hercegovine za 2020. godinu su:

- Odredbe Zakona o financiranju institucija Bosne i Hercegovine, koje se odnose na sačinjavanje, sadržaj i donošenje Budžeta;
- Mjere štednje institucija Bosne i Hercegovine koje je Fiskalno vijeće Bosne i Hercegovine dogovorilo u okviru Pisma namjere po proširenom aranžmanu sa Međunarodnim monetarnim fondom;
- Okvira za finansiranje institucija BiH za period 2020.-2022. godina u iznosu 996 mil. KM uz dodjelu sredstava za finansiranje sa jedinstvenog računa Uprave za indirektno oporezivanje u iznosu od 780 mil. KM;
- Operativne upute za pripreme zahtjeva za dodjelu sredstava iz Proračuna, date u Instrukciji za pripremu proračunskih zahtjeva za 2020. godinu, koju je Ministarstvo financija i trezora uputilo svim institucijama Bosne i Hercegovine početkom srpnja 2019. godine;
- Planiranog broja zaposlenih na dan 31.12.2020. godine koji uključuje odobreni broj zaposlenih u Budžetu za 2019. godinu, te planiranu dinamiku prijema zaposlenih u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera, kao zaposlene u skladu sa usvojenim odlukama Vijeća ministara Bosne i Hercegovine.

Prihodi, primici i finansiranje za 2020. godinu, obuhvataju sljedeće:

- 780 mil. KM od indirektnih poreza što je u odnosu na 2019. godinu više za 30 mil. KM
- 143,9 mil. KM ostalih prihoda od čega:

- 143,2 mil. KM od neporeznih prihoda, odnosno 13,8 mil. KM ili 11% više u odnosu na 2019. godinu što uglavnom rezultat povećanja prihoda koje u okviru svoje nadležnosti ostvaruje Regulatorna agencija za komunikacije (naknade za korištenje radiofrekventnog spektra) te prihoda od kazni.
- 0,2 mil. KM od tekuće podrške u novčanom obliku (kod Uprave za indirektno oporezivanje), što je u odnosu na 2019. godinu manje za 0,1 mil. KM.
- 0,5 mil. KM transfera drugih nivoa vlasti za finansiranje institucija Bosne i Hercegovine koja se odnose na transfer Distrikta Brčko za rad Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine u iznosu od 0,2 mil. KM, transfer Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske za rad Vijeća za državnu pomoć u iznosu od 0,155 mil. KM;
- Finansiranje u ukupnom iznosu 72,1 mil. KM od čega:
 - 68,2 mil. KM prenesenih sredstava iz ranijeg perioda prema Izvještaju o izvršenju budžeta institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2017. godinu, što je u odnosu na 2018. godinu više za 21,3 mil. KM.
 - 3,2 mil. KM primitaka od sukcesije i
 - 0,7 mil. KM primitaka od prodaje stalnih sredstava

Nacrtom Budžeta za 2020. godinu ukupni rashodi institucija Bosne i Hercegovine u 2020. godini iznose 996 mil. KM i u odnosu na 2019. godinu veći su za 30 mil. KM ili 3% godine, a servisiranje vanjskog duga Bosne i Hercegovine iznosi 807,6 mil. KM i manji je za 18,2 mil. KM ili 2% u odnosu na 2019. godinu.

Struktura rashoda institucija BiH prema GFS 2001 metodologiji odnosi se na:

- Bruto plaće i naknade troškova zaposlenih planirani su ukupnom iznosu 731,5 mil. KM što u odnosu na Budžet 2019. godine predstavlja povećanje u iznosu 44,1 mil. KM ili 3,4 mil. KM ili 6%. Povećanje ukupnog iznosa ove kategorije rashoda rezultat je usklađivanja plaća zaposlenih u institucijama BiH, povećanje naknade za ishranu tokom rada, kao i početka rada Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH, odobrenog zapošljavanja shodno odlukama Vijeća ministara BiH i dr.
- Ukupni izdaci za materijal i usluge iznose 181,5 mil. KM i u odnosu na budžet za 2019. godinu manji su za 0,10 mil. KM zbog planiranja manjeg iznosa ove kategorije rashoda kod Ministarstva obrane, te drugih budžetskih korisnika. S druge strane, povećanje je prisutno kod Centralne izborne komisije za provedbu općinskih izbora, te početka rada Zavoda za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH u punom kapacitetu.
- Doznake na ime socijalne zaštite (planirane u okviru stavke tekućih grantova i transfera) projicirane su u iznosu 2 mil. KM, što u odnosu na 2019. godinu manje za 0,1 mil. KM ili 5%.
- Izdaci za nefinansijsku imovinu planirani su u iznosu 43,7 mil. KM, (uključuje i sredstva za višegodišnje projekte u iznosu od 4,8 mil. KM) i u odnosu na 2019. godinu manji su za 10,9 mil. KM.
- Izdaci za kamatu po inostranim kreditima planirani su na Direktnim transferima u okviru ekonomske kategorije „Drugi tekući transferi“ u iznosu 1 mil. KM kamata po kreditu za izgradnju Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH, kamata po kreditu Makrofinansijske pomoći Evropske komisije i kamatu po kreditu Saudijskog fonda za projekt „Obnova stambenih jedinica za raseljene u Bosni i Hercegovini“)

- Drugi rashodi su projicirani su u iznosu 31,7 mil. KM (planirani u okviru stavke tekućih i kapitalnih grantova i transfera, te rezervisanja).

Napominjemo da se razlika do ukupnog okvira za financiranje institucija BiH odnosi na otplatu glavnice po kreditima CEB banke, Europskog povjerenstva i Saudijskog fonda, u ukupnom iznosu po 4,6 mil. KM za sve godine.

Prijedlog Budžeta Federacije BiH za 2020. godinu⁵⁴ pripremljen je u skladu s budžetskim kalendarom⁵⁵ i iznosi 4.954.4 miliona KM. Uzrok gotovo dvostrukog povećanja iznosa Budžeta leži u integrisanju Federalnog zavoda za penzijsko-invalidsko osiguranje u isti, sa statusom budžetskog korisnika. Naime, Zakonom o MIO/PIO FBiH⁵⁶ iz 2018. godine predviđeno je uvrštavanje ove institucije u Budžet u 2020. godini⁵⁷, s ciljem omogućavanja izvršavanje uplata i isplata penzija kroz Jedinstveni račun trezora, te postizanja veće transparentnosti u trošenju javnih sredstava i stabilnosti isplate penzija. S tim u vezi, u 2019. godini su, u skladu sa Zaključcima Vlade FBiH⁵⁸, poduzete aktivnosti na implementaciji odredbe Zakona, a koje se odnose na provedbu svih pripremnih aktivnosti vezanih za ispunjavanje preduslova Zavoda s ciljem uvođenja u sistem trezorskog poslovanja, uključujući pripremu izmjena odgovarajućih propisa i obuke kadrova. Slijedom navedenog, Federalno ministarstvo finansija je dana 15.10.2019. godine, potpisivanjem obrasca Registra budžetskih korisnika dalo saglasnost za upis korisnika u Registar, a dodjelom broja iz Registra utvrdilo status budžetskog korisnika za Federalni zavod za MIO/PIO.

Prijedlog Budžeta Federacije BiH za 2020. godinu, sa ukupnim prihodima i primicima, te rashodima i izdacima veći je za 2.252,5 mil. KM, odnosno 83,0% u odnosu na Budžet Federacije BiH za 2019. godinu. Ukupni prihodi i primici u Budžetu iznose 4.954.392.401,00 KM i povećani su za 2.252,5 mil. KM ili 83,0% u odnosu na Budžet Federacije BiH za 2019. godinu.

Ukupni projicirani prihodi od poreza iznose 3.773,6 mil. KM i u odnosu na prethodnu godinu veći su za 2.099,6 mil. KM ili 125,4%. Prihode od poreza čine prihodi od poreza na dobit pojedinaca i preduzeća, doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje, prihodi od indirektnih poreza sa jedinstvenog računa Uprave za indirektno oporezivanje BiH i ostali prihodi.

Prihod od poreza na dobit pojedinaca i preduzeća planiran je u iznosu od 90,8 mil. KM, što je za 3,2 mil. KM ili 3,7% više u odnosu na iznos u Budžetu Federacije BiH za 2019. godinu. Doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje planirani su u iznosu od 2.074,3 mil. KM i nisu bili planirani u Budžetu Federacije BiH za 2019. godinu.

Budžetom Federacije BiH za 2020. godinu bruto prihodi od indirektnih poreza planirani su u iznosu od 1.608,4 mil. KM, što je za 22,0 mil. KM više u odnosu na Budžet Federacije BiH za 2019. godinu. Neto prihodi od indirektnih poreza planirani su u iznosu od 1.07 mlrd. KM i veći su za 51,3 mil. KM ili 5,0% u odnosu na prethodnu godinu, dok su prihodi od indirektnih poreza za servisiranje relevantnog duga planirani u iznosu od 538,71 mil. KM, što je za 29,3 mil. KM ili 5,0% manje u odnosu na iznos planiran u Budžetu Federacije BiH za 2019. godinu.

Ostali porezi planirani su u iznosu od 55 hilj. KM. Neporezni prihodi planirani su u iznosu od 480,8 mil. KM, što je za 109,8 mil. KM ili 19,0% manje u odnosu na Budžet Federacije BiH za

⁵⁴ Vlada FBiH je na 201. Sjednici od 28.11.2019. godine utvrdila Prijedlog Budžeta za 2020. godinu, zajedno sa Zakonom o izvršavanju budžeta i iste uputila u parlamentarnu proceduru po hitnom postupku

⁵⁵ Službene novine Federacije BiH*, br. 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 9/15, 102/15, 104/16, 5/18 i 11/19

⁵⁶ Član 130. Uvođenje trezorskog poslovanja nosioca osiguranja, „Službene novine FBiH“ br. 13/18

⁵⁷ Federalni zavod za MIO/PIO je do uvrštavanja u Budžet FBiH imao status „vanbudžetskog fonda“

⁵⁸ Zaključak Vlade FBiH V. Broj: 908/19 od 31.7.2019. godine, Zaključak o izmjeni Zaključka V.broj 908/2019-1056719 od 19.9.2019. godine i Zaključak V. Broj 1126719 od 3.10.2019. godine

2019. godinu, zbog činjenice da je u 2019. godini ostvaren značajan priliv sredstava uplaćenih od javnih preduzeća po osnovu dividendi, a koja su usmjerena na izgradnju autocesta i brzih cesta. Neporezni prihodi obuhvataju prihode od poduzetničkih aktivnosti i imovine i prihode od pozitivnih kursnih razlika, naknade i takse i prihode od pružanja javnih usluga, te novčane kazne.

U Budžetu Federacije BiH za 2020. godinu prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine i prihodi od pozitivnih kursnih razlika planirani su u iznosu od 338,7 mil. KM, što je za 34,9 mil. KM ili 11,5% više u odnosu na iznos u Budžetu Federacije BiH za 2019. godinu. Naknade i takse i prihodi od pružanja javnih usluga planirane su u iznosu od 128,0 mil. KM i u odnosu na prethodnu godinu manje su za 145,1 mil. KM ili 53,1%. U Budžetu Federacije BiH za 2020. godinu novčane kazne planirane su u iznosu od 14,0 mil. KM što je za 0,3 mil. KM ili 2,4% više u odnosu na Budžet Federacije BiH za 2019. godinu.

Primici planirani u iznosu od 585,03 mil. KM i obuhvataju:

- Kapitalne primitke od prodaje stalnih sredstava u iznosu od 0,03 mil. KM;
- Dugoročne kredite i zajmove u iznosu od 175,0 mil. KM;
- Kratkoročne kredite i zajmove u iznosu od 410,0 mil. KM.

Po sporazumu o zajmu između BiH i IBRD Federacija BiH će se zadužiti 28,3 mil. EUR, a po osnovu projekta jačanja bankarskog sektora. Sredstva su namijenjena za pružanje podrške na jačanju bankarskog sektora, unapređenjem regulacije i nadzora nad bankama, rješavanjem slabosti bankarskog sektora, uspostavljanjem novog okvira restrukturiranja banaka i jačanjem upravljanja i poslovanja Razvojne banke Federacije BiH i bit će uplaćena u Budžet FBiH.

Kratkoročna razgraničenja su planirana u iznosu od 115,0 mil. KM. Radi se o sredstvima koja će ostati neutrošena u 2019. godini, a alocirana su na Posebnom računu za upravljanje razvojnim sredstvima u okviru JRT-a za implementaciju sredstava namijenjenih za finansiranje kapitalnih infrastrukturnih projekata.

Ukupni rashodi i izdaci u Budžetu Federacije BiH za 2020. godinu iznose 4.954.,4 mil. KM, što predstavlja povećanje za 2.252,5 mil. KM ili 83,4 % u odnosu na Budžet Federacije BiH za 2019. godinu U narednoj tabeli prikazana je struktura rashoda i izdataka u Budžetu Federacije BiH za 2020. godinu, te njihova promjena u odnosu na Budžet Federacije BiH za 2019. godinu.

Tabela 6: UPOREDNI PRIKAZ: Prijedlog Budžeta FBiH ZA 2020. u odnosu na Budžet FBiH za 2019. godinu- GLAVNE KATEGORIJE RASHODA

OPIS	1	2	Povećanja/smanjenje	Postotak izvršenja (Index 2/1)
	Izmjene i dopune Budžeta FBiH za 2019	Budžeta FBiH za 2020		
Ukupno tekući rashodi i kapitalni izdaci (1+2+3+4+5)	2.701.845.731	4.954.392.401	2.252.546.670	183,4%
1. Ukupni tekući rashodi (a+b+c+d+e)	1.558.760.852	3.768.278.666	2.209.517.814	
a) Plaće i naknade zaposlenih	231.283.826	257.807.091	26.523.265	111,5%
b) Doprinosi poslodavca i ostali	25.511.123	27.334.407	1.823.284	107,1%
c) Izdaci za materijal, SI i usluge	103.086.001	115.617.286	12.531.285	112,2%
d) Tekući transferi i drugi tekući rashodi	1.081.390.710	3.254.103.592	2.172.712.882	300,9%
e) Izdaci za kamate i ostale naknade	117.489.192	116.356.290	-1.132.902	99,0%
2. Ukupni kapitalni izdaci	404.747.010	197.695.799	-207.051.211	
3. Izdaci za finansijsku imovinu	23.220.000	23.040.000	-180.000	99,2%
4. Izdaci za otplate dugova	709.962.869	957.282.936	247.320.067	134,8%
5. Tekuća rezerva	5.155.000	5.155.000	0	

Izvor: Federalno ministarstvo finansija

Na rashodovnoj strani najzastupljeniji su tekući transferi i drugi tekući rashodi sa 3.251,0 mil. KM, od čega se najveći iznos odnosi na izmirenje penzija za 2020. godinu, što je u nadležnosti Federalnog zavoda za penzijsko-invalidsko osiguranje. Pored navedenog, Budžetom za 2020. godinu planirano je:

- Za implementaciju Zakona o pravima demobiliziranih branilaca i članova njihovih porodica - novčana egzistencijalna naknada u iznosu od 50,0 mil. KM.
- Za implementaciju Zakona o zaštiti porodice s djecom planirano je 20,0 mil. KM. Imajući u vidu činjenicu da je navedeni Zakon u parlamentarnoj proceduri, sredstva će se implementirati nakon usvajanja Zakona.
- Za nastavak sufinansiranja kreditne linije putem Union banke za stambeno zbrinjavanje mlađe kategorije stanovništva planirano je ponovno 15,0 mil KM. Vlada Federacije BiH nakon višestrukih pozitivnih implikacija ove kreditne linije nastavlja da pomaže stambeno zbrinjavanje mladih u Federaciji BiH.
- Poticaj za poljoprivrednike planiran je u iznosu od 87,0 mil. KM, odnosno povećan je za 18,3 mil. KM. Prepoznajući težak položaj poljoprivrednika u Federaciji BiH i njihovu potrebu za povećanjem konkurentnosti, Vlada FBiH je značajno povećala ukupna sredstva usmjerena ovim kategorijama.
- Transferi za raseljene kategorije i izbjeglice ukupno su povećani za 7,0 mil. KM. Pomoć u održivom povratku raseljenih osoba i izbjeglica u oba entiteta predstavljat će prioritet resornog ministarstva gdje će se kroz projekte finansirane iz Budžeta Federacije BiH, ali i udruživanjem sredstava sa drugim nivoima vlasti (entiteti, kantoni i lokalne zajednice), nastaviti implementirati aktivnosti na implementaciji Aneksa 7. Dejtonskog mirovnog sporazuma.
- Transfer za sanaciju zdravstvenih ustanova planiran je u iznosu od 30,0 mil. i povećan je za 24,0 mil. KM. Planiranjem ovih sredstava Vlada Federacije BiH potvrđuje svoju

opredijeljenost u provedbi reformi u oblasti zdravstvenog sektora, a što svakako podrazumijeva mjere finansijske konsolidacije zdravstvenih ustanova.

- Transfer nižim nivoima vlasti planiran je u iznosu od 21,0 mil. KM i predstavlja nastavak sufinansiranja budžeta i projekata jedinica lokalne samouprave u Federaciji BiH.
- Planirano je 5,0 mil. KM za kapitalno ulaganje za izgradnju i modernizaciju željezničke infrastrukture.
- Na razdjelu Federalnog ministarstva prometa i komunikacija planiran je nastavak izgradnje putne infrastrukture sa sredstvima u ukupnom iznosu od 115,0 mil. KM. Naime, alokacijom sredstava na poseban podračun u okviru JRT-a, a koja su prikupljena po osnovu naplate tzv. klirinškog duga Ruske Federacije te uplatom dividende javnih preduzeća u vlasništvu Federacije BiH, Vlada FBiH nastavlja sukcesivno finansiranje izgradnje pojedinih dionica brzih cesta i autocesta u FBiH.
- Na razdjelu Vlade FBiH planirano je ukupno 15,0 mil. KM na ime troškova rekonstrukcije i investicionog održavanja za potrebe trajnog smještaja Vlade FBiH u Sarajevu i Mostaru. Kupovinom prostora za smještaj organa i tijela Vlade Federacije BiH u Sarajevu i Mostaru, ukazala se potreba za planiranjem sredstava kako bi se ovi objekti u potpunosti priveli namjeni i kako bi se osigurala funkcionalnost istih.

Posmatrajući sektor opšte vlade u Republici Srpskoj u 2020. godini, planirani su ukupni prihodi u iznosu od 4.619,4 miliona KM što je za 255,8 miliona KM ili 5,8% više u odnosu na revidirani budžet opšte vlade za 2019. godinu. Posmatrajući strukturu navedenih prihoda najveće učešće čine poreski prihodi (55%) i socijalni doprinosi (36,3%).

Poreski prihodi u 2020. godini planirani su u iznosu od 2.543,3 miliona KM, a to je više za 120,7 miliona ili 5% u odnosu na revidirani budžet opšte vlade za 2019. godinu. Najznačajnija povećanja poreskih prihoda u 2020. godini u odnosu na revidirani budžet opšte vlade za 2019. godinu se odnose na prihode od indirektnih poreza za 104 miliona KM i prihode od poreza na dohodak i dobit za 14,6 miliona KM.

U okviru poreskih prihoda, Porez na proizvodnju i uvoz u 2020. godini planiran je u iznosu 2.060,3 miliona KM, a najveći dio tog iznosa čine prihodi od indirektnih poreza u iznosu od 1.911,3 miliona KM, odnosno 104 miliona KM ili 5,8% više u odnosu na iznos planiran revidiranim budžetom opšte vlade za 2019. godinu. U 2020. godini očekuje se značajnije povećanje prihoda po osnovu indirektnih poreza zbog jednokratnog izmirenja obaveza iz prethodnog perioda po osnovu raspodjele indirektnih prihoda.

U okviru poreskih prihoda, Tekući porezi na prihod i bogatstvo u 2020. godini planiran je u iznosu 478,5 miliona KM, a najveći dio tog iznosa čine prihodi od poraza na dohodak i poraza na dobit. Uzimajući u obzir trendove kretanja prihoda od poreza na dohodak i poreza na dobit u prethodnom periodu, kretanje broja zaposlenih, kretanje plata, kao i očekivani privredni rast u narednom periodu, projekcija prihoda od poreza na dohodak i poreza na dobit iznosi 447,9 miliona KM u 2020. godini, što je za 10,4 miliona više u odnosu na 2019. godinu. Socijalni doprinosi u 2020. godini planirani su u iznosu od 1.676,3 miliona KM, što je za 111,9 miliona KM ili 7,1% više u odnosu na revidirani budžet opšte vlade za 2019. godinu.

Na osnovu Zakona o budžetskom sistemu Republike Srpske, prihod po osnovu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje pripada budžetu Republike Srpske. Projekcija prihoda Fonda PIO za 2020. godinu iznosi 931,6 miliona KM, što je više za 48,1 milion KM ili 5,4% u odnosu na revidirani budžet opšte vlade za 2019. godinu. Navedena projekcija je urađena na osnovu kretanja

prihoda od ovog doprinosa u prethodnom periodu i očekivanog povećanja bruto plata i broja osiguranika u narednom periodu.

Projekcija prihoda od doprinosa za socijalno osiguranje ostala tri fonda socijalne sigurnosti (Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Fond za dječiju zaštitu Republike Srpske i Zavod za zapošljavanje Republike Srpske), kao i Fonda solidarnosti za dijagnostiku i liječenje oboljenja, stanja i povreda djece u inostranstvu iznose 744,7 miliona KM, što je više za 63,8 miliona KM ili 9,3% u odnosu na revidirani budžet opšte vlade za 2019. godinu. Od tog iznosa, prihodi po osnovu doprinosa za zdravstveno osiguranje za 2020. godinu planirani su u iznosu od 621,5 miliona KM (od čega projekcija prihoda od inoosiguranja iznosi 23,8 miliona KM), prihodi od doprinosa za dječju zaštitu planirani su u iznosu od 79 miliona KM, prihodi od doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti planirani u iznosu od 38,7 miliona KM, dok su prihodi od posebnog doprinosa za solidarnost planirani u iznosu od 5,5 miliona KM.

U odnosu na revidirani budžet opšte vlade Republike Srpske za 2019. godinu, budžetom za 2020. godinu ukupni rashodi iznose 4.602,9 miliona KM, što je povećanje od 2,5%, dok su tekući rashodi povećani za 4,6%. U okviru rashoda, budžetom je planirano uvećanje socijalnih davanja, rashoda za lična primanja zaposlenima, kao i subvencija. Uvećanje ličnih primanja zaposlenih je rezultat uvećanja plata budžetskim korisnicima za 5% do 20%, u zavisnosti od platnog koeficijenta, a koje će se primjenjivati od januara 2020. godine, te planiranja sredstava za uplatu penzijskog doprinosa za dobrovoljno penzijsko osiguranje za zaposlene koji su u radnom odnosu na neodređeno vrijeme i čije se plate finansiraju iz budžeta Republike, u skladu sa propisima kojima se uređuje oblast dobrovoljnih penzijskih fondova i penzijskih planova, a čiju visinu utvrđuje Vlada posebnom odlukom. Prijedlogom budžeta za 2020. godinu obezbijedena su i sredstva za plate sudija i tužilaca koji rade na predmetima ratnih zločina, a čije plate i naknade iz radnog odnosa su do oktobra 2019. godine finansirane iz sredstava IPA 2013, a od oktobra 2019. godine prelaze na finansiranje iz budžetskih sredstava. Pored toga, povećanja su i izdvajanja na pozicijama subvencija usljed primjene Zakona o podsticajima u privredi Republike Srpske. U budžetu za 2020. godinu planirano je i redovno usklađivanje penzija, odnosno uvećanje penzija za oko 3%. U 2020. godini na nivou opšte vlade očekuje se suficit od 16,5 miliona KM.

4.3. Srednjoročni izgledi budžeta

Projektovane stope rasta prihoda od indirektnih poreza za 2021., i 2022. godinu iznose 3,2% i 3,6% respektivno (Tabela 3). U Tabeli 4. su prikazane projekcije prihoda u % BDP-a. Opadajući trend indirektnih poreza u BDP-u objašnjava se projektovanim padom udjela potrošnje u BDP-u (DEP).⁵⁹ Projektovani udio indirektnih poreza u ukupnoj potrošnji u narednom periodu je stabilan i iznosi 19,7% u 2019. i 2020. godini (rast 0,4 p.p. u odnosu na 2018. godinu), te 19,8% u 2021. i 2022. godini. I u ovom periodu je PDV najveći generator rasta prihoda od indirektnih poreza. Prihodi od akciza i putarina zajedno čine nešto ispod jedne četvrtine projektovanog apsolutnog rasta prihoda od indirektnih poreza. Projekcije akciza (izuzev dijela akciza na duhan koje se naplaćuju ad valorem) i putarine bazirane su na projekcijama realnih stopa rasta odgovarajućih projekcija makroekonomskih pokazatelja, što je, još jedan od razloga, pored pada udjela potrošnje u BDP, trenda pada projektovanih iznosa prihoda u BDP-u (Tabela 4). Okončanjem procesa harmonizacije akciza na cigarete sa standardima EU u 2019. godini u naredne tri godine može se očekivati stabilizacija tržišta duhanskih prerađevina, pa potom i oporavak. Ostvarenje navedenih

⁵⁹ Prema projekcijama DEP-a iz septembra 2019.g., udio ukupne potrošnje u BDP-u će pasti sa 94,4% u 2018. godini na 89,1% u 2022.

prognoza zavisi od rasta dohotka, koji bi mogao uticati da se pušači koji su ranije zbog visokih cijena cigareta prešli na rezani duhan ponovno vrata na potrošnju cigareta. Očekuje se da će vrijednost tržišta cigareta pratiti rast potrošnje, što bi uz zadržavanje maloprodajnih cijena na dostignutom nivou ili čak njihovo smanjenje, moglo rezultirati rastom potrošnje cigareta nakon decenije oštrog pada. Osim makroekonomskih trendova i rasta dohotka važan faktor ostvarenja prognoziranog rasta naplate prihoda od akciza i dalje je efikasnost mjera za borbu protiv crnog tržišta.

Tabela 7: Revidirane projekcije indirektnih poreza za 2020. godinu (OMA UO UIO, oktobar 2019)

u mil KM	PDV	Akcize	Carine	Putarina	Ostalo	Ukupno	Namj. putarina	Sred. za raspodjelu
2020 proj	4.132,2	1.554,4	322,0	669,7	30,3	6.708,7	-418,6	6.290,1
2021 proj.	4.270,7	1.594,5	347,2	683,1	30,7	6.926,2	-427,0	6.499,2
2022 proj	4.427,6	1.639,8	377,0	697,5	31,1	7.173,0	-435,9	6.737,1
2021/2020	3,4%	2,6%	7,8%	2,0%	1,3%	3,2%	2,0%	3,3%
2022/2021	3,7%	2,8%	8,6%	2,1%	1,3%	3,6%	2,1%	3,7%

Tabela 8: Revidirane projekcije prihoda od indirektnih poreza u % BDP-a za 2019-2022, OMA UO UIO, oktobar 2019

Vrsta prihoda (neto)	u % BDP-a				
	Izvršenje	Projekcija			
	2018	2019	2020	2021	2022
PDV	11,3%	11,3%	11,2%	11,0%	10,9%
Akcize	4,2%	4,3%	4,2%	4,1%	4,0%
Carine	0,8%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%
Putarina	1,8%	1,9%	1,8%	1,8%	1,7%
Ostalo	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Ukupno	18,3%	18,4%	18,2%	17,9%	17,6%
Namjenska putarina	-1,1%	-1,2%	-1,1%	-1,1%	-1,1%
Sredstva za raspodjelu	17,2%	17,3%	17,0%	16,8%	16,6%

Izvori podataka za BDP: BHAS (2018) i projekcije DEP-a (Makroekonomske projekcije 2020-2022, septembar 2019)

U institucijama BiH osnovne pretpostavke/politike rashoda za 2021. i 2022. godinu date su u skladu sa okvirom za finansiranje institucija BiH u iznosu 996 mil. KM za sve godine, uz izdvajanje od indirektnih poreza po 780 mil. KM

Prihodi i primici institucija BiH su planirani, prema sljedećem:

- Poreski prihodi u 2021. i 2022. godini projicirani su u iznosu od 780 mil. KM za svaku godinu,
- Ostali prihodi u 2021. godini projicirani su u iznosu 149,8 mil. KM (Neporeski prihodi 149,2 mil. KM, transferi od drugih nivoa vlasti 0,5 mil. KM i tekuće podrške u novčanom obliku 0,1 mil. KM). U 2022. godini ostali prihodi su projicirani u iznosu 146,5 mil. KM (neporeski prihodi 146 mil. KM, transferi od drugih nivoa vlasti 0,5 mil. KM)
- Finansiranje i primici u 2021. godini projicirani su u iznosu 61,6 mil. KM, a u 2022. godini u iznosu 64,9 mil. KM.

Struktura rashoda institucija BiH u 2021. i 2022. godini je:

- Bruto plaće i naknade troškova zaposlenih u 2021. godini projicirane su u iznosu 735,4 mil. KM, a u 2022. godini 740,3 mil. KM, odnosno povećanje na godišnjem nivou od 0,5 %.
- Izdaci za materijal i usluge su za 2021. godinu projicirani u iznosu od 182,6 mil. KM, a za 2022. godinu 194,9 mil. KM (povećanje uglavnom zbog planiranja sredstava za provedbu općih izbora).
- Doznake na ime socijalne zaštite planiraju se na stavci tekućih grantova i transfera u 2021. godini u iznosu 2,2 mil. KM, a u 2022. godini u iznosu 2 mil. KM.
- Izdaci za nefinansijsku imovinu planirani su u 2021. godini u iznosu 40,7 mil. KM, a u 2022. godini u iznosu od 23,5 mil. KM.
- Izdaci za kamatu po inostranim kreditima u 2021. godini su planirani u iznosu 1 mil. KM (kamata po kreditu za izgradnju Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH, kamata po kreditu Makrofinansijske pomoći Evropske komisije i kamatu po kreditu Saudijskog fonda za projekt „Obnova stambenih jedinica za raseljene u Bosni i Hercegovini“), a u 2022. godini su planirani u iznosu 0,9 mil. KM.
- Drugi rashodi su u 2021. godini planirani u iznosu 29,5 mil. KM, a u 2022. godini u iznosu 29,8 mil. KM (planirani u okviru stavke tekućih i kapitalnih grantova i transfera, te rezervisanja).

Napominjemo da nemamo Nacionalnu strategiju razvoja Bosne i Hercegovine, kao ni većinu sektorskih strategija, koje bi mogli povezati sa programima u programskom budžetu institucija na nivou Bosne i Hercegovine i pratiti realizaciju istih, pa stoga i nismo u mogućnosti dati tražene podatke za pojedine oblasti i ciljeve prema Strategiji SEE 2020.

Fiskalna politika Federacije BiH će i u narednom periodu biti usmjerena na jačanje fiskalne održivosti i ekonomskog rasta. Ključne aktivnosti prvenstveno podrazumijevaju djelovanje u pravcu stvaranja povoljnog i stabilnog poslovnog okruženja, atraktivnog za povećan priliv domaćih i stranih investicija, kao glavnog generatora projiciranog srednjoročnog makroekonomskog rasta. Provedbu planiranih aktivnosti i dalje prati nastavak reformi u cilju kreiranja stabilnog poreznog sistema i približavanja istog standardima Evropske unije. S tim u vezi, fokus prihodovne strane budžeta će biti na stvaranju povoljnijeg poslovnog okruženja kroz smanjenje cijene rada, rasterećenje privrede kroz restrukturiranje poreznog sistema, smanjenje poreznog duga, te povećanje discipline poreznih obveznika, što će se u konačnici odraziti i na povećanje naplate indirektnih i direktnih poreza.

Stabilna fiskalna politika kroz smanjenje javne potrošnje je polazna osnova djelovanja Vlade Federacije BiH po pitanju provedbe politike upravljanja javnim rashodima. Tako se, i u narednom periodu, s ciljem održavanja stabilnog finansijskog sistema i budžetske ravnoteže, nastavlja s provedbom restriktivne javne potrošnje, uz naročit fokus na kontrolu budžetske potrošnje, odnosno ograničavanje rasta tekuće potrošnje i tekućih transfera. Cilj je iskoristiti svaki višak prihoda u odnosu na planirane za preusmjerenje u realizaciju kapitalnih projekata i javnih investicija, a čije povećanje u narednom srednjoročnom periodu predstavlja apsolutni prioritet za Federaciju BiH.

Također, namjeravaju se provesti i mjere definisane kroz dokument „Zajedničke socioekonomske reforme za period 2019-2022. godina“⁶⁰, usvojen od strane Vlada oba entiteta u BiH, a koje podrazumijevaju postizanje:

- Održivog i ubrzanog ekonomskog rasta, povećane konkurentnost privrede i unapređenja poslovnog okruženja
- Depolitizacije, veće održivosti i efikasnosti javnih preduzeća
- Sveobuhvatne reforme i poboljšanja kvalitete zdravstvenog sistema
- Provedbe politike koja pruža prilike za mlade, žene i ranjive kategorije

Prateći srednjoročne makroekonomske pretpostavke za Bosnu i Hercegovinu, date od strane Direkcije za ekonomsko planiranje BiH u septembru 2019. godine, te prognoze realnog rasta bruto domaćeg proizvoda Federacije BiH, koje je u oktobru 2019. godine pripremlilo Federalno ministarstvo finansija, urađene su i projekcije javnih prihoda u Federaciji BiH za period 2020-2022. godina.

Projekcija realnog rasta BDP-a Federacije BiH uzela je u obzir zabilježeno blago usporavanje trenda ekonomskog rasta u Federaciji BiH u 2019. godini, koje je u velikoj mjeri posljedica slabljenja ekonomskih kretanja u međunarodnom ekonomskom okruženju. U očekivanju postepenog prevazilaženja globalnih ekonomskih izazova u zemljama EU i svijeta⁶¹, koje bi dalo snažan osnov za nastavak rasta domaće ekonomije, s pretpostavkom o povećanju domaće tražnje, kao glavnog oslonca rasta, koje bi u konačnici trebalo rezultirati i povećanjem dohotka građana, te povećanjem privatne potrošnje, u periodu 2020-2022. godina u Federaciji BiH se očekuje realni rast BDP-a po stopama 3,5%, 3,9% i 4,1% respektivno.

Srednjoročna projekcija konsolidiranih javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine za 2020. godinu iznosi 9.469 mil. KM, na nivou je od 39,6% procijenjenog realnog BDP-a Federacije BiH, odnosno 25,9% procijenjenog BDP-a Bosne i Hercegovine, te sa planiranim godišnjim rastom od 3,66%.

Prateći predviđena makroekonomska kretanja u Federaciji BiH, u 2021. projicira se rast konsolidiranih javnih prihoda od 4%, dok će isti u 2022. godini iznositi 3,8%, te u poređenju sa prethodnom godinom, biti nešto niži, isključivo zbog nižeg plana naplate prihoda za otplate vanjskog duga, onih krajnjih korisnika, koji nisu uključeni u konsolidaciju.

Tako će u 2021. godini konsolidirani prihodi Federacije BiH zabilježiti učešće od 39,29% procijenjenog BDP-a Federacije BiH, odnosno 25,8% BDP-a Bosne i Hercegovine, dok će isti u 2022. godini biti na nivou od 38,8% BDP-a Federacije BiH, odnosno, posmatrano u odnosu na BDP Bosne i Hercegovine, na nivou od 25,5%. Konsolidirani prihodi u Federaciji BiH uključuju prihode Budžeta Federacije BiH, podentitetskih budžeta (kantonalni budžeti i budžeti jedinica lokalne samouprave), porezne prihode - doprinose vanbudžetskim fondovima, te javne prihode ostalih korisnika (upravitelji za ceste, fondovi za zaštitu okoliša i sl.). Ipak, potrebno je naglasiti da konsolidacija ne odražava cjelokupan fiskalni okvir, obzirom da nisu obuhvaćeni prihodi javnih preduzeća u Federaciji BiH, ukupan dug i primici.

⁶⁰ Vlada FBiH, 194. Sjednica od 10.10.2019. godine

⁶¹ EUROSTAT, News release, „GDP main aggregates and employment estimates for second quarter 2019“, 137/2019, 6 September 2019

Tabela 9: Konsolidirani javni prihodi u Federaciji BiH - izvršenje 2018/2017. godina - projekcije za 2019. godinu i period 2020-2022

u mil. KM

VRSTA PRIHODA	IZVRŠENJE				PROJEKCIJA			
	2017	2018	Indeks	Razlika	2019	2020	2021	2022
I Porezni prihodi	3.972	4.359	110	387	4.525	4.634	4.832	5.028
1. Prihodi od indirektnih poreza	3.176	3.481	110	305	3.637	3.714	3.877	4.033
1.1. Prihodi od indirektnih poreza iz raspodjele sa Jedinственог računa	3.095	3.292	106	197	3.419	3.492	3.651	3.802
1.2. Prihodi od namjenske putarine za finansiranje autocesta i cesta	81	188	232	107	218	222	227	231
2. Prihodi od direktnih poreza	796	878	110	82	888	919	955	995
2.1. Porez na dobit	356	395	111	39	373	385	398	413
2.2. Porez na dohodak	341	384	113	43	411	427	445	466
2.3. Porez na imovinu	98	99	101	1	104	108	112	116
2.4. Ostali porezi	1	1	80	0	0	0	0	0
II Neporezni prihodi	1.171	1.159	99	-12	1.010	1.110	1.143	1.148
1. Naknade i takse	323	302	93	-21	313	321	329	338
1.1. Administrativne takse	47	47	101	1	53	55	56	58
1.2. Sudske takse	26	26	101	0	27	27	28	29
1.3. Komunalne takse	44	42	95	-2	43	44	45	47
1.4. Ostale naknade i takse	207	187	90	-20	190	195	199	204
2. Posebne naknade	240	256	106	16	245	252	261	269
2.1. Naknade od priređivanja igara na sreću	32	31	98	-1	31	32	32	32
2.2. Vodne naknade	46	49	106	3	51	53	55	57
2.3. Naknade za ceste	68	71	105	3	72	75	77	79
2.4. Posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća	24	24	101	0	27	28	29	30
2.5. Naknade za korištenje šuma	21	23	113	3	24	25	26	27
2.6. Naknade za zaštitu okoliša	24	25	105	1	26	27	28	29
2.7. Članarine turističkim zajednicama	2	4	200	2	6	6	6	6
2.8. Boravišna taksa	2	4	226	2	4	4	4	4
2.9. Ostale posebne naknade	22	24	109	2	5	5	5	5
3. Novčane kazne	45	44	98	-1	45	46	47	48
4. Ostali neporezni prihodi	562	557	99	-5	406	490	507	492
4.1. Prihodi od finansijske i nematerijalne imovine	434	440	101	6	286	368	381	364
4.2. Prihodi od pružanja javnih usluga i vlastiti prihodi	74	75	101	1	76	78	80	82
4.3. Neplanirane uplate prihoda	55	42	77	-13	44	44	45	46
4.4. Transferi i grantovi drugih nivoa vlasti	134	151	113	18	0	0	0	0
UKUPNO (I + II):	5.142	5.518	107	375	5.535	5.743	5.976	6.176
III Doprinosi vanbudžetskim fondovima	3.182	3.431	108	248	3.600	3.726	3.881	4.056
1. Doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje	1.765	1.910	108	145	2.004	2.074	2.161	2.258
2. Doprinosi za zdravstveno osiguranje	1.273	1.366	107	93	1.433	1.483	1.545	1.615
3. Doprinosi za osiguranje od nezaposlenosti	145	155	107	10	163	169	176	184
UKUPNO (I + II + III):	8.325	8.948	107	623	9.135	9.469	9.857	10.232
BDP Federacije BiH								
Realni BDP u mil. KM	20.170	21.310			22.630	23.900	25.090	26.400
Realni rast u %	3,2	3,8			3,1	3,5	3,9	4,1
% učešće javnih prihoda u BDP-u	41,3	42,0			40,37	39,62	39,29	38,76
BDP Bosne i Hercegovine								
Realni BDP u mil. KM	31.986	33.490			35.041	36.590	38.226	40.185
Realni rast u %	3,0	3,6			3,0	3,5	3,6	3,8
% učešće javnih prihoda u BDP-u	26,0	26,7			26,07	25,88	25,79	25,46

Izvor: Federalno ministarstvo finansija (podaci o BDP-u Bosne i Hercegovine preuzeti od Direkcije za ekonomsko planiranje u septembru 2019. godine)

Napomene: * U podacima za 2017. godinu, u odnosu na pregled prezentiran u Programu ekonomskih reformi 2019-2021. godina, shodno detaljnijoj analitici, kao rezultatu novog sistema izvještavanja, izvršene su sljedeće korekcije:

a. Neporezni prihodi se odnose samo na uplate u navedenoj godini, iznosi naplaćeni u prethodnim godinama, neutrošeni i preneseni sa namjenskih računa, isključeni su iz izvršenja

b. Radi uporedivosti sa 2018. godinom izvršenje je dopunjeno sa izvještajima o ostvarenju javnih prihoda korisnika koji ranije nisu bili uključeni u konsolidaciju (Fond za zaštitu okoliša Federacije BiH i Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom)

c. Izvršena je detaljnija analitika izvršenih transfera između različitih nivoa vlasti u FBiH, te u skladu s tim i korekcija/preraspodjela između pozicija "Neplanirane uplate prihoda" i "Transferi i grantovi drugih nivoa vlasti"

** Iznosi prikazani na poziciji "Transferi i grantovi drugih nivoa vlasti" su prikazani samo evidentno i ne ulaze u ukupan iznos prihoda.

Najznačajniju kategoriju u ukupnim budžetskim prihodima svih nivoa vlasti, pa time i na nivou konsolidiranog pregleda, čine prihodi od indirektnih poreza, sačinjeni od indirektnih poreza iz raspodjele sa Jedinštenog računa i prihoda od namjenske putarine za izgradnju autocesta i izgradnju i rekonstrukciju drugih cesta. Projekcije ovih prihoda za Federaciju BiH se temelje na srednjoročnom planu ukupnih prihoda po osnovu navedenih kategorija, koji u skladu sa nadležnostima, priprema Odjeljenje za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje (OMA)⁶².

Nadalje, prihodi od indirektnih poreza iz raspodjele sa Jedinštenog računa, koje Federacija BiH dobije u međuentiteskoj raspodjeli, saglasni su učešću ovog entiteta u prijavljenoj krajnjoj potrošnji, na temelju koje se vrši obračun/procjena koeficijenta raspodjele. Zasnovane na svim pretpostavkama plana ukupnih prihoda na Jedinštenom računu, kao i makroekonomskoj pretpostavci o očekivanom povećanju privatne potrošnje u datom srednjoročnom periodu kao ključnom osloncu ekonomskom rastu, projekcije dijela prihoda od indirektnih poreza koji Federacija BiH dobije sa Jedinštenog računa u prosjeku održavaju nivo od 14,5% BDP-a Federacije BiH, odnosno 9,5% BDP-a Bosne i Hercegovine i prosječan srednjoročni rast od 3,6%. U strukturi srednjoročnog rasta, projektovani rast ove kategorije prihoda u 2020. godini je znatno niži u odnosu na 2021. i 2022. godinu, iznosi tek nešto više od 2%, obzirom da je prilikom procjene koeficijenta raspodjele prihoda za Federaciju BiH u datoj godini ostavljena rezerva za izvršenje otvorenih, nerealiziranih poravnjanja između entiteta za raspodjele iz ranijih godina. Iz navedenog razloga primjetan je i projektovani pad učešća ovih prihoda u BDP-u u odnosu na projektovani nivo u 2019. godini i nivo izvršenja u prethodne dvije godine, čiji je prosjek bio preko 15% BDP-a Federacije BiH, odnosno 9,7% BDP-a Bosne i Hercegovine.

Kako se u skladu s članom 21 Zakona o sistemu indirektnog oporezivanja⁶³ iznos prihoda od indirektnih poreza, koje Federacija BiH dobije u raspodjeli sa Jedinštenog računa, umanjuje za iznos sredstava potrebnih za servisiranje vanjskog duga ovog entiteta, raspoloživi prihodi od indirektnih poreza za budžetsku potrošnju korisnika istih u Federaciji BiH direktno će ovisiti i od planiranog nivoa otplate u ovom srednjoročnom periodu. Tako projicirani dio namijenjen otplati vanjskog duga u 2020, 2021. i 2022. godini, u iznosima od 538,7 mil. KM, 590,6 mil. KM i 562,4 mil. KM respektivno, uzima prosječno učešće od 15% u projiciranim iznosima ukupnih prihoda od indirektnih poreza iz raspodjele sa Jedinštenog računa za Federaciju BiH, dok ostatak od 85% čini raspoloživi dio za budžete korisnika. Dio prihoda namijenjen otplati vanjskog duga u posmatranom srednjoročnom periodu u prosjeku će biti na nivou 2,2% od projektovanog BDP-a Federacije BiH, odnosno 1,5% projektovanog BDP-a Bosne i Hercegovine.

Planirane izmjene politika u oblasti pripadnosti i raspodjele javnih prihoda u Federaciji BiH, neće imati uticaj na konsolidirani fiskalni kapacitet Federacije BiH, moguće su promjene na nivou pojedinih korisnika javnih prihoda.

Kad je riječ o prihodima po osnovu namjenske putarine za izgradnju autocesta i izgradnju i rekonstrukciju drugih cesta, kako je ranije istaknuto, projicirani iznosi istih za Federaciju BiH temelje se na ukupnom planu OMA-e, sa primijenjenom raspodjelom između entiteta i Brčko Distrikta, shodno Odluci o privremenoj raspodjeli prihoda od putarine za izgradnju autoputeva i izgradnju i rekonstrukciju drugih puteva.⁶⁴ Raspoloživi dio ovih prihoda za Federaciju BiH u 2020. godini je projiciran na nivou od 0,9% BDP-a Federacije BiH, odnosno 0,6% BDP-a Bosne i

⁶² Revidirani plan preuzet od strane OMA-e u oktobru 2019. godine

⁶³ „Službeni glasnik BiH“, broj: 44/03

⁶⁴ „Službeni glasnik BiH“, broj: 50/18

Hercegovine, s rastom od 1,9%. Opadajući trend učešća ove kategorije prihoda u BDP-u, kao i projektovane prosječne stope rasta u 2021. i 2022. godini od 2%, znatno ispod predviđenog rasta realnog BDP-a, rezultat su, kako se navodi od strane OMA-e, iscrpljivanja efekata rasta poreznih stopa iz 2018. godine, kada je počela primjena odredbi Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o akcizama u Bosni i Hercegovini⁶⁵ po ostvarenje prihoda u narednim godinama.

Po značajnosti drugu kategoriju u konsolidiranim prihodima Federacije BiH čine obavezni doprinosi vanbudžetskim fondovima. U 2020. godini isti su projicirani u ukupnom iznosu od 3.726 mil. KM, na nivou od 15,5% projektovanog BDP-a Federacije BiH, a posmatrano u odnosu na BDP Bosne i Hercegovine na nivou od 10,2%. Iako su u zadnjih nekoliko godina ovi prihodi zabilježili stabilan rast od 7% u svakoj godini, prilikom izrade projekcije primijenjena je niža stopa rasta od navedenog historijskog trenda. Obzirom da izvršenje u 2018. godini, koje čini dio osnovice za projiciranje, uključuje povećanje naplate kao rezultat primjene otpisa zatezne kamate na dugovanja po osnovu javnih prihoda, a čiji su efekti do sada u velikoj mjeri već iscrpljeni, već prilikom revidiranja projekcije za 2019. godinu izvršeno je djelimično reduciranje i konzervativnije projiciranje. Opreznije projektovana stopa rasta jedan je od razloga pada učešća projekcije za 2020. godinu u BDP-u u odnosu na učešće izvršenja u 2018. godini i projektovanog nivoa u 2019. godini, za u prosjeku 0,4 procentna poena.

Kada je riječ o planiranim izmjenama u oblasti politike obračuna doprinosa, čija se primjena očekuje, nakon potvrde od strane Parlamenta Federacije BiH, prema izvršenim mikrosimulacijskim procjenama, predloženo smanjenje ukupne stope doprinosa će biti kompenzirano proširenjem osnovice za obračun doprinosa i neće se negativno reflektovati na nivo naplate istih. U dužem roku, efekti provedene mjere rasterećenja poslodavaca, u vidu očekivanog povećanja naknada za rad postojećih uposlenika ili očekivanog povećanja broja zaposlenih, trebali bi rezultirati povećanjem nivoa prikupljenih prihoda po ovom osnovu.

Ipak, u prvom periodu primjene novih propisa potrebno je zadržati određeni nivo rezerve, što je još jedan od faktora opreznijeg planiranja. Prateći sve navedene pretpostavke, prihodi po osnovu obaveznih doprinosa vanbudžetskim fondovima, sa očekivanim rastom u prosjeku za 4,3%, u 2021. i 2022. će zadržati stabilno učešće u BDP-u na nivou 2020. godine.

U strukturi obaveznih doprinosa, u periodu 2020-2022. godina prihodi po osnovu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje kretati će se na nivou od 8,6% BDP-a Federacije BiH, odnosno 5,6% BDP-a Bosne i Hercegovine, doprinosi za zdravstveno osiguranje na nivou od 6,2% BDP-a Federacije BiH, odnosno 4% BDP-a Bosne i Hercegovine, dok će doprinosi za osiguranje od nezaposlenosti održavati nivo od 0,7% BDP-a Federacije BiH, odnosno 0,5% BDP-a Bosne i Hercegovine.

Iako su unutar konsolidiranog pregleda navedeni kao kategorija doprinosa vanbudžetskim fondovima, u skladu sa odredbama novog Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju⁶⁶ od 01. januara 2020. godine očekuje se prelazak finansijskog poslovanja Zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje u okvir jedinstvenog računa trezora Federacije BiH, te su shodno tome, posmatrano pojedinačno, prihodi po osnovu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje planirani kao sastavni dio Budžeta Federacije BiH.

Sljedeću značajnu kategoriju čine prihodi od poreza dohodak, koji u zadnje tri godine bilježe trend visokog rasta, u prosjeku od 10%, nastavljenog i u 2019. godini. Ipak, vodeći se istim faktorima

⁶⁵ „Službeni glasnik BiH“, broj: 91/17

⁶⁶ „Službene novine Federacije BiH“, broj: 13/18

uticaja, uzetim u obzir prilikom planiranja prihoda od obaveznih doprinosa vanbudžetskim fondovima, projekcije prihoda od poreza na dohodak, također su rađene konzervativno s velikom oprežnošću. Tako, u 2020. godini očekuje se naplata od 427 mil. KM ovih prihoda, što pretpostavlja rast od 3,7% i na nivou je od 1,8% BDP-a Federacije BiH, odnosno 1,2% BDP-a Bosne i Hercegovine. U 2021. i 2022. godini predviđa se prosječan rast od 4,5%, sa stabilnim zadržavanjem učešća u BDP-u na nivou 2020. godine.

Uvjetovano neočekivanim, značajnijim podbačajem u izvršenju u prva tri kvartala 2019. godine, izvršeno je revidiranje projekcije prihoda od poreza na dobit za ovu godinu, koje pretpostavlja pad naplate za 5,5% u odnosu na zabilježeni iznos u 2018. godini. Nivo ove kategorije prihoda u BDP-u u 2019. godini spušten je za 0,2 procentna poena.

Srednjoročne projekcije prihoda od poreza na dobit su rađene sa krajnjom oprežnošću, primjenom nižeg prosječnog rasta od očekivanog pozitivnog kretanja realnog BDP-a. Tako je u 2020., 2021. i 2022. godini planirano ostvarenje u iznosima od 385 mil. KM, 398 mil. KM i 413 mil. KM respektivno, s prosječnom srednjoročnom stopom rasta od 3,5% i stabilnim učešćem od 1,6% u BDP-u Federacije BiH, odnosno 1% u BDP-u Bosne i Hercegovine.

Prihodi po osnovu poreza na imovinu projicirani su na stabilnom nivou od oko 0,5% BDP-a Federacije BiH, odnosno 0,3% BDP-a Bosne i Hercegovine, s očekivanim prosječnim srednjoročnim rastom od 3,6%. U cilju obezbjeđenja značajnijih budžetskih prihoda, bez stavljanja poreznog tereta na osjetljivije kategorije obveznika, predložena je reformska mjera regulisanja ove oblasti i donošenja jedinstvenog zakona na nivou Federacije BiH. Obzirom da je do realizacije iste potrebno provesti niz neophodnih predradnji, planiranih u datom srednjoročnom periodu, još uvijek je rano vršiti procjenu fiskalnog efekta mjere.

Ukupni neporezni prihodi u 2020. godini planirani su u iznosu od 1.110 mil. KM, na nivou od 4,6% BDP-a Federacije BiH, odnosno 3% BDP-a Bosne i Hercegovine. Prateći kretanje istih u narednim godinama vidne su velike oscilacije, uvjetovane samom strukturom neporeznih prihoda, koja velikim dijelom uključuje nepredvidive kategorije.

Tako, projicirani iznosi prihoda od naknada i такси i posebnih naknada pretpostavljaju stabilan rast u rasponu od 2,5% do 3%, sa stabilnim učešćem u BDP-u. Oscilacije bilježe prihodi krajnjih korisnika za otplate vanjskog duga u prihodima Budžeta FBiH, čiji je nivo naplate određen rokovim dospijeca otplaćenih kreditnih obaveza.

Nadalje, planiranje sredstava po osnovu naplaćenih dividendi od strane preduzeća u većinskom državnom vlasništvu za 2020. godinu je izvršeno konzervativno, a zbog krajnje nepredvidivosti u srednjoročnim dešavanjima po pitanju finansijskog rezultata javnih preduzeća, projekcije za 2021. i 2022. godinu su u potpunosti izostavljene. Ostatak neporeznih prihoda najvećim dijelom čine neplanirane uplate, koje se projiciraju s krajnjim oprezom.

Posmatrajući sektor opšte vlade Republike Srpske, planirani su ukupni prihodi u iznosu od 4.718,0 miliona KM u 2021. godini, dok su u 2022. godini planirani u iznosu od 4.849,3 miliona KM. Poreski prihodi planirani su u iznosu od 2.618,0 miliona KM u 2021. godini, dok su u 2022. godinu planirani u iznosu od 2.711,5 miliona KM. U okviru poreskih prihoda najveće učešće imaju prihodi od indirektnih poreza i prihodi od poreza na dohodak i poreza na dobit.

U okviru poreskih prihoda, Porez na proizvodnju i uvoz u 2021. godini planiran je u iznosu 2.120,3 miliona KM, a najveći dio tog iznosa čine prihodi od indirektnih poreza, koji su planirani su u iznosu od 1.968,3 miliona KM. Porez na proizvodnju i uvoz u 2022. godini planiran je u iznosu

2.198,0 miliona KM, od čega su prihodi od indirektnih poreza planirani u iznosu od 2.040,5 miliona KM. U 2020. godini planirano je značajnije povećanje prihoda po osnovu indirektnih poreza zbog jednokratnog izmirenja obaveza iz prethodnog perioda po osnovu raspodjele indirektnih prihoda, zbog čega je za 2021. i 2022. godinu niža stopa rasta ovih prihoda.

U okviru poreskih prihoda, Tekući porezi na prihod i bogatstvo u 2021. godini planiran je u iznosu 493,0 miliona KM, dok je u 2022. godini planiran u iznosu od 508,7 miliona KM. Najveći dio ove kategorije prihoda čine prihodi od poraza na dohodak i poraza na dobit. Uzimajući u obzir trendove kretanja prihoda od poreza na dohodak i poreza na dobit u prethodnom periodu, kretanje broja zaposlenih, kretanje plata, kao i očekivani privredni rast u narednom periodu, projekcija prihoda od poreza na dohodak i poreza na dobit iznosi 414,5 miliona KM u 2021. godini, dok je za 2022. godinu planiran iznos od 428,1 milion KM. Socijalni doprinosi planirani su u iznosu od 1.706,5 miliona KM u 2021. godini, dok su za 2022. godinu planirani u iznosu od 1.734,8 miliona KM.

Projekcija prihoda Fonda PIO za 2021. godinu iznosi 945,6 miliona KM, dok je za 2022. godinu planiran iznos od 962,3 miliona KM i prihod po ovom osnovu pripada budžetu Republike Srpske. Projekcija prihoda od doprinosa za socijalno osiguranje ostala tri fonda socijalne sigurnosti (Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Fond za dječiju zaštitu Republike Srpske i Zavod za zapošljavanje Republike Srpske), kao i Fonda solidarnosti za dijagnostiku i liječenje oboljenja, stanja i povreda djece u inostranstvu iznose 760,9 miliona KM za 2021. godinu, dok je za 2022. godinu planiran iznos od 772,5 miliona KM. Od tog iznosa, prihodi po osnovu doprinosa za zdravstveno osiguranje za 2021. godinu planirani su u iznosu od 635,2 miliona KM i za 2022. godinu 644,5 miliona KM (od čega projekcija prihoda od inoosiguranja iznosi 25,8 miliona KM u 2021. godinu i 28,1 milion KM u 2022. godini). Prihodi od doprinosa za dječju zaštitu planirani su u iznosu od 80,6 miliona KM za 2021. godinu, a 82,1 miliona KM za 2022. godinu, dok su prihodi od doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti planirani u iznosu od 39,4 miliona KM za 2021. godinu i 40,1 milion KM za 2022. godinu. Prihodi od posebnog doprinosa za solidarnost planirani su u iznosu od 5,7 miliona KM za 2021. godinu, dok je za 2022. godinu planiran iznos od 5,8 miliona KM.

Srednjoročne projekcije ukupnih rashoda opšte vlade Republike Srpske u periodu 2021–2022. godina iznose 4.593,4 miliona KM i 4.640,7 miliona KM, dok tekući rashodi iznose 4.263,0 miliona KM i 4.278,7 miliona KM respektivno. Naknade zaposlenima kreću se od 1.085,5 miliona KM u 2021. godini do 1.091,5 miliona KM u 2022. godini. Kamate su u 2021. godini planirane u iznosu od 130,2 miliona KM, dok je za 2022. godinu planiran iznos od 126,1 miliona KM. Subvencije u 2021. godini iznose 181,6 miliona KM, a u 2022. godini 162,6 miliona KM. Socijalna davanja su planirana na nivou 2.234,2 miliona KM i 2.254,1 miliona KM respektivno. Ostali izdaci se kreću od 387,5 miliona KM u 2021. godini do 407,6 miliona KM u 2022. godini. Neto investicije u nefinansijsku imovinu planirane su na nivou od 272,7 miliona KM i 288,9 miliona KM kroz godine. U 2021. godini na nivou opšte vlade očekuje se suficit od 124,6 miliona KM i 208,6 miliona KM u 2022. godini. U periodu 2020–2022. godine planirano je ukupno finansiranje⁶⁷ (novo zaduženje) u iznosu od 1,3 milijarde KM, od čega po 0,5 milijardi KM u 2020. i 2021. godini, te 0,3 milijarde KM u 2022. godini.

⁶⁷ Finansiranje za period 2020–2022. godine obuhvata plan povlačenja ino kreditnih sredstava po investicionim projektima u implementaciji odobrenim od strane Narodne skupštine Republike Srpske zaključno sa 30.06.2019. godine, plan primitaka po osnovu novih kreditnih zaduženja i emisija hartija od vrijednosti u svrhu finansiranja budžetske potrošnje u periodu 2020–2022. godine, a o čemu će NSRS odlučivati u okviru godišnjih odluka o dugoročnom zaduženju.

Tokom datog perioda udio finansiranja iz spoljnih izvora smanjuje se u korist finansiranja iz domaćih izvora, pri čemu u 2020. godini učešće spoljnih tj. domaćih izvora finansiranja iznosi 34%, tj. 66%, dok se u 2022. godini udio finansiranja iz spoljnih izvora smanjuje na svega 2%, a udio finansiranja iz domaćih izvora se povećava do nivoa od 98% ukupnog planiranog finansiranja u toj godini. Planirano finansiranje će se realizovati najvećim dijelom putem dugoročnih (domaćih i spoljnih) instrumenata, uz povećanje učešća finansiranja putem HoV (domaćih kratkoročnih i dugoročnih⁶⁸) tokom datog perioda, i to sa nivoa od 66% koliko iznosi u 2020. godini, do 98% ukupnog planiranog finansiranja u 2022. godini, dok se učešće finansiranja putem kredita (spoljnih dugoročnih) sa 34%, koliko iznosi u 2020. godini, smanjuje na 2% ukupnog planiranog finansiranja u 2022. godini.

Spoljni izvori se gotovo u cjelosti koriste za finansiranje investicionih projekata⁶⁹ (koncesioni izvori finansiranja koje obezbjeđuju Svjetska banka, EIB, EBRD, IFAD, KfW, Razvojna banka Savjeta Evrope itd.), dok se domaći izvori koriste za finansiranje budžetske potrošnje.

4.4. Strukturni bilans (ciklična komponenta deficita, jednokratne i privremene mjere, fiskalna politika)

Za izračun ciklički prilagođenog (primarnog) salda konsolidirane opće države u razdoblju od 2008 do 2022., ciklički prilagođen proračunski saldo je izračunat na temelju poluagregatne metode Europske Komisije. Izračun cikličkog dijela salda koji provodi Europska komisija temelji se na uobičajenom postupku u dva koraka: (i) na ocjeni jaza agregatne proizvodnje kao pokazatelja gospodarskog ciklusa te (ii) procjeni elastičnosti ukupnih prihoda i rashoda u odnosu na taj jaz.

U prvom se koraku ocjenjuje cikličko stanje gospodarstva (proizvodni jaz) usporedbom stvarnog BDP-a s potencijalnim. S obzirom na nedostupnost podataka, za ocjenu jaza agregatne proizvodnje nije se mogla koristiti metoda proizvodne funkcije. Tako se procjena potencijalnog BDP-a temelji na prilagođenom Hodrick-Prescottovom filtru, zbog njegove transparentnosti i jednostavnosti, uz koeficijent izgladivanja (λ) za godišnje podatke, 6,25⁷⁰. Prema Bruchezu, P.-A. (2003.), prilagođeni Hodrick-Prescottov filter rješava problem pristranosti na početku/kraju uzorka, što je glavni nedostatak originalnog H-P filtra. Koristeći tako prilagođen filter nije bilo potrebno umjetno produžiti seriju podataka izvan projekcijskog razdoblja.

U drugom se koraku procjenjuje učinak cikličkih kretanja na proračun primjenom proračunskih elastičnosti. Ukupna elastičnost prihoda/rashoda izvodi se kao ponderirani zbroj elastičnosti pojedinih kategorija prihoda/rashoda⁷¹ koje su osjetljive na kretanje poslovnog ciklusa, pri čemu su ponderi pojedinih kategorija njihovi udjeli u ukupnim приходima/rashodima. Pritom se elastičnost pojedine komponente prihoda/rashoda prvo izračunava s obzirom na njihovu relevantnu makroekonomsku osnovicu, a potom se ocjenjuje elastičnost makroekonomske osnovice na jaz agregatne proizvodnje. Umnoškom ovih dviju elastičnosti dobije se elastičnost pojedine komponente prihoda/rashoda na jaz agregatne proizvodnje.

⁶⁸ Kratkoročne hartije od vrijednosti na domaćem tržištu primarno će se koristiti za privremeno finansiranje deficita proizašlog iz gotovinskog toka, te će neto kratkoročno finansiranje na godišnjem nivou iznositi 21,0 milion KM (tj. 4% ukupnog finansiranja) u 2020. godini, 23,0 miliona KM (tj. 5% ukupnog finansiranja) u 2021. godini i 20,0 miliona KM (tj. 7% ukupnog finansiranja) u 2022. godini, pri čemu će neto zaduženje na godišnjem nivou iznositi 21,0 milion KM u 2020. godini, 2,0 miliona KM u 2021. godini, te -3,0 miliona KM u 2022. godini.

⁶⁹ Od ukupnog finansiranja putem spoljnih izvora, na finansiranje budžetske potrošnje odnosi se samo 5% u 2020. godini, 8% u 2021. godini, dok se u 2022. godini spoljni izvori finansiranja koriste isključivo za finansiranje investicionih projekata.

⁷⁰ Morten O. Ravn and Harald Uhlig: "Discussion Paper No. 2858 on adjusting the HP – Filter for the frequency of observation, CEPR, June 2001

⁷¹ Na prihodnoj strani kao ciklički osjetljive komponente određeni su prihodi od PDV i akciza (porez na potrošnju), poreza na dohodak, poreza na dobit te prihodi od socijalnih doprinosa, dok se rashodnoj strani uzimaju samo rashodi za naknade nezaposlenima.

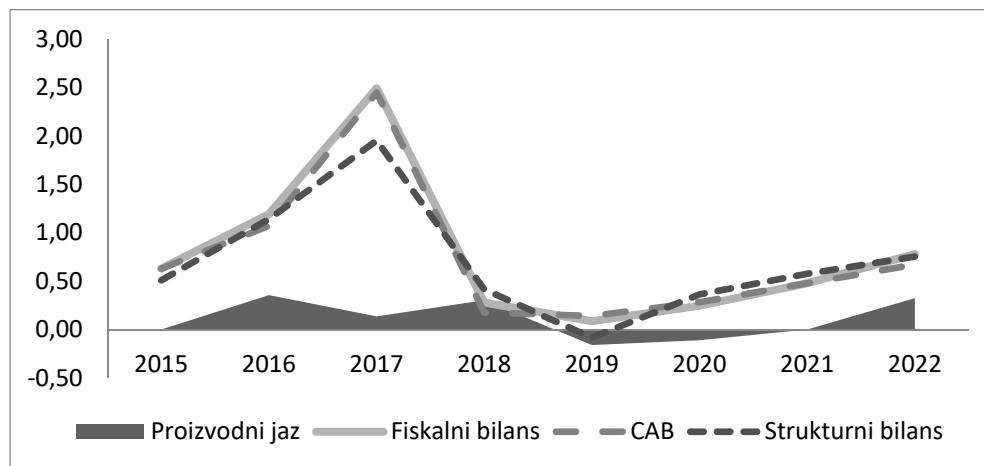
Kao standard u ocjenjivanju elastičnosti prihoda i rashoda, uzima se da su elastičnosti poreza na potrošnju, poreza na dohodak, poreza na dobit, socijalnih doprinosa i rashoda za nezaposlene u odnosu na odgovarajuću poresku osnovu jednake jedinici. Na ovaj način izračunata ukupna elastičnost proračunskog salda konsolidirane opće države je 0,347, gdje je za prihode ocjenjena elastičnost 0,337 a za rashode -0,01. Dobijeni rezultati i njihovo tumačenje u najvećoj mjeri zavise od dužine korištene serije, pouzdanosti i kvaliteta podataka.

Tabela 10: Fiskalni bilans i komponente za obračun ciklično prilagođenog bilansa u periodu 2015-2022 godina, u %BDP⁷²

God.	Proizv. jaz	Fiskalni bilans	Primarni fiskalni bilans	Ciklična komponenta	Ciklično prilagođeni fiskalni bilans	Ciklično prilagođeni primarni saldo	Strukturni primarni saldo	Fiskalna politika
2015	0,00	0,63	1,52	0,00	0,63	1,52	1,40	1,42
2016	0,36	1,19	2,01	0,12	1,07	1,89	1,95	-0,56
2017	0,14	2,49	3,18	0,05	2,45	3,14	2,64	-0,69
2018	0,30	0,28	1,04	0,10	0,18	0,94	1,18	1,47
2019	-0,16	0,09	0,87	-0,05	0,14	0,92	0,70	0,48
2020	-0,11	0,25	1,02	-0,04	0,28	1,05	1,13	-0,44
2021	0,00	0,48	1,26	0,00	0,48	1,26	1,36	-0,22
2022	0,32	0,78	1,53	0,11	0,67	1,42	1,50	-0,15

Nakon izračunavanja ukupne osjetljivosti proračunskog salda, ciklička komponenta proračunskog salda se potom dobiva kao umnožak proizvodnog jaza i ukupne cikličke osjetljivosti. Kako bi se pokazao stvarni karakter diskrecijske fiskalne politike, izračunava se fiskalna pozicija. Ona se mjeri kao godišnja promjena ciklički prilagođenog primarnog proračunskog salda (isključene su kamate) umanjenog za jednokratne mjere (strukturni proračunski primarni saldo), pri čemu pozitivni predznak označava ekspanzivnu a negativan predznak restriktivnu politiku.

Tabela 11: Stvarni i ciklično prilagođeni fiskalni bilans u periodu 2015-2022 u % BDP

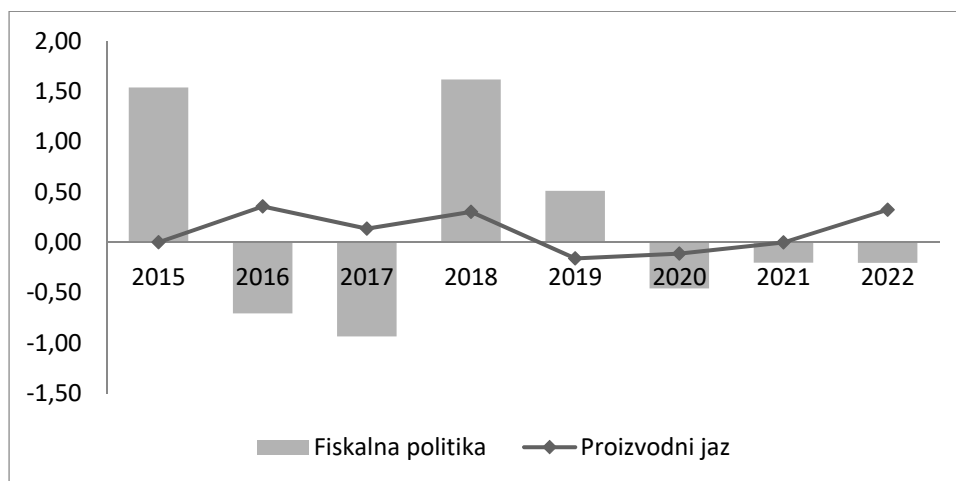

Obračun ciklički prilagođenog deficita služi za utvrđivanje neophodne razine fiskalnog prilagođavanja tokom perioda. Stvarni fiskalni bilans jednak je ciklički prilagođenom bilansu kada je proizvodni jaz jednak nuli, odnosno ako je stopa rasta realnog BDP-a jednaka potencijalnoj. Iz prethodnog grafikona na kojem je prikazan stvarni fiskalni bilans, ciklično prilagođeni bilans i

⁷² Za period 2008-2015 korišteni su podaci CBBiH a za period 2017-2021 podaci dostavljeni od ministarstava finansija (institucija BiH i entiteta) i Direkcije za finansije DB.

proizvodni jaz vidljivi su pozitivni efekti ciklusa u periodu 2015-2018 godini, i do značajnog strukturnog unaprijeđenja fiskalne pozicije sa visokim vrijednostima strukturnog primarnog bilansa koji je očišćen od jednokratnih efekata na strani prihoda i na strani rashoda. Stvarni suficit je blago veći od ciklično prilagođenog suficita u 2018 ali se ta razlika smanjuje u 2019 zbog negativnog uticaja ciklusa. Prema projekcija očekuje se u 2020. godini da će stopa rasta realnog BDP-a biti jednaka rastu potencijalnog dok u 2021 i 2022 se očekuje veća stopa rasta realnog BDP od potencijalnog dovodeći fiskalnu poziciju ponovo u zonu suficita.

Tabela 12: Karakter fiskalne politike u BiH u periodu 2015-2022 godine

Nakon 2014. godine kada je BiH ekonomija bila pogođena poplavama i kada je evidentiran najveći negativni uticaj ciklusa sa visokim negativnim vrijednostima proizvodno jaza, preduzimaju se mjere fiskalne konsolidacije kroz ograničavanja tekuće potrošnje na svim nivoima vlasti (zamrzavanje plata i zapošljavanja u javnom sektoru), i mjere poboljšanja naplate poreskih prihoda (direktnih i indirektnih) i suzbijanja sive ekonomije što dovodi do poboljšanja fiskalne pozicije i ostvarenje suficita. U 2015 godini donijeta je izmjena Zakona o posebnom doprinosu za solidarnost u Republici Srpskoj za saniranje šteta prouzrokovanih poplavama i koji je produžen i u 2015. godini. U domenu indirektnih poreza usvojene su Izmjene Zakona o akcizama sa primjenom od 01.02.2018.. godine, kojima je povećana namjenska putarina, te se efekti rasprostiru u periodu od 1.2.2018. do 31.1.2019. godine.. Iz grafikona je vidljivo da su vlasti u BiH i dalje opredjeljeni za nastavak mjera fiskalne konsolidacije i kontrole rashoda.

4.5. Nivo zaduženosti i razvoj događanja, analiza vanrednih operacija i usklađivanje toka i stanja

Prema raspoloživim podacima iz Ministarstva finansija i trezora BiH, entitetskih ministarstava finansija i Direkcije za finansije Distrikta Brčko procijenjeno stanje ukupnog javnog duga za 2019. godinu iznosi 11.216,8 miliona KM. Od ovog ukupnog iznosa 74,1 % ili 8.307,4 miliona KM čini vanjski dug dok 25,9% ili 2.909,4 miliona KM čini unutrašnji dug.

Tabela 13: Stanje javnog duga⁷³ i projekcije (u mil. KM)

	2018	2019	2020	2021	2022
1. VANJSKI DUG (1.1+1.2+1.3+1.4)	8192,7	8307,4	8854,2	9232,0	9147,1
1.1 Institucije BiH	74,0	79,2	71,5	65,7	61,3
1.2 Federacija BiH	4702,7	4690,0	5190,3	5652,0	5790,4
- Vlada Federacije BiH	2291,2	2106,8	1971,1	1749,0	1492,4
- Kantoni	237,1	221,5	238,9	254,1	252,2
- Opštine i gradovi	154,1	161,2	156,5	147,2	136,8
- Javna preduzeća i ostali	2020,3	2200,5	2823,8	3501,7	3909,0
1.3 Republika Srpska	3363,1	3484,7	3545,9	3474,3	3260,8
- Budžet Republike Srpske	2118,1	2184,2	2146,7	2082,2	1958,7
- Jedinice lokalne samouprave	115,4	120,6	130,0	127,0	121,4
- Javna preduzeća i IRB	1129,6	1179,9	1269,2	1265,1	1180,7
1.4 Distrikt Brčko	52,9	53,5	46,5	40,0	34,6
2. UNUTRAŠNJI DUG (2.1+2.2+2.3)	2767,7	2909,4	3006,9	3032,3	2933,5
2.1 Federacija BiH	949,2	997,2	990,7	921,6	845,8
- Vlada Federacije BiH	704,7	731,9	780,1	742,9	706,3
- Kantoni	182,7	195,0	147,2	122,0	90,3
- Opštine i gradovi	61,8	70,3	63,4	56,7	49,2
2.2 Republika Srpska	1815,4	1909,7	2014,3	2109,5	2087,2
- Budžet Republike Srpske	1338,2	1453,3	1618,0	1775,2	1809,5
- Jedinice lokalne samouprave	298,3	285,9	250,6	214,6	178,8
- Fondovi socijalne sigurnosti	178,9	170,5	145,7	119,7	98,9
2.3 Distrikt Brčko	3,1	2,5	1,9	1,2	0,5
UKUPNO (1+2)	10960,4	11216,8	11861,1	12264,3	12080,6

Tabela 14: Otplata javnog duga i projekcije (u mil. KM)

	2018	2019	2020	2021	2022
1. Ukupno FBiH (1.1+1.2)	910,30	918,00	1.107,29	1.146,08	1.203,93
1.1 Vanjski dug FBiH (sum a-d)	618,20	651,90	542,73	600,63	572,55
a) Vlada Federacije BiH	361,90	381,40	293,56	311,66	296,98
b) Kantoni	31,00	33,20	19,34	22,74	21,69
c) Opštine i gradovi	9,90	10,60	11,77	13,08	12,46
d) Javna preduzeća i ostali	215,40	226,70	218,06	253,15	241,42
1.2 Unutrašnji dug	292,10	266,10	564,56	545,45	631,38
- Vlada Federacije BiH	292,10	213,40	506,03	510,85	590,39
- Kantoni		49,00	50,58	26,86	32,63
- Opštine i gradovi		3,70	7,95	7,74	8,36
2. Ukupno RS (2.1+2.2)	933,00	725,20	586,30	677,40	658,20
2.1 Vanjski dug RS	345,60	296,30	265,30	285,10	286,50
- Budžet Republike Srpske	250,40	196,10	158,50	174,40	176,80
- Jedinice lokalne samouprave	6,50	7,40	8,60	9,60	8,90
- Javna preduzeća i IRB	88,70	92,80	98,20	101,10	100,80

⁷³ Za Republiku Srpsku obuhvaćen je ukupan dug u skladu sa legislativom u RS.

2.2 Unutrašnji dug RS	587,40	428,90	321,00	392,30	371,70
- Budžet Republike Srpske	495,30	296,50	242,50	315,00	302,40
- Jedinice lokalne samouprave	62,50	113,60	46,40	45,30	43,70
- Fondovi socijalne sigurnosti	29,60	18,80	32,10	32,00	25,60
3.Ukupno DB (3.1+3.2)	8,20	9,60	9,00	8,40	7,00
3.1 Vanjski dug	7,50	8,90	8,30	7,70	6,30
3.2 Unutrašnji dug	0,70	0,70	0,70	0,70	0,70
4. Vanjski dug Institucija BiH	5,40	7,60	8,60	6,70	5,20
UKUPNO BIH (1+2+3+4)	1.856,90	1.660,40	1.711,19	1.838,58	1.874,33

Prema raspoloživim informacijama Ministarstva financija Republike Srpske i Federalnog ministarstva financija procijenjene potencijalne obaveze za 2019. godinu iznose 780,1 miliona KM, od čega se na Federaciju BiH odnosi 153,0 miliona KM a na Republiku Srpsku 627,1 milion KM.

U pogledu strukture namjene ulaganja kredita, prema evidenciji Ministarstva financija i trezora BiH stanje 30.09.2019 godine, na realizaciju infrastrukturnih projekata usmjereno je 61% kredita, 25% na kredite namijenjene javnom sektoru, dok 14% predstavlja ulaganja u privredne djelatnosti. Kreditne uslove karakteriše povoljna prosječna kamatna stopa od 1,62% (učešće kredita sa fiksnom kamatnom stopom 67,9%, a varijabilna kamatna stopa 32,1%) i prosječno vrijeme dospjeća od 7,7 godina. U pogledu valutne strukture kredita i dalje dominiraju krediti u valuti EUR 59,8% , potom SRD 24,9%, USD 6,9%, CPU 1,8%, te ostale valute⁷⁴ u iznosu od 6,6%.

U periodu 01.01.-30.09.2019. godine, obaveze po vanjskom državnom dugu servisirane su u cjelosti i na vrijeme, u ukupnom iznosu od 575,79 mil KM, čime su u potpunosti izvršene sve preuzete obaveze. Od navedenog servisiranog duga, na otplatu glavnice se odnosi 478,62 mil KM (83,12%), a na otplatu kamate, servisnih i drugih troškova 97,17 mil KM (16,88%). Posmatrano sa stanovišta perioda nastanka duga, na plaćene obaveze po „starom dugu“ odnosi se 82,53 mil KM, dok je za obaveze po osnovu „novog duga“ plaćeno 493,20 mil KM.

Oko 91,8% ukupno servisiranog iznosa, odnosno 528,30 mil KM, odnosi se na isplatu obaveza sljedećim kreditorima: Međunarodnom monetarnom fondu 124,79 mil KM (21,67%), Svjetskoj banci - IBRD i IDA 141,49 mil KM (24,58%), Evropskoj investicionoj banci 81,63 mil KM (14,18%), Evropskoj banci za obnovu i razvoj 78,45 mil KM (13,63%), Evropskoj komisiji sa 31,28 mil KM (5,43%), Pariškom klubu kreditora 25,31 mil KM (4,40%), Londonskom klubu kreditora 18,47 mil KM (3,21%), Njemačkoj razvojnoj banci 13,52 mil KM (2,35%), te OPEC fond-u 13,35 mil KM (2,32%).

U preostalim 8,2% ukupno servisiranog vanjskog duga, odnosno 47,43 mil KM participiraju: Saudijski fond za razvoj 10,29 mil KM, Vlada Španije 9,60 mil KM, Raiffeisen bank A.G. 6,31 mil KM, UniCredit Bank Austria 4,67 mil KM, Izvozno-uvozna banka Koreje 4,35 mil KM, Razvojna banka Vijeća Evrope (CEB) 4,30 mil KM, Međunarodni fond za razvoj poljoprivrede (IFAD) 2,63 mil KM, itd. Kada je u pitanju valutna struktura servisiranih obaveza u posmatranom periodu, glavnina obaveza ili 77,93% je isplaćena u EUR, 16,75% u USD, dok je 5,32% realizirano u drugim valutama (po kreditima iz bilateralnih sporazuma).

⁷⁴ Ostale valute čine: JPY, KRW, CHF, KWD, SAR, CAD, SEK, DKK, GBP.

U ukupno servisiranom iznosu obaveza, Federacija BiH je učestvovala sa 361,52 mil KM (62,79%), Republika Srpska sa 199,13 mil KM (34,58%), Distrikt Brčko sa 7,79 mil KM (1,35%), te Državne institucije – direktne obaveze BiH sa 7,35 mil KM (1,28%).

Tabela 15: Pokazatelji održivosti javnog duga⁷⁵

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
BDP (mil.KM)	32326	34016	35346	36893	38720	40699
Ukupan dug (mil.KM)	10946,1	10960,4	11216,8	11861,1	12264,3	12080,6
Izvoz roba i usluga (mil.KM)	12574	13559	14291	15466	17084	18845
Vanjski dug (mil.KM)	7.804,9	8192,7	8307,4	8854,2	9232,0	9147,1
Otplata ukupnog duga (mil. KM)	2.137,3	1856,9	1660,4	1711,2	1838,6	1874,3
Otplata vanjskog duga (mil.KM)	999,5	976,7	964,7	824,9	900,1	870,6
Neto prihodi od indirektnih poreza (mil. KM)	5.573,2	5834,9	6101,8	6290,1	6499,2	6737,1
Ukupan dug/BDP (%)	33,9	32,2	31,7	32,2	31,7	29,7
Otplata ukupnog duga/BDP (%)	5,7	5,5	4,7	4,6	4,7	4,6
Vanjski dug/Izvoz roba i usluga (%)	80,4	60,4	58,1	57,2	54,0	48,5
Servis vanjskog duga/Prihodi od indirektnih poreza za raspodjelu (%)	13,7	16,7	15,8	13,1	13,8	12,9

Javna zaduženost Bosne i Hercegovine, prema istorijskim podacima i datim projekcijama, ostaje u okviru mastriškog kriterija i Bosna i Hercegovina je i dalje među umjereno zadužena zemlja. U narednom tekstu obrađeno je stanje duga i razvoj događaja u Federaciji BiH i Republici Srpskoj. Prema podacima kojima raspolaže Federalno ministarstvo finansija stanje javnog duga⁷⁶ u Federaciji BiH na dan 30.09.2019. godine iznosi 5.616,02 mil KM, a procjenjuje se⁷⁷ da će na dan 31.12.2019. godine, iznositi 5.797,24 mil. KM.

Tabela 16: Stanje javnog duga u Federaciji BiH na dan 31.12, po godinama, u mil. KM

Kategorije duga	2017	2018	2019.		
			30.09.	Procjena 31.12.	Odnos duga prema GDP
1	2	3	4	5	6 (5:GDP ⁷⁸)
1. Unutrašnji dug u FBiH	1.132,24	949,22	949,23	997,23	4,54%
1.1. Unutrašnji dug Vlade FBiH	894,69	704,67	683,87	731,87	3,33%
1.1.1. Vrijednosni papiri	866,21	673,41	671,54	821,54	3,24%
a) Dugoročni vrijednosni papiri	766,21	633,41	671,54	691,54	3,15%
Stara devizna štednja	40,80	7,99	1,87	1,87	0,01%
Ratna potraživanja	195,42	195,42	149,67	149,67	0,68%
Obveznice Federacije	530,00	430,00	520,00	540,00	2,46%
b) Kratkoročni vrijednosni papiri (trezorski zapisi)	100,00	40,00	0	20,00	0,09%
1.1.2. Krediti banaka	0,00	0,00	0	0,00	0,00%

⁷⁵ Za Republiku Srpsku obuhvaćen je dug u skladu sa legislativom u RS

⁷⁶ Obuhvaćen ukupan vanjski dug i unutrašnji dug Vlade Federacije BiH, kantona, gradova i općina u Federaciji BiH

⁷⁷ Procjena izvršena na osnovu iznosa vanjskog duga koji je ugovorila Federacija Bosne i Hercegovine i supsidijarno prenijela krajnjim korisnicima-finansijskim institucijama, javnim kompanijama, kantonima, lokalnim zajednicama, bankama i drugim korisnicima, kao i unutrašnjeg javnog duga kantona, gradova i opština

⁷⁸ BDP 21.945,62 mil. KM, Federalni zavod za statistiku, Saopćene: Godišnji BDP FBiH 2018. godina-proizvodni pristup, prvi rezultati, br 10.1.1. od 15.7.2019. godine

1.1.3. Obaveze bivšeg FMO	12,09	12,08	12,08	12,08	0,06%
1.1.4. Verifikovani unutrašnji dug za koji nisu emitovane obveznice	16,38	19,18	0,25	8,25	0,04%
Stara devizna štednja	14,42	11,49	0	8,00	0,04%
Ratna potraživanja	1,96	7,69	0,25	0,25	0,00%
1.2. Unutrašnji dug kantona	178,22	182,72	195,01	195,01	0,89%
Obveznice	18,81	18,81	27,05	27,05	0,12%
Kredit	159,41	163,92	167,97	167,97	0,77%
Ostalo	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00%
1.3. Unutrašnji dug općina i gradova	59,33	61,83	70,34	70,34	0,32%
Obveznice	0,30	0,00	0	0	0,00%
Kredit banaka	59,03	61,83	70,34	70,34	0,32%
Ostalo	0,00	0,00	0,00	0	
2. Vanjski dug u FBiH	4.739,37	4.702,74	4.666,79	4.690,02	21,37%
2.1. Vanjski dug Vlade FBiH	2.393,51	2.291,21	2.174,69	2.106,74	9,60%
2.2. Vanjski dug kantona	248,70	237,14	223,98	221,50	1,01%
2.3. Vanjski dug općina i gradova	138,72	154,05	163,49	161,24	0,73%
2.4. Vanjski dug javnih preduzeća i ostalih korisnika	1.958,44	2.020,34	2.104,63	2.200,54	10,03%
UKUPNO DUG U FBiH (1.+2.)	5.871,61	5.651,96	5.616,02	5.687,24	25,92%
UKUPNO dug Vlade FBiH (1.1.+2.1.)	3.288,20	2.995,88	2.858,57	2.838,61	12,93%
UKUPNO dug Kantona (1.2.+2.2.)	426,92	419,86	418,99	416,51	1,90%
UKUPNO dug općina i gradova (1.3.+2.3.)	198,05	215,88	233,83	231,58	1,06%
UKUPNO dug javnih preduzeća i ostalih korisnika (2.4.)	1.958,44	2.020,34	2.104,63	2.200,54	10,03%

Ukupan vanjski dug u Federaciji Bosne i Hercegovine predstavlja dug kojim upravlja i za koji je odgovorna Vlada Federacije BiH i obuhvata vanjski dug Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i vanjski dug koji je ugovorila Federacija Bosne i Hercegovine i prosljedila krajnjim korisnicima (kantonima, lokalnim zajednicama, javnim kompanijama, finansijskim institucijama i drugim korisnicima) i na dan 30.09.2019. godine iznosi 4.666,79 mil. KM (procjena za 31.12.2019. godine je 4.690,02 KM).

Do 30.09.2019. godine, od ugovorenih⁷⁹ vanjskih kredita u ukupnom iznosu od 9.445,73 mil. KM, angažovano je 7.794,59 mil. KM, dok je 1.651,14 mil. KM raspoloživo za angažovanje u skladu sa dinamikom realizacije odobrenih projekata. Tokom 2019 godine angažovano je 164,34 mil. KM.

Kredit su, najvećim dijelom, ugovarani sa bilateralnim kreditorima i multilateralnim finansijskim institucijama (Svjetska banka, EBRD, EIB, MMF i dr). Neizmireni dug realiziran preko multilateralnih finansijskih institucija iznosi 3.586,65 mil. KM ili 76,85% ukupnog vanjskog duga Federacije BiH, dok se preostalih 1.080,13 mil. KM ili 23,15% odnosi na zaduženje kod bilateralnih kreditora.

Unutrašnji dug u Federaciji Bosne i Hercegovine je dug nastao u skladu sa Zakonom, zaduživanjem kod domaćih finansijskih institucija i dug nastao emisijom dužničkih vrijednosnih papira. Unutrašnji dug u Federaciji Bosne i Hercegovine na dan 30.09.2019. godine iznosi 949,23 mil. KM, a procjenjuje se da će 31.12.2019. godine iznositi 997,22 mil. KM. Dugoročni dug u Federaciji na dan 30.09.2019. godine iznosi 936,89 mil. KM (procjena na dan 31.12.2019. godine

⁷⁹ Nisu uključeni otplaćeni krediti

956,89 mil. KM), od čega po osnovu emitovanih obveznica⁸⁰ 698,59 mil. KM (567,05 mil. KM – procjena na dan 31.12.2019. godine). Na dan 30.09.2019. godine u Federaciji Bosne i Hercegovine ne postoji neizmireni kratkoročni dug. Procjenjuje se da će kratkoročni dug 31.12.2019. godine iznositi 20,00 mil. KM.

U periodu 01.01.do 30.09.2019. godine obaveze po vanjskom dugu servisirane su u cjelosti i na vrijeme, u ukupnom iznosu od 365,74 mil KM, od čega se na otplatu glavnice odnosi 302,44 mil KM (82,69%), a na plaćanje kamate, servisnih i drugih troškova 63,30 mil. KM (17,31%).

Tabela 17: Servisiranje vanjskog duga u Federaciji BiH u 2019. godini, u mil. KM

	Realizacija									Procjena		
	Q1			Q2			Q3			Q4		
	G	K ⁸¹	Ukupno	G	K	Ukupno	G	K	Ukupno	G	K	Ukupno
Relevantni dug	59,19	18,04	77,23	146,13	20,53	166,66	94,66	22,56	117,22	129,53	20,57	150,10
Direktne dug	0,43	2,02	2,45	0,85	0,11	0,96	1,17	0,05	1,22	0,90	0,12	1,02
Ukupno	59,61	20,07	79,68	146,98	20,64	167,62	95,83	22,61	118,44	130,43	20,69	151,12

Tabela 18: Procjena stanja duga u Federaciji BiH na dan 31.12.2019. godine sa projekcijama do 2022. godine (u mil. KM)

Vrsta duga/dužnici	2019	2020	2021	2022
Unutrašnji dug	997,22	990,69	921,55	845,82
Vlada Federacije BiH	731,87	780,09	742,91	706,32
Kantoni	195,01	147,16	121,96	90,25
Opštine i gradovi	70,34	63,44	56,68	49,25
Vanjski dug	4.690,02	5.190,29	5.651,92	5.790,38
Vlada Federacije BiH	2.106,74	1.971,12	1.749,00	1.492,41
Kantoni	221,50	238,87	254,05	252,17
Opštine i gradovi	161,24	156,54	147,20	136,80
Javna preduzeća i ostali	2.200,54	2.823,76	3.501,67	3.909,01
UKUPNO	5.687,24	6.180,98	6.573,47	6.636,20
Vlada Federacije BiH	2.838,61	2.751,21	2.491,91	2.197,63
Kantoni	416,51	386,03	376,01	342,42
Opštine i gradovi	231,58	219,98	203,88	186,05
Javna preduzeća i ostali	2.200,54	2.823,76	3.501,67	3.909,01

Ukupan vanjski i unutrašnji dug Vlade Federacije BiH na dan 30.09.2019. godine iznosi 2.858,57 mil KM. Procijenjeni ukupan vanjski i unutrašnji javni dug Vlade Federacije BiH (ne uzimajući u obzir dug koji je supsidijarno prenesen na krajnje korisnike) na dan 31.12.2019. godine iznosi 2.838,61 mil. KM, od čega se na vanjski dug odnosi 2.106,74 mil. KM (74,22%), a na unutrašnji dug 731,87 mil. KM (25,78%) .

⁸⁰ Na trezorske obveznice odnosi se 547,05 mil. KM, na obveznice emitovane za izmirenje stare devizne štednje 1,87 mil. KM i na obveznice emitovane za izmirenje ratnih potraživanja 149,67 mil. KM

⁸¹ Podatak se odnosi na kamatu, servisne i druge troškove

Tabela 19: Dug Vlade Federacije BiH po godinama (stanje na dan 31.12. u mil. KM) u odnosu na BDP

Godina	BDP FBiH ⁸²	Stanje duga			Odnos duga prema BDP		
		Vanjski dug	Unutrašnji dug	Ukupno	Vanjski dug	Unutrašnji dug	Ukupno
	1	2	3	4 (2+3)	5	6	7
31.12.2019.	21.946	2.106,74	731,87	2.838,61	9,60%	3,33%	12,93%
30.09.2019.	21.946	2.174,69	683,87	2.858,56	9,91%	3,12%	13,03%
31.12.2018.	20.540	2.291,21	704,67	2.995,88	11,15%	3,43%	14,59%
31.12.2017.	19.540	2.393,51	894,69	3.288,20	12,25%	4,58%	16,83%
31.12.2016.	19.035	2.829,15	1.016,99	3.846,14	14,86%	5,34%	20,21%
31.12.2015.	18.103	2.825,99	1.027,58	3.853,57	15,61%	5,68%	21,29%
31.12.2014.	17.728	2.800,31	888,13	3.688,44	15,80%	5,01%	20,81%
31.12.2013.	17.728	2.652,32	795,83	3.448,15	14,96%	4,49%	19,45%
31.12.2012.	17.031	2.774,61	870,16	3.644,77	16,29%	5,11%	21,40%

Vanjski dug Vlade Federacije Bosne i Hercegovine je dug Federacije, po kojem je, u ime Federacije, direktno ili indirektno, dužnik Federalno ministarstvo finansija-financija. Vanjski dug Vlade Federacije BiH obuhvata dug ugovoren putem Ministarstva finansija i trezora BiH i proslijeđen Federaciji Bosne i Hercegovine kao krajnjem korisniku, dug koji je sa stranim kreditorima direktno ugovorila Federacija Bosne i Hercegovine uz saglasnost Parlamentarne skupštine BiH, kao i naslijeđeni stari dug (alocirani i nealocirani) koji je reprogramiran kroz Pariški i Londonski klub kreditora. Vanjski dug Vlade Federacije BiH ne obuhvata dug koji je ugovoren radi prosljeđivanja krajnjim korisnicima, neovisno da li je ugovaranje bilo direktno ili putem Ministarstva finansija i trezora BiH. Vanjski dug Vlade Federacije BiH na dan 30.09.2019. godine iznosi 2.174,69 mil. KM (procjenjuje se da će 31.12.2019. godine iznositi 2.106,74 mil. KM).

Unutrašnji dug Vlade Federacije Bosne i Hercegovine je dug propisan zakonom i dug nastao emisijom vrijednosnih papira. Unutrašnji dug propisan Zakonom izmiruje se gotovinskim isplatama ili emisijom vrijednosnih papira (netržišni instrumenti). Netržišni instrumenti su obveznice koje se izdaju direktno po osnovu verifikovanih obaveza za staru deviznu štednju i ratna potraživanja. Ove obveznice imaju zakonom utvrđen rok dospjeća i kamatnu stopu od 2,5%. Na dan 30.09.2019. godine unutrašnji dug Vlade Federacije Bosne i Hercegovine iznosi 683,87 mil. KM (stanje duga na dan 31.12.2019. godine će iznositi 731,87 mil. KM). Unutrašnji dug nastao emisijom vrijednosnih papira sastoji se od vrijednosnih papira emitovanih za izmirenje duga propisanog zakonom (netržišni instrumenti) i tržišnih vrijednosnih papira (trezorski zapisi i trezorske obveznice) koje je Federacija BiH putem aukcija počela izdavati 2011. i 2012. godine, respektivno.

U 2019. godini je, prema indikativnom kalendaru aukcija, planirano održavanje 14 aukcija trezorskih zapisa (380,00 mil. KM) i sedam aukcija trezorskih obveznica (250,00 mil. KM). Zbog smanjene potrebe za finansiranjem tekuće likvidnosti, do 30.09.2019. godine nije održana ni jedna od planiranih aukcija trezorskih zapisa, a otkazana je i jedna aukcija obveznica (40 mil. KM). U navedenom periodu održane su tri aukcije vrijednosnih papira na kojima je izdato 90,00 mil. KM, i sve tri aukcije se odnose na aukcije obveznica u iznosima od po 30,00 mil. KM ročnosti sedam, deset i tri godine. Do kraja 2019. godine održaće se jedna aukcija devetomjesečnih trezorskih zapisa u iznosu od 20,00 mil. i tri aukcije obveznica u ukupnom iznosu od 110,00 mil. KM

⁸² BDP 20.540 mil. KM- Federalni zavod za statistiku od 25.12.2018..godine, „Saopćenje „Godišnji bruto domaći proizvod za Federaciju BiH, 2017.godina“

(sedmogodišnje u iznosu od 40,00 mil. KM, petogodišnje u iznosu od 30,00 mil. KM i trogodišnje u iznosu od 40,00 mil. KM). Glavni investitori u vrijednosne papire Vlade Federacije BiH i dalje su banke koje posluju na teritoriji Federacije BiH, iako se kao investitori javljaju i osiguravajuća društva.

Vrijednosni papiri su registrovani u Registru vrijednosnih papira u FBiH i kotiraju na Sarajevskoj berzi. Na dan 30.09.2019. godine preostalo je 520,00 mil. KM neotplaćenih obaveza po osnovu emitovanih tržišnih vrijednosnih papira (na kraju 2019. godine će iznositi 540,00 mil. KM) i 151,54 mil. KM po osnovu netržišnih vrijednosnih papira (koliko će iznositi i 31.12.2019. godine). Neizmireni dug utvrđen zakonom, odnosno dug prema uposlenicima i dobavljačima bivšeg Federalnog ministarstva odbrane i Vojske Federacije Bosne i Hercegovine, te obaveze iz osnova ratnih potraživanja i verificirane obaveze iz osnova stare devizne štednje za koje nisu emitovani vrijednosni papiri na dan 30.09.2019. godine iznose 12,33 mil. KM, a prema procjeni, 31.12.2019. godine će iznositi 20,33 mil. KM). Obaveze iz osnova stare devizne štednje verificirane u 2019. godini, izmirit će se emisijom vrijednosnih papira u 2020. godini.

Tabela 20: Struktura unutrašnjeg duga Vlade Federacije BiH sa stanjem na dan 31.12. u periodu 2016.-2022. (u mil. KM)

	2017.	2018.	2019.		2020.	2021.	2022.
			30.09.	31.12.			
Ukupan unutrašnji dug	894,69	704,67	683,87	731,87	780,09	742,91	706,32
Netržišni instrumenti	236,22	203,41	151,54	151,54	109,86	74,28	38,69
Obveznice SDS ⁸³	40,80	7,99	1,87	1,87	0	0	0
Obveznice RP	195,42	195,42	149,67	149,67	109,86	74,28	38,69
Tržišni instrumenti	600,00	470,00	520,00	560,00	660,00	660,00	660,00
Trezorski zapisi	100,00	40,00	0	20,00	120,00	120,00	120,00
Obveznice ⁸⁴	530,00	430,00	520,00	540,00	540,00	540,00	540,00
Obaveze bivšeg FMO	12,09	12,08	12,08	12,08	9,78	8,58	7,38
Dobavljači	7,25	7,25	7,25	7,25	5,28	4,28	3,28
Plaće	4,84	4,83	4,83	4,83	4,50	4,30	4,10
Ostalo (SDŠ verifikovana u 2018 i presude za RP)	16,38	19,18	0,28	8,25	0,45	0,05	0,25

Zakonom propisani unutrašnji dug u dijelu koji se odnosi na obaveze prema dobavljačima i za vojničke plaće i naknade u cjelosti je izmirivan gotovinski. Obaveze prema dobavljačima su do 30.09.2019. godine izmirene u iznosu od 17,75 mil. KM, a vojničke plaće i naknade u iznosu od 32,67 mil. KM.

Obaveze po osnovu stare devizne štednje i ratnih potraživanja, izmiruju se gotovinski i emisijom obveznica. Gotovinski su do 30.09.2019. godine izmirena ratna potraživanja u iznosu od 15,64 mil. KM i stara devizna štednja u iznosu od 108,32 mil. KM. Za izmirenje obaveza iz osnova stare devizne štednje izvršno je 11 emisija obveznica ukupne vrijednosti 891,27 mil. KM, od čega je do 30.09.2019. godine dospijelo i plaćeno 889,39 mil. KM. Za izmirenje obaveza iz osnova ratnih potraživanja izvršne su četiri emisije obveznica ukupne vrijednosti 195,42 mil. KM. Izmirenja glavnice za ratne potraživanja za koje je izvršena emisija obveznica počinje po isteku grace perioda

⁸³ SDŠ: uključena je procjena za emisiju obveznica u 2020. godini

⁸⁴ Uključene emisije planirane 2019-2022. god

(devet godina od emisije)⁸⁵ i prvo plaćanje u iznosu od 45,75 mil. KM izvršeno je 30.06.2019. godine.

U 2019. godine (do 30.09.2019. godine) za servisiranje unutrašnjeg duga je plaćeno ukupno 118,85 mil. KM, od čega 106,57 mil. KM na ime glavnice i 12,28 mil. KM na ime kamate. (očekuje se da će ukupno servisiranje unutrašnjeg duga u 2019. godini iznositi 208,85 mil. KM, od čega na glavicu 196,57 mil. KM i 16,83 mil. KM za kamatu). Zaduženost u Federaciji BiH i dalje je u okviru mastrihtskih kriterija, a servis duga je u okviru Zakonom o dugu, zaduživanju i garancijama utvrđenih ograničenja. Učešće servisiranja vanjskog duga koji je supsidijarno prenesen na krajnje korisnike u ukupnoj obavezi Federacije BiH se postupno povećava. Servis unutrašnjeg dugoročnog duga Federacije BiH ima značajno učešće u ukupnim godišnjim obavezama.

Tabela 21: Neto zaduživanje Vlade Federacije BiH emisijom vrijednosnih papira na domaćem tržištu sa projekcijom do 2021. godine (u mil. KM)

Vrsta vrijednosnog papira		2017.	2018.	30.09. 2019.	31.12. 2019.	2020.	2021.	2022.
Trezorske obveznice Federacije BiH	Emisija	0,00	20,00	90,00	200,00	120,00	100,00	170,00
	Otplata glavnice	-120,00	120,00	0,00	-90,00	120,00	100,00	170,00
	Neto zaduženje	-120,00	-100,00	90,00	110,00	0,00	0,00	0,00
Trezorski zapisi Federacije BiH	Emisija	300,00	40,00	0,00	20,00	410,00	360,00	360,00
	Otplata glavnice	-280,80	-100,00	-40,00	-40,00	310,00	360,00	360,00
	Neto zaduženje	-19,20	-60,00	-40,00	-20,00	100,00	0,00	0,00
NETO ZADUŽENJE UKUPNO		-100,80	-160,00	50,00	90,00	100,00	0,00	0,00

Upravljanje dugom, s ciljem osiguranja finansijskih sredstava za finansiranje vladinih potreba (servisiranje obaveza postojećeg duga i finansiranje razvojnih projekata) uz prihvatljive troškove i rizike u srednjem i dugom roku uz istovremeno održavanje duga na istom nivou ili smanjenja njegovog učešća u BDP-u, većeg učešća zaduživanja po modelu garancija, održavanja ravnomjerne strukture otplate po godinama (u cilju minimiziranja rizika likvidnosti), te kontinuiranog razvoja i unapređenje domaćeg tržišta vrijednosnih papira i dalje je jedan od prioriteta u Federaciji BiH.

Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama Republike Srpske detaljno je uređena oblast zaduživanja i izdavanja garancija Republike Srpske i jedinica lokalne samouprave, te načini i procedure zaduživanja, što zajedno sa postojećim zakonima iz oblasti budžetskog sistema i Zakonom o fiskalnoj odgovornosti u Republici Srpskoj⁸⁶, čini cjelovit pravni okvir za unapređenje i kontrolu budžetske discipline. U skladu sa Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama Republike Srpske, ograničenje iznosa duga utvrđeno je tako da ukupan dug Republike Srpske⁸⁷ na kraju fiskalne godine ne može biti veći od 60%, dok javni dug Republike Srpske ne može biti veći od 55% ostvarenog BDP-a u toj godini. Dug Republike Srpske nastao po osnovu zaduženja za finansiranje sanacije štete iz Jedinštenog registra šteta, propisanog u Zakonu o Fondu solidarnosti za obnovu Republike Srpske, izuzima se iz ograničenja koja su propisana za ukupan i javni dug Republike Srpske. Kratkoročni dug Republike Srpske ne može biti veći od 8% iznosa redovnih prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini. Ukupna izloženost Republike Srpske po izdatim garancijama ne može biti veća od 15% ostvarenog BDP-a u toj godini. Dodatno, Narodna skupština Republike Srpske odlučuje o ukupnom iznosu garancija Republike Srpske koje Vlada

⁸⁵ Otplata glavnice za I tranšu počela je 2019. godine, za II tranšu počinje 2021. godine, za III tranšu 2023. godine, a za IV tranšu 2025. godine.

⁸⁶ „Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 94/15 i 62/18

⁸⁷ U skladu sa Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama Republike Srpske, ukupan dug Republike Srpske čine javni dug Republike Srpske, dug javnih preduzeća, IRB RS i institucija javnog sektora. Javni dug je dug Republike Srpske, dug jedinica lokalne samouprave i dug fondova socijalne sigurnosti.

može izdati u toku fiskalne godine⁸⁸. Jedinice lokalne samouprave se mogu dugoročno zadužiti samo ako u periodu stvaranja duga ukupan iznos koji dopijeva za otplatu, po predloženom dugu i cjelokupnom dospelom, neizmirenom postojećem dugu, u bilo kojoj narednoj godini nije veći od 18% iznosa njenih redovnih prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini. Kratkoročni dug opština ne može biti veći od 5% njihovih redovnih prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini, a izloženost jedinice lokalne samouprave po izdatim garancijama ne može da bude veća od 30% iznosa njihovih redovnih prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini (sva pravila koja važe za jedinice lokalne samouprave važe i za fondove socijalne sigurnosti, osim u dijelu koji se tiče garancija - fondovi socijalne sigurnosti ne mogu ih izdavati). Zakonom o fiskalnoj odgovornosti, u okviru opštih fiskalnih pravila, utvrđeno je pravilo o dugu koje podrazumijeva da javni dug Republike Srpske na kraju fiskalne godine ne može biti veći od 55% ostvarenog BDP-a u toj godini, dok je u okviru posebnih fiskalnih pravila definisan prag za dug, koji podrazumijeva da ukoliko javni dug Republike Srpske na kraju fiskalne godine dostigne 50% ostvarenog BDP-a u toj godini, budžet za narednu godinu mora da bude sa budžetskim suficitom.

U septembru 2019. godine Vlada Republike Srpske je usvojila dokument Strategija upravljanja dugom Republike Srpske za period 2019-2022. godine⁸⁹, kojim je definisan glavni cilj upravljanja dugom Republike Srpske, ciljevi zaduživanja u svrhu ispunjenja glavnog cilja upravljanja dugom, strategija ostvarenja navedenih ciljeva, zadaci Ministarstva finansija Republike Srpske, te su identifikovani indikatori tj. smjernice u cilju ostvarivanja strukture duga sa prihvatljivim nivoom troškova i rizika, i to:

- u cilju upravljanja valutnim rizikom, dug izražen u stranoj valuti (isključujući dug u EUR) treba biti manji od 35% ukupnog posmatranog duga, dok u cilju razvoja domaćeg tržišta unutrašnji dug treba biti veći od 25% ukupnog posmatranog duga;
- u cilju upravljanja rizikom refinansiranja, prosječno vrijeme do dospelosti treba da je duže od četiri godine, a kratkoročni dug da je manji od 8% prihoda ostvarenih u prethodnoj godini;
- u cilju upravljanja rizikom kamatnih stopa, dug po fiksnim uslovima treba iznositi više od 60% ukupnog posmatranog duga, dok prosječna ponderisana kamatna stopa treba biti niža od 3,5%.

Stanje javnog duga Republike Srpske na dan 30. jun 2019. godine iznosi 4.140,1 milion KM, što je 37,3% BDP-a⁹⁰, dok stanje ukupnog duga Republike Srpske iznosi 5.349,8 miliona KM, tj. 48,2% BDP-a, a čini ga:

- dug Republike Srpske u iznosu od 3.538,7 miliona KM,
- dug jedinica lokalne samouprave u iznosu od 418,5 miliona KM,
- dug fondova socijalne sigurnosti u iznosu od 183,0 miliona KM,
- dug javnih preduzeća i Investiciono-razvojne banke Republike Srpske (IRB) u iznosu od 1.209,7 miliona KM.

Stanje ukupnog duga Republike Srpske na dan 30. jun 2019. godine u iznosu od 5.349,8 miliona KM, prema porijeklu duga, odnosi se na:

- spoljni dug u iznosu od 3.446,5 miliona KM, od čega:

⁸⁸ Član 1. Zakona o izmjenama Zakona o zaduživanju, dugu i garancijama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 114/17).

⁸⁹ Dokument Strategija upravljanja dugom Republike Srpske za period 2019–2022. godine dostupan je na portalu Vlade Republike Srpske.

⁹⁰ Procijenjena vrijednost BDP-a za 2019. godinu iznosi 11.100 miliona KM.

- dug Republike Srpske iznosi 2.123,6 miliona KM,
- dug jedinica lokalne samouprave iznosi 113,2 miliona KM,
- dug javnih preduzeća i IRB-a iznosi 1.209,7 miliona KM,
- unutrašnji dug u iznosu od 1.903,3 miliona KM, od čega
 - dug Republike Srpske iznosi 1.415,0 miliona KM,
 - dug jedinica lokalne samouprave iznosi 305,3 miliona KM,
 - dug fondova socijalne sigurnosti iznosi 183,0 miliona KM.

Na dan 30. jun 2019. godine, ukupan dug Republike Srpske koji podliježe zakonskom ograničenju iznosi 5.284,3 miliona KM (47,6% BDP-a), dok javni dug koji podliježe zakonskom ograničenju iznosi 4.074,6 miliona KM (36,7% BDP-a). Sa 30. junom 2019. godine, ukupna izloženost Republike Srpske po izdatim garancijama iznosi 627,0 miliona KM (5,7% BDP-a), dok stanje duga po osnovu kreditnih zaduženja za koje je Vlada Republike Srpske izdala garancije iznosi 502,1 milion KM.

Kada je riječ o valutnoj strukturi duga, u ukupnom dugu Republike Srpske dominiraju četiri valute: EUR, KM, SDR, te USD. Najveće učešće u valutnoj strukturi duga imaju EUR (42,0%), te KM (35,6%), s obzirom na to da je unutrašnji dug u cjelini denominiran u domaćoj valuti. Imajući u vidu da Centralna banka BiH održava monetarnu stabilnost u skladu sa currency board aranžmanom⁹¹, može se ocijeniti povoljnim to što je učešće evra u valutnoj strukturi duga značajno. Visoko učešće evra i konvertibilne marke obezbjeđuje visok stepen predvidivosti budućih obaveza (77,6%), te je u tom smislu Republika Srpska izložena manjem valutnom riziku. Međutim, zbog značajnog učešća SDR i USD valute u valutnoj strukturi duga (14,5% i 1,9%, respektivno), a imajući u vidu i dominaciju američkog dolara u strukturi SDR, jačanje vrijednosti američkog dolara bi moglo uticati na povećanje stanja spoljnog duga, što bi zahtijevalo više domaće valute za servis spoljnog duga.

Što se tiče strukture duga u pogledu ročnosti, veoma je bitno kao pozitivnu činjenicu istaći da je ukupan dug Republike Srpske, prema izvornoj ročnosti, gotovo u cjelini dugoročan. Naime, od ukupnog duga Republike Srpske na kratkoročni dug se odnosi samo 0,8%, dok je čitav preostali dug dugoročan i njegovo učešće iznosi 99,2%.

Veći dio ukupnog duga, tj. 73,5% otplaćuje se po fiksnim kamatnim stopama. Od ukupnog spoljnog duga se po fiksnim uslovima otplaćuje 65,9%, dok se od ukupnog unutrašnjeg duga po fiksnim uslovima otplaćuje 87,2%. Od ukupnog duga Republike Srpske, u fazi otplate je 52,6%, dok je preostalih 47,4% duga u grejs-periodu. Od ukupnog spoljnog duga otplata je počela za 48,6% duga (pri čemu je od „starog“ duga u otplati 97,7%, a od „novog“ duga u otplati je 42,3%), dok je od ukupnog unutrašnjeg duga u fazi otplate 59,9%. Što se tiče strukture ukupnog duga Republike Srpske sa stanovišta instrumenata, utrživi dio duga (obveznice i trezorski zapisi) iznosi 29,3%, dok preostali dug predstavlja neutrživi dio duga (kredit i dug koji se izmiruje kroz akcioni plan ili u gotovini).

⁹¹ Currency board aranžmanom, tj. valutnim odborom, je utvrđeno izdavanje domaće valute uz puno pokriće u slobodnim konvertibilnim sredstvima po fiksnom kursu 1 KM : 0,51129 EUR.

Tabela 22: Servis i stanje ukupnog duga Republike Srpske u periodu 2018-2022. godine (u milionima KM)

p.b.	OPIS		2018.	01.01- 30.06.2019.	2019.	2020.	2021.	2022.
			izvršenje		plan	projekcije		
1	Servis spoljnog duga		345,6	141,7	296,2	265,3	285,1	286,5
	1.1.	Republike Srpske	250,4	94,2	196,1	158,5	174,4	176,8
	1.2.	Jedinica lokalne samouprave	6,5	3,4	7,4	8,6	9,6	8,9
	1.3.	Javnih preduzeća i IRB-a	88,7	44,1	92,8	98,2	101,1	100,8
2	Servis unutrašnjeg duga		587,4	208,2	428,9	321,1	392,4	371,7
	2.1.	Republike Srpske	495,3	158,3	296,5	242,5	315,0	302,4
	2.2.	Jedinica lokalne samouprave	62,5	37,7	113,6	46,4	45,3	43,7
	2.3.	Fondova socijalne sigurnosti	29,6	12,2	18,8	32,1	32,0	25,6
3	Servis ukupnog duga Republike Srpske (1+2)		933,0	349,9	725,1	586,4	677,5	658,2
3.1.	Servis duga iz Budžeta Republike Srpske		854,5	301,7	595,8	507,9	599,5	587,6
4	Stanje spoljnog duga		3.363,1	3.446,5	3.484,6	3.545,9	3.474,3	3.260,8
	4.1.	Republike Srpske	2.118,1	2.123,6	2.184,2	2.146,7	2.082,2	1.958,7
		<i>4.1.1. koje podliježe zakonskom ograničenju</i>	<i>2.060,7</i>	<i>2.058,1</i>	<i>2.109,8</i>	<i>2.074,8</i>	<i>2.012,8</i>	<i>1.893,1</i>
		<i>4.1.2. koje ne podliježe zakonskom ograničenju</i>	<i>57,4</i>	<i>65,5</i>	<i>74,4</i>	<i>71,9</i>	<i>69,4</i>	<i>65,7</i>
	4.2.	jedinica lokalne samouprave	115,4	113,2	120,6	130,0	127,0	121,4
	4.3.	Javnih preduzeća i IRB-a	1.129,6	1.209,7	1.179,9	1.269,2	1.265,1	1.180,7
5	Stanje unutrašnjeg duga		1.815,4	1.903,3	1.909,7	2.014,2	2.109,5	2.087,2
	5.1.	Republike Srpske	1.338,2	1.415,0	1.453,3	1.618,0	1.775,2	1.809,5
	5.2.	jedinica lokalne samouprave	298,3	305,3	285,9	250,6	214,6	178,8
	5.3.	fondova socijalne sigurnosti	178,9	183,0	170,5	145,7	119,7	98,9
6	JAVNI DUG REPUBLIKE SRPSKE (4.1.+4.2.+5)		4.048,9	4.140,1	4.214,5	4.290,9	4.318,7	4.167,3
7	UKUPAN DUG REPUBLIKE SRPSKE (4+5)		5.178,5	5.349,8	5.394,3	5.560,1	5.583,8	5.348,0
8	Javni dug Republike Srpske koji podliježe zakonskom Ograničenju (4.1.1.+4.2.+5)		3.991,5	4.074,6	4.140,1	4.219,0	4.249,3	4.101,7
9	Ukupan dug Republike Srpske koji podliježe zakonskom Ograničenju (4.1.1.+4.2.+4.3.+5)		5.121,1	5.284,3	5.320,0	5.488,2	5.514,3	5.282,4
10	Stanje kratkoročnog duga Republike Srpske		0,0	40,0	0,0	21,0	23,0	20,0
11	Izloženost Republike Srpske po izdatim garancijama		549,9	627,0	627,1	568,6	497,2	424,5

Izvor: Ministarstvo finansija RS, izvještaji jedinica lokalne samouprave, fondova socijalne sigurnosti

Prikazano prethodnom tabelom, projektovano stanje spoljnog duga u originalnoj valuti u periodu 2019 - 2022. godine se zasniva na iznosu povučenih kreditnih sredstava sa 30. junom 2019. godine uvećanom za procijenjena povlačenja po investicionim projektima u implementaciji⁹² i povlačenja u svrhu finansiranja budžetske potrošnje, a umanjenom za procijenjeni iznos servisa spoljnog duga. Za preračunavanje tako procijenjenog stanja spoljnog duga iz originalnih valuta u KM korištene su procijenjene vrijednosti deviznih kurseva zasnovane na pretpostavci da će do kraja 2019. godine doći do aprecijacije vrijednosti svih valuta u odnosu na KM u iznosu od 1,38%⁹³ u odnosu na vrijednosti na dan 31. mart 2019. godine, te da će se njihove vrijednosti zadržati na istom nivou u periodu 2020–2022. godine. Projektovano stanje unutrašnjeg duga Republike Srpske i indirektnog unutrašnjeg duga Republike Srpske u periodu 2019 - 2022. godine se zasniva na stanju duga sa 30. septembrom 2019. godine, uvećanom za emisije HoV u narednom periodu, a umanjenom za procijenjeni iznos servisa unutrašnjeg duga Republike Srpske i indirektnog unutrašnjeg duga Republike Srpske. Za izradu procjene izloženosti Republike Srpske po izdatim garancijama, u obzir su uzeta kreditna zaduženja za koja je, zaključno sa izradom ovog dokumenta,

⁹² Plan povlačenja sačinjen u skladu sa informacijama PIU o dinamici povlačenja odobrenih inokreditnih sredstava (izvještaji PIU sa 30. junom 2019. godine).

⁹³ Koefficient 1,38% predstavlja odnos između procijenjene vrijednosti SDR za period 2019-2022. godine (1 SDR = 2,45 KM, a što predstavlja maksimalnu vrijednost SDR u periodu od 1. jula 2018. do 30. juna 2019. godine, uvećanu za 0,02) i njegove vrijednosti na dan 31. mart 2019. godine (1 SDR = 2,42 KM).

Vlada Republike Srpske izdala garanciju Republike Srpske, te plan otplate po istim. Projekcije stanja i servisa direktnog duga jedinica lokalne samouprave i fondova socijalne sigurnosti su preuzete od istih.

Tokovi stvaranja zaduženja i rizici

Prema procjenama za period 2020 - 2022. godine, pokazatelji zaduženja kretaće se na sljedeći način:

- U 2020. godini neto zaduženje⁹⁴ će iznositi 1,2% BDP-a, u 2021. godini 0,6% BDP-a, a u 2022. godini -1,5% BDP-a;
- Nominalni rast ukupnog, tj. javnog duga u 2020. godini iznosiće 3,1%, tj. 1,8%, u 2021. godini 0,4%, tj. 0,6%, dok će u 2022. godini iznositi -4,2%, tj. -3,5%;
- Stanje ukupnog, tj. javnog duga u odnosu na BDP u 2020. godini iznosiće 48,0%, tj. 37,0%, u 2021. godini iznosiće 46,1%, tj. 35,6%, a u 2022. godini 42,1%, tj. 32,8%;
- Troškovi servisiranja (servis po osnovu kamate) ukupnog, tj. javnog duga u odnosu na BDP u 2020. godini iznosiće 1,2%, tj. 1,1%, u 2021. godini 1,1%, tj. 1,0%, dok će u 2022. godini iznositi 1,0%, tj. 0,9%.

Osnovni rizici ostvarivanja gore pomenutih pokazatelja zaduženja ogledaju se u:

- ostvarenju pretpostavki o rastu, deficitu/suficitu, te potreba za finansiranjem što direktno utiče na smanjenje/povećanje nivoa duga,
- ostvarenju pretpostavki o vrijednostima promjenljivih kamatnih stopa, deviznih kurseva, povlačenju kreditnih sredstava (za finansiranje investicionih projekata u implementaciji i budžetske potrošnje) i dostupnosti planiranih instrumenata duga za finansiranje budžetske potrošnje u projektovanom periodu,
- povlačenju sredstava po osnovu potencijalnih kredita za investicione projekte, kao i kredita za koje su upućeni zahtjevi za izdavanje garancije Republike Srpske, koji su u različitim fazama pripreme (ista nisu uključena u procjenu),
- mogućnosti promjena u zakonskim odredbama koje bi regulisale obavezu izmirenja unutrašnjeg duga na način drugačiji od postojećih zakonskih rješenja.

Potencijalne obaveze

Potencijalne obaveze Federacije Bosne i Hercegovine, odnosno finansijske obaveze koje bi mogle pasti na teret budžeta FBiH po osnovu izdatih garancija ili odluka Parlamenta FBiH o eventualnom preuzimanju obaveza kantona, lokalnih zajednica ili javnih kompanija na dan 30.09.2019. godine iznose 10,23 mil. KM i odnose se na garanciju koju je Vlada FBiH izdala 2010. godine za JP Željeznice FBiH po osnovu kredita u iznosu od 78,92 KM. Budući da je kredit po ovoj garanciji, pored drugih instrumenata osiguranja, osiguran i novčanim tokom transfera iz budžeta FBiH koji se, u skladu sa relevantnim zakonima, redovno planiraju u budžetu FBiH, rizik aktiviranja ove garancije je veoma nizak.

Parlament Federacije BiH je 01.04.2019. godine donio Odluku kojom je odobrena Odluka o izdavanju garancije Federacije Bosne i Hercegovine (koju je donijela Vlada Federacije Bosne i Hercegovine pod brojem V. broj: 973/2018 od 17.08.2018. godine) u korist Izvozno-uvozne banke

⁹⁴ Pokazatelji neto zaduženja obuhvataju neto zaduženje Vlade Republike Srpske u ime Republike Srpske (uključujući i procijenjenu dinamiku verifikacije i izmirenja obaveza definisanih Zakonom o unutrašnjem dugu Republike Srpske), te neto zaduženje Republike Srpske u ime i za račun dužnika (jedinica lokalne samouprave, fondova socijalne sigurnosti, javnih preduzeća, Investiciono-razvojne banke i institucija javnog sektora).

Kine za kreditno zaduženje Javnog preduzeća Elektroprivreda Bosne i Hercegovine d.d. Sarajevo za realizaciju Projekta izgradnje Bloka 7 – 450 MW TE Tuzla u iznosu do 613,99 mil. EUR ili 85% od ukupne vrijednosti Ugovora o inženjeringu, nabavci i izgradnji Bloka 7 – 450 MW u TE Tuzla između JP Elektroprivreda BiH i Konzorcij China Gezhouba Group Company Limited, Peking, Kina (lider) i GEDI - Guandong Electric Power Design Institute, Kina (član Konzorcija) uvećano za kamatu i druge pripadajuće troškove po Sporazumu o kreditnoj liniji između JP Elektroprivreda BiH i CEXIM BANK.

Tabela 23: Stanje potencijalnih obaveza (kreditni po garancijama Federacije, kantona, gradova i općina) na dan 31.12.sa projekcijom do 2022. godine (u mil. KM)

	2016	2017.	2018.	30.09. 2019.	31.12. 2019.	2020	2021	2022
Federacija BiH ⁹⁵	36,61	26,71	16,81	10,23	8,13	107,36	296,37	909,30
Kantoni ⁹⁶	83,38	98,64	98,13	98,42	95,40	90,33	86,37	81,31
Općine i gradovi ⁹⁷	54,05	55,07	39,96	43,22	51,30	34,95	35,1	31,20
UKUPNO	135,73	180,84	94,90	151,87	152,95	240,77	417,84	1.021,81

Tabela 24: Obaveze na godišnjem nivou po kreditima za koje je Federacija izdala ili namjerava izdati garanciju (u mil. KM)

	2019	2020	2021	2022
Željeznice FBiH	8,12	8,13	0	0
JP EPBiH (TE Tuzla-blok 7)	0	14,56	9,96	11,37
UKUPNO	8,12	22,69	9,96	11,37

4.6. Analiza osjetljivosti i upoređivanje s prethodnim programom

Osjetljivost budžetskih projekcija na alternativne scenarije i rizike

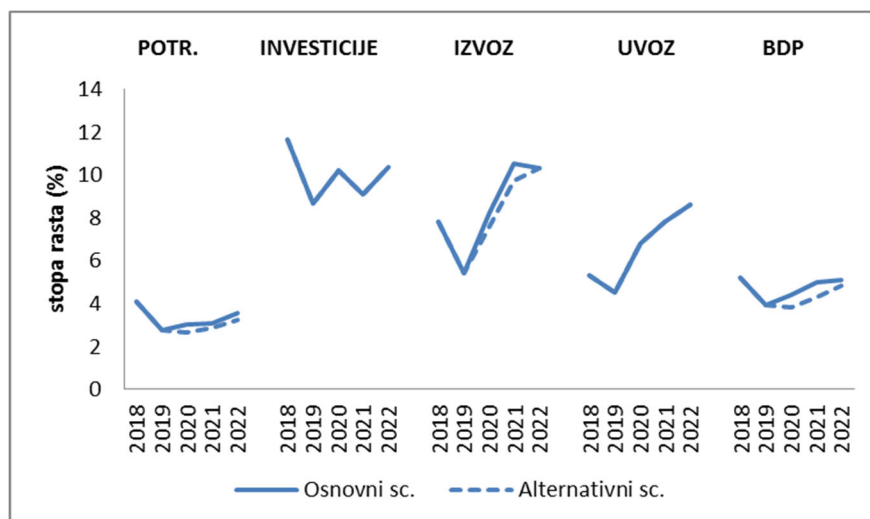
Direkcija za ekonomsko planiranje BiH izradila je alternativni scenario projekcija makroekonomskih pokazatelja, kako zbog internih rizika za ostvarenje osnovnog scenarija, tako i zbog eksternih rizika, obzirom da i kretanja u vanjskom okruženju značajno utiču na ekonomske tokove u BiH. U odnosu na osnovni scenario makroekonomskih projekcija (DEP, septembar 2019), projekcije iz alternativnog scenarija podrazumijevaju niže stope rasta bruto društvenog proizvoda u periodu od 2020. do 2022. godine obzirom na niže stope rasta izvoza i potrošnje zbog korištenih pretpostavki u pogledu ostvarenja rizika.

⁹⁵ Potencijalne obaveze Federacije BiH odnose se na a garanciju po subordiniranom kreditu za Željeznice FBiH i na garanciju za zaduženje JP EP BiH kod CEXIM BANK. Dug po navedenom zaduženju Željeznica FBiH se u cjelosti izmiruje 2019. godine, dok projicirano stanje duga po kreditu za TE Tuzla –blok 7 u 2020. godini iznosi 107,56 mil. KM, u 2021. godini 296,37 mil. KM, a u 2022. godini 909,30 mil. KM.

⁹⁶ Prema podacima kojima raspolaže Federalno ministarstvo finansija

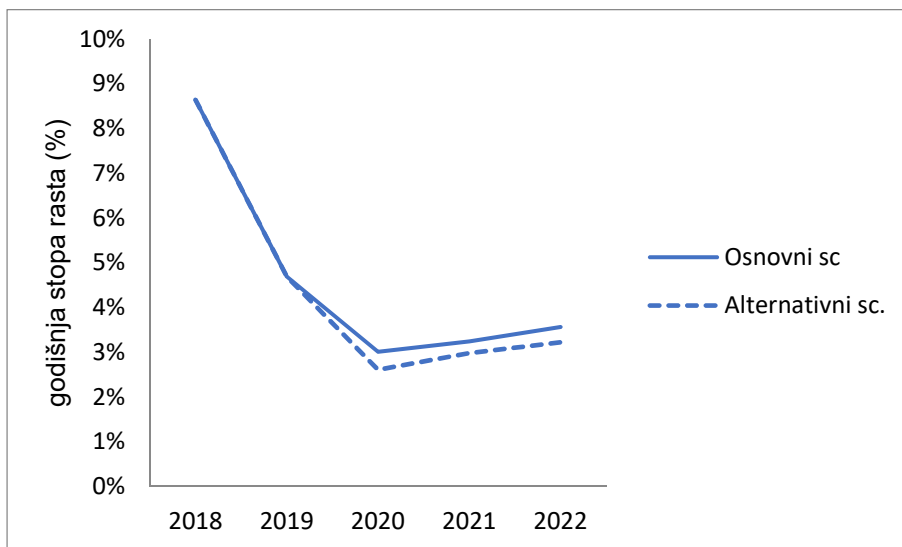
⁹⁷ Prema podacima kojima raspolaže Federalno ministarstvo finansija

Grafikon 6: Stope rasta osnovnog/alternativnog scenarija

Obzirom da su projekcije prihoda od indirektnih poreza usko vezane za projekcije makroekonomskih pokazatelja, ostvarenje pretpostavki iz alternativnog scenarija dovelo bi do nižeg rasta prihoda od indirektnih poreza u periodu 2020-2022 u odnosu na stope rasta iz osnovnog scenarija.

Grafikon 7: Senzitivnost prihoda od indirektnih poreza

U grafikonu su predstavljene stope rasta prihoda projekcija iz osnovnog i alternativnog scenarija. Vidimo da se ne radi o značajnim razlikama stopa rasta prihoda (-0,40 p.p., -0,26 p.p. i -0,34 p.p. u 2020., 2021 i 2022. godini respektivno), obzirom da i razlike u procjenama osnovnih makroekonomskih pokazatelja nisu toliko značajne. U apsolutnim vrijednostima radi se o razlikama od -26,3 mil KM u 2020., -44,4 mil KM u 2021. g. i -69,6 mil KM u 2022. godini.⁹⁸ Najveće razlike u apsolutnim vrijednostima odnose se na prihode od PDV-a (-19,1 mil KM, -31,8 mil KM i -51,3 mil KM u 2020., 2021 i 2022. godini respektivno), obzirom na njihovo najveće učešće u strukturi prihoda od indirektnih poreza, te korekcijama stopa rasta potrošnje u

⁹⁸ U procentima BDP-a -0,07% u 2020.g., -0,12% u 2021.g. i -0,17% u 2022.g.

alternativnom scenariju. I prihodi od akciza i putarine su korigovani naniže zbog revidiranja stope rasta potrošnje u alternativnom scenariju (zajedno -7,2 mil KM, -12,7 mil KM i -18,3 mil KM u 2020., 2021 i 2022. godini, respektivno).

U Federaciji BiH, srednjoročne projekcije javnih prihoda usko su vezane za očekivana makroekonomska kretanja, čime realizacija istih može imati drugačiji pozitivni ili negativni ishod ukoliko planirani ekonomski rast ubrza, uspori ili u potpunosti izostane u odnosu na pretpostavljeni. Realizacija bilo kojeg od rizikofaktora iz makroekonomskog scenarija, kao i neplanirane izmjene u samim javnim politikama, koje regulišu uvođenje i naplatu javnih prihoda, dovest će do reperkusija na nivo njihovog ostvarenja.

Posebno je potrebno osvrnuti se na prihode od indirektnih poreza, koje Federacija BiH dobije iz raspodjele sa Jedinštenog računa. Pored svih faktora koji mogu uticati na drugačiji ishod naplate na nivou ukupnog plana na Jedinštenom računu, dio koji svaki od entiteta dobije u raspodjeli pod direktnim je uticajem nivoa ostvarene krajnje potrošnje tog entiteta, na temelju koje se vrši obračun pripadajućeg koeficijenta raspodjele, kao i nivoa otplate vanjskog duga entiteta. Izostanak stabilnog koeficijenta, odnosno svaka značajnija oscilacija u zabilježenoj krajnjoj potrošnji, dovest će do drugačijeg nivoa ostvarenja. Promjene u nivou zaduženosti, kao i reprogramiranje obaveza po osnovu postojećih kreditnih zaduženja, također se mogu odraziti na krajnji ishod prihoda od indirektnih poreza, koje Federacija BiH dobije iz raspodjele sa Jedinštenog računa.

U odnosu na ukupnu projekciju za 2018. godinu, datu u Programu ekonomskih reformi 2019-2021. godina, a koja je iznosila 8.774 mil. KM, s učešćem od 41,4% u tada procijenjenom BDP-u Federacije BiH, odnosno 25,9% u procijenjenom BDP-u Bosne i Hercegovine, konsolidirani prihodi Federacije BiH su ostvareni za približno 2% više. Razlog za navedeno pozitivno odstupanje najvećim dijelom se temelji na većem rastu realnog BDP-a u odnosu na pretpostavljeni, dok je u Federaciji BiH i pozitivan efekat otpisa zatezne kamate na dugovanja, primjenjivan u 2018. godini, pozitivno uticao na rast naplate pojedinih kategorija javnih prihoda, prvenstveno obaveznih doprinosa vanbudžetskim fondovima i prihoda od poreza na dohodak.

Tabela 25: Usporedba konsolidiranih prihoda Federacije BiH

Period	2018	2019	2020	2021	2022
a. Program ekonomskih reformi 2020-2022. godina					
Konsolidirani prihodi Federacije BiH (u mil. KM)	8.948	9.135	9.469	9.857	10.232
b. Program ekonomskih reformi 2019-2021. godina					
Konsolidirani prihodi Federacije BiH (u mil. KM)	8.774	9.044	9.401	9.693	▪
RAZLIKA (a. - b. ; a. / b.)					
(u mil. KM)	174,2	91,6	68,4	164,1	▪
(u %)	1,99	1,01	0,73	1,69	▪

Izvor: Federalno ministarstvo finansija

Projekcije prihoda od direktnih poreza i neporeskih prihoda urađene su na osnovu projektovanih makroekonomskih pokazatelja za Republiku Srpsku i postojeće poreske politike u oblasti direktnog oporezivanja, kao i propisa koji definišu neporeske prihode. Za svaku pojedinu vrstu prihoda analizirani su trendovi kretanja naplate u prethodnom periodu, uključeni su potencijalni jednokratni uticaji koji će se desiti u narednom periodu, te utvrđen stepen korelacije pojedinih vrsta prihoda sa kretanjem makroekonomskih agregata. Projekcija prihoda radi se pojedinačno za

svaku vrstu prihoda i to je izuzetno važno, budući da se tako uzimaju u obzir pravne osnove, sezonski uticaji i specifičnosti svakog pojedinačnog izvora prihoda.

Projekcije prihoda od indirektnih poreza koji pripadaju Republici Srpskoj, pored uočenih tekućih trendova u naplati prihoda i izmjena politika u oblasti akciza na duvan i carina (harmonizacija akciza na cigarete sa standardima Evropske unije i usklađivanje akciza na rezani duvan sa rastom akciza na cigarete, kao i primjeni Sporazuma o slobodnoj trgovini između BiH i EFTA od 1. januara 2015. godine), bazirane su na prognozama makroekonomskih pokazatelja za BiH i Republiku Srpsku.

S obzirom na specifičnost sistema raspodjele prihoda od indirektnih poreza, procjena kretanja makroekonomskih pokazatelja za Republiku Srpsku ima značaj sa aspekta sagledavanja kretanja krajnje potrošnje u navedenom periodu, kao osnove za utvrđivanje koeficijenta raspodjele prihoda od indirektnih poreza između Republike Srpske i FBiH. Međutim, za sistem raspodjele prihoda od indirektnih poreza unutar Republike Srpske, tj. između podsektora centralne vlade, jedinica lokalne samouprave i JP „Putevi Republike Srpske“ od posebne važnosti je projekcija servisa spoljnog duga.

Osnovni rizici za ostvarenje navedenih projekcija prihoda mogu biti:

- Odstupanje makroekonomskih pokazatelja od projektovanih vrijednosti, s obzirom na usku povezanost ovih projekcija sa projekcijama prihoda, odnosno na stepen korelacije pojedinih vrsta prihoda sa kretanjem makroekonomskih agregata;
- Promjene politike oporezivanja u oblasti direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda;
- Eventualna promjena politika indirektnog oporezivanja. Pri tome, očekivani efekti izmijenjenih politika oporezivanja u oblasti akciznih proizvoda, ukoliko nisu praćene adekvatnim administrativnim i operativnim mjerama i radnjama, mogu biti umanjeni kroz nelegalni uvoz i prodaju, poresku evaziju;
- Značajnija odstupanja u kretanju koeficijenta raspodjele prihoda od indirektnih poreza između Republike Srpske i FBiH u odnosu na procijenjeni nivo;
- Neočekivane fluktuacije na međunarodnom deviznom tržištu kroz promjene u servisiranju spoljnog duga mogu dovesti do odstupanja ostvarenih u odnosu na projektovane prihode od indirektnih poreza;
- Rad poreske administracije ima značajan uticaj na kretanje prihoda. Poreski prihodi zavise od unapređenja poreske discipline;
- Razvoj drugih događaja (elementarne nepogode i dr.).

Osnovni politički rizici za ostvarenje navedene projekcije prihoda od indirektnih poreza su sljedeći:

- S obzirom da se kasnilo sa usvajanjem Globalnog okvir fiskalnog bilansa i politika u BiH za period 2020–2022. godine, prilikom izrade PER-a RS za 2020-2022 pošlo se od pretpostavke da će sredstva za finansiranje institucija BiH, koja se izdvajaju sa računa UIO, i dalje iznositi 750 miliona KM u posmatranom periodu;
- Uvođenje novog automatskog sistema raspodjele prihoda s računa Uprave za indirektno oporezivanje.

Projekcije rashoda rade se na osnovu zahtjeva korisnika budžeta i obaveza proisteklih iz zakonskih i podzakonskih akata. Realizacija budžeta vrši se u skladu sa ostvarenjem prihoda i priliva u budžet. Rizik ostvarenja jeste u (ne)ostvarenju makroekonomskih i drugih pretpostavki na kojima

se zasniva projekcija. Također, rizici u realnom sektoru odrazili bi se na očekivani privredni rast i broj zaposlenih.

Upoređivanje s prethodnim programom

U tabeli su predstavljene razlike osnovnog scenarija projekcija prihoda od indirektnih poreza za period 2020-2022 iz ovog programa (OMA UO UINO, oktobar 2019) u odnosu na projekcije iz dokumenta ERP 2019-2021 (OMA UO UINO, oktobar 2018).

Tabela 26: Razlike u odnosu na projekcije indirektnih poreza iz prethodnog programa

Dokument	Vrijeme izrade projekcija	Izvršenje/ projekcije indirektnih poreza(u mil KM)				
		2018	2019	2020	2021	2022
ERP 2020-2022	Oktobar 2019	6.220,8	6.512,6	6.708,7	6.926,2	7.173,0
ERP 2019-2021	Oktobar 2018	6.142,6	6.304,3	6.478,6	6.670,7	
Korekcija (u %)		1,3%	3,3%	3,6%	3,8%	

Napomena: Neosjenčena polja se odnose na izvršenje, dok se siva polja odnose na projekcije prihoda

Izvršenje za 2018. godinu

Izvršenje prihoda od indirektnih poreza za 2018 godinu je premašeno za 1,3 p.p. ili za 78,2 mil KM. Projekcije su najviše premašene na prihodima od PDV-a (80,2 mil KM) i akcizama na duhan (7,2 mil KM). Prihodi od PDV-a su ostvareni u većem iznosu zbog pozitivnih trendova neto naplate u posljednjem kvartalu 2018. Niže ostvarenje povrata od očekivanja iz oktobra 2018., prvenstveno po osnovu međunarodnih projekata, pozitivno se odrazilo na neto naplatu. Prihodi od akciza na duhan prebačeni su zbog supstitucije dijela potrošnje domaćih cigareta cigaretama iz uvoza, te posljedičnog vremenskog pomaka dijela prikupljenih prihoda u 2018. godinu.⁹⁹ Sve ostale kategorije prihoda (carine, putarine, ostale kategorije akciza) su ostvarene na nivou projektovanog iznosa (razlike između projektovanih i ostvarenih prihoda variraju između 0 i 1 mil KM). Izuzetak su i „ostali prihodi“, kojih je ostvareno 10 mil KM manje od oktobarskih projekcija, a odstupanje se odnosi na neusklađene prihode na JR čiji iznos zavisi isključivo od administrativnih faktora.¹⁰⁰ Manji iznos ostvarenih neusklađenih prihoda od njihovog kumulativa u prva tri kvartala pozitivno se odrazio na ostvarene iznose drugih kategorija prihoda, prvenstveno prihoda od PDV-a.

U odnosu na prethodni program, projekcije prihoda od indirektnih poreza su za 2019, 2020, i 2021. godinu uvećane za 208,3 mil KM, 230,1 mil KM i 255,4 mil KM, odnosno za 3,3%, 3,6% i 3,8%, respektivno (Tabela 5). Najviše su povećane projekcije prihoda od PDV-a (130,1 mil KM za 2019, 141,9 mil KM za 2020, i 150,7 mil KM za 2021. godinu). Projekcije akciza su u odnosu na prethodni program povećane za 81,9 mil KM, 85,3 mil KM i 92,4 mil KM, a projekcije putarine za 9,6 mil KM, 13,0 mil KM i 15,9 mil KM, za 2019., 2020., i 2021. godinu respektivno. Razlike na ovim vrstama prihoda rezultat su: (1) promjene osnovice, odnosno većeg izvršenja prihoda od PDV-a, akciza i, neznatno, putarine u 2018. godini u odnosu na projektovane iznose u prethodnom programu, (2) pozitivnih trendova naplate prihoda u prva tri kvartala 2019, posebno akciza na

⁹⁹ Akcize na domaće cigarete se uplaćuju po mjesečnoj prijavi deset dana nakon isteka mjeseca, a akcize na uvozne cigarete prilikom podizanja akciznih markica, što je mjesec – mjesec i po prije momenta uvoza/potrošnje.

¹⁰⁰ Neusklađeni prihodi podrazumijevaju prihode kod kojih se ne mogu dovesti uvezu analitika uplata (jedinstveni račun) i analitičke evidencije obveznika u modulima IT sistema UIO.

duhan,¹⁰¹ (3) promjena projektovanih stopa rasta makroekonomskih pokazatelja u odnosu na prethodni program (DEP), te (4) promjene pretpostavke o kompenzaciji obaveza za akcize i putarine iz potraživanja po osnovu PDV kredita u odnosu na projekcije OMA iz oktobra 2018, što ima uticaj na projekcije pojedinih vrsta prihoda, ali ne i na ukupne prihode.¹⁰² Na projekcijama prihoda od carina su izvršene manje korekcije. Projekcije prihoda od carina su u odnosu na prethodni program smanjene za -2,9 mil KM za 2019. godinu, a povećane za 0,2 mil KM i 6,7 mil KM za 2020. i 2021. godinu, respektivno. Ostatak negativnih razlika se odnosi na „ostale prihode“.

U odnosu na projekcije pripremljene u oktobru 2018. godine i prezentirane u Programu ekonomskih reformi 2019-2021. godina, projekcija konsolidiranih prihoda Federacije BiH iz oktobra 2019. godine za 2019, 2020. i 2021. godinu veća je za 1%, 0,7% i 1,7% respektivno. Revidiranje je izvršeno u skladu sa zabilježenim trendovima ostvarenja prihoda, te najnovijim procjenama rasta realnog BDP-a iz oktobra 2019. godine, dok je kod kategorija poput prihoda krajnjih korisnika korišten revidirani plan naplate.

Tabela 27: Usporedba konsolidiranih prihoda Federacije BiH na nivou učešća u BDP-u Federacije BiH

BDP Federacije BiH					
Period	2018	2019	2020	2021	2022
Program ekonomskih reformi 2020-2022. godina					
Realni rast BDP-a (%)	3,8	3,1	3,5	3,9	4,1
PRIHODI UKUPNO (kao %BDP-a)	42,0	40,4	39,6	39,3	38,8
Program ekonomskih reformi 2019-2021. godina					
Realni rast BDP-a (%)	3,2	3,3	3,5	3,8	▪
PRIHODI UKUPNO (kao %BDP-a)	41,4	41,9	42,9	43,1	▪
RAZLIKA (u p.p)					
Realni rast BDP-a	0,6	-0,2	0,0	0,1	▪
PRIHODI UKUPNO	0,6	-1,5	-3,3	-3,8	▪

Izvor: Federalno ministarstvo finansija

Posmatrano prema učešću u BDP-u, izvršenje prihoda u 2018. godini na nivou od 41,4% BDP-a Federacije BiH, veće je za 0,6 procentnih poena u odnosu na projektovani nivo i prati veće ostvarenje realnog rasta BDP-a Federacije BiH u odnosu na pretpostavljeno. Nivo konsolidiranih prihoda, projiciranih u oktobru 2019. godine, u BDP-u Federacije BiH, manji je za u prosjeku 3 procentna poena u odnosu na prezentirani u Programu ekonomskih reformi 2019-2021. godina, sa, posmatrajući odnose između datih godina, opadajućim učešćem. Navedeno je prvenstveno rezultat oscilacija u planiranju pojedinih kategorija neporeznih prihoda, čiji tokovi nisu vezani za

¹⁰¹ Razlike projekcija akciza na duhan za 2019. godinu potiču uglavnom od politike dužeg odlaganja povećanja maloprodajnih cijena cigareta i preuzimanja dijela dodatnog poreznog opterećenja na teret dobiti duhanskih kompanija, koja je doprinijela rastu prodaje cigareta i naplate prihoda od akciza iznad očekivanja. Osim toga, u ljetnim mjesecima faktor rasta prihoda je bilo povećanje sezonske potrošnje nerezidenata. U narednim godinama razlike projekcija akciza na duhan potiču od više osnovice iz 2019. godine, te zbog povezivanja kretanja vrijednosti tržišta cigareta sa makroekonomskim projekcijama DEP-a.

¹⁰² U projekcijama iz oktobra 2018. godine je navedeno sljedeće „Projektovani iznosi prebijanja obaveza za akcize i putarinu i potraživanja po osnovu PDV-a u periodu 2019-2021 srazmjerni su projektovanim iznosima 2018. godini, a eventualne greške u procjenama mogu se odraziti na odstupanja naplate od projekcija po vrstama prihoda, a ne na ukupnu naplatu indirektnih poreza” (OMA Bilten 160-161, novembar/decembar 2018, dostupno na: http://www.oma.uino.gov.ba/bilteni/Oma_Bilten_eng_160_161.pdf). U projekcijama OMA iz 2019. je napuštena navedena pretpostavka, s obzirom na višemjesečni remont Rafinerije nafte Brod, te posljedični pad potrošnje domaćih derivata i njihovu supstituciju uvoznim. Logično je da bi smanjenje obaveza za domaće akcize na derivate nafte u 2019. godini trebalo dovesti do smanjenja potrebe za korištenjem PDV kredita u svrhu izmirenja obaveza za iste.

makroekonomske pretpostavke, što je ranije detaljno pojašnjeno, dok nivo projiciranih poreznih prihoda i prihoda po osnovu obaveznih doprinosa vanbudžetskim fondovima u BDP-u, u posmatranom srednjoročnom periodu, odražava stabilnost.

Ako se uporede dokumenti PER RS za period 2020–2022. godina i PER RS za period 2019–2021. godine evidentno je da su u 2018. godini ostvareni ukupni prihodi veći su od planiranih za 1,4% (60,3 miliona KM), a to se uglavnom odnosi na prihode od socijalnih doprinosa. S druge strane, ostvareni ukupni rashodi manji su od planiranih za 0,3% (12,8 miliona KM), što je uz veće ostvarenje prihoda kao rezultat imalo smanjenje deficita, koji je sa 129,6 miliona KM smanjen na 56,5 miliona KM. Do smanjenja deficita došlo je na svim nivoima vlasti, a na nivou fondova socijalne sigurnosti ostvaren je suficit umjesto planiranog deficita. Ažuriranim budžetom za 2019. godinu u ovogodišnjem Programu, u odnosu na prošlogodišnji za istu godinu, povećani su prihodi za 1,4% (59,2 miliona KM) i ukupna potrošnja za 5,2% (221,4 miliona KM), s tim da je povećanje ukupne potrošnje višestruko veće u odnosu na povećanje prihoda. Ovo je imalo za rezultat deficit opšte vlade od 125,0 miliona KM, u odnosu na suficit od 37,1 miliona KM planiran prošlogodišnjim Programom. U okviru ukupne potrošnje u 2019. godini, tekući rashodi su povećani za 0,7% dok se najveći dio povećanja odnosi na potrošnju fiksnog kapitala (174,6 miliona KM). Ažuriranim projekcijama za 2020. i 2021. godinu prihodi su povećani za 4,2% i 3,0% po godinama na pozicijama prihoda od socijalnih doprinosa i poreskih prihoda. Ukupna potrošnja u periodu 2020–2021. godina povećana je za 7,3% i 5,3% po godinama, s tim da povećanje tekućih rashoda iznosi 4,1% i 4,0% kroz godine, a povećanje potrošnje na bruto fiskalni kapital iznosi 59,7% i 22,0% kroz godine. Pomenuto ažuriranje, dovelo je do smanjenja u projektovanom suficitu sa 142,0 miliona KM na 16,4 miliona KM u 2020. godini i sa 221,7 miliona KM na 124,6 miliona KM u 2021. godini. Ovdje treba imati u vidu da se projekcije za naredni period baziraju na opreznim projekcijama prihoda i istovremeno rashodima zasnovanim na izraženim potrebama korisnika budžeta. Prilikom izvršavanja budžeta rashodi se svode u okvire ostvarivih prihoda i priliva. Iz tog razloga, u fazama usvajanja budžeta i njegovog izvršenja, može doći do većih promjena na strani rashoda. Također, neki jednokratni prilivi i/ili mjere koje nisu bile ranije poznate, mogu dovesti do promjena u odnosu na planirano.

4.7. Fiskalno upravljanje i budžetski okviri

Srednjoročni okvir budžeta institucija BiH definiran je Globalnim okvirom fiskalnog bilansa i politika u BiH 2020 – 2022, koji je usvojen 27.12.2019. godine, kojim je okvir za finansiranje institucija BiH utvrđen u iznosu 996 mil. KM, uz izdvajanje od indirektnih poreza u iznosu 780 mil. KM za svaku godinu.

Što se tiče rashoda u 2021. godini predviđeni su ukupni rashodi u iznosu od 996 miliona KM od čega bruto plate i naknade troškova zaposlenih u iznosu 735,4 mil. KM, izdaci za materijal i usluge u iznosu 182,6 mil. KM, kapitalni izdaci u iznosu 40,7 mil. KM, kamate u iznosu 1 mil. KM, doznake na ime socijalne zaštite 2,2 mil. KM, te ostali rashodi u iznosu 29,5 mil. KM.

Predviđeni okvir za finansiranje institucija BiH u 2022. godini iznosi 996 mil. KM, od čega bruto plate i naknade troškova zaposlenih u iznosu 740,3 mil. KM, izdaci za materijal i usluge u iznosu 194,9 mil. KM, kapitalni izdaci u iznosu 23,5 mil. KM, kamate u iznosu 0,9 mil. KM, doznake na ime socijalne zaštite 2 mil. KM, te ostali rashodi u iznosu 29,8 mil. KM. Važno je napomenuti da se Budžet institucija BiH usvaja svake godine u skladu sa usvojenim Globalnim okvirom fiskalnog

bilansa i politika u BiH radi održavanja makroekonomske stabilnosti u BiH. Projektovani deficit će se finansirati iz viška prihoda nad rashodima iz prethodnog perioda i kreditima.

Daljnje unapređivanje upravljanja javnim finansijama u Federaciji BiH će predstavljati prioritet Vlade Federacije BiH i u narednom periodu. Uspostavljanje sveobuhvatnih i dobro organizovanih javnih finansija predstavlja preduslov za uspješne procese reformi i daljnji razvoj svih sektora društva. Okvir i osnov za vođenje fiskalne politike su zakoni i strategije navedeni u nastavku.

Zakon o budžetima u Federaciji BiH definiše budžetski sistem i proces pripreme i usvajanja budžeta prema budžetskom kalendaru. Zakonom je definisana i obaveza za izradu Dokumenta okvirnog budžeta Federacije BiH kao osnove za pripremu i izradu budžeta. Dokument okvirnog budžeta FBiH donosi se svake godine, za sljedeću godinu i naredne dvije, a namjena mu je da postavi strateški okvir i gornje granice resursa, unutar kojih bi trebalo da se priprema godišnji budžet. U tom kontekstu, priprema i izrada budžeta zasniva se na Dokumentu okvirnog budžeta. Ključni cilj ovog dokumenta je da osigura bolju povezanost između prioriternih politika Vlade i načina na koje ona alokira javne resurse.

Zakonom o budžetima Federacije BiH, isključivo za potrebe koordinacije fiskalne politike, uspostavljeno je Fiskalno koordinacijsko tijelo Federacije BiH s ciljem osiguravanja makroekonomske stabilnosti i fiskalne održivosti Federacije BiH. Zakonom su definisana i fiskalna pravila, koja glase: (1) Planirani tekući bilans budžeta mora biti pozitivan ili jednak nuli izuzev u slučajevima elementarne nepogode ili stanja prirodne katastrofe koje proglasi zakonodavno tijelo i to u slučaju kada visina utvrđenih šteta dosegne ili premaši 20% ostvarenih rashoda u prethodnoj fiskalnoj godini i (2) Ostvareni deficit iz prethodnih godina Vlada je dužna pokriti planiranjem sredstava u budžetu za pokriće ostvarenog deficita u narednih pet fiskalnih godina.

Zakon o fiskalnom vijeću BiH kojim je definisano postojanje Fiskalnog vijeća BiH koji koordinira fiskalnu politiku BiH i usvaja dokument Globalni okvir fiskalnog bilansa i politika BiH koji se donosi svake godine za sljedeću godinu i naredne dvije godine. U ovom dokumentu predlažu se fiskalni ciljevi budžeta i gornje granice zaduženja institucija BiH, FBiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH.

Posebna pažnja u provedbi politike upravljanja javnim rashodima, odnosno mjerama za unapređenje aktivnosti prilikom planiranja, izrade i izvršenja budžeta, posvećena je kroz usvojenu Strategiju reforme upravljanja javnim finansijama u FBiH za period 2017. -2020. godine. Strategija ima za cilj jačanje budžetskog planiranja, koordinacije, izvršenja i nadzora nad provedbom aktivnosti upravljanja javnim finansijama, a sve s ciljem jačanja fiskalne odgovornosti i discipline, osiguranja efikasne i svrsishodne raspodjele sredstava i korištenja javnih resursa, unapređenja kvaliteta javne uprave, povećanja transparentnosti i ispunjenja neophodnih uslova za pristupanje Evropskoj uniji.

Upravljanje javnim finansijama u Republici Srpskoj predstavlja prioritet Vlade Republike Srpske. Uspostavljanje sveobuhvatnih i dobro organizovanih javnih finansija predstavlja preduslov za uspješne procese reformi i dalji razvoj svih sektora društva. Okvir i osnov za vođenje fiskalne politike su zakoni, strategije i aranžmani navedeni u nastavku.

Zakon o budžetskom sistemu Republike Srpske definiše budžetski sistem Republike Srpske i izradu Dokumenta okvirnog budžeta Republike Srpske kao osnove za pripremu i izradu budžeta. Svake godine donosi se Dokument okvirnog budžeta Republike Srpske za sljedeću godinu i

naredne dvije godine, a namjena mu je da postavi strateški okvir i gornje granice resursa, unutar kojih bi trebalo da se priprema godišnji budžet.

Zakon o fiskalnom savjetu BiH, kojim je definisano postojanje Fiskalnog savjeta BiH koji koordinira fiskalnu politiku BiH i usvaja Globalni okvir fiskalnog bilansa i politika BiH koji se donosi svake godine za sljedeću godinu i naredne dvije godine. U ovom dokumentu prikazuju se fiskalni ciljevi budžeta i gornje granice zaduženja institucija BiH, FBiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH.

Zakon o fiskalnoj odgovornosti Republike Srpske uređuje fiskalna pravila, mjere i procedure na osnovu kojih se uspostavlja fiskalni okvir, ograničava javna potrošnja, jača odgovornost za efikasno i efektivno korištenje budžetskih sredstava, osniva Fiskalni savjet Republike Srpske i jača sistem kontrola i nadzora. Ovim zakonom definisana su opšta i posebna fiskalna pravila.

Strategijom upravljanja dugom Republike Srpske za period 2019–2022. godina definisan je glavni cilj upravljanja dugom Republike Srpske, ciljevi zaduživanja u svrhu ispunjenja glavnog cilja upravljanja dugom, strategija ostvarenja navedenih ciljeva, zadaci Ministarstva finansija Republike Srpske, te su identifikovani indikatori, tj. smjernice u cilju ostvarivanja strukture duga sa prihvatljivim nivoom troškova i rizika.

Usvajanjem Strategije upravljanja javnim finansijama Republike Srpske u 2020. godini, jasno će biti definisani pravci reformi u oblasti javnih finansija i zaokružen sistem unapređenja fiskalne odgovornosti i dugoročne fiskalne stabilnosti Republike Srpske.

U oblasti finansijskog izvještavanja, dalje će se unapređivati sistem izvještavanja vladinog sektora kroz aktivnosti usmjerene na razvoj statističkih osnova finansijskog izvještavanja usaglašenih sa međunarodno priznatim standardima makroekonomskih statističkih sistema, povećanje efikasnosti, obuhvatnosti i transparentnosti konsolidovanih finansijskih izvještaja korisnika budžeta, te kontrolisanih jedinica javnog sektora. Paralelno sa ovim procesom vršiće se i usaglašavanje procesa planiranja, odnosno budžetiranja za korisnike budžeta unutar javnog sektora.

4.8. Održivost javnih finansija

Strategijom reforme upravljanja javnim finansijama u Federaciji BiH za period 2017.-2020. godina¹⁰³ je ukupno definisana dvadeset jedna (21) mjera i stotinu (100) aktivnosti, od kojih se predviđena realizacija od ukupno šezdeset pet (65) aktivnosti odnosi na period 2017.-2018. godina. Izvještaj o implementaciji Strategije reforme upravljanja javnim finansijama u FBiH za period 2017.-2018. godina¹⁰⁴ identificira postignut napredak u implementaciji 26% ukupnih aktivnosti predviđenih Strategijom, i to u sljedećim oblastima:

- uspostava efikasnog nadzora nad javnim finansijama kroz implementaciju fiskalnih pravila na svim nivoima vlasti
- unapređenje kvaliteta povijesnih podataka i projekcija prihoda i konsolidiranih rashoda za sve nivoe vlasti i isti su uključeni u Dokument okvirnog budžeta FBiH
- implementacija propisa u vezi s fiskalnim učinkom
- uspostava Registra taksi i naknada

¹⁰³ Vlada FBiH, 106. Sjednica od 15.6.2017. g

¹⁰⁴ Vlada FBiH, 177. Sjednica od 25.4.2019. g

- ojačan i obučan kadar za izradu makroekonomskih projekcija u Federalnom ministarstvu finansija
- implementacija informacijskog sistema za planiranje i izradu proračuna (BPMIS) na nivou svih deset kantona
- revidirani pravilnici o fiskalnom izvještavanju nižih nivoa vlasti kroz izmjene pravne regulative
- redovna objava mjesečnih, kvartalnih i godišnjih izvještaja na svim nivoima vlasti
- praćenje i provjera kvaliteta uspostavljenih sistema finansijskog upravljanja i kontrole, te interne revizije
- ojačan kapacitet jedinice za budžetski nadzor
- ojačana finansijska, funkcionalna i operativna nezavisnost, te kapaciteti Ureda za reviziju institucija u FBiH
- ojačana uloga kontrole/osiguranja kvaliteta u reviziji

U dijelu (Stubu) Strategije koji se odnosi na Planiranje i izvršenje budžeta, definisan je set mjera i aktivnosti koje ukazuju na potrebe za: proširivanjem obuhvata budžeta i Dokumenta okvirnog budžeta (DOB), uključivanjem vanbudžetskih fondova u budžete, osiguranjem pripreme budžeta i dokumenata okvirnih budžeta u odgovarajućem IT sistemu, te unapređenjem usmjeravanja sredstava u budžetu u srednjoročnom razdoblju i na godišnjem nivou.

U dijelu Planiranja i izvršavanja budžeta većina planiranih mjera i aktivnosti je provedena. Najznačajnija aktivnost provedena u ovom izvještajnom periodu odnosi se na osiguranje podrške pripremi dokumenata okvirnog budžeta i budžeta u odgovarajućem IT sistemu, te je u 2018. godini, kao rezultat poduzetih mjera i aktivnosti u okviru USAID FAR projekta, u svim kantonima Federacije BiH razvijena i uspješno implementirana eBudget aplikacija. Njenom implementacijom je kantonalnim ministarstvima finansija u velikoj mjeri olakšan rad na pripremi proračuna, te poboljšana transparentnost istog. Korištenje ove aplikacije kantonima je omogućilo kvalitetnije analize budžetskih zahtjeva dostavljenih od budžetskih korisnika. U narednom periodu je planirana nadogradnja iste aplikacije i u Federalnom ministarstvu finansija, kako bi se osigurala unificiranost procesa i kompatibilnost u distribuciji podataka između različitih nivoa vlasti u Federaciji BiH.

Također, u 2020. godini se očekuje i intenziviranje aktivnosti na implementaciji programskog budžetiranja i povezivanju strateških planova sa finansijskim planovima i budžetskim programiranjem.

Uvrštavanje Federalnog zavoda za MIO/PIO u Budžet FBiH u 2020. godini će omogućiti izvršavanje uplata i isplata penzija kroz Jedinstveni račun trezora, te će se time postići veća transparentnost u trošenju javnih sredstava, kao i doprinijeti stabilnosti isplate penzija.

Značajno je napomenuti da je u 2019. godini okončana procedura javne nabavke za softver za vođenje Jedinstvenog registra gotovinskih naknada na koje se ne uplaćuju doprinosi¹⁰⁵, te se očekuje da se isti stavi u funkciju do kraja tekuće godine. Ovim će se osigurati centralizovan sistem informacija i izvještavanja o svim naknadama fizičkim licima po bilo kojem osnovu, što će nadležnim institucijama biti od koristi u smislu brže i efikasnije obrade podataka, te sprečavanja zloupotreba. Osim toga, aktivacijom softvera će se ostvariti značajne uštede u budžetima svih

¹⁰⁵ Uspostava Jedinstvenog registra proizlazi iz Zakona o jedinstvenom registru korisnika gotovinskih naknada na koje se ne uplaćuju doprinosi („Službene novine FBiH“, br.25/17)

nivoa vlasti u FBiH, te omogućiti preciznije i pravednije planiranje socijalnih politika, kao i bolja kontrola namjenskog utroška sredstava.

Kada je riječ o rješavanju neizmirenih obaveza proisteklih iz radnih odnosa u FBiH, Vlada FBiH je u 2019. godini poduzela aktivnosti na rješavanju istih. Naime, Vlada FBiH je uputila javni poziv uposlenicima federalnih organa uprave koji imaju izvršne presude po osnovu tužbi, podnesenih zbog kršenja kolektivnih ugovora, ponudivši im da zaključe vansudsku nagodbu i na ubrzan način naplate potraživanja koja imaju prema Budžetu FBiH, uz uslov da se odreknu naplate iznosa po osnovu zatezних kamata. Vansudska nagodba je predvidjela samo isplatu glavnice, ali i izvršenje svih potraživanja u roku od 60 dana, s ciljem ubrzavanja isplate dugova prema uposlenima i ostvarenja budžetskih ušteda. Za ove namjene u Izmjenama i dopunama Budžeta FBiH za 2019. godinu su planirana sredstva u iznosu od 17,0 mil.KM i odziv uposlenika s danom isteka¹⁰⁶ Javnog poziva je zadovoljavajući¹⁰⁷.

Provedba svih preostalih ključnih strateških aktivnosti će u narednom periodu za cilj imati jačanje koordinacije između različitih nivoa vlasti u smislu provedbe budžetskih politika (posebno jačanje uloge Fiskalnog koordinacijskog tijela FBiH), te osiguranje određene jednoobraznosti u pripremi, izvršavanju i izvještavanju o budžetu, što bi u konačnici doprinijelo postizanju bolje budžetske transparentnosti.

Vlada Republike Srpske je u prethodnom periodu kao ključni cilj postavila unapređenje fiskalne discipline, odnosno upravljanje javnim finansijama je bilo u fokusu rada Vlade. Učinjeni su značajni naponi na fiskalnoj konsolidaciji, koja je bila ugrožena prvo udarima svjetske ekonomske krize (prvi i drugi talas, 2009, pa 2012. godine), a potom i elementarnim nepogodama izazvanim poplavama u maju 2014. godine.

Usvajanjem Zakona o fiskalnoj odgovornosti u Republici Srpskoj i uspostavljanjem Fiskalnog savjeta Republike Srpske, unapređenje fiskalne odgovornosti je posebno postignuto kod jedinica lokalne samouprave, te kod svih onih subjekata koji su uključeni u budžetski sistem Republike Srpske, a imali su neizmirene obaveze iz prethodnom perioda.

U 2016. godini usvojen je set zakona sa ciljem ustanovljavanja i sprovođenja mjera na suzbijanju sive ekonomije, prvenstveno putem jačanja kontroliranja neprijavljenog rada i obavljanja neregistrirane djelatnosti. Mjere koje su usvojene u okviru tog seta zakona odnose se na zajedničke kontrole svih inspeksijskih organa u Republici Srpskoj i sankcije za neprijavljeni rad i neregistriranu djelatnost u vidu visokih novčanih kazni i izricanja mjere zabrane obavljanja djelatnosti. Pored ovih mjera, Poreska uprava Republike Srpske kontinuirano sprovodi mjere sa ciljem povećanja dobrovoljnog prijavljivanja i plaćanja poreza, smanjenja poreskog duga i jačanja usluga u Poreskoj upravi. Dodatne mjere u narednom periodu za smanjenje sive ekonomije u domenu postupka oporezivanja odnose se na unapređenje funkcije poreske kontrole uz pojačanu primjenu indirektnih metoda, zajedničkih kontrola neprijavljenih radnika i neregistrirane djelatnosti i kontrola transakcija između povezanih lica, te kroz elektronsko podnošenje poreskih prijavi i razvoj elektronskih usluga u postupku oporezivanja.

Uvođenjem Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske u budžet Republike, od 1. januara 2016. godine, Vlada Republike Srpske je iskazala opredjeljenje da penzionerska

¹⁰⁶ Javni poziv za potpisivanje vansudske nagodbe je objavljen 15.8.2019. godine i trajao je 90 dana od objave (do 15.11.2019. godine)

¹⁰⁷ Vlada FBiH je produžila rok Javnog poziva za potpisivanje vansudske nagodbe do 31.12.2019. godine na 199. Sjednici održanoj 13.11.2019. godine

populacija ima prioritet u isplati budžetskih davanja, a ujedno, na taj način, izvršena je i potpuna fiskalna konsolidacija Fonda PIO.

Reforma zdravstvenog sistema i reforma javnih preduzeća su dvije ključne reformske oblasti Vlade Republike Srpske u narednom periodu, kao što je definisano i kroz Zajedničke socioekonomske reforme za period 2019–2022. godina.

5. STRUKTURNE REFORME U PERIODU 2020.-2022.

5.1. Identifikacija ključnih prepreka za konkurentnost i inkluzivni rast

Bitnu determinantu ekonomskih kretanja u svim zemljama Zapadnog Balkana pa i u BiH predstavlja nepovoljna struktura BDP u ovim zemljama. Naime, dosadašnji model ekonomskog razvoja u ovim zemljama uglavnom je bio zasnovan na povećanju finalne potrošnje koja je financirana izvana, dok je udio investicija i izvoza koji predstavljaju ključnu pretpostavku za održivi ekonomski rast na prilično skromnom nivou. Ovakav model privređivanja, donio je radikalne strukturne promjene unutar ekonomija zemalja Zapadnog Balkana od kojih su najznačajnije bile rapidan proces de-industrijalizacije, pad poljoprivredne proizvodnje i značajno povećanje u okviru uslužnih djelatnosti. Prerana deindustrijalizacija se na ovim prostorima manifestovala, kroz pad zaposlenosti i outputa što je rezultiralo slabim izvoznim rezultatima i visokim trgovinskim deficitima što je u konačnici oslabilo konkurentsku poziciju ovih zemalja na međunarodnim tržištima. Jedan od glavnih razloga niske konkurentnosti kako u zemljama regiona tako i u Bosni i Hercegovini je slaba proizvodna baza odnosno nizak nivo učešća prerađivačke industrije i izvoza roba u okviru BDP-a. Ovakvo stanje posljedica je globalnih ekonomskih dešavanja i neadekvatnih ekonomskih politika u zemljama Zapadnog Balkana koje su svoj ekonomski rast zasnivale kao što je već navedeno na rastu domaće potrošnje financirane uglavnom novčanim prilivima iz inostranstva.

U Programu ekonomskih reformi BiH za 2020. – 2022. godinu uključeno je 18 strukturnih reformi, od kojih je 6 novih reformskih mjera i 12 starih. U skladu sa Smjericama Evropske komisije, identifikovane su ključne prepreke za rast i konkurentnost:

- Nedovoljno razvijeno tržište energije
- Nedovoljno razvijena transportna infrastruktura i visoka smrtnost u prometu
- Visoki doprinosi za socijalno osiguranje, uz postojanje neoporezivih naknada u sistemu oporezivanja rada, daju sliku koja ne odgovara stvarnom stanju i ograničavaju investicije i rast,
- Neusklađenost tržišta rada i obrazovnog sistema
- Nedovoljno stimulativno poslovno okruženje,
- Slaba povezanost realnog sektora i naučnoistraživačke zajednice, te neusklađenost studijskih programa, upisne politike i potreba realnog sektora,
- Ne razvijen okvir za razvoj turizma kao brzorastućeg sektora
- Potreba za unaprijeđenjem podrške MSP-ovima

Nekonkurentnoj ekonomiji dodatno prijeti i utiče nelojalna konkurencija zbog preduzeća koja posluju u sivom području. Nezadovoljavajući nivo i kvalitet naučne produktivnosti, kao i zastarjela i neefikasna struktura privrede, utiču na nedovoljan rast produktivnosti privrede. S druge strane, produktivnost je jedini realni ekonomski model za moguće povećanje plata. Zdravstveni sektor opterećen je neadekvatnom mrežom zdravstvenih ustanova, demografskom strukturom stanovništva koja negativno utječe na njegovu održivost, veliku neefikasnost sustava, a istovremeno i njegova prekomjerna solidarnost i socijalna osjetljivost, što daleko premašuje paket usluga koji je optimalan, u skladu sa doprinosom svakog pojedinca u sistemu.

Neefikasnost javnog sektora ogleda se ponajprije u neefikasnosti javnih preduzeća, a prostora za poboljšanje javne uprave ima, prije svega, putem njene digitalizacije. Reformu javnih preduzeća

treba posmatrati kroz tri segmenta, odnosno javna preduzeća koja zahtijevaju budžetsku podršku, komunalna preduzeća u vlasništvu jedinica lokalne samouprave i strateška javna preduzeća za koja se očekuje da će biti profitabilna i koja će biti jedan od izvora prihoda republičkog budžeta, čija reforma ona se mora pažljivo provoditi kako bi djelovala efikasnije.

Nesklad između obrazovanja i tržišta rada dovodi do strukturalne nezaposlenosti, nepovoljno utječe na konkurentnost i produktivnost poduzeća, dovodi do neracionalne upotrebe resursa, a s druge strane povećava troškove preduzeća za prekvalifikaciju. U oblasti visokog obrazovanja, obrazovanje kadrova za zanimanja koja ne trebaju, stvara jaz između obrazovnog sektora i tržišta rada i nezadovoljstva onih koji završavaju fakultete za koje tržište rada ga trenutno ne treba.

Negativni demografski trendovi pogoršavaju dugoročnu poziciju na tržištu rada i fiskalnu poziciju i održivost svih budžetskih davanja, smanjujući ponudu radne snage i dovodeći do starenja stanovništva. Ako se tome dodaju trendovi migracije stanovništva, onda negativna demografska slika zahtijeva da u svim politikama u narednom periodu politike koje utječu na poboljšanje uvjeta, što će dovesti do zadržavanja stanovništva.

Za poboljšanje životnog standarda u BiH neophodno je konstantno raditi na privlačenju stranih investicija, kroz stvaranje povoljnijeg poslovnog ambijenta za strane investicije koje bi omogućile nova radna mjesta i veću zaposlenost (kroz bržu i pojednostavljenu registraciju biznisa, dodjeljivanje zemljišta, izgradnju infrastrukture, obezbjeđivanje poreskih olakšica, izgradnju techno parkova i poslovnih inkubatora). Istovremeno bi bilo neophodno prilagoditi sistem obrazovanja sa potrebama i reformama na tržištu rada (kroz programe profesionalnog usavršavanja, razne programe dokvalifikacije i prekvalifikacije) u cilju povećanja produktivnosti i kompetentnosti radne snage. Naravno, sve ove ekonomske reforme bi trebale biti praćene unapređenjem zdravstvenih, kulturnih, sportskih i rekreativnih sadržaja u cilju zadovoljavanja potreba bh građana odnosno postizanja boljeg životnog standarda. Da bi se izbjegla pretjerana centralizacija finansijskog sistema potrebno je da bankarsko tržište napusti generalni princip univerzalne banke, te zasebnim osnivanjem specijaliziranih institucija omogući veće segmentiranje bh. tržišta (osnivanje specijalizovanih institucija kao što su investicijske banke, hipotekarne banke, sindikalne banke ili digitalne banke). Na osnovu svega gore prezentiranog Bosna i Hercegovina mora napraviti snažan iskorak kada su u pitanju strukturne reforme u oblasti obrazovanja.

5.2. Sažetak reformskih mjera

Prioritetna reformska mjera	Stara ili nova mjera	Uticaj na konkurentnost	Uticaj na zaposlenost	Veza sa preporukom sa ministarskog sastanka iz maja 2019 (broj)
Reforma tržišta energije i transporta				
1. <i>Razvoj tržišta energije i gasa</i>	N	VISOK	VISOK	-
2. <i>Unaprijeđenje energetske efikasnosti i korištenja obnovljivih izvora energije</i>	S	VISOK	VISOK	-
3. <i>Razvoj i unaprijeđenje transportne infrastrukture</i>	S	VISOK	VISOK	-
Poljoprivreda, industrija i usluge				
4. <i>Poboljšanje konkurentnosti poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede</i>	S	VISOK	VISOK	-
5. <i>Unapređenje pravnog okvira koji reguliše oblast turizma, turističkih vodiča, turističkih zajednica, boravišne takse i ugostiteljstva</i>	N	SREDNJI	SREDNJI	-
6. <i>Smanjenje zagađenja i okretanje ka cirkularnoj ekonomiji</i>	N	SREDNJI	SREDNJI	-
7. <i>Uvođenje modela postupene deregulacije i liberalizacije cijena osiguranja od autoodgovornosti</i>	N	SREDNJI	SREDNJI	-
Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije				
8. <i>Jačanje sistema infrastrukture kvaliteta BiH po modelu EU</i>	S	VISOK	VISOK	4
9. <i>Uspostavljanje sistema za elektronski potpis</i>	N	VISOK	VISOK	5
10. <i>Reforma zdravstvenog sistema</i>	S	VISOK	VISOK	5
11. <i>Unaprijeđenje poslovnog okruženja</i>	S	VISOK	VISOK	4, 5, 6
12. <i>Smanjenje neformalne ekonomije</i>	S	VISOK	VISOK	4, 5, 6
Istraživanje, razvoj i inovacije i digitalna ekonomija				
13. <i>Unapređenje sektora komunikacija i informacionog društva uz usklađivanje regulatornog okvira sa EU standardima</i>	S	SREDNJI	SREDNJI	4
14. <i>Uspostavljanje efikasnijeg sistema za upravljanje naučnim istraživačkim i inovacijskim potencijalima</i>	S	SREDNJI	SREDNJI	-
Reforme vezane za trgovinu				
15. <i>Unapređenje zakonskog okvira u oblasti trgovine</i>	N	VISOK	SREDNJI	-
Obrazovanje i vještine				
16. <i>Unapređenje povezanosti obrazovanja i tržišta rada</i>	S	VISOK	VISOK	6
Zapošljavanje i tržište rada				
17. <i>Povećanje efikasnosti tržišta rada</i>	S	VISOK	VISOK	1, 6
Socijalna zaštita i inkluzija				
18. <i>Unaprijeđenje sistema socijalne zaštite</i>	S	SREDNJI	SREDNJI	2

5.3. Analiza po oblastima i mjerama strukturnih reformi

5.3.1. Reforma tržišta energije i transporta

a. Analiza glavnih prepreka

Kada je u pitanju energetska sektor, kao glavna prepreka je činjenica da još uvijek na nivou države nije donesen Zakon o regulatoru električne energije i prirodnog gasa, prenosu i tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini koji je značajan za razvoj i funkcionisanje tržišta energije u Bosni i Hercegovini te činjenice da na nivou Federacije Bosne i Hercegovine nije donesen Zakon o gasu Federacije Bosne i Hercegovine i niz pratećih podzakonskih akata koji proističu iz ovog zakona. Kao druga prepreka je neusklađenost postojećih zakonskih akata sa Trećim energetskim paketom i obavezama koje direktno proističu iz Ugovora o uspostavi Energetske zajednice u JIE. Kao treća prepreka za razvoj tržišta električne energije u Bosni i Hercegovini leži u činjenici da još uvijek nije izvršeno funkcionalno i pravno razdvajanje Operatora distributivnog sistema od djelatnosti proizvodnje i snabdijevanja u vertikalno organiziranim društvima. Kao četvrta prepreka, za punu implementaciju Zakonom utvrđenih ciljeva u oblasti energijske efikasnosti je definisanje zakonskog mehanizma za uspostavu finansijskih mehanizama za implementaciju mjera energijske efikasnosti definisanih Akcionim planom o energijskoj efikasnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine koji je istekao, kao i narednim koji je u završnoj fazi izrade. Kao peta prepreka, može se okarakterisati nedovoljna dinamika u razvoju energetske infrastrukture, koja treba da prati nove investicije u oblasti proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora, uključujući i nezadovoljavajuću dinamiku u realizaciji projekata u okviru Programa javnih investicija u sektoru energije.

Razvoj energetskih tržišta nije moguć bez adekvatnih regulatornih mjera, usvajanja zakona, implementacije projekata, poštovanja međunarodnih obaveza, usvojene legislative u okviru Energetske zajednice (EZ), što je veoma značajno za unapređenje sektora energije u BiH. Također, važno je uzeti u obzir i obavezujuće ciljeve EU i Energetske zajednice, kao i potrebe regionalnog tržišta, jer od toga uveliko zavisi u kom pravcu će se razvijati određeno energetsko tržište u složenom procesu energetske tranzicije.

Prema trenutnoj situaciji na tržištu električne energije, poslovanje na potpuno tržišnim principima bi moglo dovesti do znatnog povećanja cijena za električnu energiju imajući u vidu niže nivoe cijena električne energije u Republici Srpskoj u odnosu na veleprodajne/tržišne cijene i na cijene električne energije u bližem i daljem okruženju. Ovdje je potrebno imati u vidu pozitivan segment reforme koji predviđa da će svi krajnji kupci električne energije imati pravo da slobodno biraju svog snabdjevača na tržištu. Reforma će uticati pozitivno na potrošače u segmentu prava izbora snabdjevača, višeg kvaliteta usluga, veće sigurnosti snabdijevanja električnom energijom kao jednim od esencijalnih proizvoda, odnosno pružanjem univerzalne usluge po kojoj svaki potrošač iz kategorije domaćinstva i mali potrošači moraju da imaju slobodan pristup energiji po razumnim, lako i jasno uporedivim, transparentnim i nediskriminatorskim cijenama.

Povećanje prihoda elektroenergetskog sektora bi se pozitivno odrazilo na njegovu sposobnost za investiranje u nove infrastrukturne projekte i povećanje energetske sigurnosti, dok bi uvođenje konkurencije trebalo da dovede do povećanja kvaliteta usluga u sektoru. Povećanje tarifa kroz usklađivanje sa tržišnim će se pozitivno odraziti na prihode elektroenergetskog sektora, dok će uticaj na privredu i socijalne prilike očekivano biti blago negativan. Povećanje cijena električne

energije u manjoj mjeri bi se negativno odrazilo na konkurentnost privrede u obimu u kome električna energija učestvuje u troškovima poslovanja.

Što se tiče socijalnih uticaja, očekuje se da će povećanje cijena električne energije dovesti do povećanja cijena proizvoda i usluga, a na osnovu regulatornih principa konačnog marginalnog troška za određivanje tarifa, logično je da cijena električne energije za domaćinstva bude u rangu najviših tarifa, a to sada nije slučaj.

Reformske mjere u oblasti tržišta električne energije obuhvataju unapređenje regulatornog okvira u oblasti elektroenergetskog sektora. Jedna od najznačajnijih aktivnosti u okviru navedene mjere je restrukturiranje i reorganizacija MH „Elektroprivreda Republike Srpske“ a. d. Trebinje.

Što se tiče tržišta transporta, ključne prepreke za reformu transportnog tržišta u Bosni i Hercegovini ogledaju se kroz slijedeće elemente:

- nedovoljno razvijena transporta infrastruktura;
- nepostojanje pretpostavki za značajnije učešće multimodalnog transporta;

U Bosni i Hercegovini je razvoj multimodalnog transporta ostao na nivou od prije ratnih dešavanja, kada su postojali planovi za razvoj ovog vida transporta. Iako su u poratnom periodu rađene studije sa ciljem unapređenja multimodalnosti transporta u BiH, nikakvih ulaganja u infrastrukturu nije bilo po ovom pitanju.

- Nепрепознавање потребе ulaganja u željezničku infrastrukturu i ovaj vid prevoza, kao osnovu razvoja održivijeg i masovnog transporta;

Znatna finansijska ulaganja neophodna za unapređenje željezničke infrastrukture, predstavljaju jednu od najvažnijih prepreka bez koje je nemoguće očekivati povećanje obima prevoza na željeznici kao najadekvatnijem vidu prevoza i sa aspekta okoliša, masovnosti i komfora.

I dalje ne postoji strateško opredjeljenje na nivou odgovornih stakeholdera na svim nivoima vlasti, ka značajnijem preusmjeravanju na željeznički vid prevoza sa drugih vidova transporta, a u skladu sa europskim smjernicama iz Bijele knjige oo transport iz 2011. godine.

- Nizak nivo sigurnosti u cestovnom saobraćaju:

Tabela 28: Broj poginulih sa ukupnim brojem saobraćajnih nezgoda na cestama u Bosni i Hercegovini, u prethodne tri godine

godina	Smrtni slučajevi	Teže ili lakše ozlijeđeni	Ukupan broj saobraćajnih nezgoda		
			ukupno	sa poginulim ili ozlijeđenim osobama	isključivo sa materijalnom štetom
2016	321	11188	39543	7716	31827
2017	298	10229	37628	7135	30493
2018	277	10403	36672	7494	29178

Source: Informacija o saobraćajnim nezgodama, njihovim uzrocima i posljedicama u BiH, BIHAMK
https://bihamk.ba/bs/statistika/statistike?category_id=45

Usvajanjem izmjena i dopuna Zakona o osnovama sigurnosti prometa na cestama u BiH tokom 2017. i 2018. godine, kojima je pooštrena kaznena politika proistekla iz ovog zakona, pojavio se

trend smanjenja ukupnog broja saobraćajnih nezgoda na cestama u BiH, a smanjen je i broj smrtnih slučajeva za oko 15 %. Dakle, ipak se povećava nivo sigurnosti prometa u cestovnom saobraćaju.

Strukturne prepreke za značajniji razvoj oblasti transporta su niska investiciona ulaganja u postojeću i izgradnju nove transportne infrastrukture, ali i nepostojanje adekvatne infrastrukture za multimodalni transport. Neadekvatni granični prelazi (sa dugim čekanjem za provođenje carinskih procedura na istima) na glavnim tranzitnim pravcima dodatno obeshrabruju strane putnike i prevoznike na korištenje transportnih ruta kroz Bosnu i Hercegovinu.

Sve prethodno navedeno ima i dalekosežne utjecaje na konkurentnost i porast obima prevoza putnika i roba. Neadekvatni granični prelazi na putnim pravcima dodatno reduciraju obim prevoza koji bi se mogao obavljati kroz Bosnu i Hercegovinu. Usporavanje prevoza na mjestima sučeljavanja autoputeva i magistralnih puteva dodatno usporava transportne tokove na ionako lošoj transportnoj infrastrukturi. Spore procedure provođenja javnih nabavki u pripremi investicionih ulaganja u novu transportnu infrastrukturu dodatno obeshrabruju strane investitore za ulaganja u ovu oblast. Nedostatak multimodalnih kapaciteta dodatno produžuje vrijeme transporta robe. Neadekvatan strateški pristup regionalnim transportnim planovima, neusaglašenost između loših infrastrukturnih pretpostavki na graničnim prelazima na glavnim transportnim rutama, te znatno bolje opremljenih graničnih prelaza na cestama koje nisu ucertane na glavnim regionalnim putnim pravcima, dodatno usporava razvoj transportne djelatnosti.

Zbog nagomilanih neizmirenih obaveza Željeznica Republike Srpske a. d. Doboj (u daljem tekstu: Željeznice RS) Vlada Republike Srpske je 2017. godine donijela odluku o pokretanju projekta restrukturiranja, uz podršku Svjetske banke. Glavne prepreke za rast i razvoj ovog društva ogledaju se kroz primjetan trend opadanja broja prevezenih putnika i putničkog kilometra (PK), te skroman podatak u poređenju sa željezničkim kompanijama u okruženju. Željeznice PC raspolažu zastarjelim vučnim kapacitetima. Prosječna starost inventarskog parka vučnih sredstava je 47 godina, a od ukupnog broja lokomotiva samo 37% je u eksploataciji.

Osnovne karakteristike radne snage kojom Željeznice PC raspolažu su: mnogobrojna različita i specifična zanimanja, neophodnost posjedovanja određenih zdravstvenih sposobnosti, značajan broj radnih mjesta na kojima radnici imaju pravo na beneficirani radni staž zbog uslova rada, pojava nepovoljne starosne strukture i značajnog broja radnika sa statusom invalidnosti. Trošak radne snage predstavlja najveći trošak u strukturi ukupnih rashoda Željeznica PC. Pored broja zaposlenih, na povećanje troškova po osnovu radne snage uticala su i određena zakonska rješenja.

b. Reformske mjere

5.3.1.1. Razvoj tržišta energije i gasa

1. Opis mjere

Mjera iz Mape puta za implementaciju aktivnosti na koje se Bosna i Hercegovina obavezala prihvatanjem inicijative Zapadni Balkan 6 i preporuke EK sa sastanaka Pododbora za transport, energiju, okoliš i regionalnu saradnju. Nedostajući zakonski i regulatorni okvir za gas na nivou BiH predstavlja ozbiljno i trajno kršenje obaveza iz Ugovora o Energetskoj zajednici i najveća je prepreka liberalizaciji tržišta gasa. Proces usaglašavanja nacрта zakona je još uvijek u toku.

Sekretarijat Energetske zajednice je pružio tehničku asistenciju uz pomoć koje je realizovana Studija o uspostavljanju organizovanog tržišta dan-unaprijed u Bosni i Hercegovini. Studija je razmatrana na Radnoj grupi, ali konačno opredjeljenje o tome da li u BiH osnovati vlastitu berzu električne energije ili se priključiti nekoj od postojećih, trebaju donijeti nadležne institucije.

Također, jedan od sljedećih koraka bila bi Izrada studije opravdanosti formiranja PX (berza električne energije) u BiH i prijedloga za spajanje sa drugim tržištima kao i Donošenje odluke o formiranju vlastite berze ili priključenju postojećoj berzi.

Izrada Studije opravdanosti formiranja PX (berza električne energije) u BiH i prijedloga za spajanje sa drugim tržištima, donošenje odluke o formiranju vlastite berze ili priključenju postojećoj berzi kao i usvajanje „Zakona o regulatoru električne energije i prirodnog gasa, prenosu i tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini” su početni koraci uspostavljanja organizovanog tržišta električne energije nakon čega će biti moguće definisati sljedeće korake.

Unapređenje regulatornog okvira i restrukturiranje i reorganizacija MH „Elektroprivreda Republike Srpske“ a. d. Trebinje neophodni su zbog neusklađenosti zakonodavstva u oblasti električne energije sa odgovarajućim direktivama Evropske unije, odnosno Direktivama Trećeg energetskeg paketa, te nepotpuno otvorenog tržišta električne energije i diskriminacije učesnika na tržištu, jer nije sprovedeno razdvajanje djelatnosti distribucije i snabdijevanja električnom energijom.

Navedena reforma pretpostavlja liberalizaciju tržišta električne energije za sve kupce (potrošače), te vlasničko razdvajanje tržišnih elektroenergetskih djelatnosti od regulisanih.

Aktivnosti planirane u 2020.- 2022. godine.

- Usvojiti Zakon o regulatoru električne energije i prirodnog gasa, prenosu i tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini usklađen sa Trećim energetskeg paketom
- Zakon o operatoru prenosnog sistema u Bosni i Hercegovini
- Uspostaviti organizovano tržište električne energije na osnovu rezultata studije
- Donijeti odluku o formiranju vlastite berze u skladu sa mišljenjem Evropske komisije o zahtjevu BiH za članstvo u EU
- Izmjena i dopuna (ili donošenje novog) Zakona o električnoj energiji u Federaciji Bosne i Hercegovine
- Donošenje Zakona o gasu u Federaciji Bosne i Hercegovine
- Program o prestrukturiranju elektroenergetskog sektora u Federaciji Bosne i Hercegovine
- Uspostava i početak rada Operatora distributivnog sistema u JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo i JP Elektroprivreda HZHB d.d. Mostar
- Izrada prednacrtu Zakona o gasu u Federaciji Bosne i Hercegovine
- Donošenje izmjena i dopuna Zakona o korištenju obnovljivih izvora energije i efikasne kogeneracije u Federaciji Bosne i Hercegovine
- Donošenje podzakonskih propisa na osnovu Zakona o električnoj energiji (Ministarstvo energetike i rudarstva (MER), Regulatorna komisija za energetiku Republike Srpske);
- Implementacija Zakona o električnoj energiji (MER, Regulatorna komisija za energetiku Republike Srpske, operatori vlasnici dozvola za obavljanje elektroenergetskih djelatnosti);
- Restrukturiranje i reorganizacija MH „Elektroprivreda Republike Srpske“ a. d. Trebinje.

2. Indikatori rezultata

Indikator	Polazni (godina)	Prelazni cilj (godina)	Cilj (godina)
Broj transponiranih i implementiranih EU Direktiva u domaće zakonodavstvo	2020.	2021.	2022.

<p>Broj pripremljenih prijedloga zakonskih i podzakonskih akata preuzetih iz Direktiva EU</p> <p>Donošenje planiranih zakonskih i podzakonskih/provedbenih akata, uključujući i realizaciju razdvajanja energetske djelatnosti (s posebnim osvrtom na uspostavi Operatora distributivnog sistema)</p> <p>Ostvarivanje ciljanog udjela obnovljivih izvora energije u ukupnoj finalnoj potrošnji u skladu sa Akcionim planom za obnovljive izvore energije Federacije Bosne i Hercegovine</p> <p>Ostvarivanje energetske ušteda u skladu sa Akcionim planom energetske efikasnosti</p>			
--	--	--	--

3. Očekivani uticaj na konkurentnost (nije relevantno za oblast "socijalne zaštite i inkluzije")

Provođenjem reformskih mjera kroz donošenje neophodnog zakonodavno-pravnog okvira i njegovu harmonizaciju sa EU direktivama, zasnovanih na načelima nediskriminacije, transparentnosti, tržišne konkurencije, slobode kretanja roba, slobode pružanja usluga, zaštite prava krajnjih kupaca, te slobode izbora snabdjevača, između ostalog, stvorit će se pretpostavke za razvoj i konkurentnost maloprodajnog i veleprodajnog tržišta energije u Bosni i Hercegovini i njegovog uključivanja na regionalno i međunarodno tržište energije, te ispunjavanje obaveza preuzetih iz Ugovora o osnivanju Energetske zajednice JIE. Također, utjecaj reformskih mjera će se ogledati i u povećanju udjela energije iz obnovljivih izvora energije, povećanju energetske efikasnosti, i doprinijet će kako uštedama energije tako i do smanjenja negativnih uticaja na okoliš, te stvaranja povoljnog ambijenta za priProcjena troškova aktivnosti i izvor finansiranja.

4. Procjena troškova aktivnosti i izvor finansiranja

Za donošenje planiranih zakonskih i podzakonskih/provedbenih akata i Programa za prestrukturiranje elektroenergetskog sektora u Federaciji Bosne i Hercegovine nije potrebno osigurati posebna sredstva iz Budžeta Federacije Bosne i Hercegovine.

Za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije, sredstva će se osigurati iz naknade za podsticanje proizvodnje iz obnovljivih izvora energije, koju u skladu sa Zakonom o OIEIEK plaćaju svi krajnji kupci električne energije. Ukupan iznos sredstava za podsticanje i iznos jedinične naknade utvrđuje Vlada Federacije Bosne i Hercegovine. Iznos jedinične naknade za 2017. godinu je iznosio 0.001976 KM/kWh, za 2018. godinu 0.002128 KM/kWh, a za 2019. godinu je iznosio 0.002555 KM/kWh.

Za provedbu Programa zaštite energetski ugroženih kupaca energije potrebno je osigurati sredstva u Budžetu Federacije Bosne i Hercegovine ili nekog drugog izvora finansiranja.

Za provođenje mjera energetske efikasnosti finansijska sredstva se osiguravaju iz više izvora finansiranja, kao što su: dijelom iz planiranih budžetskih sredstava za te namjene, grant sredstva i kreditna sredstva iz Revolving fonda u okviru Fonda za zaštitu okoliša, drugih kreditnih aranžmana kao i budućih finansijskih mehanizama koje treba definirati i uspostaviti kroz izmjene i dopune Zakona o energetske efikasnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine.

5. Očekivani uticaj na socijalne ishode, kao što su zapošljavanje, smanjenje siromaštva, jednakost i rodno pitanje

Izgradnjom novih kapaciteta za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora osigurava se dodatno zapošljavanje, kako u fazi realizacije projekata tako i u fazi eksploatacije istih, kao i dodatna zapošljavanja u slučaju provođenja energetske audita kao i drugih pratećih djelatnosti u oblasti projektovanja i izvođenja radova, proizvodnje opreme, građevinskih materijala itd.

6. Očekivani uticaj na okoliš

Dugoročni kvalitativni uticaj mjere na okoliš.

7. Potencijalni rizici

Rizik	Vjerovatnoća (niska ili visoka)	Planirane mjere ublažavanja
<p>Nedovoljna saradnja drugih nadležnih institucija sa MSTEOM (nedovoljna saradnja nadležnih entitetskih i zajedničkih institucija u BiH zbog postojanja različitih stavova o pojedinim pitanjima može dovesti do dobijanja negativnog mišljenja na pojedine sporazume i nepotpisivanja istih, kašnjenja u dostavljanju odgovora i informacija itd.)</p> <p>Nemogućnost uticaja na trajanje procesa u drugim institucijama (nemogućnost uticaja na trajanje procesa u drugim institucijama može dovest do neblagovremenog dobijanja informacija, odnosno do kašnjenja u dostavljanju potrebnih odgovora i informacija)</p> <p>Neblagovremeno donošenje zakona od strane Parlamenta na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini</p> <p>Neblagovremeno donošenje podzakonskih/provedbenih akata od strane nadležnih ministarstava, institucija i Vlade Federacije Bosne i Hercegovine</p>	Visoka	Formirati Radne grupe sastavljene od nominovanih predstavnika nadležnih institucija, održavati redovno sastanke i diskusijom te stvarnim argumentima doći do usaglašavanja stavova institucija.

5.3.1.2. Unaprijeđenje energetske efikasnosti i korištenja obnovljivih izvora energije

1. Opis mjere

Obaveza prema Ugovoru o uspostavljanju Energetske zajednice: U proteklom periodu je urađena analiza sistema podsticaja za obnovljive izvore energije (OIE) u Bosni i Hercegovini i dat je prijedlog koncepta reforme sistema poticaja OIE. U toku je proces preliminarnih konsultacija. Radi se na detaljima i parametrima za administrativnu implementaciju reforme, uključujući i nacrt zakonodavstva (na osnovu analize o pravnim prazninama u postojećim entitetskim zakonima i podzakonskim aktima koji regulišu oblast OIE u cilju reforme šema podsticaja dat je prijedlog potrebnih izmjena i dopuna zakona, odnosno podzakonskih propisa od kojih neke treba staviti van snage te donijeti nove za implementaciju nove šeme podsticaja). Nakon što se završi proces javnih konsultacija, te usaglase prijedlozi potrebnih izmjena i dopuna zakonskih i podzakonskih akata, moći će se navesti koji su to konkretni propisi koji se trebaju usvojiti. Krajem septembra 2019. se očekuje da će biti pripremljeni prvi nacrti, te da reforma i odnosni zakoni budu usvojeni do kraja 2020. godine, odnosno stupe na snagu početkom 2021. godine.

U toku je izrada NEEPa za period 2019 -2021. godina, pripremljen je Dinamički plan aktivnosti, gdje je za svaku od aktivnosti dat opis, planirani početak i kraj realizacije, te nadležne institucije. Očekuje se da će prvi nacrt NEEAPa 2019-2021. biti pripremljen do kraja septembra 2019.

Potreba za ažuriranjem NREAP-a je nastala, najvećim dijelom, kao posljedica novih energetske bilansa koje je objavila BHAS i koji su doveli do značajnog smanjenja cilja za OIE. U nacrtu 3. Izvještaja o implementaciji Direktive o OIE koji je dostavljen Sekretarijatu Energetske zajednice u junu 2019. godine su navedene i informacije o ažuriranim entitetskih AP. Nakon što BHAS objavi nove energetske bilanse definisace se da li će biti potrebno ažurirati NREAP ili će biti dovoljno da se u Izvještaju o napretku navedu i ove izmjene.

Aktivnosti planirane u 2020.-2022. g.

- Usvojiti državno zakonodavstvo u oblasti obnovljive energije i energetske efikasnosti u skladu sa obavezama koje proizilaze iz Ugovora o Energetskoj zajednici
- Pripremiti nacrt Integrisanog energetskeg i klimatskog plana za BiH
- Reformisati sistem poticaja u BiH u oblasti obnovljivih izvora energije (izmjena zakonodavstva)
- Usvojiti novi Nacionalni akcioni plan za energetske efikasnost (NEEAP)
- Ažurirati Državni akcioni plan o obnovljivoj energiji.
- Učešće u aktivnostima na izradi i donošenju Akcionog plana za obnovljive izvore Bosne i Hercegovine za period 2020-2030 kao dio NECP BIH
- Aktivnosti na izmjenama i dopunama Zakona o energijskoj efikasnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine u vezi definisanja finansijskih mehanizama za implementaciju mjera energijske efikasnosti (
- Izrada i donošenje preostalih podzakonskih/provedbenih akata po osnovu Zakona o energijskoj efikasnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine
- Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za obnovljive izvore energije Federacije Bosne i Hercegovine 2010-2020 za 2019. godinu
- Učešće u aktivnostima na izradi i donošenju Akcionog plana energijske efikasnosti Bosne i Hercegovine za period 2020-2030 kao dio NECP BIH
- Priprema i izrada Programa zaštite energetski ugroženih kupaca energije

2. Indikatori rezultata

Indikator	Polazni (godina)	Prelazni cilj (godina)	Cilj (godina)
Broj transponiranih i implementiranih EU Direktiva u domaće zakonodavstvo Broj pripremljenih prijedloga zakonskih i podzakonskih akata preuzetih iz Direktiva EU Donošenje planiranih zakonskih i podzakonskih/provedbenih akata, uključujući i realizaciju razdvajanja energetske djelatnosti (s posebnim osvrtom na uspostavi Operatora distributivnog sistema) Ostvarivanje ciljanog udjela obnovljivih izvora energije u ukupnoj finalnoj potrošnji u skladu sa Akcionim planom za obnovljive izvore energije Federacije Bosne i Hercegovine Ostvarivanje energetske ušteda u skladu sa Akcionim planom energijske efikasnosti	2020.	2021.	

3. Očekivani uticaj na konkurentnost (nije relevantno za oblast "socijalne zaštite i inkluzije"):

Očekivani uticaj na konkurentnost kroz okoliš.

4. Procjena troškova aktivnosti i izvor finansiranja

Za provođenje mjera energijske efikasnosti finansijska sredstva se osiguravaju iz više izvora finansiranja, kao što su: dijelom iz planiranih budžetskih sredstava za te namjene, grant sredstva i kreditna sredstva iz Revolving fonda u okviru Fonda za zaštitu okoliša, drugih kreditnih aranžmana kao i budućih finansijskih mehanizama koje treba definirati i uspostaviti kroz izmjene i dopune Zakona o energijskoj efikasnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine.

5. Očekivani uticaj na socijalne ishode, kao što su zapošljavanje, smanjenje siromaštva, jednakost i rodno pitanje

Dugoročni kvalitativni uticaj mjere na socijalne ishode, kao što su zapošljavanje, smanjenje siromaštva, jednakost i rodno pitanje.

6. Očekivani uticaj na okoliš

Dugoročni kvalitativni uticaj mjere na okoliš..

7. Potencijalni rizici

Rizik	Vjerovatnoća (niska ili visoka)	Planirane mjere ublažavanja
<p>Nedovoljna saradnja drugih nadležnih institucija sa MSTEEO (nedovoljna saradnja nadležnih entitetskih i zajedničkih institucija u BiH zbog postojanja različitih stavova o pojedinim pitanjima može dovesti do dobijanja negativnog mišljenja na pojedine sporazume i nepotpisivanja istih, kašnjenja u dostavljanju odgovora i informacija itd.)</p> <p>Nemogućnost uticaja na trajanje procesa u drugim institucijama (nemogućnost uticaja na trajanje procesa u drugim institucijama može dovest do neblagovremenog dobijanja informacija, odnosno do kašnjenja u dostavljanju potrebnih odgovora i informacija)</p> <p>Neblagovremeno donošenje zakona od strane Parlamenta na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini</p> <p>Neblagovremeno donošenje podzakonskih/provedbenih akata od strane nadležnih ministarstava, institucija i Vlade Federacije Bosne i Hercegovine</p> <p>Visoka Formirati Radne grupe sastavljene od nominovanih predstavnika nadležnih institucija, održavati redovno sastanke i diskusijom te stvarnim argumentima doći do usaglašavanja stavova institucija.</p>	Visoka	Formirati Radne grupe sastavljene od nominovanih predstavnika nadležnih institucija, održavati redovno sastanke i diskusijom te stvarnim argumentima doći do usaglašavanja stavova institucija.

5.3.1.3. Razvoj i unaprijeđenje transportne infrastrukture

1. Opis mjere

Glavna prepreka u resoru cestovne infrastrukture je nedovoljno ulaganje u izgradnju i rekonstrukciju cesta i autocesta u protekle tri decenije. Naime, u navedenom razdoblju došlo je do višestrukog povećanja broja vozila na cestama, odnosno prijevoza roba i putnika cestama, a istovremeno to nije pratila izgradnja novih cesta i rekonstrukcija postojećih cesta u potrebnoj mjeri. Pored ovoga, prema standardima u građevinarstvu planirani upotrebniji vijek trajanja

новоizgrađene ceste je oko 20 godina, nakon čega je potrebno izvršiti rekonstrukciju ili sanaciju ceste, zavisno od stanja. Sve navedeno ima za posljedicu da postojeća cestovna mreža na glavnim magistralnim i regionalnim pravcima s većim prometnim opterećenjima (PGDP) ne pruža kvalitetan nivo usluge, odnosno dolazi do zastoja, kolona na cestama, značajnih kašnjenja u prometu putnika i roba. Posljedica ovoga je veliki broj prometnih nezgoda na cestama u Federaciji BiH, prema službenim podacima za 2017. g. u prometnim nezgodama 170 osoba je završilo sa smrtnim posljedicama, a 6.809 je povrijeđeno.

Istraživanja su 2011. godine pokazala da Federacija BiH gubi više od 400 milijuna dolara godišnje (preko 5% godišnjeg BDP-a) zbog prometnih nesreća. Budući da je malo učinjeno u periodu do 2019. godine, može se pretpostaviti da se isti postotak BDP-a i dalje gubi. Kako je sigurnost na cestama kritično pitanje u FBiH, sa stopom nezgoda sa smrtnim ishodom po glavi stanovnika oko pet puta većom od zemalja s najboljim rezultatima u zapadnoj Europi, postoji velika potreba za sustavnim pristupom koji može rezultirati smanjenjem broja prometnih nezgoda. Osim toga, Federacija BiH još uvijek nije usvojila postupke za reviziju i nadzor cestovne sigurnosti tako da budu u skladu sa zahtjevima Europske Direktive 2008/96 o upravljanju sigurnošću na cestama.

Ključna prepreka u procesu upravljanja željezničkim sektorom u FBiH je nedovoljno finansiranje održavanja željezničke infrastrukture koju je po Zakonu o finansiranju željezničke infrastrukture i sufinansiranju putničkog i kombinovanog saobraćaja („Službene novine Federacije BiH “ broj 57/03) Federacija BiH dužna financirati iz Budžeta FBiH. Da bi se izvršilo razdvajanje, odnosno restrukturiranje JP Željeznice Federacije BiH, što je i obaveza po direktivama EU i Zakonu o željeznicama BiH, potrebno je stvoriti održiv sistem finansiranja željezničke infrastrukture.

U oblasti zračnog prometa ne postoji baza podataka o stanju zrakoplovne infrastrukture u FBiH sa ciljem utvrđivanja stanja i potreba razvoja s obzirom na stalno povećanje broja prevezenih putnika i povećanje cargo prometa. Izrada baze podataka o stanju zrakoplovne infrastrukture u FBiH će omogućiti da infrastruktura na aerodromima omogućava povećanje prometa putnika i roba.

U periodu 2020–2022. godine potrebno je završiti restrukturiranje Željeznica RS koje će biti realizovano kroz tri komponente: vlasničko, finansijsko i organizaciono restrukturiranje. Važno je napomenuti da će se finansijsko i organizaciono restrukturiranje finansirati iz kredita Svjetske banke.

Aktivnosti planirane u 2020. – 2022. g.

- Izrada, predlaganje i Implementacija Programa investiranja sredstava u resorima cestovne infrastrukture, željezničke infrastrukture i razvoja i unaprijeđenja avio prometa u Federaciji BiH (usvaja Vlada FBiH, implementator: FMPiK, JP Autoceste FBiH, JP Ceste FBiH, JP Željeznice FBiH, Aerodromi u FBiH, u svojoj nadležnosti po resorima).
- Izrada teksta prednacrtu novog Zakona o cestama u Federaciji BiH.
- Izrada baze podataka o stanju aerodromske infrastrukture
- Poduzimanje aktivnosti za financiranje održavanja željezničke infrastrukture
- Izrada teksta prednacrtu Zakona o sigurnosti prometa na cestama Federacije BiH
- Vlasničko restrukturiranje preduzeća kroz konverziju duga u akcije, te otkup akcija manjinskih akcionara; (Ministarstvo saobraćaja i veza (MSV) kao resorno nadležno, Ministarstvo finansija i Komisija hartija od vrijednosti)
- Izbor konsultanata za restrukturiranje i ugovaranje. Vlasničko restrukturiranje podrazumijeva pretvaranje duga u kapital budući da Društvo nije bilo u mogućnosti

izmirivati obaveze prema stranim kreditorima, Vlada Republike Srpske je vršila plaćanja jer je ona garant.

- Organizaciono restrukturiranje, koje se sprovodi uz pomoć konsultanata koji se biraju po procedurama Svjetske banke, i čija je obaveza da predlože: model funkcionalne organizacije Željeznice RS i višegodišnje ugovore za održavanje infrastrukture i podršku operateru. (Jedinica za upravljanje projektom (PIU), u skladu sa procedurama Svjetske banke)
- Razdvajanje poslova infrastrukture i poslova operacija na računovodstveno odvojene organizacione cjeline, te formiranje profitnih centara od pojedinih organizacionih dijelova preduzeća (Željeznice RS, MSV);
- Smanjenje broja radnika za 300 (Željeznice RS, MSV);
- Potpisivanje ugovora sa Vladom Republike Srpske za održavanje infrastrukture i podršku operateru kroz sufinansiranje putničkog saobraćaja (Željeznice RS, MSV).

2. Indikatori rezultata

Indikator	Polazni (godina 2020.g.)	Prelazni cilj (godina 2021.)	Cilj (godina 2022.)
Skraćenje vremena putovanja na izgrađenim pravcima, Smanjen broj nesreća u FBiH, Nivo realizacije usvojenih programa, broj kilometara novih izgrađenih ili saniranih cesta.	Pripremljeni prijedlozi Programa investiranja, usvojeni od Vlade FBiH i početak implementacije Programa.	Odobreni projekti u fazi implementacije na terenu, a ostale mjere u fazi realizacije.	Odobreni projekti u fazi završnih radova, a ostale mjere u fazi dovršetka. -Poboljšani i unaprijeđeni kapaciteti aerodroma u Tuzli, Bihaću i Mostaru zahvaljujući implementaciji odobrenih Programa Stabilan prijevoz putnika i roba željezničkom infrastrukturom uz eventualno povećanje putničkog i robnog prijevoza. Skraćeno vrijeme putovanja na novim cestama.

3. Očekivani uticaj na konkurentnost

Implementacijom navedenih Programa investiranja, kao i izradom Zakona o cestama, baze podataka i sufinansiranjem željezničke infrastrukture, očekuje se pozitivan utjecaj na rast konkurentnosti jer se stvara bolje poslovno okruženje.

4. Procjena troškova aktivnosti i izvor finansiranja

Navedeni Programi investiranja, kao i izrada Zakona o cestama, baze podataka i sufinansiranje željezničke infrastrukture se planiraju iz Budžeta/Proračuna Federacije BiH za svaku godinu.

5. Očekivani uticaj na zapošljavanje i rodno pitanje

Implementacijom navedenih Programa investiranja, kao i izradom Zakona o cestama, baze podataka i sufinansiranjem željezničke infrastrukture, očekuje se direktan pozitivan utjecaj na zapošljavanje i smanjenje siromaštva. Ovdje je važno navesti da se očekuje direktan angažman domaćih poduzeća i radne snage prilikom implementacije navedenih mjera.

6. Očekivani uticaj na okoliš

Pošto se radi o resoru transporta ne postoji negativan utjecaj na okoliš prilikom implementacije navedenih mjera.

7. Potencijalni rizici

Rizik	Vjerovatnoća (niska ili visoka)	Planirane mjere ublažavanja
Nedovoljna pripremljenost projekata za implementaciju (neriješena eksproprijacija- imovinsko pravni odnosi)	visoka	Proглашavanje javnog interesa od strane Vlade FBiH za ulazak u posjed i početak eksproprijacije, Urgiranje prema nadležnim resornim poduzećima (JP Ceste FBiH, JP Autoceste FBiH) i općinama/gradovima koji provode postupak eksproprijacije.
Mogućnost nedovoljnih financijskih sredstava neophodnih za realizaciju planiranih poslova	Niska	Pravovremeno planiranje i implementacija navedenih mjera
Politička nestabilnost	Niska	Pravovremeno planiranje i implementacija navedenih mjera
Eventualne izvanredne okolnosti uzrokovane prirodnim ili drugim nepogodama	Niska	Pravovremeno planiranje i implementacija navedenih mjera

5.3.2. Poljoprivreda, industrija i usluge

a. Analiza glavnih prepreka

Poljoprivreda

Uzimajući u obzir da Zajednička poljoprivredna politika predstavlja jednu od najznačajnijih politika EU, neophodno je obezbijediti podršku da se sektor poljoprivrede i ruralnog razvoja u BiH integriše u evropska i globalna tržišta. Imajući u vidu kompleksnost sistema zajedničke poljoprivredne politike, EU zemljama u procesu pristupanja pruža podršku u procesu prilagođavanja poljoprivrednog sektora i ruralnih oblasti, kao i za implementaciju zakonodavstva EU u okviru Zajedničke poljoprivredne politike. Preduslovi koje je neophodno ispuniti da bi se koristila sredstva koja su namijenjena za poljoprivredu i ruralni razvoj su vezani za donošenje Strateškog plana ruralnog razvoja BiH kao i obezbjeđenje pravnog okvira tj. operativne strukture koja je usklađena sa Uredbom IPA II. Kako je Bosna i Hercegovina usvojila SPRR ostala je operativna struktura koja podrazumijeva uspostavljanje posebnog institucionalnog aparata zaduženog za implementiranje IPARD sredstava. Proces izgradnje IPARD operativne strukture podrazumijeva reformu postojećih uprava (ili dijelova uprava) u IPARD operativnu strukturu. Iako stavovi po pitanju IPARD operativne strukture nisu u potpunosti usaglašeni, sve nadležne institucije se slažu da je neophodno što hitnije postizanje dogovora po ovim pitanjima, te da ga treba razmatrati u okviru svih aktivnosti na ispunjenju uslova za pristupanje EU. Jačanje institucionalnih kapaciteta osposobljenih za provođenje poljoprivredne politike i stvaranje preduslova za korištenje EU fondova je jedan od najsloženijih ciljeva.

Karakteristike sektora poljoprivrede u ekonomiji BiH su relativno značajno učešće poljoprivrede u strukturi ukupnog BDP-a u poređenju s razvijenim i visokorazvijenim zemljama, značajan broj zaposlenih, te značajno učešće poljoprivredeno-prehrambenih proizvoda u vanjsko-trgovinskom deficitu BiH.

U 2018. godini realni rast BDP-a zabilježen je u području djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribolova u procentu od 13,2 %, a učešće BDP-a sektora poljoprivrede, šumarstva i ribolova u BDP-a Federacije BiH iznosi 4,3% i veće je u odnosu na prethodnu godinu (4,1%), a značajno je veći od prosjeka u zemljama EU (1,6%) i OECD-a (1,5%). Višestruka nadležnost dodijeljena velikom broju institucija, nedostatak usklađenih politika i standarda u BiH za oblast poljoprivrede i ruralnog razvoja, te donošenje istih bez stručno-naučne podloge/analize i identifikacije realnih

potreba subjekata iz ovog sektora ima za rezultat neodgovarajuću budžetsku podršku, nisku produktivnost i nizak obim proizvodnje poljoprivredno-prehrambenih proizvoda koji ne može da zadovolji ni domaće potrebe.

Najzastupljenije grane prehrambene industrije u Federaciji BiH su: proizvodnja mlijeka i prerađevina od mlijeka, proizvodnja mesa i prerađevina od mesa, prerada žitarica i proizvodnja brašna i mlinsko-pekarskih proizvoda, prerada voća i povrća, proizvodnja vode i osvježavajućih bezalkoholnih pića, te proizvodnja alkoholnih pića (pivo, vino i jaka alkoholna pića). Bez obzira što je svake godine sve veći asortiman izvoznih prehrambenih proizvoda, kao i tržišta na koja se plasiraju ti proizvodi, ipak je uvoz skoro svih prehrambenih proizvoda mnogostruko veći od izvoza. Jedine grane prehrambene industrije gdje je izvoz veći od uvoza su: industrija mlijeka (mlijeko i pavlaka), te mlinska industrija (pšenično brašno).

Ograničen rast poljoprivredne proizvodnje i s tim u vezi dodane vrijednosti u poljoprivredi, uzrokovan je još uvijek nedovoljnim nivoom finansiranja sektora poljoprivrede, kao i izuzetno niskim nivoom investicija u poljoprivredi. Također, nisko učešće visokodohodovnih kultura u strukturi poljoprivredne proizvodnje, kao i proizvodnje izvozno orijentisanih proizvoda, umanjuje pozitivan ekonomski rezultat u sektoru.

Visoko decentralizovana poljoprivredna proizvodnja koja uključuje poljoprivredu malog obima sa mješovitim proizvodnim sistemima, proizvodi male količine tržišnog viška, dok fragmentirana proizvodnja i nedostatak mehanizacije i znanja otežavaju poljoprivrednicima da postignu ekonomiju razmjera u proizvodnji i proizvedu količine potrebne za neka tržišta, što ograničava rast poljoprivrede.

Uticaj otvorenog tržišta, poroznosti granica i izostanak adekvatnih mjera zaštite domaće proizvodnje predstavlja strukturnu prepreku za rast i konkurentnost. S tim u vezi, pojedine članice CEFTA uvode neopravdano i mimo sporazuma jednostrane takse na uvoz, između ostalog, i poljoprivrednih proizvoda (Kosovo). Osim toga, pojedini bilateralni sporazumi i njihovo otežano sprovođenje uzrokovano političkom situacijom u BiH usporili su, odnosno zaustavili izvoz pojedinih proizvoda iz BiH (goveđe meso i izvoz za tržište Turske).

Uticaj klimatskih promjena i sve učestalijih vremenskih ekstrema predstavljaju dodatni rizik za razvoj sektora. U animalnom sektoru evidentirana je i pojava zaraznih bolesti koje su nove za ova područja i koje predstavljaju dodatni rizik ne samo za razvoj sektora već i zdravlje ljudi (bolest kvrgave kože, afrička kuga svinja i sl.). Dodatni izazov predstavljaju i negativne demografske promjene u vidu izraženih migracija, kako trajnih migracija, tako i migracija selo—grad, nedostatak smjene generacija u poljoprivredi, izražene migracije ženske populacije iz ruralnih područja usljed otežanih uslova života i nedostatka radnih mjesta.

b. Reformske mjere

5.3.2.1. Poboljšanje konkurentnosti poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede

1. Opis mjere

Omogućavanje korištenja IPARD sredstava kako bi se unaprijedila održivost i konkurentnost gazdinstava koja se bave poljoprivredom i proizvodnjom te unapređenje institucionalnih sistema i kapaciteta i harmonizaciju pravnog okvira iz oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja. Nadležne institucije kontinuirano rade na usaglašavanju zakonskih i podzakonskih akata neophodnih za sektor poljoprivrede i prehrambene industrije vodeći računa da je sto više usaglašen sa EU regulativom. Projekti koji se provode u cilju realizacije ove mjere, kako na preuzimanju EU

regulative tako i na jačanju kapaciteta i povećanju efikasnosti institucija, podrazumijevaju veoma visok stepen saradnje svih nadležnih institucija na svim nivoima vlasti. Aktivnosti su usklađene sa Strateškim planom ruralnog razvoja BiH 2018-2021 – Okvirni dokument. Kontinuirana aktivnost na uspostavi Poljoprivrednog informacionog sistema

Realizacijom ove mjere ispunjavaju se zahtjevi za sigurne i kvalitetne poljoprivredno-prehrambene proizvode, čime se stižu uslovi za izvoz ovih proizvoda na veliko tržište EU. Istom mjerom se sprečava uvoz proizvoda koji svojim karakteristikama ne odgovaraju standardima sigurnosti i kvaliteta poljoprivredno-prehrambenih proizvoda uspostavljenim na tržištu BiH.

Izmjena sistema novčanih podrški, a prije svega uvođenje direktnih plaćanja po jedinici površine ima za cilj i usklađivanje poljoprivredne politike i uspostavljenih administrativnih i informacionih sistema u FBiH i BiH sa ZPP-om, a s druge strane dugoročno će doprinijeti unapređenju konkurentnosti domaće poljoprivredne proizvodnje. Ovom mjerom dat će se doprinos ubrzanju usklađivanja i efikasnijoj implementaciji i drugog zakonodavstva i standarda za oblast poljoprivrede s pravnom stečevinom EU. Poljoprivredni informacioni sistem predstavlja, pored poljoprivredne statistike, osnov za praćenje efekata poljoprivredne politike, te njenog uticaja na poslovanje farmi i stanje na tržištu, a ovom mjerom će se doprinijeti da se uspostavljeni sistemi postepeno unapređuju s ciljem postepene uspostave svih komponenti Poljoprivrednog informacionog sistema u FBiH i BiH. Ovom mjerom nastaviće se unapređivanje i ažuriranje (nadogradnja) Registra poljoprivrednih gazdinstava (RPG), Registara domaćih životinja, uspostava i održavanje sistema za prikupljanja i analizu podataka poljoprivrednog računovodstva (FADN) i uspostava i održavanje poljoprivrednog tržišnog informacionog sistema (PTIS).

Unapređenje konkurentnosti poljoprivredne, šumarstva i vodoprivrede jedan je od strateških ciljeva definisanih Strateškim planovima razvoja u sva tri strateška sektora: poljoprivreda, šumarstvo i vodoprivreda. Kao prioriteta u narednom trogodišnjem periodu definisani su: informatizacija sektora u cilju efikasnijeg usmjeravanja finansijskih sredstava, podizanje nivoa investiranja unutar sektora kroz obezbjeđivanje dodatnih izvora finansiranja, unapređenje spoljnotrgovinskog bilansa kroz uvođenje mjera zaštite domaće proizvodnje i unapređenje izvozne sposobnosti sektora. Također, usklađivanje zakonodavno-pravnog okvira i strateških programa u smislu njihovog približavanja okvirima Evropske unije i zajedničke agrarne politike predstavlja jedan od načina unapređenja konkurentnosti sektora. Mjera se sprovodi u kontinuitetu i predstavlja kontinuiranu aktivnost u pravcu dostizanja prosjeka Evropske unije mjenog indikatorima kao što su produktivnost u sektoru, nivo investicija i zaposlenosti u sektoru.

Aktivnosti planirane u 2020. – 2022. g.

- Implementacija Strateškog plana ruralnog razvoja BiH 2018-2021 – Okvirni dokument
- Priprema nacrtu pravnog okvira za uspostavljanje IPARD strukture
- Kontinuirana aktivnost na uspostavi Poljoprivrednog informacionog sistema
- Izrada SPRR (2022-....)
- Izrada i usvajanje izmjena seta tri Zakona u oblasti sigurnosti hrane, poljoprivrede i veterinarstva
- Nastaviti aktivnosti na preuzimanju i usklađivanju standarda sa zahtjevima acquis-a.
- Provođenje podzakonskih propisa uz potrebu usuglašavanja istih sa zahtjevima acquis-a ali i sa rokovima za provođenje, kroz izmjene i dopune istih
- Uspostaviti potrebna tijela (SPS)

- Nastaviti sa koordinacijom raspoložive podrške međunarodnih projekata i obezbjeđenja daljnje podrške
- Nastavak edukacije inspekcija u mreži hrane i osnaživanje inspeksijskih službi, sa posebnim akcentom na jačanje kapaciteta u oblasti hrane neživotinjskog porijekla
- Dalji rad na definiranju nacionalnih programa monitoringa
- Dalji rad na uspostavljanju registara utvrđenih propisima
- Nastavak procesa edukacije osoblja u praksi za sve zainteresirane skupine
- Usvajanje novog Zakona o novčanim podrškama, odgovornost za provođenje ove aktivnosti je na Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Vladi Federacije i Parlamentu BiH.
- Uspostava i ažuriranje Registra poljoprivrednih savjetodavaca i Registra privatnih savjetodavnih službi.
- Nadogradnja sistema identifikacije zemljišnih parcela i načina njihovog korištenja.
- Uspostava Mreže računovodstvenih podataka na farmama (FADN).
- Reorganizacija Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i uspostava Agencije za plaćanje.
- Uspostava i održavanje poljoprivrednog tržišnog informacionog sistema (PTIS).
- Izrada novog informacionog sistema u šumarstvu (Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske (MPŠV), JPŠ Šume Republike Srpske); s obzirom na obimnost sistema šumarstva u Republici Srpskoj aktivnost se prenosi i u 2021 i u 2022. godinu, pri čemu je za očekivati da u 2022. godini počne realizacija treće faze razvoja informacionog sistema;
- Uspostava sistema identifikacije zemljišnih parcela – inventarizacija zemljišnih resursa (MPŠV);
- Sprovođenje procesa identifikacije životinja kroz usavršavanje sistema kontrole kretanja životinja (MPŠV);
- Unapređenje spoljnotrgovinskog poslovanja i zaštite domaće poljoprivredne; mjera se realizuje u kontinuitetu jer podrazumijeva stalni napor na unapređenju uslova (MPŠV);
- Usvajanje novog Zakona o podsticajima, novog Zakona o poljoprivredi i novog Strateškog okvira za poljoprivredu i ruralni razvoj do 2025. godine. (MPŠV);
- Kreiranje uslova za uspostavljanje IPARD operativne strukture u BiH (Upravljačko tijelo i IPARD platna agencija) kao preduslova za otvaranje mogućnosti korištenja EU fondova za ruralni razvoj (MPŠV, Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa);
- Uspostavljanje republičkog vodnog informacionog sistema (Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske, JPŠ Šume Republike Srpske); mjera se prenosi iz 2021. godine i u 2022. godinu obzirom da se ne može očekivati da kompletan proces javne nabavke, odabira izvođača, izrade sistema i puštanje sistema u funkciju bude završeno u toku jedne kalendarske godine, te se očekuje da će se u 2022. godini sistem kompletirati i staviti u funkciju (MPŠV, JPŠ Šume Republike Srpske);
- Uvezati domaću primarnu proizvodnju i domaću prehrambenu industriju (MPŠV);
- Unapređenje informacionih sistema za efikasnije korištenje resursa i efikasnija primjena novčanih sredstava; aktivnost se prenosi iz 2021. godine i u 2022. godinu i podrazumijeva nastavak na izgradnji i usavršavanju informacionih sistema u poljoprivredi koji će doprinijeti efikasnijem korištenju resursa, uključujući novčana izdvajanja za finansiranje sektora poljoprivrede (MPŠV);

- Realizacija novih strateških mjera za unapređenje konkurentnosti, produktivnosti i održivog razvoja; (MPŠV);
- Kreiranje mjera agrarne politike usklađenih sa IPARD procedurama; (MPŠV, Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa).

2. Indikatori rezultata

Indikator	Polazni (godina)	Prelazni cilj (godina)	Cilj (godina)
Povećanje broja poljoprivrednih gazdinstava Povećan izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda Broj implementiranih projekata Povećanje broja različitih poljoprivrednih proizvoda koji svojim karakteristikama odgovaraju standardima utvrđenim u EU i količina izvezenih poljoprivredno prehrambenih proizvoda iz BiH Smanjen broj oboljelog stanovništva BiH			

3. Očekivani uticaj na konkurentnost

Primjena SPRR i uspostavljanje posebnog institucionalnog aparata zaduženog za implementiranje IPARD sredstava omogućit će poljoprivrednicima veću dohodovnu stabilnost a time i mogućnost proizvodnje poljoprivrednih proizvoda čija je kvaliteta usklađena sa zahtjevima EU, što će omogućiti izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda jer će biti konkurentni na tržištu EU.

Implementacijom nabrojanih aktivnosti, te uspostavljanjem efikasnog sistema između institucija u mreži hrane, stvaraju se uslovi za izvoz proizvoda biljnog i životinjskog porijekla u zemlje EU. Samo siguran i zdravstveno ispravan proizvod može da bude konkurentan i da se nađe na tržištu koje broji 500 miliona potrošača.

Implementacijom nabrojanih aktivnosti, te uspostavljanjem efikasnog sistema između institucija u mreži hrane, stvaraju se uslovi za izvoz proizvoda biljnog i životinjskog porijekla u zemlje EU. Samo siguran i zdravstveno ispravan proizvod može da bude konkurentan i da se nađe na tržištu koje broji 500 miliona potrošača.

Osim osiguravanja stabilnosti dohotka, sigurnosti poslovanja i izjednačavanja uslova poslovanja domaćih u odnosu na poljoprivredne proizvođače iz okruženja, ovom reformskom mjerom dugoročno će se doprinijeti unapređenju konkurentnosti domaće poljoprivredne proizvodnje, te povećanju broja zaposlenih u ovim djelatnostima. Omogućavanjem efikasnijeg korištenja novčanih podrški koje će povećati konkurentnost poljoprivrednih proizvođača, povećaće se obim i kvalitet proizvodnje.

4. Procjena troškova aktivnosti i izvor finansiranja

Finansijska sredstva za realizaciju dijela ove reformske mjere planirana su u Budžetu Federacije BiH u okviru redovnih sredstava.

5. Očekivani uticaj na socijalne ishode, kao što su zapošljavanje, smanjenje siromaštva, jednakost i rodno pitanje

Dostizanje standarda, dohodovnost, povećanje konkurentnosti i sigurnijeg plasmana proizvoda, povećati će interesovanje za povećanje proizvodnje i prerade što će automatski zahtijevati veći broj potrebne rade snage.

Rješavanjem problema vezanih za dohodovnost poljoprivrednih proizvođača i njihovu konkurentnost na tržištu automatski zahtijeva i povećan broj radno sposobnog stanovništva. Projekti koji se provode u cilju realizacije ove mjere, kako na preuzimanju EU regulative tako i na jačanju kapaciteta i povećanju efikasnosti institucija, podrazumijevaju veoma visok stepen saradnje svih nadležnih institucija na svim nivoima vlasti. Aktivnosti su usklađene sa Strateškim planom ruralnog razvoja BiH 2018-2021 – Okvirni dokument. Dostizanje standarda, dohodovnost, povećanje konkurentnosti i sigurnijeg plasmana proizvoda, povećati će interesovanje za povećanje proizvodnje i prerade što će automatski zahtijevati veći broj potrebne rade snage

Očekuje se da će realizacija planiranih aktivnosti doprinijeti održivom i stabilnom rastu poljoprivredno-prehrambene proizvodnje, te da će se osigurati bolji životni standard poljoprivrednika, a kao rezultat se očekuje povećanje broja formalno zaposlenih u sektoru poljoprivrede i djelatnostima povezanim sa poljoprivredom i prehrambenom industrijom uz veći angažman žena.

6. Očekivani uticaj na okoliš

Ova reformska mjera nema negativan uticaj na okoliš

7. Potencijalni rizici.

Rizik	Vjerovatnoća (niska ili visoka)	Planirane mjere ublažavanja
Rješavanjem problema vezanih za dohodovnost poljoprivrednih proizvođača i njihovu konkurentnost na tržištu automatski zahtijeva i povećan broj radno sposobnog stanovništva. Projekti koji se provode u cilju realizacije ove mjere, kako na preuzimanju EU regulative tako i na jačanju kapaciteta i povećanju efikasnosti institucija, podrazumijevaju veoma visok stepen saradnje svih nadležnih institucija na svim nivoima vlasti. Aktivnosti su usklađene sa Strateškim planom ruralnog razvoja BiH 2018-2021 – Okvirni dokument.	visoka	Provođenje ovih aktivnosti je dugotrajan proces koji uključuje širok spektar državnih institucija i agencija zaduženih za prihvatanje i usvajanje potrebnih procedura pa je i rizik oko usvajanja procedura na različitim nivoima vlast veliki.
Provođenje ovih aktivnosti je dugotrajan proces koji uključuje širok spektar državnih institucija i agencija zaduženih za prihvatanje i usvajanje potrebnih procedura.	visoka	
Ove aktivnosti su provođene i u prethodnom periodu, ali nažalost utisak je da navedene aktivnosti nisu primjereno podržane od strane političkih struktura. Politička podrška je potrebna za usvajanje neophodnog zakonodavstva koje će uspostaviti efikasan sistem, a kasnije i za implementaciju istog. Dizajn mjere je širokog spektra, što može dovesti do neuspjeha u njenom provođenju. Slaba implementacija zakonskih i podzakonskih akata također stvara konfuziju i problem.	Srednji	
Izostanak dogovora i saradnje svih nivoa vlasti u kreiranju i provođenju politika i zakonskih akata, i uspostavu institucionalnih sistema za oblast poljoprivrede i ruralnog	visoka	

razvoja u skladu sa zahtjevima EU; nove i strožije politike i zakonski okviri u EU koji stupaju na snagu nakon 2020. godine; kašnjenja i zastoji u usklađivanju zakonskih odredbi; nedovoljna finansijska sredstava; nepovoljni klimatski uslovi (mrazevi, suše, poplave i sl.), te neadekvatno reagovanje na klimatske promjene u ovom sektoru.		
--	--	--

5.3.2.2. Unapređenje postojećeg pravnog okvira koji reguliše oblast turizma, turističkih vodiča, turističkih zajednica, boravišne takse i ugostiteljstva.

1. Kratki opis mjera

Cilj mjere je unapređenje postojeće normative regulative u oblasti turizma i ugostiteljstva sa ciljem ostvarivanja zacrtanih strateških ciljeva i usklađivanje pravnog okvira sa zakonodavstvom EU.

Aktivnosti će biti usmjerene ka razvijanju i usmjeravanju dugoročnog razvoja turizma i ugostiteljstva kao pokretača razvoja privrede u cijelosti, podizanju standarda i kvalitete usluga u turizmu, unapređenju opštih uslova boravka turista u Federaciji BiH i osposobljavanju uposlenika po pitanju unapređenja zakonskog okvira i usklađivanja sa zakonodavstvom EU i implementacije projekata u oblasti turizma i ugostiteljstva.

Aktivnosti planirane u 2020.-2022.

- Usvajanje Zakona o turizmu Federacije BiH
- Donošenje Zakona o ugostiteljstvu FBiH u cilju harmonizacija propisa, sa ciljem usvajanja sistemskih rješenja u cilju podizanja kvaliteta usluga, te bolje promocije raspoloživih resursa u cilju povećanja broja dolazaka turista.
- Donošenje Zakona o boravišnoj taksi Federacije BiH sa ciljem povećanja prihoda od turizma.
- Nakon izrađenih i usvojenih predloženih zakonskih akata, slijede aktivnosti na izradi podzakonskih akata koji proizlaze iz predloženih zakona.
- Implementacija zakona i podzakonskih akata

2. Indikatori rezultata

- Izrađen strateški dokument, usvojen i započeta implementacija
- Izrađeni zakoni, usvojeni i započeta implementacija
- Izrađeni podzakonski akti, usvojeni i započeta implementacija

Izrada i usvajanje naprijed navedenih dokumenata i akata doprinijet će:

- Povećanju broja noćenja turista
- Povećanim prihodima od turizma i ugostiteljstva
- Povećanju investicija u turizmu
- Povećanju broja zaposlenih
- Povećanju udjela prihoda od turizma u BDP
- Smanjenju sive ekonomije
- Povećanju broja registriranih subjekata koji se bave turističko – ugostiteljskom djelatnošću

3. Očekivani uticaj na konkurentnost

Realizacija reformske mjere će doprinijeti rastu konkurentnosti u oblasti turizma.

4. Procjena troškova aktivnosti i izvor finansiranja

Troškovi su planirani u okviru Budžeta Federalnog ministarstva okoliša i turizma, kao i tehnička podrška od strane međunarodnih organizacija.

5. Očekivani uticaj na socijalne ishode, kao što su zapošljavanje, smanjenje siromaštva, jednakost i rodno pitanje

Realizacijom planiranih aktivnosti i reformskih mjera očekuje se povećan broj zaposlenih, a posebno mladih i žena.

6. Očekivani uticaj na okoliš

Implementacija reformske mjere nema negativan efekat na okoliš.

7. Potencijalni rizici

Jedna od glavnih prepreka ostvarivanju ciljeva ove reformske mjere mogla bi biti neusvajanje propisa u planiranom roku.

5.3.2.3. Smanjenje zagađenja i kretanje ka cirkularnoj ekonomiji

1. Opis mjere

Cilj ove mjere je uspostava pravnog okvira za uspostavljanje osnovnih načela u cilju kretanja ka cirkularnoj ekonomiji, te stvaranja infrastrukture za adekvatno upravljanje pojedinim vrstama otpada, odnosno donošenje provedbenih propisa koji će doprinijeti uspostavi i jačanju mehanizama cirkularne ekonomije, te sistema nadzora korištenja ekonomskih instrumenata u oblasti upravljanja otpadom.

Budući da je za cjelovito provođenje navedenih aktivnosti potrebno obezbijediti značajna sredstva, implementacija podrazumijeva jaču koordinaciju Federalnog ministarstva okoliša i turizma, Fonda za zaštitu okoliša FBiH, Vlade FBiH, kantonalnih vlada i opštinskog nivoa vlasti. Također, planirano je da se uključe i međunarodni izvori finansiranja.

Uspostava ekonomskih instrumenata u oblasti okoliša i EE : U implementaciji ove mjere, donijeće se novi Zakon o Fondu za zaštitu okoliša i energijsku efikasnost, sa ciljem uspostave i jačanja sistema nadzora korištenja ekonomskih instrumenata u oblasti okoliša i energetske efikasnosti.

Budući da je za cjelovito provođenje navedenih aktivnosti potrebno obezbijediti značajna sredstva, implementacija podrazumijeva jaču koordinaciju Federalnog ministarstva okoliša i turizma, Fonda za zaštitu okoliša FBiH, Vlade FBiH, kantonalnih vlada i opštinskog nivoa vlasti. Također, planirano je da se uključe i međunarodni izvori finansiranja.

Aktivnosti planirane u 2020.-2022.

- Uspostava informacionog sistema upravljanja otpadom sa ciljem unapređenja upravljanja otpadom.
- Usvajanje Zakona o Fondu za zaštitu okoliša i energijsku efikasnost.
- Izvještavanje/Analiza podataka iz Informacionog sistema upravljanja otpadom.
- Unapređenje procesa upravljanja otpadom.
- Donošenje podzakonskih akata u skladu sa Zakonom o Fondu za zaštitu okoliša i energetske efikasnosti

- Implementacija Zakona o Fondu za zaštitu okoliša i energijsku efikasnost.

2. Indikatori rezultata

Uspostava standarda EU na polju zaštite okoliša kroz smanjenje opterećenja okoliša, adekvatan sistem upravljanja otpadom na liniji ciljeva EU propisa, provođenje mjera na polju klimatskih promjena, te uspostavljen i efikasni ekonomski okvir za finansiranje aktivnosti i mjera u oblasti okoliša.

Uspostaviti adekvatne sisteme izvještavanja o stanju okoliša.

3. Očekivani uticaj na konkurentnost

Cilj donošenja propisa iz oblasti upravljanja otpadom je uspostavljanje cirkularne ekonomije na način da se uvode tržišni mehanizmi (naknade za otpad) iz kojih će se finansirati aktivnosti sakupljanja i reciklaže ovih kategorija otpada. Razvoj regulative iz oblasti upravljanja otpadom doprinijet će poboljšanju poslovnog ambijenta u oblasti upravljanja otpadom.

Uspostava pravnog okvira za obezbjeđenje ekonomskih instrumenata u oblasti okoliša i energijske efikasnosti, uz pojačan nadzor nad utroškom sredstava, generiralo bi efikasnijim mjerama i aktivnostima implementiranim na terenu, što bi omogućilo značajniji nivo konkurentnosti za privlačenje potencijalnih ulagača u svim oblastima okoliša, kao i u oblastima koje su potencijal za provođenje mjera energijske efikasnosti.

4. Procjena troškova aktivnosti i izvor finansiranja

Za aktivnosti iz ove reformske mjere nisu potrebna dodatna sredstva u budžetu.

5. Očekivani uticaj na zapošljavanje i rodno pitanje

Uspostava sistema za adekvatno upravljanje otpadom u FBiH stvara prostor za razvoj privrede na okolišno održiv način, te generira otvaranje novih radnih mjesta, smanjenje demografskih odliva stanovništva, te stvaranje zdravijih i kvalitetnijih uvjeta za život ljudi. Očekuje se uspostava malih i srednjih preduzeća koja će se baviti sakupljanjem i reciklažom posebnih kategorija otpada, što u konačnici doprinosi otvaranju novih radnih mjesta.

6. Očekivani uticaj na okoliš

Implementacija reformske mjere ima značajan efekat na okoliš.

7. Potencijalni rizici

- Podkapacitiranost kadrova sektora okoliša.
- Podkapacitiranost inspekcije zaštite okoliša.
- Nedovoljno razvijen sistem monitoringa i informisanja o okolišu.
- Teškoće u uspostavi sistema izvještavanja.
- Provjera tačnosti/validnosti podataka o zagađenju okoliša dostavljenih od strane subjekata izvještavanja.
- Uspostava sistema nadzora korištenih mjernih metoda i mjerne opreme.
- Nedovoljna koordinacija institucija.
- Nedovoljna koordinacija u strateškom planiranju viših i nižih nivoa administrativne strukture upravljanja okolišem.

5.3.3. Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije

a. Analiza glavnih prepreka

Shodno ustavnim nadležnostima, niži nivoi vlasti u Federaciji BiH (kantoni i općine/gradovi), samostalni su u uvođenju naknada i taksi, čijim prihodima se osigurava dio sredstava za finansiranje aktivnosti iz djelokruga kantonalnih i općinskih/gradskih vlasti i njihovih institucija. Obzirom na složenost nadležnosti, nakon provedenih analiza, uočen je povećan broj obaveznih plaćanja za pravna i fizička lica, neharmonizirana visina pojedinih davanja na teritoriji cijele Federacije BiH, kao i stalno uvođenje novih obaveza, bez posebnih sistemskih rješenja, što predstavlja jedan od značajnijih destimulirajućih faktora za poslovno djelovanje, kako novih potencijalnih investitora, tako i za povećanje obima poslovanja postojećih subjekata na teritoriji Federacije BiH.

Opredjeljenje Vlade Federacije BiH je, uz saradnju sa nižim nivoima vlasti i puno poštivanje ustavnih nadležnosti, stvoriti jednostavniji i jedinstven poslovni prostor na cijeloj teritoriji Federacije BiH, te je kao korak ka tome objavljen interaktivni Registar taksi i naknada u Federaciji BiH i pripremljena njegova web aplikacija.

Odredbama Zakona o fiskalnim sistemima ("Službene novine Federacije BiH", broj: 81/09) cilj je uspostaviti sistem kontrole i nadzora prometa novca u Federaciji BiH iz privrednih djelatnosti, u svrhu praćenja i upravljanja parametrima ekonomskih kretanja i naplate javnih prihoda. Usljed razvoja novih načina poslovanja, utjecajem globalne ekonomije, digitalizacije i ubrzanog razvoja tehnologije, stvara se prostor za rast tzv. „sive ekonomije“, koja u znatnoj mjeri utiče na iskazivanje realnog stanja ekonomije u Federaciji BiH te je potrebno unaprijediti sistem fiskalizacije u Federaciji BiH.

Prvi korak ka smanjenju poreskog opterećenja rada, Federacija BiH planira poduzeti izjednačavanjem načina oporezivanja rada sa zemljama EU i OECD-a. Proširit će se poreska osnovica sa do sada neoporezovanim naknadama (topli obrok, prevoz, regres i dr.), čime se stiču uslovi za smanjenje stopa doprinosa uz postizanje neutralnog fiskalnog efekta sa stanovišta fiskalne održivosti vanbudžetskih fondova. S druge strane, uvodi se progresivno oporezivanje dohotka i uvođenje nulte stope na dohodak do 800 KM, u svrhu rasterećenja dohotka uposlenih.

Sadašnji propisi koji uređuju oporezivanje posjeda i prometa imovine uređeni su na nivou deset kantona i na nivou jedinica lokalne samouprave, te postoji preko 20 zakona koji regulišu istu materiju. Ovakav ambijent dovodi do fragmentiranosti ekonomskog okruženja te otežava poslovanja.

Nedovoljna budžetska izdvajanja za poticanje razvoja malih i srednjih preduzeća, kao i otežan pristup povoljnim finansijskim sredstvima predstavlja značajan problem u podizanju konkurentnosti male privrede u Federaciji Bosne i Hercegovine. Također, prisutno je nedovoljno izdvajanje finansijskih sredstava za uspostavu i razvoj poslovnih zona, poduzetničkih inkubatora, tehnoloških parkova, razvojnih agencija i ostalih oblika poduzetničke infrastrukture.

Postojećim zakonom o poticanju razvoja male privrede u Federaciji BiH nisu predviđena značajna sredstva iz Budžeta FBiH, što je u određenom smislu prepreka za brži i kvalitetniji razvoj male privrede, pa je zbog toga potrebno raditi na njenim izmjenama. Poseban problem predstavlja i poslovanje obrtnika u Federaciji BiH, što bi novim zakonom trebalo da se olakša. Kada je u pitanju poduzetnička infrastruktura neophodno je izraditi novi zakon koji bi po prvi put trebalo da pravno

uredi ovu oblast i time jasno trasiraju uslovi razvoja poduzetničke infrastrukture u Federaciji BiH čime bi se trebala znatno poboljšati poslovna klima.

Osim malih finansijskih sredstava potrebnih za razvoj male privrede veoma je izražen problem nedovoljne obučenosti ljudskih kapaciteta za pisanje kvalitetnih projekata u malim i srednjim preduzećima, ali i kod zaposlenih u lokalnim organima vlasti.

Neodgovarajući pravni okvir za proizvode negativno utiče na produktivnost i konkurentnost domaćih proizvođača, na zaštitu domaćih potrošača i okoline, ali i na liberalizaciju regionalne trgovine robom. Također, neusklađenost domaćih propisa sa propisima EU i međunarodnim zahtjevima i standardima dovodi domaće privrednike i potrošače u nepovoljan položaj.

Razvoj pravnog i planskog okvira za slobodno kretanje robe u Republici Srpskoj obaveza je koja proizlazi iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između EU i BiH. Također, to je nužan i kontinuiran proces, koji direktno utiče na povoljniju poslovnu klimu, konkurentnost i produktivnost domaće privrede i zaštitu potrošača. Obezbjedenje domaće certifikacije proizvoda i usklađenost domaćeg pravnog okvira sa međunarodnim standardima kvaliteta, doprinosi jačanju domaće proizvodnje i olakšanom pristupu domaćih proizvoda jedinstvenom tržištu Evropske unije.

Uređenjem ove oblasti doprinosi se slobodnoj trgovini robom, kao jednom od principa CEFTA, EU i STO. To znači smanjenje troškova trgovine i eliminiranje barijera za pristup tržištima regiona, uz optimizaciju troškova proizvodnje, dugotrajna ulaganja i razvoj novih tehnologija i novih finalnih proizvoda, zapošljavanje i povećanje konkurentnosti.

b. Reformske mjere

5.3.3.1. Jačanje sistema infrastrukture kvaliteta BiH po modelu EU

1. Opis mjere

Ključni problem koji se javlja zbog nerazvijenog sistema infrastrukture kvaliteta je narušavanje unutrašnjeg tržišta BiH i jedinstvenog ekonomskog prostora. Posljedica ovakvog stanja je negativan uticaj na cjelokupno poslovno okruženje zbog čega industrijski sektor trpi značajne posljedice. U ovako nerazvijenom i nestimulativnom poslovnom ambijentu bh kompanije nemaju adekvatnu pomoć bh sistema infrastrukture kvaliteta prilikom izvoza na međunarodno tržište, posebno na tržište EU, kao najbitnijeg vanjskotrgovinskog partnera BiH. Zbog toga bh kompanije moraju da koriste znatno skuplje usluge inostranih tijela za ocjenjivanje usklađenosti (laboratorija) prilikom izvoza na tržište EU, što ima direktne negativne implikacije na njihovu konkurentnost.

Drugi značajan problem koji proističe zbog nerazvijenog sistema infrastrukture kvaliteta je nezaštićeno bh tržište od nesigurnih proizvoda iz inostranstva. Nadalje, razlog za reformu su i obaveze BiH prema Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju sa EU kojim je definisano usklađivanje sistema infrastrukture kvaliteta u BiH sa evropskim modelom (Član 75. SSP-a). S obzirom da do sada nije udovoljeno zahtjevima SSP aktualni sistem infrastrukture kvaliteta u BiH predstavlja direktnu prepreku BiH na njenom putu u članstvo u EU. Isto tako, bitan razlog je nemogućnost korištenja IPA sredstava za ovu oblast zbog neusvojene cjelodržavne strategije infrastrukture kvaliteta BiH.

U vezi sa naprijed navedenim ključno reformsko rješenje je usvajanje cjelodržavne strategije infrastrukture kvaliteta BiH, čim će se riješiti sljedeća bitna pitanja: preuzimanje i implementacija direktiva novog pristupa EU, ispunjenja uslova EU u ovoj oblasti i napraviti značajan napredak

prema članstvu u EU, omogućiti će se BiH korištenje fondova EU za razvoj ovoga sektora, kompanije će imati koristi od savremenog sistema infrastrukture kvaliteta i manje troškove certificiranja svojih proizvoda što će ih učiniti konkurentnijim na međunarodnom tržištu, a građani će biti zaštićeni od nesigurnih proizvoda.

Razvoj sistema infrastrukture kvaliteta je uslove EU prema BiH na njenom putu u punopravno članstvo, tako da je reforma u ovoj oblasti neophodna. Nadalje, nerazvijen sistem infrastrukture kvaliteta onemogućava razvoj unutrašnjeg tržišta BiH, zbog čega sada faktički imamo podijeljeno tržište u BiH na kojem vladaju različiti principi što ima negativan uticaj na konkurentnost ekonomije BiH i domaćih kompanija koje se susreću sa barijerama kada posluju u entitetima. Nadalje, od ukupno planiranih 28 direktiva EU novog pristupa BiH je preuzela samo sedam u vidu naredbi, zbog čega nisu adekvatno razvijena domaća tijela za ocjenjivanje usklađenosti, tako da bh kompanije moraju koristiti skupe usluge inostranih tijela za ocjenjivanje usklađenosti.

Izveštaja ERP-a 2018 jasno ističe probleme u vezi sa jedinstvenim ekonomskim prostorom i infrastrukturom kvaliteta u BiH. S tim u vezi eksplicitno se navodi da „Mjera koja je usmjerena na usaglašavanje sistema infrastrukture kvaliteta je visoko relevantna i doprinijet će stvaranju jedinstvenog ekonomskog prostora i olakšavanju trgovine.

Navedene probleme u sistemu infrastrukture kvaliteta u BiH konstatuje i Evropska komisija u svojim godišnjim izvještajima. Također, OECD u svom izvještaju (kao i u ranijim izvještajima) *Competitiveness in South East Europe: A Policy Outlook 2018* ističe probleme u vezi sa nerazvijenim sistemom infrastrukture kvaliteta u BiH. Mnoge domaće i međunarodne institucije u svojim izvještajima i analizama ističu ovaj problem koji ima značajne negativne implikacije na konkurentnost ekonomije BiH.

Prijedlog reformske mjere je usvajanje strategije infrastrukture kvaliteta BiH na nivou Vijeća ministara BiH i njena implementacija. Ključne pod-mjere u vezi sa ovim pitanjem bile bi: preuzimanje direktiva novog pristupa od strane institucija BiH, razvoj domaćih laboratorija, potpisivanje ACAA (Agreement on Conformity Assessment and Acceptance of Industrial Products) sporazuma sa EU u određenim oblastima industrije.

Izgradnja savremenog sistema infrastrukture kvaliteta dovesti će do razvoja domaćih tijela za ocjenjivanje usklađenosti (laboratorija) gdje će se zaposliti određeni broj kadrova u ovoj oblasti. Usvajanje strategije infrastrukture kvaliteta omogućiti će ovim laboratorijama da koriste sredstva fondova EU- IPA-e. S obzirom da tijela za ocjenjivanje usklađenosti koriste visokosofisticiranu savremenu tehnologiju to će dovesti do transfera znanja i tehnologije u BiH. Nadalje, Razvojem domaćih tijela za ocjenjivanje usklađenosti (laboratorija) izvozno orijentiranim bh kompanijama će se omogućiti korištenje jeftinijih usluga od onih kojih sada koriste u inostranstvu, što će direktno doprinijeti jačanju njihove konkurentnosti.

Izgradnjom savremenog sistema infrastrukture kvaliteta po modelu EU dovesti će do sveukupnog poboljšanja poslovnog ambijenta u BiH, čim će se poboljšati konkurentnost ekonomije BiH. S obzirom da ova mjera ima direktan uticaj na konkurentnost ekonomije BiH i domaćih kompanija njena implementacija će zasigurno dovesti do otvaranja novih radnih mjesta u tijelima za ocjenjivanje usklađenosti, izvozno orijentisanim kompanijama, kao i onim kompanijama koje imaju potencijala da postanu izvozne.

Neodgovarajući pravni okvir za proizvode negativno utiče na produktivnost i konkurentnost domaćih proizvođača, na zaštitu domaćih potrošača i okoline, ali i na liberalizaciju regionalne

trgovine robom. Također, neusklađenost domaćih propisa sa propisima EU i međunarodnim zahtjevima i standardima dovodi domaće privrednike i potrošače u nepovoljan položaj.

Razvoj pravnog i planskog okvira za slobodno kretanje robe u Republici Srpskoj obaveza je koja proizlazi iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između EU i BiH. Također, to je nužan i kontinuiran proces, koji direktno utiče na povoljniju poslovnu klimu, konkurentnost i produktivnost domaće privrede i zaštitu potrošača. Obezbjedenje domaće certifikacije proizvoda i usklađenost domaćeg pravnog okvira sa međunarodnim standardima kvaliteta, doprinosi jačanju domaće proizvodnje i olakšanom pristupu domaćih proizvoda jedinstvenom tržištu Evropske unije.

Uređenjem ove oblasti doprinosi se slobodnoj trgovini robom, kao jednom od principa CEFTA, EU i STO. To znači smanjenje troškova trgovine i eliminiranje barijera za pristup tržištima regiona, uz optimizaciju troškova proizvodnje, dugotrajna ulaganja i razvoj novih tehnologija i novih finalnih proizvoda, zapošljavanje i povećanje konkurentnosti.

Razvoj pravnog i planskog okvira u sektoru slobodnog kretanja robe (EU Poglavlje 1) u Republici Srpskoj podrazumijeva: utvrđivanje i ažuriranje važećeg pravnog okvira Republike Srpske u sektoru slobodnog kretanja robe, donošenje neophodnih novih propisa o proizvodima usklađenih sa *acquis*, principima EU i savremenim standardima, kao i sa ostalim važećim propisima Republike Srpske; nastavak uklanjanja tzv. „konfliktnih“ SFRJ propisa i JUS standarda sa obaveznom primjenom iz pravnog sistema Republike Srpske; uspostavljanje operativnog i javno dostupnog registra važećih propisa, kojim se definišu tehnički i drugi zahtjevi za proizvode i informacione tačke za propise Republike Srpske, za standarde i imenovana certifikaciona tijela Republike Srpske; uspostavljanje operativne Notifikacione tačke za propise Republike Srpske u pripremi (obaveza EU i CEFTA/STO); donošenje i praćenje realizacije „Strategije infrastrukture kvaliteta proizvoda i usluga Republike Srpske za period 2019–2023“ i pratećeg „Akcionog plana realizacije strategije i preuzimanja u pravni sistem RS propisa EU iz oblasti slobodnog kretanja robe“, analiza propisa sa stanovišta ispunjavanja zahtjeva iz čl. 34, 35. i 36. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije, kao i priprema, usvajanje i praćenje realizacije Akcionog plana usklađivanja neharmonizovanih propisa Republike Srpske sa zahtjevima čl. 34, 35. i 36. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije.

Aktivnosti planirane 2020.-2022.

- Izrada Strategije infrastrukture kvaliteta BiH – MVTEO BiH
- Usvajanje novog ili dopune i izmjene Zakona o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju usklađenosti
- Usvajanje Zakona o akreditaciji
- Usvajanje Zakona o nadzoru nad tržištem BiH
- Donošenje Uredbe o postupku prijavljivanja propisa u pripremi, standarda i tijela za ocjenjivanje usaglašenosti u Republici Srpskoj;
- Obezbjedenje softvera za upravljanje registrom (bazom) propisa i rad informacione tačke;
- Uspostavljanje operativnog sveobuhvatnog registra propisa Republike Srpske i informacione tačke za privrednike, investitore i organe uprave;
- Uspostavljanje notifikacione tačke propisa Republike Srpske;
- Donošenje Vodiča za primjenu propisa Republike Srpske kojim se preuzimaju propisi Evropske unije novog pristupa

2. Indikatori rezultata

Indicator	Baseline (year)	Intermediate target (year)	Target (year)
Usvojen dokument	0	0	1
Usvojen propis	3	3	3

3. Očekivani uticaj na konkurentnost

4. Procjena troškova aktivnosti i izvor finansiranja

5. Očekivani uticaj na socijalne ishode, kao što su zapošljavanje, smanjenje siromaštva, jednakost i rodno pitanje

6. Očekivani uticaj na okoliš

7. Potencijalni rizici

Risk	Probability (low or high)	Planned mitigating action
Politički rizik	Visoka	Podrška i tehnička asistencija Evropske komisije za ovu oblast kako bi privreda lakše nadomjestila gubitke zbog političkih razlika kod donosioca odluka
Nedostatak kapaciteta ili interesa na tržištu za formiranje tijela za ocjenju usklađenosti	Visoka	Nedovoljan broj poslova na tržištu, a formiranje i održanje kompetentnih tijela podrazumjeva visoka sredstva, stručno osoblje i opremu.

5.3.3.2. Uspostavljanje sistema za elektronski potpis

1. Opis mjere

S ciljem potpune primjene Zakona o elektroničkom potpisu Bosne i Hercegovine, te implementacije elektroničkog potpisa za javnu upravu, građane i privredne subjekte u cijeloj državi u prethodnom izvještajnom razdoblju Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine je uspostavilo Ured za nadzor i akreditiranje ovjeritelja sukladno članu 20. Zakona o elektroničkom potpisu BiH koji je zvanično započeo s radom 15.1.2018. godine. Aktivnosti na području elektroničkog potpisa koje je Ministarstvo komunikacija i prometa BiH sprovelo u proteklom periodu su:

- obrada svih zahtjeva za upis u evidenciju ovjeritelja odnosno certifikacijskih tijela sukladno Zakonu o elektroničkom potpisu BiH i to Uprave za indirektno-neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine podnesen 13.10.2017. godine i Agencije za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine podnesen 18.1.2018. godine,
- sklopljen memorandum o međusobnoj suradnji između Ministarstva komunikacija i prometa BiH i Instituta za mjeriteljstvo BiH 18.4.2018. godine,
- U koordinaciji sa IDDEEA BiH i UIO BiH vršene su aktivnosti s ciljem iznalaženja rješenja po pitanju dopune potrebne dokumentacije (potvrda o ispunjenju bezbjednosnih uslova, dokaz o zaključenom osiguranju od odgovornosti), gdje je Ured pružio punu podršku i smjernice IDDEEA BiH i UIO BiH u procesu što bržeg pribavljanja nedostajuće dokumentacije za upis u evidenciju ovjeritelja u Bosni i Hercegovini.

- Održana je TAIEX stručna misija 20.12.2018 i 21.12.2018. gdje su eksperti Dimitris Zacharopoulos (Grčka) i Rytis Rainys (Litvanija) prenijeli svoja iskustva i znanje učesnicima i uputili ih kojim putem da idu kako bi postali potencijalni ovjeritelji u Bosni i Hercegovini. Osim toga sugerisali su da Ured za nadzor i akreditaciju ovjeritelja u Ministarstvu komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine podnese zahtjev za prijem u FESA-u (Forum of European Supervisory Authorities for trust service providers).
- Dana 06.05.2019. godine Ured za nadzor i akreditaciju ovjeritelja odnosno Ministarstvo komunikacija i prometa je postalo član FESA-e (Forum Europskih nadzornih tijela i pružatelja usluga povjerenja).
- Zaprimljen je 01.07.2019. godine zahtjev od strane Halcom dd Ljubljana iz Slovenije za upis u Registar ovjeritelja u Bosni i Hercegovini.
- 03.10.2019. godine Halcom dd Ljubljana je upisan u Registar ovjeritelja u Bosni i Hercegovini kao prvo certifikacijsko tijelo (CA tijelo) odnosno ovjeritelj za pružanje usluga izdavanja kvalifikovanih elektronskih potvrda u Bosni i Hercegovini. Na taj način stvorili su se svi potrebni uslovi za početak praktične primjene elektronskog potpisa u Bosni i Hercegovini.
- 17.10.2019. godine održana je Press konferencija za medije i uručen je prvi certifikat zamjeniku ministra Saši Dalipagiću.

Također, planira se nastavak suradnje i pružanje podrške IDDEEA BiH i UIO BiH u procesu dopune neophodne dokumentacije. Nadamo se da će se uskoro osim Halcoma, kao potencijalni kandidati za pružanje usluga izdavanja kvalifikovanih elektronskih potpisa upisati u Registar ovjeritelja i Uprava za indirektno-neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine (UINO BiH) i Agencija za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine (IDDEEA BiH).

Izrađen je Nacrt zakona o elektronskoj identifikaciji i uslugama povjerenja za elektronske transakcije koji je usklađen s Uredbom 910/2014/EU Europskog parlamenta i Vijeća o elektronskoj identifikaciji i uslugama povjerenja za elektronske transakcije na unutarnjem tržištu i usvojen je na Vijeću ministara BiH.

Ako se posmatraju rezultati napretka BiH u procesu reformi javne uprave objavljene u Godišnjem izvještaju o napretku (i praćenju Revidiranog akcionog plana) Strategije reforme javne uprave u Bosni i Hercegovini za 2016 godinu a koje obuhvata oba entiteta, Brčko Distrikt BiH i nivo BiH, može se zaključiti da Republika Srpska pokazuje najbolje rezultate u reformskim procesima, a naročito u segmentu upravnog odlučivanja i razvoja e-usluga, kao i u dijelu razvoja e-uprave. Može se zaključiti da u Republici Srpskoj postoji jaka osnova za dalji razvoj e-uprave, a koja se ogleda u postojanju osnovnog pravno-regulatornog okvira koji uređuje oblast e-uprave, uspostavljene osnovne IKT infrastrukture koja podržava servise elektronske komunikacije, te snažnog društvenog i političkog opredjeljenja za dalji razvoj informacionog društva.

U Republici Srpskoj je 2013. godine sprovedena opsežna reforma registracije poslovnih subjekata uspostavljanjem jednošalterskog sistema (one-stop shop) i to je značajno smanjilo troškove početka poslovanja, procedure i broj potrebnih dana za registraciju. Sljedeća faza reforme odnosi se na mogućnost e-registracije poslovnih subjekata (preduzetnika i privrednih društava) i u završnoj fazi je u Republici Srpskoj.

Riječ je nastavku realizacije ranijih aktivnosti koje postavljaju osnove za razvoj digitalnog društva i uključuje završetak reforme e-registracije poslovnih subjekata i digitalizaciju administrativnih

postupaka. Mjera je prenesena iz prethodnog perioda i realizovana u dijelu koji se odnosi na prethodnu godinu. Tehnička implementacija certifikacionog tijela je završena u toku 2019. godine, čime je u formalnom smislu certifikaciono tijelo postalo operativno. U toku je planirana priprema internih akata i procedura koje je neophodno donijeti kako bi certifikaciono tijelo i formalno-pravno moglo početi sa izdavanjem certifikata. Agencija za posredničke, informatičke i finansijske usluge – APIF će obavljati funkciju registracionog tijela, odnosno obavljati poslove zaprimanja zahtjeva i uručenja samih certifikata.

Realizacijom Strategije za regulatornu reformu u Republici Srpskoj sistematski su vođene aktivnosti ka poboljšanju poslovnog okruženja i olakšavanju poslovanja uklanjanjem nepotrebnih administrativnih procedura. Time je značajno ubrzan postupak registracije poslovnih subjekata, a troškovi smanjeni. Posebno je evidentan napredak Republike Srpske u segmentu pružanja e-usluga Poreske uprave Republike Srpske, kao i aktivnosti na digitalizaciji katastra i reforme zemljišnih knjiga. Realizovan je projekat sa Svjetskom bankom, čiji je cilj bio uspostavljanje interoperabilnog informacionog sistema Republike Srpske – tačke za posredovanje u razmjeni podataka između različitih upravnih nivoa, gdje bi se podaci iz različitih registara razmjenjivali i koristili. U prethodnom periodu razvijen je, usaglašen i konačno usvojen okvir interoperabilnosti na nivou BiH, kao pretpostavke za širu saradnju u pogledu međusobne razmjene podataka između organa uprave, te kreiranja većeg broja e-usluga. Unaprijeđen je upravni postupak na svim upravnim nivoima BiH, putem izmjena osnovnih zakona koje omogućavaju elektronsku komunikaciju uprave s građanima. Zakonom o opštem upravnom postupku regulisano je i pitanje obaveznog pribavljanja dokaza po službenoj dužnosti o činjenicama o kojima se vode službene evidencije da bi se izbjeglo zahtijevanje pribavljanja takvih dokumenata od građana.

Aktivnosti planirane u 2020. – 2022.

- Finalizacija aktivnosti vezano za potpunu uspostavu i funkcionalnost Nacionalnog centra za upravljanje digitalnim identitetima u okviru kojeg će funkcionisati prvo kvalifikovano certifikaciono tijelo, koje će biti zaduženo za izdavanje certifikata sa elektronskim potpisima pravnim i fizičkim licima u Republici Srpskoj;
- Finalizacija procesa digitalizacije sudske arhive;
- Finalizacija aktivnosti vezano za realizaciju projekta e-registracije privrednih subjekata u Republici Srpskoj kroz usvajanje Zakona o poreskom postupku Republike Srpske.

Potencijalni rizici

Rizik	Vjerovatnoća (niska ili visoka)	Planirane mjere ublažavanja
Neusvajanje Zakona o elektronskoj identifikaciji i uslugama povjerenja za elektronske transakcije	Visoka	Upoznati građane, javni i privatni sektor za benefitima i krenuti sa što većom upotrebom elektronskog potpisa. Raditi na svijesti građana i na taj način promijeniti političku klimu koja će rezultirati usvajanje Zakona koji je usklađen sa eIDAS Uredbom 910/2014.

5.3.3.3. Reforma zdravstvenog sistema

Analiza glavnih prepreka

Zdravstveni sektor je opterećen neadekvatnom mrežom zdravstvenih ustanova, demografskom strukturom stanovništva, koja veoma nepovoljno utiče na njegovu održivost, velikom neefikasnošću sistema, a u isto vrijeme i sa njegovom prevelikom solidarnošću i socijalnom

osjetljivošću, koja u mnogome prevazilazi paket usluga koji je optimalan, u skladu sa doprinosom svakog pojedinca sistemu. Potencijalni troškovi realizacije mjere mogu značajno da uspore njenu realizaciju.

1. Opis mjere

Izazovi za naredni period posebno su vezani za potpunu realizaciju reforme zdravstvenog sistema, pri čemu posebnu pažnju treba posvetiti ubrzanju dinamike realizacije reforme, naročito u fazi zaustavljanja povećanja neizmirenih obaveza i iznalaženju modela za njihovo izmirenje. Sve navedeno je samo preduslov za uvođenje svih zdravstvenih ustanova i Fonda zdravstvenog osiguranja (FZO) u trezorski sistem poslovanja, čime će se očuvati njihova fiskalna disciplina, te stvoriti pretpostavke za strukturnu reformu sistema, koja će se zasnivati na normiranju mreže zdravstvenih ustanova, te iznalaženju novih modela finansiranja zdravstvenog osiguranja.

Aktivnosti planirane u 2020.-2022. godini

- Definisane modele za izmirenje neizmirenih obaveza u zdravstvenom sistemu ;
- Izrada prioriternih obaveza javnih zdravstvenih ustanova u odnosu na vrstu obaveza, ročnost i moguću dinamiku izmirivanja, sa naglaskom na obaveze prema Poreskoj upravi i Fondu zdravstvenog osiguranja;
- Pripremiti plan izmirenja obaveza i početi sa primjenom novih modela za izmirivanje zaostalih obaveza;
- Uspostaviti mehanizme za osiguranje namjenskog korištenja sredstava koja budu uložena za izmirivanje pojedinih vrsta obaveza;
- Pripremiti odabrane javne zdravstvene ustanove i jedinice lokalne samouprave za prelazak na trezorsko poslovanje u 2021. i 2022. godini, te pripremiti preostale ustanove, jedinice lokalne samouprave i Fond zdravstvenog osiguranja za prelazak na trezorsko poslovanje u 2023. godini i završiti proces uvođenja preostalih javnih zdravstvenih ustanova u trezorsko poslovanje
- Donijeti novi zakonski okvir koji reguliše zdravstveni sistem (Zakon o zdravstvenom osiguranju, Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Zakon o zdravstvenoj dokumentaciji i evidencijama u oblasti zdravstva i Zakon o djelatnostima u zdravstvu) radi uređivanja instituta privremene penzije, a sa ciljem prevazilaženja problema u vezi sa radnicima čije liječenje nije završeno u roku od godinu dana;
- Povećanje kontrole korištenja bolovanja;
- Izraditi i potpisati novi posebni kolektivni ugovor za zaposlene u oblasti zdravstva;
- Izvršiti normiranje mreže zdravstvenog sistema Republike Srpske na osnovu zdravstvenih potreba stanovništva;
- Optimizovati broj zaposlenih i uskladiti sa podzakonskim aktima Zakona o zdravstvenoj zaštiti
- U saradnji sa Svjetskom bankom, preduzeti aktivnosti na unapređenju sistema praćenja rezultata poslovanja javnih zdravstvenih ustanova;
- S obzirom na problem odliva radne snage prema zemljama EU, potrebno je urediti komunikaciju između institucija sistema sa Državnom graničnom službom sa ciljem jasnog utvrđivanja dužine boravka građana Republike Srpske van prostora BiH sa ciljem onemogućavanja zloupotreba a obaveza iz radnog odnosa, prava iz oblasti zdravstvene zaštite i drugih propisa;
- Utvrditi cijenu svih pojedinačnih usluga u zdravstvenom sistemu;

- Iznaci nove modele finansiranja zdravstvenog sistema – povećati sredstva za zdravstvenu zaštitu stanovništva, te definisati više „paketa“ zdravstvene zaštite;

2. Indikatori rezultata

Nivo smanjenja ukupnih obaveza javnih zdravstvenih ustanova i Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske (početna vrijednost: stanje ukupnih obaveza na dan 31. decembra 2018. godine, po finansijskim izvještajima javnih zdravstvenih ustanova i Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske). Nivo likvidnosti i finansijske stabilnosti javnih zdravstvenih ustanova i Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske (početna vrijednost: koeficijent likvidnosti i koeficijent finansijske stabilnosti na osnovu godišnjih finansijskih izvještaja javnih zdravstvenih ustanova i Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, prema finansijskim izvještajima javnih zdravstvenih ustanova i Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, sa stanjem na dan 31. decembra 2018. godine). Vrsta, broj, prostorni raspored i kapacitet zdravstvenih ustanova čiji je osnivač Republika Srpska, jedinica lokalne samouprave i drugo pravno ili fizičko lice (početna vrijednost: podaci o ustanovama upisanim u Registar zdravstvenih ustanova sa krajem februara 2019. godine). Količina javnih sredstava na raspolaganju za zdravstvenu zaštitu stanovništva Republike Srpske (početna vrijednost: podaci uključeni u zdravstveni račun Republike Srpske za 2018. godinu). Pripremljen i realizovan paket mjera za sprečavanje daljeg rasta neizmirenih obaveza u zdravstvenom sistemu.

3. Očekivani uticaj na konkurentnost

Reformom zdravstvenog sistema biće uspostavljen finansijski održiv sistem, koji će omogućiti efikasniju zdravstvenu zaštitu i na taj način poboljšati zdravlje stanovništva, a samim tim i bolju radnu produktivnost i efikasnost. Također, izmirenjem neizmirenih obaveza biće obezbijedena sredstva u budžetu Republike i budžetima opština i gradova, koja će moći biti iskorištena za poboljšanje konkurentnosti, te kapitalnu potrošnju.

4. Procjena troškova aktivnosti i izvor finansiranja

U ovom momentu nije moguće procijeniti troškove sveukupne reforme. Sredstva za reformu zdravstvenog sistema će biti obezbijedena iz budžeta Republike Srpske, a dio sredstava za finansiranje reforme biće obezbijeden kroz podršku Svjetske banke.

5. Očekivani uticaj na socijalne ishode, kao što su zapošljavanje, smanjenje siromaštva, jednakost i rodno pitanje

Normiranjem mreže zdravstvenih ustanova moguće je da analiza ukaže da postojanje nekih zdravstvenih ustanova nije opravdano, a to može uticati na smanjenje broja zaposlenih radnika.

6. Očekivani uticaj na zaštitu životne sredine

Nema uticaja.

7. Potencijalni rizici

Rizik	Vjerovatnoća (niska ili visoka)	Planirane mjere ublažavanja
Potencijalni troškovi realizacije mjere mogu značajno da uspore njenu realizaciju	Visoka	

5.3.3.4. Unaprijeđenje poslovnog okruženja

1. Opis mjere

Unapređenje sistema neporeznih prihoda - Opredjeljenjem Vlade Federacije BiH za provedbu reformi u pravcu stvaranja povoljnog poslovnog okruženja, kao poticajnog elementa povećanja, kako direktnih stranih investicija, tako i domaćih ulaganja, kojima se, nadalje, djeluje na privredni rast i makroekonomsko jačanje, prepoznata je posebna nužnost provođenja aktivnosti na uređenju oblasti neporeznih prihoda, odnosno naknada i taksi, na teritoriji Federacije BiH, uz puno poštivanje ustavnih nadležnosti i saradnju sa nižim nivoima vlasti.

Nakon završetka web aplikacije interaktivnog Registra taksi i naknada u Federaciji BiH, koji je pod nadzorom Federalnog ministarstva finansija, u narednom periodu potrebno je stvoriti pravne pretpostavke za njegovo vođenje i ažuriranje. Shodno tome, u narednom periodu Federalno ministarstvo finansija će, u skladu s ustavnim nadležnostima svakog od nivoa vlasti u Federaciji BiH, nastaviti s aktivnostima pravnog regulisanja Registra, kojim će u konačnici biti jasno definisano uspostavljanje i vođenje Jedininstvenog registra taksi i naknada u Federaciji BiH.

Smanjenje poreznog opterećenja rada - Nova osnovica i diferencirane stope poreza na dohodak daju mogućnost pravednije raspodjele poreznog tereta između različitih kategorija fizičkih lica u smislu prebacivanja poreznog tereta na fizička lica s većim primanjima. Pored navedenog, ova reforma ima za cilj suzbijanje sive ekonomije. Propisivanjem istih stopa doprinosa za penzijsko-invalidsko i zdravstveno osiguranje za isplate koje nisu formalno-pravno po Ugovoru o radu, već drugim odnosima kao što su ugovori o djelu, autorski honorari, ugovori o privremenim i povremenim poslovima i sl., a koje se sačinjavaju sa svim karakteristikama Ugovora o radu, povećaće se registrovana zaposlenost.

Vlada Federacije BiH je na 146. sjednici održanoj 07.06.2018. godine usvojila Prijedlog Zakona o porezu na dohodak i Prijedlog Zakona o doprinosima, i iste uputila u parlamentarnu proceduru.

Restrukturiranje poreznog opterećenja - U cilju pojednostavljenja poslovnog okruženja, u narednom periodu potrebno je donijeti jedinstveni zakon o oporezivanju imovine na nivou Federacije BiH. U tom cilju planirano je napraviti analizu propisa oporezivanja imovine, koja bi prethodila donošenju jedinstvenog zakona.

Analizirati propise o oporezivanju imovine, te pripremiti zakonske i podzakonske akte uz saglasnost nižih nivoa vlasti (kantona).

Olakšan pristup povoljnim finansijskim sredstvima za MSP u cilju povećanja investicija, profita i radnih mjesta - Najvažniji projekti podrške malim i srednjim preduzećima su: dodjela kreditnih i grant sredstava. Kreditna sredstva će se i u narednom periodu plasirati s kamatnom stopom od 1% na 7 godina. Grant sredstva će se dodjeljivati kroz projekte: jačanje konkurentnosti, podrška novoosnovanim subjektima male privrede i poticaj obrtima (starim, tradicionalnim, vezanim i posebnim).

Da bi mala i srednja preduzeća bila bolje kapacitirana za pristup povoljnim finansijskim sredstvima planirano je održavanje različitih vrsta edukativnih radionica širom Federacije BiH.

Pored toga, dopunom i izmjenom postojeće zakonske regulative osigurati će se povoljniji ambijent za djelovanje subjekata male privrede u cilju njihove opstojnosti i razvoja.

Povećanje ekonomske aktivnosti MSP kroz uklanjanje administrativnih barijera - Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta će poduzeti niz aktivnosti koje imaju za cilj jačanje

konkurentnosti malih i srednjih preduzeća, povećanje njihovog broja, poticanje rasta inovativnih i izvozu usmjerenih MSP-a, kao i stvaranje povoljnog poslovnog ambijenta za osnivanje i razvoj subjekata male privrede.

Dopunom i izmjenom postojeće zakonske regulative osigurat će se povoljniji ambijent za djelovanje subjekata male privrede u cilju njihove opstojnosti i razvoja.

Kada su u pitanju budžetska izdvajanja za poslovne zone, u narednom periodu planiramo nastaviti poticati njihovu izgradnju. Kroz ovu mjeru pruža se podrška razvoju poduzetničkih zona u svrhu ekonomskog rasta i zapošljavanja na lokalnom nivou. Ova mjera, također doprinosi realizaciji ekonomskih prioriteta definiranih u strategijama razvoja jedinica lokalne samouprave, te realizaciji prioriteta utvrđenih u strateškim dokumentima Federacije BiH.

Dopunom i izmjenom postojeće zakonske regulative osigurat će se povoljniji ambijent za djelovanje subjekata male privrede u cilju njihove opstojnosti i razvoja.

Kao ključne prepreke za rast i konkurentnost u oblasti poslovnog okruženja prepoznato je sljedeće:

- preklapanje inspeksijskih kontrola kod subjekata nadzora od strane dva nivoa inspekcija, nepostojanje koordinacije, odnosno komunikacije između republičkog i lokalnog nivoa inspekcija, izricanje više represivnih mjera u odnosu na preventivne mjere,
- izdaci za tekuću potrošnju u javnoj upravi i modernizaciju javne uprave koja će počivati na vladavini prava, otvorenosti i transparentnosti, profesionalnosti, efikasnosti, odgovornosti i domaćinskom pristupu sredstvima poreskih obveznika,
- preduzetnička infrastruktura postoji u obliku poslovnih zona, inkubatora i klastera, ali je preduzetništvo potrebno jačati i unapređivati, te uspostavljati nove oblike podrške kao što su slobodne zone i tehnološki parkovi,
- dužina trajanja sudskog postupka može se osporavati podnošenjem apelacije Ustavnom sudu što se u posljednje vrijeme čini u velikom broju slučajeva, praksa je pokazala da apelacija nije dovoljno efikasno sredstvo kojim bi se osigurala zaštita prava na suđenje u razumnom roku,
- prepreke unapređenju bezbjednog ambijenta za poslovanje u regionu i šire predstavljaju: nedovoljno suprotstavljanje korupciji, pranje novca, organizovani kriminal i sajber kriminal, migrantska kriza i povratak boraca sa stranih ratišta.
- Programom ekonomskih reformi 2019–2021, bila je predviđena reforma Inspektorata Republike Srpske, i to u dvije faze: izrada Zakona o inspekcijama i reformisanje Inspektorata Republike Srpske i inspekcija sa svih nivoa vlasti u Republici Srpskoj,
- Smanjenje učešća izdataka za tekuću potrošnju u javnoj upravi biće realizovano kroz uspostavljanje registra zaposlenih kod korisnika budžetskih sredstava, te kroz izmjenu organizacije javne uprave i povećanje efikasnosti njenog rada,
- Jačanje podrške oblasti malih i srednjih preduzeća biće unaprijeđeno kroz postojeće i stvaranje novih oblika preduzetničke infrastrukture i obuhvata: uspostavljanje informacionog sistema za poslovne zone Republike Srpske, pokretanje aktivnosti na uspostavljanju Tehnološkog parka i Stvaranje pretpostavki za razvoj slobodnih zona u Republici Srpskoj i njihovoj promociji,
- Putem donošenja Zakona o suđenju u razumnom roku obezbijediće se svim građanima i pravnim subjektima zaštita prava na pravično suđenje, imajući u vidu da je donošenje sudskih odluka u razumnom roku jedna od osnovnih pretpostavki dobrog poslovnog okruženja,

- Izrada strateških dokumenata u oblasti bezbjednosti doprinijeće unapređenju opšte bezbjednosti i bezbjednom ambijentu za poslovanje.

Aktivnosti planirane u 2020. – 2022.

- Unapređenje sistema neporeznih prihoda
- Smanjenje poreznog opterećenja rada
- Restruktuiranje poreznog opterećenja
- Olakšan pristup povoljnim finansijskim sredstvima za MSP u cilju povećanja investicija, profita i radnih mjesta
- Povećanje ekonomske aktivnosti MSP kroz uklanjanje administrativnih barijera
- Reforma Inspektorata Republike Srpske kroz uspostavljanje nove organizacione strukture i unapređenje inspeksijskog sistema Republike Srpske, kroz sinhronizovani inspeksijski sistem na svim nivoima vlasti u Republici Srpskoj (Ministarstvo uprave i lokalne samouprave i Inspektorat Republike Srpske),
- Donošenje Zakona o državnim službenicima, Zakona o dopunama Zakona o registru zaposlenih kod korisnika budžetskih sredstava Republike Srpske, uspostavljanje sistema određivanja plata prema vrijednosti i usvajanje operativnog plana za smanjenje potrošnje na plate (Ministarstvo uprave i lokalne samouprave i druga ministarstva i institucije Republike Srpske, u skladu sa nadležnostima),
- Jačanje podrške oblasti malih i srednjih preduzeća kroz unapređenje postojeće i stvaranje novih oblika preduzetničke infrastrukture,
- Sprovođenje procedura za izbor izvođača izrade portala i izrada portala za poslovne zone, izrada projektnog zadatka za tehnološki park, pronalaženje izvora finansiranja i izgradnja tehnološkog parka, usvajanje Zakona o slobodnim zonama i promocija i podrška u razvoju slobodnih zona (Ministarstvo privrede i preduzetništva, Razvojna agencija Republike Srpske),
- Usvajanje Zakona o suđenju u razumnom roku (Ministarstvo pravde),
- Jačanje institucionalnog i pravnog okvira u borbi protiv korupcije, organizovanog kriminala i terorizma, sajber kriminala i drugih oblika teškog kriminala (MUP RS i druga ministarstva i institucije Republike Srpske, u skladu sa nadležnostima).

2. Indikatori rezultata

Indikator	Polazni (godina)	Prelazni cilj (godina)	Cilj (godina)
Donesen pravni okvir za uspostavu Jedinstvenog registra taksi i naknada u Federaciji BiH	Pripremljen i publikovan Registar taksi i naknada u Federaciji BiH	Uspostavljen Jedinstveni registar taksi i naknada u Federaciji BiH	
Porezni klin	Uspostavljen pravedniji sistem oporezivanja dohotka fizičkih lica		
Usvojeni i objavljeni propisi			
ostvarene investicije u MSP - ostvaren profit u MSP - broj novih radnih mjesta u MSP			

- broj novih MSP-a			
- ukupan prihod u MSP			

3. Očekivani uticaj na konkurentnost (nije relevantno za oblast "socijalne zaštite i inkluzije")

Unapređenje sistema neporeznih prihoda - Donošenje pravnog okvira za uspostavu i uspostava Jedinstvenog registra taksi i naknada u Federaciji BiH pružaju značajan korak u procesu stvaranja jednostavnijeg i jedinstvenog poslovnog prostora na teritoriji Federaciji BiH, čime bi se postigao značajniji nivo konkurentnosti za privlačenje potencijalnih ulagača u odnosu na postojeći. Jedinstveni Registar taksi i naknada u Federaciji BiH, strukturiran prema vrsti naknada i taksi koje se naplaćuju, zakonodavnom okviru, obveznicima plaćanja, načinu uplate i pripadnosti prihoda pruža transparentne, objedinjene informacije na jednom mjestu, kako za poslovne subjekte i građane (obveznike plaćanja), tako i za predlagače i donosioce javnih politika u ovoj oblasti.

Imajući u vidu dosadašnje napore određenog broja, najčešće finansijski jačih, jedinica lokalne samouprave u Federaciji BiH, da vlastitim naporima, potencijalnim ulagačima prezentuju jasnu sliku o uslovima poslovanja na teritoriju njihove općine/grada, te privuku što veći broj istih, Jedinstveni registar, odnosno predloženi zakonski akt, kojim se uspostavlja Jedinstveni registar, obezbijedio bi jedan takav pregled za sve jedinice lokalne samouprave i time ih doveo u ravnopravan položaj na putu privlačenja investitora.

Transparentnim prikazom stanja na teritoriji cijele Federacije BiH, te težnjom svake općine/grada da kreira što kvalitetnije poslovno okruženje i time potakne ekonomski rast u svojoj lokalnoj zajednici, po uzoru na „najbolje među njima“, Jedinstveni registar će poslužiti kao značajan pokretač provođenja reformi u ovoj oblasti, od strane svakog aktera, u skladu s njegovim ustavnim nadležnostima.

Smanjenje poreznog opterećenja rada - Rasterećenjem privrede povećat će se konkurentnost domaćih privrednih subjekata, što će dovesti do većeg investiranja i privrednog rasta.

Restruktuiranje poreznog opterećenja - Oporezivanje imovine stvara uslove za rasterećenje privrede kroz jedinstveni pristup na teritoriji FBiH, te smanjenje administrativnih prepreka, što će dovesti do većeg investiranja i privrednog rasta.

Olakšan pristup povoljnim finansijskim sredstvima za MSP u cilju povećanja investicija, profita i radnih mjesta - Olakšan pristup povoljnijim finansijskim sredstvima, kao i povećana budžetska izdvajanja za mala i srednja preduzeća će doprinijeti poboljšanju konkurentnosti privatnog sektora u Federaciji BiH.

Pored toga, donošenje potrebne pravne regulative, također će dovesti do povoljnijeg uticaja na konkurentnost malih i srednjih preduzeća u Federaciji BiH, pa tako i do rasta broja zaposlenih, profita, izvoza itd.

Povećanje ekonomske aktivnosti MSP kroz uklanjanje administrativnih barijera - Povećanje ekonomske aktivnosti MSP kroz uklanjanje administrativnih barijera, kao i povećana budžetska izdvajanja za poduzetničku infrastrukturu će doprinijeti poboljšanju konkurentnosti privatnog sektora u Federaciji BiH. Pored toga, donošenje potrebne pravne regulative, također će dovesti do povoljnijeg uticaja na konkurentnost malih i srednjih preduzeća u Federaciji BiH, pa tako i do rasta broja malih i srednjih preduzeća, ukupnog prihoda itd.

4. Procjena troškova aktivnosti i izvor finansiranja

Unapređenje sistema neporeznih prihoda - Implementacija ne iziskuje dodatne troškove za Budžet Federacije BiH, osim redovnih troškova zaposlenih na realizaciji. Obzirom da se provodi uz tehničku podršku međunarodnog projekta u Bosni i Hercegovini svi dodatni troškovi su pokriveni donatorskim sredstvima.

Smanjenje poreznog opterećenja rada - Aktivnosti na izradi zakonskih i podzakonskih akata se planiraju provoditi u okviru plana redovnih troškova plata uposlenika Federalnog ministarstva finansija i Porezne uprave FBiH. Također, imajući u vidu da se aktivnosti po pitanju softverskih rješenja tek trebaju utvrditi, troškovi implementacije navedenih aktivnosti moći će se procijeniti nakon usvajanja prijedloga zakona i podzakonskih akata. Kada je riječ o samom efektu provedbe mjere na prihode budžeta, odnosno vanbudžetskih fondova, prema izvršenim mikrosimulacijskim procjenama, predloženo smanjenje ukupne stope doprinosa, kao i izmjene u oporezivanju dohotka, bit će kompenzirane proširenjem osnovice za obračun i neće se negativno reflektovati na nivo naplate prihoda po ovom osnovu.

Restruktuiranje poreznog opterećenja - Aktivnosti se planiraju provoditi u okviru plana redovnih troškova plata uposlenika Federalnog ministarstva finansija.

Olakšan pristup povoljnim finansijskim sredstvima za MSP u cilju povećanja investicija, profita i radnih mjesta - Navedene aktivnosti provodit će Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta. Troškovi za realizaciju će biti redovni troškovi za plate uposlenih (neće biti dodatnih troškova), osim sredstava predviđenih u Budžetu Federacije BiH za finansijsku podršku malim i srednjim preduzećima.

Budžetska sredstva podrške MSP planirana za ovu mjeru u 2020. godini iznose 3.500.000 KM, u 2021. god. 5.000.000 KM i u 2022. god. 8.000.000 KM.

Povećanje ekonomske aktivnosti MSP kroz uklanjanje administrativnih barijera – Navedene aktivnosti provodit će Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta. Troškovi za realizaciju će biti redovni troškovi za plate uposlenih (neće biti dodatnih troškova), osim sredstava predviđenih u Budžetu Federacije BiH za unapređenje poduzetničke infrastrukture.

Budžetska sredstva planirana za ovu mjeru u 2020. godini iznose 2.500.000 KM, u 2021. god. 4.500.000 KM i u 2022. god. 6.500.000 KM.

5. Očekivani uticaj na socijalne ishode, kao što su zapošljavanje, smanjenje siromaštva, jednakost i rodno pitanje

Unapređenje sistema neporeznih prihoda - Uspostava Jedinog registra taksi i naknada u Federaciji BiH jedan je od koraka podrške jednakomjernom razvoju i jačanju svih dijelova Federacije BiH, što je, uzimajući u obzir trenutno stanje, kojim je pogođena Bosna i Hercegovina, a time i Federacija BiH značajan faktor smanjenja demografskog odliva stanovništva.

Smanjenje poreznog opterećenja rada - Očekuje se povećanje zapošljavanja, obzirom da će poslodavac biti destimuliran da angažuje lica po osnovu ugovora o djelu i drugih sličnih ugovora (novim Zakonom se propisuju iste stope doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje i zdravstveno osiguranje po navedenim ugovorima kao i za radni odnos). Smanjenjem cijene rada, povećat će se tražnja za radnom snagom što će, također dovesti do rasta zaposlenosti.

Restruktuiranje poreznog opterećenja - U ovim fazama aktivnosti ne utiče se direktno na zapošljavanje, smanjenje siromaštva, jednakost i rodno pitanje, već na poslovno okruženje.

Olakšan pristup povoljnim finansijskim sredstvima za MSP u cilju povećanja investicija, profita i radnih mjesta - Stvaranje boljeg poslovnog okruženja za rast i razvoj male privrede Federacije Bosne i Hercegovine direktno utiče na rast zaposlenosti, smanjenje siromaštva, ali isto tako realizacijom ove mjere će se pozitivno uticati na jednakost i rodno pitanje.

Povećanje ekonomske aktivnosti MSP kroz uklanjanje administrativnih barijera - Sveobuhvatni cilj ulaganja u poduzetničku infrastrukturu je poticanje ravnomjernog regionalnog razvoja na cijelom području FBiH, što će dovesti do povećanog zapošljavanja i smanjenja siromaštva. Povećanje ekonomske aktivnosti direktno utiče na rast zaposlenosti.

6. Očekivani uticaj na okoliš

Nema implikacija. Povećanje ekonomske aktivnosti MSP kroz uklanjanje administrativnih barijera - Ulaganje u izgradnju poslovnih zona doprinijet će premještanju poslovnih objekata iz urbanih područja u poslovne zone koje su predviđene prostornim planovima, što u svakom slučaju ima direktan pozitivan uticaj na okoliš.

7. Potencijalni rizici

Rizik	Vjerovatnoća (niska ili visoka)	Planirane mjere ublažavanja
Neblagovremeno utvrđivanje prijedloga zakonskog okvira za uspostavu Jedinštenog registra taksi i naknada u Federaciji BiH od strane Vlade Federacije BiH	niska	Blagovremeno, detaljno upoznavanje svih zainteresiranih strana sa značajem donošenja zakonskog okvira i uspostave Jedinštenog registra taksi i naknada u Federaciji BiH
Neblagovremeno usvajanje zakonskog okvira za uspostavu Jedinštenog registra taksi i naknada u Federaciji BiH od strane Parlamenta Federacije BiH	visoka	
Neblagovremeno donošenje zakona od strane Parlamenta FBIH	visoka	
Nedostatak sredstava u Budžetu za Poreznu upravu FBIH za izradu software-skog rješenja	niska	Pravovremeno planirati novčana sredstva u Budžetu FBIH
Neprihvatanje rješenja od strane nižih nivoa vlasti (kantona)	visoka	Javne konsultacije sa nižim nivoima vlasti
Neblagovremeno donošenje zakona od strane Parlamenta FBIH	visoka	
neblagovremeno donošenje zakona od strane Parlamenta Federacije BiH	Niska	potražiti finansijsku podršku iz alternativnih izvora
nedostatak planiranih finansijskih sredstava	niska	potražiti finansijsku podršku iz alternativnih izvora

5.3.3.5. Smanjenje neformalne ekonomije

1. Opis mjere

U cilju suzbijanja tzv. „sive ekonomije“ u Federaciji BiH prepoznat je značaj provođenja aktivnosti unapređenja sistema fiskalizacije u Federaciji BiH.

Dom naroda Parlamenta Federacije BiH je na 18. vanrednoj sjednici, održanoj 19.04.2018. godine, razmatrao i prihvatio Nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o fiskalnim sistemima. Nakon usvajanja istog od strane Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH, Federalno ministarstvo financija, kao predlagatelj, će u skladu sa Zaključcima domova organizirati i provesti

javnu raspravu i pristupiti izradi Prijedloga zakona. Njegovim usvajanjem stvara se pretpostavka jačanju discipline evidentiranja prometa novca, smanjenju tzv. „sive ekonomije“ i boljem nadzoru nad parametrima ekonomskih kretanja, potrošnje.

Nadalje, Federalno ministarstvo finansija je od 2018. godini, sa svim akterima uključenim u proces fiskalizacije, pokrenulo aktivnosti po pitanju tehničkog unapređenja procesa fiskalizacije u Federaciji BiH, što će biti praćeno implementacijom novih tehničko-tehnoloških rješenja, koja će omogućiti bolji nadzor nad evidentiranim prometom, a što će zahtijevati izmjene postojećih proceduralnih propisa u ovoj oblasti.

Sistem fiskalnih kasa uspostavljen 2007. godine je tehnološki zastario, ne prati ni kompletno poslovanje u gotovini, zbog čega i dalje postoji određeni prostor za sivu zonu. S tim u vezi, pojavila se realna i osnovana potreba za revidiranjem postojećeg sistema. Svako rješenje koje će uticati na liberalizaciju tržišta fiskalnih sistema, smanjenje povezanih operativnih troškova i reduciranje procedura ili njihovu automatizaciju, sigurno bi imalo pozitivne efekte na poslovno okruženje u Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini uopšte.

Rješavanje pitanja korištenja paralelnih POS (Point of Sale) uređaja sa kojih se izdaju lažni fiskalni računi i pojave korištenja defiskalizovanih certifikovanih fiskalnih uređaja sa kojih se izdaju računi koji potpuno odgovaraju propisanom izgledu fiskalnog računa (osim JIB-a obveznika kojeg prosječan kupac ne primjećuje), ali se tako ostvareni promet ne dostavlja na server Poreske uprave Republike Srpske putem dnevnih izvještaja.

Postojeći model sistema fiskalnih kasa je pokazao određene manjkavosti i pojavila se realna potreba da sistem bude unaprijeđen, a sve u cilju sprovođenja politike Vlade Republike Srpske u vezi sa smanjenjem sive zone u prikazivanju prometa. Zbog svega navedenog, bilo je neophodno da se pokrenu aktivnosti kojim bi se preispitao postojeći model, te se na osnovu izvršene analize i ponuđenih modela izvršila tranzicija na manje zahtjevan, a istovremeno efektivniji i efikasniji sistem. Smanjenje sive zone u prikazivanju prometa pomoću implementacije novog sistema fiskalnih kasa.

Aktivnosti planirane u 2020. – 2022.

- Usvajanje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o fiskalnim sistemima
- Priprema nacрта podzakonskih akata u oblasti fiskalizacije
- Implementacija zakona i podzakonskih akata.
- Izrada i donošenje novog Zakona o fiskalnim kasama i podzakonskih akata za primjenu novog Zakona; (Ministarstvo finansija, PURS).
- Implementacija tehničkih aspekata „on-line“ sistema fiskalizacije u Republici Srpskoj;
- Puna implementacija novog sistema fiskalizacije u Republici Srpskoj (Ministarstvo finansija, PURS).

2. Indikatori rezultata

Indikator	Polazni (godina)	Prelazni cilj (godina)	Cilj (godina)
Smanjen obim tzv. „sive ekonomije“ u Federaciji BiH mjereno kroz povećanje evidentiranog prometa putem fiskalnih uređaja	Nije dostupno		

Uspostavljen funkcionalniji i efikasniji sistem fiskalizacije u Federaciji BiH uz korištenje savremenih tehnoloških rješenja	
--	--

3. Očekivani uticaj na konkurentnost

Unapređenje procesa fiskalizacije u Federaciji BiH dovest će do smanjenja tzv. „sive ekonomije“, zaštite potrošača, te realnijeg iskazivanja ekonomskih kretanja potrošnje. Provedba navedene mjere, će doprinijeti osiguranju dodatnog i stabilnog izvora poreznih prihoda, a time otvoriti prostor za smanjenje parafiskalnog pritiska za pravne subjekte, koji već posluju unutar formalne ekonomije. Implementacijom navedene reformske mjere povećaće se konkurentnost privrednih subjekata koji radi regularno i prikazuju sve prihode.

4. Procjena troškova aktivnosti i izvor finansiranja

Budući da se radi o sistemskim rješenjima, za realizaciju istih iz Budžeta Federacije BiH je potrebno obezbjeđenje dodatnih sredstava Poreznoj upravi Federacije BiH, za razvoj tehničko-tehnoloških rješenja.

5. Očekivani uticaj na socijalne ishode, kao što su zapošljavanje, smanjenje siromaštva, jednakost i rodno pitanje

Eliminacija tzv. „sive ekonomije“ trebala bi dovesti do pozitivnog kretanja svih ekonomskih parametara (nivo investicija, nivo zaposlenosti, prihod per capita i dr.)

6. Očekivani uticaj na okoliš

Nema implikacija.

7. Potencijalni rizici

Rizik	Vjerovatnoća (niska ili visoka)	Planirane mjere ublažavanja
Neblagovremeno donošenja propisa u oblasti fiskalizacije od strane Parlamenta	visoka	

5.3.4. Istraživanje, razvoj i inovacije i digitalna ekonomija

a. Analiza glavnih prepreka

Bosna i Hercegovina u trenutačnim uvjetima, ulaže napore u razvoj poticajnog, povoljnog i inovativnog okruženja. U skladu s tim, osnovni pravac koji će slijediti je pametna specijalizacija, odnosno razvoj i korištenje inovacija u cilju poticaja ekonomskog rasta i konkurentnosti kao i unaprijeđenje IKT sektora usklađivanjem bh regulatornog okvira sa EU standardima.

Regulativa u BiH iz oblasti telekomunikacija nije usklađena sa Regulatornim okvirom za elektronske komunikacije EU. Usvajanje odgovarajućih strategija i politika koje reguliraju ovu oblast predstavlja prioritet.

Prema Globalnom inovacijskom indeksu 2019, Bosna i Hercegovina je rangirana na 76. mjesto od 130 zemalja i u odnosu na prethodnu godinu, pozicija je nepromijenjena. Ovo je alarm da su reforme u ovoj oblasti neophodne. Ohrabrujuća je činjenica da BiH bilježi napredak u oblastima

tehnološke spremnosti i obuka što se vidi kroz uvođenje nove tehnologije i tehnoloških inovacija u poduzeća.

Jedan od uočenih izazova je nizak nivo ulaganja u istraživanja i razvoj, što svakako ima značajan utjecaj na konkurentnost bh istraživačko razvojne zajednice u međunarodnom okruženju. Procijenjena ukupna izdvajanja za istraživanja i razvoj posljednjih godina, iznosila su oko 0,2% BDP-a. Nedostatna financijska sredstva su najčešći razlog neuvođenja inovativnih aktivnosti u bh poduzećima.

Uočeni izazov je i neefikasan sustav upravljanja naučnoistraživačkim i inovacijskim potencijalom u BiH. U prilog tome govori i činjenica da BiH trenutno, ne raspolaže bazom raspoloživih kapaciteta naučnoistraživačkih institucija, njihovog pravnog statusa, kadrovske popunjenosti, načina finansiranja i sl. Set statističkih podataka na državnom nivou koji prati EUROSTAT metodologiju, objavljen je 2014. godine po prvi put. Agencija za statistiku BiH je objavila prvo izdanje I&R podataka za 2014. godinu. Od tada se objavljuje godišnje.

Prema Globalnom indeksu konkurentnosti Bosna i Hercegovina je na 91. mjestu, od 140 zemalja, sa najlošijom pozicijom prema kapacitetu za inovacije (114.pozicija). Zbog nedostatka vještina, fragmentiranog tržišta rada i niske razine integracije u globalne tokove znanja i lance vrijednosti, strane direktne investicije nisu usmjerene na sektore koji se baziraju na znanju. Situaciju dodatno pogoršava odljev mozgova, što je još jedan od izazova koje treba rješavati u narednom periodu.

Mjera je prenesena iz prethodnog perioda, djelimično korigovana. Tehnička implementacija certifikacionog tijela je završena u toku 2019. godine, čime je u formalnom smislu certifikaciono tijelo postalo operativno. U toku je priprema internih akata i procedura koje je neophodno donijeti kako bi certifikaciono tijelo i formalno-pravno moglo početi sa izdavanjem certifikata.

Najveće prepreke u oblasti istraživanja, razvoja i inovativnosti u RS su: nedovoljna horizontalna i vertikalna institucionalna usklađenost i saradnja, nedovoljan broj i/ili struktura istraživača i istraživačkih institucija, izražen «odliv mozgova», nizak nivo i kvalitet naučne produktivnosti, nedovoljna saradnja naučnoistraživačke i inovatorske zajednice sa privredom, skromna ulaganja u naučnoistraživački razvoj, nedostatak objektivnosti i pristrasnost u procesu procjene istraživačkih rezultata i nedovoljna interdisciplinarnost u istraživanju, nesklad između mogućnosti privrede da apsorbuje nova tehnološka rješenja i nedovoljno razvijene svijesti donosilaca odluka o važnosti inovacija i korištenja savremenih tehnoloških rješenja, izostanak sistemskog pristupa inovacijama, naročito na visokoškolskim ustanovama, kao i nezainteresovanost privrede za ulaganja u istraživačke centre koji mogu da podstaknu i promovišu razvoj inovatorstva.

b. Reformske mjere

5.3.4.1. Unapređenje sektora komunikacija i informacionog društva uz usklađivanje regulatornog okvira sa EU standardima

BiH ima nedovoljno razvijen IKT sektor, a samim tim je i nekonkurentan jer ima niz prepreke za regionalnu ekonomsku integraciju, uključujući i implementaciju višegodišnjeg akcionog plana za regionalni ekonomski prostor (REA MAP) u relevantnim oblastima.

Neke od glavnih prepreka su:

- Nedostaju zakoni, politike i strategije koji uređuju oblast a koji su usklađeni sa relevantnim zakonodavstvom EU;

- Nije izgrađena mreža koja ima dovoljnu pokrivenost teritorije, koja pruža dovoljne brzine usluga i zadovoljava propisane kriterije sigurnosti;
- Nedostaju razvijeni elektronski servisi za sve građane;
- Nedovoljno razvijena elektronska uprava;
- Nesigurni servisi i sistemi od prijetnji i zloupotreba, što podrazumijeva i oblast kibernetičke sigurnosti (Cybersecurity).

1. Opis mjere

Aktivnosti planirane u 2020. – 2022.

- Izrada i usvajanje:
 - Zakon o informacionoj sigurnosti i sigurnosti mrežnih i informacionih sistema/MKT BiH;
 - Zakona o elektronskoj identifikaciji i uslugama povjerenja za elektronske transakcije/MKT BiH;
 - Strategije širokopojasnog pristupa/MKT BiH
 - Zakona o elektronskim komunikacijama i elektronskim medijima/MKT, RAK, DEI, nadležna entitetska i DB BiH tijela;
 - Strategije razvoja informacionog društva u Bosni i Hercegovini/MKT BiH;
 - Mapiranje širokopojasne infrastrukture/RAK, MKT BiH, nadležna entitetska i DB BiH tijela TK operatori
 - Strategije razvoja elektronske uprave u Bosni i Hercegovini/MKT BiH i GS SM BiH;
- Uspostavljanje Nacionalnog centra za upravljanje digitalnim identitetima i funkcionalne infrastrukture javnog ključa (PKI);
- Usvajanje zakonskog okvira kao uslova za podizanje stepena informacione bezbjednosti;
- Uspostavljena infrastruktura za komunikaciju i razmjenu podataka (e-Sanduče);
- Uspostavljen servis za elektronsku prijavu rođenja djeteta (e-Beba);
- Uspostavljanje IKT infrastrukture za realizaciju sistema objedinjenog obračuna i naplate komunalnih usluga (MNRVOID);
- Podrška izradi softverskog rješenja za elektronsku registraciju poslovnih subjekata i testna faza, odnosno početak primjene (nosilac aktivnosti Ministarstvo privrede i preduzetništva, podrška MNRVOID).
- Nastavak jačanja infrastrukturnih kapaciteta za primjenu aplikativnih rješenja (MNRVOID, resorna ministarstva, lokalne zajednice, poslovni sektor);
- Izbor administrativnih postupaka koji su spremni za digitalizaciju i priprema (nosilac aktivnosti Ministarstvo privrede i preduzetništva, podrška MNRVOID).
- Unapređenje i razvoj IKT infrastrukture i elektronskih servisa (MNRVOID)

2. Indikatori rezultata

Indikator	Polazni (godina)	Prelazni cilj (godina)	Cilj (godina)
Usklađena BiH legislativa sa EU standardima	2020	2021	2022
	20%	40%	75%
Teritorijalna pokrivenost BiH širokopojasnim uslugama	2020	2021	2022
	40%	50%	60%

3. Očekivani uticaj na konkurentnost

Stimulisaće se rast ekonomije uvođenjem novih servisa i otvorenost za investicije, stvaraju se uslove za otvaranje novih radnih mjesta, povećavaju produktivnost postojećih procesa rada, prihoda i povrata investicija. Ulaganja u oblast širokopojasnog pristupa direktno utiče na rast bruto društvenog proizvoda, konkurentnost svih sektora privrede i unapređenje života građana

4. Procjena troškova aktivnosti i izvor finansiranja

Procijeniti godišnje dodatne troškove implementacije svih aktivnosti u okviru mjere. Navesti izvor finansiranja koji se koristi za pokrivanje svih troškova. Međutim, ne spominjati ime određenog donatora ili zajmodavca. Definišaće se naknadno, na/nakon Radionice na temu „Razmjena znanja o utvrđivanju troškova strukturnih reformi: ERP 2020-2022“; 2-3.10.2029. godine; Tarčin

5. Očekivani uticaj na socijalne ishode, kao što su zapošljavanje, smanjenje siromaštva, jednakost i rodno pitanje

Objašnjeno pod tačkom 3. Očekivani uticaj na konkurentnost

6. Očekivani uticaj na okoliš

Mjera je neutralna kad se radi o utjecaju na okoliš.

7. Potencijalni rizici

Rizik	Vjerovatnoća (niska ili visoka)	Planirane mjere ublažavanja
Neusvajanje legislative od strane SM BiH i PS BiH	Visoka	Informisati javnost o važnosti usvajanja pripremljene legislative

5.3.4.2. Uspostavljanje efikasnijeg sistema za upravljanje naučnim istraživačkim i inovacijskim potencijalima

1. Opis mjere

Promjene treba da se fokusiraju na sljedeće opšte ciljeve:

- Poboľjšati ljudske kapacitete, posebno mladih naučnika i inovatora,
- Podsticati preduzeća da povećaju potražnju za inovacijama i istraživanjem,
- Smatrati kvalitet primarnim kriterijumom u svim trenucima javnog odlučivanja,
- Povećati privatno i javno finansiranje NTI.

Potrebno je:

- Jačanje potražnje za inovacija
 - Uvesti nove poreske olakšice kako bi olakšale aktivnosti I&R i inovacija preduzeća, ukloniti administrativna i poreska opterećenja start-up preduzeća tokom prve godine postojanja;
 - Stvoriti opšti okvir za razvoj industrijsko-univerzitetskog partnerstva, posebno promovisati posredničke organizacije;
 - Razviti politiku koja identifikuje grupu preduzeća sa potencijalom za inovacije i raditi sa njima radi povećanja njihovog potencijala;
 - Olakšati privatnim finansijskim i investicionim institucijama uspostavljanje rizičnog kapitala i početnih sredstava i podsticati strana sredstva radi povećanja njihovih aktivnosti u ovoj oblasti u BiH;

- Sistem kvaliteta zasnovan na učinku u NTI
 - Stvoriti šeme podrške za nove generacije naučnika i inovatora na svim nivoima;
 - Razviti istraživačku infrastrukturu;
 - Izraditi program za „Centre izvrsnosti“ radi postepenog povećanja kvaliteta i proširenja sistema;
- Institucionalni razvoj
 - Poboljšati kapacitete umrežavanja relevantnih ministarstava uspostavljanjem institucionalnog sistema koordinacije politika inovacija i usklađivanja na svim nivoima vlasti
 - Proširiti obim odgovornosti savjeta za nauku prema inovacijama.
- Finansiranje
 - Povećati sredstva za finansiranje nauke, tehnologije, inovacija na bazi konkurentnosti
 - Osigurati veće izdvajanje na državnom nivou

Definisanje djelatnosti visokog obrazovanja kao djelatnosti od posebnog značaja za Republiku Srpsku i istovremeno, kao sastavnog dijela međunarodnog, a posebno evropskog obrazovnog, naučnog, odnosno umjetničkog prostora. Primjena načela osnovnih evropskih dokumenata koji se odnose na oblast visokog obrazovanja kod utvrđivanja ciljeva i principa visokog obrazovanja. Uvođenje novog principa visokog obrazovanja, usklađivanje sa evropskim sistemom visokog obrazovanja, kojim će se sistem visokog obrazovanja Republike Srpske približiti trendovima razvoja obrazovanja u Evropi.

- Odluka o usvajanju mape puta za koordinaciju aktivnosti na implementaciji ERA prioritet
- Promocija i prezentacija EU programa s ciljem jačanja kapaciteta i većeg stepena uspješnosti
- Izdvajanje više sredstava za podršku projektima u oblasti nauke
 - Strategija pametne specijalizacije; Odluka o uspostavi platforme za koordinaciju i povezivanje aktivnosti u oblasti nauke i privrede u BiH; Akt o uspostavljanju Koordinacionog tijela za istraživanje, razvoj i inovacije u BiH (odlukom Vijeća Ministara sa 173. sjednice održane 10. juna 2019. godine, usvojena je Informacija o procesu Strategije pametne specijalizacije – S3, sa prijedlogom se BiH zvanično uključi u proces izrade pametne specijalizacije. Zadužuje se Direkcija za ekonomsko planiranje za realizaciju predmetne Informacije u saradnji sa Ministarstvom vanjske trgovine i ekonomskih odnosa i sa Ministarstvom civilnih poslova Bosne i Hercegovine).

Aktivnosti planirane u 2020. – 2022.

- Usvajanje Zakona o Fondu za nauku i inovativnost Republike Srpske i osnivanje Fonda za nauku i inovativnost Republike Srpske uz alternativnu mjeru izmjene modela finansiranja nauke u smislu projektnog višegodišnjeg finansiranja
- Podsticanje saradnje naučnoistraživačke i inovatorske zajednice sa privredom kroz finansiranje pilot projekata koji će naći direktnu primjenu u privredi te pomoći unapređenju poslovanja;
- Uspostavljanje elektronskog servisa za povezivanje mladog naučnoistraživačkog kadra, obrazovnih institucija i privrede;

- Uspostavljanje regionalne saradnje s ciljem internacionalizacije nauke i inovativnosti kroz politiku stipendiranja mladog naučnoistraživačkog kadra;
- Uspostavljanje efikasnog sistema u oblasti scijentometrije i bibliometrije kroz formiranje tima konsultanata iz te oblasti (MNRVOID)
- Usklađivanje pravnog okvira u skladu sa uočenim nedostacima i potrebama efikasnijeg sistema funkcionisanja scijentometrije i promocije nauke, kao i Fonda za nauku i inovativnost Republike Srpske;

2. Indikatori rezultata

Indikator	Polazni (godina)	Prelazni cilj (godina)	Cilj (godina)

3. Očekivani uticaj na konkurentnost

Povezivanje nauke i privrede doprinosi ekonomskom rastu, konkurentnosti i otvaranju novih radnih mjesta

4. Procjena troškova aktivnosti i izvor finansiranja

Državni nivo:

Grantovi na godišnjem nivou za podršku projektima

Sredstva za plaćanje ulazne karte za programe EU: HORIZONT, COST i EUREKA

5. Očekivani uticaj na socijalne ishode, kao što su zapošljavanje, smanjenje siromaštva, jednakost i rodno pitanje

Povezivanje nauke i privrede doprinosi ekonomskom rastu, konkurentnosti i otvaranju novih radnih mjesta

6. Očekivani uticaj na okoliš

7. Potencijalni rizici

Rizik	Vjerovatnoća (niska ili visoka)	Planirane mjere ublažavanja

5.3.5. Reforme vezane za trgovinu

a. Analiza glavnih prepreka

Postojeće stanje u oblasti posredovanja u prometu nekretnina na području Federacije Bosne i Hercegovine karakterišu velike nepravilnosti i problemi koji su nastali kao posljedica nepostojanja posebnog zakonskog okvira kojim bi ova oblast bila uređena. Ovu djelatnost karakteriše primjena opštih pravila regulisanih Zakonom o obligacionim odnosima i pojedinih odredaba Zakona o unutrašnjoj trgovini koji uređuju posredovanje u trgovini općenito.

Pravno neuređeno stanje, pogoduje pojavi sve većeg broja lica koja posreduju u trgovini nekretnina bez ikakve registracije, u sferi “sive ekonomije”. Uz činjenicu da se u pravilu radi o transakcijama

koje uključuju promet velike novčane vrijednosti, a kojima se, uz ostalo, rješavaju i egzistencijalna pitanja pojedinaca, stvorena je potreba da se ova oblast uredi posebnim zakonom.

U Republici Srpskoj potrebno je usvojiti evropske standarde u oblasti posredovanja u prometu nekretnina i normativno urediti navedenu oblast kroz donošenje Zakona o posredovanju u prometu nepokretnosti u cilju jačanja konkurentnosti privrednih subjekata u sektoru usluga i suzbijanja sive ekonomija uz stvaranje uslova za razvoj tržišta nepokretnosti u Republici Srpskoj.

Analiza trenutnog stanja u Republici Srpskoj u oblasti posredovanja u prometu nepokretnosti karakteriše sljedeće: visoko učešće sive ekonomije, nekvalitetna usluga posrednika, nepostojanje osiguranja od odgovornosti, ugovori o posredovanju se u praksi rijetko zaključuju ili ne sadrže sve potrebne elemente, isplata provizija u gotovini, nepostojanje adekvatnog izvora podataka o obavljenim transakcijama u posredovanju u prometu nepokretnosti.

b. Reformske mjere

5.3.5.1. Unapređenje zakonskog okvira u oblasti trgovine

1. Opis mjere

Zakonsko uređenje ove oblasti potrebno je prije svega radi smanjenja nelojalne konkurencije, boljeg uređenja tržišta, zaštite potrošača, registrovanja podataka o transakcijama i prometu nekretnina, kao i povećanja efikasnosti kontrole pravnih i fizičkih lica koja obavljaju ovu djelatnost, što će imati utjecaja i na prihode po osnovu poreza i doprinosa. Cilj ove mjere je uređenje u oblasti prometa nekretninama.

Osnovni ciljevi mjere uređenja u oblasti posredovanja u prometu nekretnina su obezbjeđenje visokog stepena pravne sigurnosti za sve učesnike u posredovanju u prometu nepokretnosti, viši kvalitet usluga u oblasti posredovanja po evropskim standardima poslovanja, jačanje konkurentnosti privrednih subjekata u sektoru usluga, suzbijanje sive ekonomije i razvoj tržišta nepokretnosti u Republici Srpskoj.

Aktivnosti planirane u 2020.-2022.

- Priprema Zakona o posredovanju u prometu nekretnina (Federalno ministarstvo trgovine)
- Priprema Zakona o elektronskoj trgovini
- Priprema i donošenje podzakonskih akata koji proizilaze iz Zakona (Federalno ministarstvo trgovine)
- Uspostava elektronskog Registra posrednika i agenata u posredovanju nekretninama (Federalno ministarstvo trgovine i Privredna /Gospodarska komora Federacije BiH)
- Implementacija i praćenje primjene propisa
- Uspostavljanje registra lica koji se bave posredovanjem pri prometu nekretnina, praćenje efekata donesenog zakona na smanjenju sive ekonomije, rastu i razvoju ove djelatnosti i zaštiti učesnika u prometu nekretnina (Ministarstvo trgovine i turizma)
- Ažuriranje registra lica koji se bave prometom nekretnina, praćenje efekata donesenog zakona na smanjenju sive ekonomije, rastu i razvoju ove djelatnosti i zaštiti učesnika u prometu nekretnina (Ministarstvo trgovine i turizma).

2. Indikatori rezultata

Indikator	Polazni (godina)	Prelazni cilj (godina)	Cilj (godina)
------------------	-------------------------	-------------------------------	----------------------

Donošeni zakonski i podzakonski akti			
--------------------------------------	--	--	--

3. Očekivani uticaj na konkurentnost

Provođenje navedene mjere kroz donošenje neophodnog zakonodavno-pravnog okvira dovest će do smanjenja nelojalne konkurencije, boljeg uređenja tržišta, zaštite potrošača, jače kontrole registrovanja podataka o transakcijama i prometu nekretnina i uređenja profesionalnog statusa djelatnosti posrednika u prometu nekretnina.

4. Procjena troškova aktivnosti i izvor finansiranja

Aktivnosti se planiraju provoditi u okviru plana redovnih troškova plata uposlenika Federalnog ministarstva trgovine.

Također, imajući u vidu da se aktivnosti po pitanju tehnoloških, tehničkih i softverskih rješenja za uspostavu Registra tek trebaju utvrditi, troškovi implementacije navedenih aktivnosti moći će se procijeniti naknadno te će biti potrebno osigurati sredstva u Budžetu Federacije Bosne i Hercegovine ili nekog drugog izvora finansiranja.

5. Očekivani uticaj na zapošljavanje i rodno pitanje

Kao rezultat donošenja i implementacije Zakona očekuje se povećanje broja formalno zaposlenih u sektoru pružanja usluga posredovanja u prometu nekretnina.

Ne postoje zakonska ograničenja kada se radi o neutralnosti uticaja na rodno pitanje.

6. Očekivani uticaj na okoliš

Reformska mjera nema negativnih uticaja na okoliš.

7. Potencijalni rizici

Neblagovremeno usvajanje Zakona o posredovanju u prometu nekretnina od strane Parlamenta Federacije, čiji Nacrt je Vlada Federacije BiH utvrdila i uputila Parlamentu Federacije BiH u 2018. godini.

5.3.6. Obrazovanje i vještine

a. Analiza glavnih prepreka

Ključne prepreke i njihov efekat na konkurentnost u oblasti obrazovanja i vještina su višestruke: neusklađenost upisnih politika sa zahtjevima tržišta rada; nedovoljno razvijena preduzetničko-inovativna i digitalna kompetencija; nedostatak strateškog okvira za razvoj ljudskih resursa, finansijskih sredstava, odgovarajućeg kadra i obuka za nastavno i nenastavno osoblje; nedovoljno razvijena infrastruktura i neadekvatna opremljenost obrazovnih institucija; praktična nastava i obuka koja se izvodi van obrazovnih ustanova nije dostupna većini učenika u srednjim stručnim školama i studenata, kao i nedostatak mentora koji bi pratili rad učenika i studenata; nastavni procesi nisu u dovoljnoj mjeri prilagođeni savremenim metodama i oblicima rada u oblasti obrazovanja i obuke.

Osnovni razlog provođenja ove reformske mjere je izuzetno visok postotak nezaposlenih, naročito mladih, što zahtjeva mjere za povećanje njihove zapošljivosti u smislu razvoja kvalitetnih ljudskih resursa.

Reforma koja podrazumijeva razvoj ključnih kompetencija sa fokusom na preduzetničko-inovativnu i digitalnu kompetenciju u oblasti srednjeg i visokog obrazovanja, izradu novih kvalifikacija baziranih na ishodima učenja, usklađenost standarda zanimanja i standarda kvalifikacija sa potrebama tržišta rada, jedini je put za ubrzanje ekonomskog razvoja, a time i veće zapošljivosti.

Prema podacima Agencije za statistiku BiH, u oktobar 2018. godine broj registrovanih nezaposlenih osoba u BiH iznosio 437.783. Po kvalifikacionoj strukturi, najveći broj nezaposlenih osoba je sa VKV i KV kvalifikacijom 142.537, zatim slijede osobe sa srednjom stručnom spremom 124.326 i nekvalifikovani NK 119.733 osoba. Kao nezaposleni vodi se najmanji broj osoba višeg obrazovanja tj. VŠS 6.482, a slijede ih osobe sa visokom školskom spremom 36.376 (uključujući doktore nauka i magistre). Udio ženske populacije u registrovanim nezaposlenima iznosi 55,9% ili u apsolutnom iznosu 244.522 osoba ženskoga pola. U ženskoj populaciji najveći broj nezaposlenih osoba je sa srednjom spremom 78.124, nekvalifikovanih NK 68.624 i sa VKV i KV kvalifikacijom 64.401 osoba ženskog pola.

Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke je u svom dokumentu Strateški pravci razvoja visokog obrazovanja u Federaciji BiH od 2012. do 2022. godine prepoznalo važnost uvođenja cjeloživotnog učenja, te povezivanja obrazovanja sa tržištem rada i ukazalo na potrebu da se omogućiti razvoj i produbljivanje stručnih znanja, vještina i sposobnosti prilagođavanja programa tržištu rada, tj. usklađivanje programa na nivou srednjeg i visokog obrazovanja, te obrazovanja odraslih s potrebama tržišta rada. Prepoznata je i potreba mobilnosti i internacionalizacije u svrhu stvaranja boljih kompetencija studenata nakon završenog studija i bržeg zapošljavanja, podizanja konkurentnosti na tržištu rada, smanjenja nezaposlenosti i povećanja nivoa privredne aktivnosti zemlje.

Svjesni činjenice da je obrazovanje odraslih važan segment ukupnog obrazovnog sistema, naročito u zemljama s nepovoljnom obrazovnom strukturom, kao što je Bosna i Hercegovina, pa tako i Federacija BiH, kao i činjenice da veliki broj odraslih ima poteškoće da nađe ili zadrži posao, FMON je usmjerilo svoje aktivnosti na poboljšanje njihovih životnih i radnih vještina i kompetencija, osposobljavanje kvalitetnog i deficitarnog kadra kao osnovnog resursa konkurentne ekonomije u Federaciji BiH zasnovane na znanju, poboljšanje studentskog standarda, podršku međunarodnoj akademskoj mobilnosti nastavnika i studenata putem novoosnovane Fondacije za mobilnost studenata i nastavnika u Federaciji BiH i podršku cjeloživotnom učenju.

Prepreke za rast i konkurentnost u oblasti obrazovanja i vještina su: neusklađenost upisnih politika sa zahtjevima tržišta rada; nedovoljno izražena preduzetničko-inovativna komponenta u obrazovnom procesu; praktična nastava i obuka koja se izvodi van obrazovnih ustanova nije dostupna učenicima u preduzećima, kao i nedostatak mentora u preduzećima koji bi radili i pratili učenike; nastavni procesu nisu u dovoljnoj mjeri prilagođeni savremenim metodama i oblicima rada u oblasti obrazovanja. Analiza stanja na tržištu rada ukazuje i na nedovoljnu fleksibilnost i nisku efikasnost tržišta rada koje za posljedicu imaju nisku stopu aktivnosti i zaposlenosti, postojanje visoke stope dugoročne nezaposlenosti, ograničene mogućnosti integracije mladih na tržište rada.

b. Reformske mjere

5.3.6.1. Unapređenje povezanosti obrazovanja i tržišta rada

1. Opis mjere

Osiguranje kvaliteta obrazovanja kroz razvoj i provođenje kvalifikacijskog okvira u BiH, što između ostalog podrazumijeva izradu standarda zanimanja i standarda kvalifikacija, te nove studijske programe i nastavne planove i programe zasnovane na ishodima učenja i ključnim kompetencijama.

U SEE 2020, kroz dimenziju „obrazovanje i kompetencije“ je definisano poboljšanje regionalne baze znanja i vještina a njom se postavljaju i posebni ciljevi u dvije glavne oblasti: smanjenje broja učenika i lica koji rano prestaju sa školovanjem i obukom i povećanje udjela tercijarnog obrazovanja.

U Sektorskom planskom dokumentu za period 2016-2017. i Akcionom dokumentu za 2016. godinu fokus je na daljem razvoju kvalifikacijskog okvira (razvoj standarda zanimanja, standarda kvalifikacija za nove studijske programe i nastavne programe definisane na ishodima učenja); poboljšanje ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje na svim nivoima obrazovanja; osiguranje kvaliteta na svim nivoima obrazovanja i vrstama obrazovanja / učenja.

Usaglašavanje struka i zanimanja, pogotovo sa aspekta lakšeg prilagođavanja programskih sadržaja novim zahtjevima tržišta rada lokalnih zajednica. Nastavak reforme i modernizacije srednjeg stručnog obrazovanja kroz uspostavljanje standarda zanimanja zasnovanih na kompetencijama i ishodima učenja (standardi su definisani kao poseban strateški cilj, koji će dati osnovne mjere za dalje aktivnosti u redefinisaju postojeće nomenklature zanimanja, odnosno klasifikacije zanimanja).

Sistem predškolskog vaspitanja i obrazovanja, kao uslugu, potrebno je učiniti dostupnim i preispitati strukturu predškolskog programa.

Osnovno vaspitanje zasnovano na kvalitetu i otvorenosti u kojem će svaki učenik ovladati kvalitetnim znanjima i vještinama koje se mogu međusobno povezivati i primjenjivati u daljem školovanju i u svakodnevnom životu, zadovoljavajući razvojne potrebe učenika i potrebe društva, a poštujući jednako pravo pristupa i jednake mogućnosti svakog pojedinca bez diskriminacije po bilo kom osnovu.

Aktivnosti planirane za period 2020.-2022.¹⁰⁸

- Izrada strategija za karijerno vođenje u procesu cjeloživotnog učenja
- Dalja izrada standarda zanimanja i standarda kvalifikacija za visoko obrazovanje
- Izrada novih studijskih programa za inicijalno obrazovanje nastavnika zasnovanih na ishodima učenja, a u skladu sa standardima zanimanja i standardima kvalifikacija
- Poboljšavanje ljudskih kapaciteta u obrazovnom sektoru
- Jačanje institucionalnih kapaciteta za priznavanje kvalifikacija u visokom obrazovanju.
- Program obuke, stručnog osposobljavanja i usavršavanja odraslih osoba s fokusom na žene radi lakše integracije na tržište rada.

¹⁰⁸ S obzirom da implementaciju aktivnosti provode nadležne obrazovne vlasti u BiH nismo u mogućnosti definisati period provođenja implementacije.

- Podrška javnim visokoškolskim ustanovama za projekte povezivanja s potrebama tržišta rada za studijske programe.
- Kreirati upisnu politiku u skladu sa realnim potrebama tržišta rada i razvojnim politikama Republike Srpske (Smjernice), a na bazi procjena potreba na tržištima rada lokalnih zajednica;
- Započeti projekat opremanje svih učionica i kabineta najmodernijim učilima i komunikacijskim alatima (jedan đak – jedan ipped ili laptop / video-bim, ozvučenje, pametne table i drugo / 5G u svim školama) koristeći intelektualni i materijalni kapacitet domaćih kompanija-projektom definisati broj škola u prvoj godini;
- Analizirati ishode učenja postojećih nastavnih planova i programa; definisati minimalne standarde znanja koji svaki učenik mora da postigne; Izraditi kataloge znanja po predmetnim programima; izraditi fleksibilne programske sadržaje – do 20% sadržaja koji kreiraju nastavnici, učenici i škola u saradnji sa lokalnom zajednicom;
- Analizirati postojeće module po strukama i zanimanjima trećeg i četvrtog stepena sa osvrtom na praktičnu nastavu i metode ocjenjivanja učenika; izraditi redefinisani obrazac za izradu modula za sve struke i zanimanja; na osnovu rezultata analize, izraditi modularne revidirane nastavne planove i programe u skladu sa tržištem rada;
- Opremiti srednje škole radionicama i obučiti dovoljan broj predavača u cilju obezbjeđenja potrebnih znanja srednjoškolaca za zanimanja koja mogu obezbijediti razvoj privrede
- Finansiranje i podrška organizacije programa pred polazak u školu radi povećanja obuhvata djece do 50% (2020) 55% (2021) i 60% (2022) predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem (Ministarstvo prosvjete i kulture, jedinice lokalne samouprave);
- Analiza Programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja (Ministarstvo prosvjete i kulture i Republički pedagoški zavod);
- Podizanje kvaliteta osnovnog vaspitanja i obrazovanja: unapređenje uslova rada škole i modernizacija procesa nastave u osnovnom vaspitanju i obrazovanju, unapređenje podrške nadarenim i talentovanim učenicima, uspostavljanje sistema identifikacije i praćenja nadarenih i talentovanih učenika, organizovanje obuke za nastavnike i stručne saradnike radi podsticanja razvoja nadarenih i talentovanih, analiza nastavnih planova i programa zasnovanih na ishodima učenja kroz definisanje standarda znanja koji opisuju nivo kvantiteta i kvaliteta znanja i vještina koje učenik postiže na završetku određenog nivoa obrazovanja, kontinuirano unapređenje kvaliteta udžbenika i drugih nastavnih sredstava u skladu sa modernizovanim nastavnim planovima i programima - digitalizacija (Ministarstvo prosvjete i kulture, Republički pedagoški zavod, Zavod za udžbenike, fakulteti, naučne institucije i dr.);
- Obezbijediti obuhvat učenika osnovne škole 98% (2021) i 99% (2022); obezbijediti veću individualizaciju nastave i primjenu sredstava, oblika i metoda rada u skladu sa potrebama nadarenih i talentovanih učenika.

2. Indikatori rezultata

Indikator	Polazni (godina)	Prelazni cilj (godina)	Cilj (godina)
Broj škola /visokoškolskih institucija koje vrše samo-vrednovanje (indikator je na nivou rezultata)			2022

3. Očekivani uticaj na konkurentnost

Razvoj novih kvalifikacija, odnosno znanja vještina i kompetencija baziranih na ishodima učenja, kao i ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje pozitivno će uticati na povećanje ukupne zapošljivosti, prije svega u smislu lakše i brže prilagodljivosti stalnim promjenama na tržištu rada, što će doprinijeti jačanju konkurentnosti i ukupnom ekonomskom razvoju BiH.

4. Procjena troškova aktivnosti i izvor finansiranja

S obzirom na nadležnosti u obrazovanju, finansiranje za provođenje reformskih mjera nije predviđeno budžetom institucija BiH. Provođenje pobrojanih mjera predviđeno je finansirati iz EU fondova i drugih donatorskih sredstava.

U Federaciji BiH;

U 2020. godini planirana su sredstva u iznosu od 272.000,00 KM

U 2020. godini planirana su sredstva u iznosu od 272.000,00 KM

U 2020. godini planirana su sredstva u iznosu od 272.000,00 KM

5. Očekivani uticaj na socijalne ishode, kao što su zapošljavanje, smanjenje siromaštva, jednakost i rodno pitanje

Unapređivanje povezanosti obrazovanja i tržišta rada je dugotrajan proces koji zahtijeva kontinuiranu aktivnost, kako nadležnih institucija, tako i društva u cjelini.

Uspješnom povezivanju obrazovanja i tržišta rada prethodi usaglašavanje upisnih politika u srednjim školama i visokoškolskim ustanovama sa potrebama poslodavaca i tržišta rada. Nove kvalifikacije bazirane na ishodima učenja (znanja, vještine i kompetencije potrebne za savremeno, globalno i stalno promjenjivo tržište rada) i ključnim kompetencijama trebale bi povećati zapošljivost i osposobiti radnike kako bi lakše pronalazili ili mijenjali zaposlenje.

6. Očekivani uticaj na okoliš

Ova mjera nema uticaja na okoliš.

7. Potencijalni rizici

Rizik	Vjerovatnoća (niska ili visoka)	Planirane mjere ublažavanja
Izostanak institucionalne saradnje,	Visoka	Unapređenje koordinacije sa institucijama

5.3.7. Zapošljavanje i tržište rada

a. Analiza glavnih prepreka

Prema Anketi o radnoj snazi za 2018 godinu, stopa zaposlenosti je povećana u odnosu na prethodnu godinu i iznosi 34,3%. Prema administrativnim podacima, u 2018 godini u prosjeku je bilo 804.497 osoba zaposleno od čega su 341.521 bile žene. Ovo predstavlja povećanje u odnosu na prethodnu godinu kada je 784.094 osoba bilo zaposleno (od čega 329.922 su bile žene). I ostali anketni pokazatelji, stopa nezaposlenosti i stopa aktivnosti, bilježe pozitivan trend. I pored toga izazovi za Bosnu i Hercegovinu predstavljaju visoka dugoročna nezaposlenost (68,6% od ukupne nezaposlenosti čine osobe koje traže posao duže od dvije godine).[2] U 2018. godini stopa neaktivnosti iznosi 57,9%, što znači da samo 42,1% svih radnosposobnih stanovnika u Bosni i Hercegovini je zaposleno ili traži posao. Razvrstano po spolu, tek je svaka četvrta žena aktivna, a

najznačajniji razlog za neaktivnost navode brigu o domaćinstvu.[3] Prema dostavljenim podacima Agencije za rad i zapošljavanje BiH u aktivne mjere zapošljavanja u Bosni i Hercegovini utrošeno je 142,6 miliona KM u 2018 godini, što je ujedno i najveći iznos utrošen na mjere zapošljavanja do sada. Pored toga u 2018.godini je po prvi put zabilježen veći utrošak sredstava na aktivne politike zapošljavanja nego na pasivne politike zapošljavanja. Ovaj pozitivni odnos zabilježen je u oba entiteta i u Brčko Distriktu. I dalje su u oba entiteta najpopularnije mjere koje se odnose na podršku zapošljavanja i rehabilitaciju, a za njom slijedi start-up poduzetništvo. Neophodno je sredstva koja su na raspolaganju usmjeriti na najisplativiji način.

Jedne od glavnih prepreka vođenja aktivnih mjera zapošljavanja je i taj da se osobe registruju na biro za zapošljavanje radi ostvarivanja drugih prava npr. pravo na zdravstvenu zaštitu. Također, problem predstavljaju i visok udio neformalne zaposlenosti. Iako je teško procijeniti koliki udio čini neformalna zaposlenost, prema podacima ARS 2018, od svih prijavljenih na biro za zapošljavanje 24,0% su osobe koje su zaposlene, 31,9 nezaposleni a 44,1 su neaktivni. Pored toga, i zaposlenici se susreću sa raznim izazovima, u smislu ostvarivanja svojih prava, te zaštite na radu, te je neophodno usvojiti set zakona kako bi se ova oblast unaprijedila.

Tržište rada u FBiH karakteriše visok udio dugoročno nezaposlenih osoba, nepostojanje Jedinstvenog informacionog sistema u oblasti zapošljavanja (zajednička baza podataka dostupna svim relevantnim akterima), neusklađenost obrazovnog sistema sa potrebama tržišta, veliki udio neformalne zaposlenosti. Iako su u posljednjih nekoliko godina na tržištu rada primjetni pozitivni trendovi koji se prvenstveno ogledaju u smanjenju broja nezaposlenih lica i ukupnom povećanju broja zaposlenih, postoji prostor za značajniji napredak u ovom polju. Značajan izazov predstavlja činjenica da je značajan broj radno sposobne populacije neaktivan na tržištu rada, a naročito žene.

Izazov u funkcionisanju tržišta rada predstavlja i činjenica da javna služba za zapošljavanje – Zavod za zapošljavanje Republike Srpske ne raspolaže preciznim podacima o aktivnim tražiocima posla zbog činjenice da se značajan broj nezaposlenih lica prijavljuje na evidencije nezaposlenih lica ne zbog traženja usluga posredovanja u zapošljavanju i pripreme za zapošljavanje, već radi ostvarivanja drugih prava, prvenstveno prava na zdravstveno osiguranje. Navedena činjenica otežava planiranje, targetiranje i sprovođenje aktivnih mjera na tržištu rada.

Jedna od prepreka za rast i konkurentnost u oblasti zapošljavanja i tržišta rada je i nizak nivo zapošljavanja aktivnih tražilaca posla i relativno loša kvalifikaciona i starosna struktura registrovanih nezaposlenih lica.

b. Reformske mjere

5.3.7.1. Povećanje efikasnosti tržišta rada

1. Opis mjera

Poboljšanje kapaciteta institucija tržišta rada i modernizacija pružanja usluga s fokusom na individualni, sveobuhvatni pristup tražiteljima posla i njihovo učinkovitije pozicioniranje na tržištu rada kao i institucionalni razvoj i razvoj ljudskih kapaciteta s ciljem učinkovitog posredovanja između tražitelja posla i poslodavaca.

Osnovni cilj ove reformske mjere je unaprijediti efikasnost tržišta rada donošenjem strateških dokumenata i normativnih akata koji doprinose većoj podršci zapošljavanju kao i jačanju funkcije posredovanja u zapošljavanju.

U realizaciji mjere Povećanje efikasnosti tržišta rada i nastavak reformi Zavoda za zapošljavanje ostvaren je djelimičan uspjeh, jer se ova mjera sprovodi od 2017. godine. Naime, ovom mjerom, kao ključna aktivnost povećanja efikasnosti tržišta rada Republike Srpske, planirana je reforma i redefinisane uloge javne službe za zapošljavanje – JU Zavod za zapošljavanje Republike Srpske, u skladu sa usvojenim strateškim ciljevima iz Strategije zapošljavanja Republike Srpske 2016–2020. i Akcionim planom zapošljavanja u Republici Srpskoj za 2018. godinu i 2019. godinu.

Aktivnosti planirane u 2020.-2022.

- izrada Zakona o reprezentativnosti sindikata i udruženja poslodavaca;
- izrada Zakona o vijeću zaposlenika;
- praćenje primjene Zakona o radu;
- praćenje primjene Zakona o zaštiti na radu;
- praćenje primjene i provedba Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba;
- praćenje provođenja programa podrške zapošljavanju iz kreditne linije Svjetske banke – EBRD;
- izrada strategije zapošljavanja u Federaciji Bosne i Hercegovine;
- praćenje primjene strategije jačanja funkcije posredovanja u javnim službama za zapošljavanje;
- praćenje primjene pravilnika o evidencijama u oblasti zapošljavanja.
- Priprema i donošenje podzakonskih propisa koji uređuju evidencije nezaposlenih lica, prava i obaveze nezaposlenih lica – aktivnih tražilaca posla, te drugih akata neophodnih da se osigura dobijanje preciznih podataka o stanju na tržištu rada Republike Srpske, (Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite (MRBIZ) u saradnji sa socijalnim partnerima i Zavodom za zapošljavanje);
- Unapređenje socijalnog dijaloga kroz jačanje uloge Ekonomsko-socijalnog savjeta i rada drugih tripartitnih tijela na pripremi i izradi propisa i strateških dokumenta iz oblasti rada, zapošljavanja i zaštite na radu
- priprema Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu, što podrazumijeva jasno i jednoobrazno definisanje pojma plate i elemenata za utvrđivanje plate, precizno definisanje pojma najniže plate (MRBIZ u saradnji sa socijalnim partnerima);
- priprema Zakona o sprečavanju nasilja i uznemiravanja na radu, (Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite u saradnji sa socijalnim partnerima);
- priprema Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti na radu (MRBIZ u saradnji sa socijalnim partnerima);
- Izrada novog srednjoročnog strateškog dokumenta u oblasti zapošljavanja. (MRBIZ u saradnji sa socijalnim partnerima);
- Izrada srednjoročnog strateškog dokumenta u oblasti zaštite i zdravlja na radu. (MRBIZ u saradnji sa socijalnim partnerima);
- Nastavak realizacije Programa socijalnog zbrinjavanja radnika koji su u procesu privatizacije, stečaja i likvidacije preduzeća ostali bez zaposlenja (MRBIZ u saradnji sa socijalnim partnerima);
- Promijeniti regulativu iz oblasti radnih odnosa i prilagoditi je na način da se stvori mogućnost da učenik istovremeno radi i uči, kao i da se reguliše kroz stimulatívne načine

naknade za rad učenika na praksi (nema oporezivanja/bezbjednost i zaštitu zdravlja na radu urediti osiguranjem putem privatnih polisa ili na drugi način);

2. Indikatori rezultata

Indikator	Polazni (godina)	Prelazni cilj (godina)	Cilj (godina)
- Broj priručnika, smjernica i drugih materijala za praćenje potreba tržišta rada i analiza tržišta rada - Dva zavoda za zapošljavanje koja koriste novorazvijene postupke (priručnici i upute) za praćenje potreba tržišta rada - Broj razvijenih alata za provedbu i praćenje rezultata - Broj zaposlenih kroz aktivne mjere za zapošljavanje - Broj obučenog osoblja službi za zapošljavanje	Četvrti kvartal 2019. godine je planiran početak implementacije projekta. Projekat će trajati 24 mjeseca.		
- Izrađeni zakoni, provedeni zakonski, podzakonski akti i strateški dokumenti, implementirani projekti zapošljavanja.			

3. Očekivani uticaj na konkurentnost

Javne službe za zapošljavanje povezuju efikasno tražioce posla sa tržištima rada, pružaju obuku i druge podsticaje za zapošljavanje.

Obučeno osoblje institucija tržišta rada učinkovitije provodi aktivne mjere tržišta rada, usredotočeno na saradnju s poslodavcima i pružanje usluga; Provođenje navedenih mjera na indirektan način bi moglo imati uticaja na rast konkurentnosti, dok je nesumnjiv uticaj na ekonomski rast i rast zaposlenosti kao glavne ciljeve ERP-a, s obzirom da se radi o mjerama koje su usmjerene na povećanje stope zaposlenosti.

4. Procjena troškova aktivnosti i izvor finansiranja

Izvor finansiranja: u okviru IPA 2016. (1.5 miliona eura)

5. Očekivani uticaj na zapošljavanje i rodno pitanje

Provođenjem programa podrške zapošljavanju očekuje se pozitivan uticaj na zapošljavanje, odnosno povećanje stope zaposlenosti, aktivnije učešće ciljnih grupa u aktivnim programima tržišta rada uključujući mlade, dugotrajno nezaposlene, osobe s nižom stručnom spremom, kao i osobe starije od 40 godina.

6. Očekivani uticaj na okoliš

Nema negativnih uticaja na okoliš

7. Potencijalni rizici

Rizik	Vjerovatnoća (niska ili visoka)	Planirane mjere ublažavanja

Nedostatak apsorpcijskog kapaciteta ključnih korisnika i nedostatak učinkovitog sustava provedbe i nadzora.	Niska	
Neblagovremeno usvajanje pomenutih zakonskih i strateških akata, što se posebno odnosi na zapošljavanje u Federaciji Bosne i Hercegovine (2020-2022), Neusaglašavanje socijalnih partnera u postupku donošenja strateških i normativnih akata.		

5.3.8. Socijalna zaštita i inkluzija

a. Analiza glavnih prepreka

Prema posljednjim dostupnim podacima Agencije za statistiku 16,9% stanovništva živjelo je u relativnom siromaštvu. Stopa siromaštva starih (65+) te djece (<15godina), je veća od prosječne za zemlju. Stopa siromaštva starih iznosi 19,6%, a udio djece koja žive u domaćinstvima koja su relativno siromašna je 18,7%. Prema statusu zaposlenja nosioca domaćinstva, u najvećem riziku od siromaštva su domaćinstva u kojima je nosilac domaćinstva nesposoban za rad (38,5%), a najmanja je kada je nosilac domaćinstva zaposlen 11,6%.

Kako bi se smanjilo siromaštvo najranjivijih kategorija stanovništva potrebno je unaprijediti sistem socijalne zaštite i ciljanje socijalne zaštite.

S obzirom na to da je riječ o kompleksnoj oblasti, koja je ujedno i socijalno osjetljiva, neophodna je stručna, detaljna i pažljiva analiza stanja. Također, rizik i prepreke predstavlja i tačnost podataka dobijenih od jedinica lokalne samouprave i nedostatak sredstava neophodnih za osnivanje i rad Zavoda za socijalnu zaštitu.

b. Reformske mjere

5.3.8.1. Unapređenje sistema socijalne zaštite

1. Opis mjera

Osnovni ciljevi ove reformske mjere su obezbijediti redovnu isplatu naknada korisnicima prava civilnih žrtava rata i članova njihovih obitelji i “neratnih invalida”, pružiti potporu organizacijama civilnih invalida, provođenje Strategije za unapređenje prava i položaja osoba sa invaliditetom u FBiH 2016-2021., uspostaviti efikasan sistem praćenja i kontrole utroška budžetskih sredstava usmjerenih na finansiranje naknada na koje se ne uplaćuju doprinosi, uspostaviti sistem kontrole uvođenja u pravo posebne kategorije CZR, urediti djelovanje i finansiranje organizacija OSI, uspostaviti nediskriminatorni sistem novčanih naknada za lica sa invaliditetom bez obzira na uzrok invaliditeta.

Akcionim planom za realizaciju Programa rada Vlade Republike Srpske za period 2019–2022. godine, predviđena je aktivnost sveobuhvatnog mapiranja svih socijalnih davanja u Republici Srpskoj, koja se dodjeljuju na svim nivoima vlasti. Nosioci ove aktivnosti su Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite, Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite, a uključeno je i Ministarstvo finansija, Savez opština i gradova Republike Srpske i jedinice lokalne samouprave.

Aktivnosti planirane u 2020.-2022.

- Zakon o zaštiti civilnih žrtava rata
- Zakon o organizacijama osoba sa invaliditetom i reprezentativnim organizacijama osoba sa invaliditetom.

- Zakon o jedinstvenim načelima i okviru materijalne potpore za osobe sa invaliditetom.
- Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba sa invaliditetom (izmjene i dopune).
- Aktivnosti na donošenju podzakonskih akata i provedbi donešenih zakona.
- Donošenje novog strateškog dokumenta za unaprijeđenje položaja osoba sa invaliditetom u F BiH za razdoblje 2022-2027. godina.
- Praćenje provedbe aktivnosti u cilju unaprijeđenja stanja u oblasti.
- Definisane modele za izradu socijalne karte (Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite);
- Sprovođenje procedure neophodne za osnivanje Zavoda za socijalnu zaštitu (Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite);
- Praćenje reorganizacije Javne ustanove Fond za dječiju zaštitu (Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite);
- Usvojiti Zakon o socijalnoj karti.

2. Indikatori rezultata

Indikator	Polazni (2020)	Prelazni cilj (godina)	Cilj (godina)
Usvojeni zakoni i podzakonski akti u planiranim rokovima			

3. Očekivani uticaj na konkurentnost

Provođenje navedene mjere neće direktno utjecati na konkurentnost, ekonomski rast i rast zaposlenost, ali će doprinjeti boljem zadovoljavanju potreba socijalno ugroženih kategorija stanovništva i manjem pritisku na donosioce odluka.

4. Procjena troškova aktivnosti i izvor finansiranja

Trenutno Federalno ministarstvo rada i socijalne politike nije u mogućnosti iznijeti preciznu procjenu sredstava potrebnih za implementaciju gore navedenih aktivnosti. Naime, prije donošenja zakona potrebno je izvršiti procjenu uticaja propisa koja treba biti osnov zakonodavcu za odabir opcije za koju će se opredijeliti.

Prema preliminarnim procjenama, za provođenje Zakona o zaštiti civilnih žrtava rata potrebno je oko 26.000.000,00 KM, (70% iz Proračuna Federacije BiH, 30% sredstava finansiraju kantoni iz svojih proračuna);

Za realizaciju obaveza iz Zakona o organizacijama osoba sa invaliditetom i reprezentativnim organizacijama osoba sa invaliditetom planira se iznos od 500.000,00 KM godišnje iz Proračuna Federacije BiH po usvojenom zakonu

Zakon o jedinstvenim načelima i okviru materijalne potpore za osobe sa invaliditetom u Federaciji BiH je antidiskriminatorni zakon, koji će afirmirati jednakost i rodno pitanje i najvažnije izjednačavati prava i novčane naknade za osobe sa invaliditetom, bez obzira na uzrok invaliditeta. Ostala prava za učešće u ratu (RVI), za odštetu zbog ratnih dejstava (CŽR), na radu (invalidi rada) i sl. će se finansirati kao i do sada po posebnim zakonima iz dosadašnjih izvora tj. Proračuna F BiH. Dakle, nije predviđen poseban proračun za ovaj zakon, nego usklađivanje s UN Konvencijom o pravima osoba sa invaliditetom i europskom pravnom stečevinom.

Izmjene i dopune Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba sa invaliditetom ne iziskuju dodatne troškove. Cilj je unaprijeđenje uvjeta zapošljavanja osoba s

invaliditetom u F BiH, što se inače finansira putem Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom na godišnjoj razini od 24.774.273,00 KM.

5. Očekivani uticaj na zapošljavanje i rodno pitanje

Predložene reformske aktivnosti doprinjet će sveobuhvatno boljem položaju osoba s invaliditetom i njihovih porodica, stvorit će pretpostavke i podići svijest o integraciji na tržištu rada (zapošljavanje), kao i unaprijediti položaj višestruko isključenih skupina kao što su žene s invaliditetom. Osobe s invaliditetom će imati bolje uslove za sveobuhvatnu društvenu integraciju i položaj u društvu.

6. Očekivani uticaj na okoliš

Nema negativnih uticaja na okoliš

7. Potencijalni rizici

Imajući u vidu Ustavom Federacije BiH podijeljenu nadležnost u oblasti socijalne politike između federalne i kantonalnih vlasti, u realizaciji ovih aktivnosti može doći do problema vezanih za obezbjeđenje finansijskih sredstava potrebnih za njihovo provođenje od strane kantona.

6. TROŠKOVI I FINANSIRANJE STRUKTURNIH REFORMI

Vijeće ministara BiH

U ovom programu su obuhvaćene implikacije koje smo do sada uspjeli kvantificirati. Nažalost, kapaciteti za ovakvu vrstu analize su ograničeni i potrebno je daljnje jačanje znanja i mogućnosti za procjenu uticaja promjene politika kako na budžete tako i na druge važne ekonomske varijable.

Ukupno procijenjeno koštanje reformskih prioriteta utvrđenih ovim Programom po godinama nije naveden zbog nemogućnosti definiranja svih aktivnosti u pojedinim godinama.

Vlada Federacije BiH

Budžetske implikacije Programa ekonomskih reformi u periodu 2020-2022. godina prikazane su u Tabeli 10 a i b priloga 1.

U ovom programu su obuhvaćene implikacije koje smo do sada uspjeli kvantificirati. Nažalost, kapaciteti za ovakvu vrstu analize su ograničeni i potrebno je daljnje jačanje znanja i mogućnosti za procjenu uticaja promjene politika kako na budžete tako i na druge važne ekonomske varijable.

Ukupno procijenjeno koštanje reformskih prioriteta utvrđenih ovim Programom po godinama nije naveden zbog nemogućnosti definiranja svih aktivnosti u pojedinim godinama. Najveći dio troškova predloženih reformskih prioriteta će biti obezbijeđen zaduživanjem iz kreditnih sredstava, vodeći računa o mogućnostima zaduživanja Federacije BiH.

Vlada Republike Srpske

Kada je riječ o troškovima i izvorima financiranja strukturnih reformi, procjena troškova aktivnosti i izvor financiranja pojedinih reformi data je u 5. poglavlju. U nekim slučajevima nije bilo moguće procijeniti troškove i / ili izvore finansiranja u ovom trenutku, dok za neke aktivnosti nisu bila potrebna dodatna novčana sredstva. Kao što je prikazano u prethodnom poglavlju, značajan broj aktivnosti finansirat će se iz proračuna, a dijelom iz donacija i zajmova međunarodnih institucija, kako je detaljno opisano u Poglavlju 5. o pojedinačnim reformama.

7. INSTITUCIONALNA PITANJA I UKLJUČENOST ZAINTERESIRANIH STRANA

Pregled institucionalnih pitanja i uključenosti zainteresiranih strana u procesu izrade Programa ekonomskih reformi BiH 2020-2022. godine prezentiran je u poglavlju 5 Programa. Detaljan pregled institucionalnih pitanja i uključenosti zainteresovanih strana oba nivoa vlasti.

Vijeće ministara BiH

Pristup koordinaciji PER 2020. -2022. ostao je isti kao i prethodne godine, pružajući direktniju i interaktivnu komunikaciju i tehničku asistenciju institucijama od strane koordinatora na državnom i entitetskim nivoima. Prvi korak u koordinaciji ERP 2020-2022 bio je dostavljanje svih tehničkih dokumenata od Evropske komisije za pripremu PER 2020-2022 (Procjena Evropske komisije za PER 2019-2021, Zajednički zaključci za zapadni Balkan i Tursku za PER 2019-2021 i Smjernice Evropske komisije za PER 2020-2022). Direkcija za ekonomsko planiranje je u augustu 2019. godine održala sastanke sa svim institucijama na državnom nivou koji učestvuju u formulisanju strukturnih reformi i drugih važnih poglavlja PER-a. Diskusije na sastanku uključivale su naučene lekcije, područja za poboljšanje i pomoć za pripremu PER 2019-2021, prezentaciju Smjernica Evropske komisije za PER 2020-2022, Izvještaj o implementaciji PER 2019 i pristup postizanju široke potrošnje u cijeloj zemlji za strukturne reforme. Redovna komunikacija i saradnja se održava sa predstavnicima državnih i entitetskih institucija, koordinatorima na svim nivoima, te sa Evropskom komisijom u BiH i u Briselu. Direkcija je dodatno održala pojedinačne sastanke prema područjima strukturnih reformi sa institucijama koje su iskazale potrebu za tehničku pomoć.

Direkcija za ekonomsko planiranje kao državni koordinator za izradu PER 2020-2022 je organizovala dva sastanka sa entitetskim koordinatorima za PER 2020-2022 u cilju unaprijeđivanja koordinacije i kvaliteta dokumenta. Također, Direkcija je unaprijedila saradnju sa Ministarstvom finansija i trezora BiH kako bi se unaprijedio kvalitet poglavlja 4: Fiskalni okvir.

Dana 19. 09. 2019. godine, Vijeće ministara BiH je usvojilo Informaciju o tehničkoj dokumentaciji Evropske komisije za Program ekonomskih reformi Bosne i Hercegovine za 2019-2021 (PER) za Vijeće ministara BiH i Plan aktivnosti za Program ekonomskih reformi 2020.-2022. godine. Tehnički dokumenti su kao pripremni materijali dostavljeni institucijama 17. 06. 2019. godine, uz poziv da se održe pripremni sastanci za ERP 2019-2021. DEP je ponudio svoju tehničku podršku u procesu pripreme i bio je u stalnoj i direktnoj komunikaciji sa svakim učesnikom.

DEP i Evropska komisija (DG NEAR) su u stalnoj komunikaciji u vezi sa mjerama reformi i planiranom radionicom za prvi nacrt PER 2020-2022. DG NEAR je u potpunosti informisan o svim aktivnostima DEP-a u procesu pripreme. Ekspertska misija Evropske komisije je planirana za 11.-13- novembar 2019. godine.

Nakon pripremnih sastanaka, 23. 08. 2019. godine, svim institucijama je dostavljena tabela za Sažetak reformskih mjera. Upućeni su da ove reformske mjere obezbjeđuju standardizovanu strukturu za prikupljanje ključnih informacija od institucija i da broj predloženih mjera ne bi trebao biti veći od 20 mjera. Sve institucije, su poslale svoje inputi i čekaju daljnje instrukcije. Koordinator iz RS i FBiH pripremaju svoje inpute, koje ćemo dalje proslijediti Evropskoj komisiji, kao i doprinose na nivou države za inicijalne komentare i preporuke. Rok za podnošenje prvog nacrta PER 2019-2021 Evropskoj komisiji je 18. oktobar 2018.

Održana je dvodnevna radionica za državnih službenika u organizaciji CEF-a i DEP-a u Tarčinu pod nazivom: Razmena znanja o utvrđivanju troškova strukturnih reformi: ERP za period 2020-2022. (2-3. oktobar). Dodatno se unaprijedila koordinacija jer su bili prisutni svi relevantni akteri koji su uključeni u izradu ERP 2020. – 2022.

U period od 14. – 22- 10. 2019. godine, DEP je obavio dodatan krug sastanaka sa MVTEO BiH sa ciljem da utvrdi reforme koje će se uvrstiti u ovogodišnje poglavlje 5: Analiza po oblastima I prioritetima strukturnih reformi. Uspostavila se dodatna saradnja sa ovim ministarstvom kao rezultat I unaprijedile su se mjere za strukturne reforme.

Od 11. – 13. novembra, DEP je blisko saradivao sa ekspertskom misijom Evropske komisije koja je posjetila BiH, Nakon više održanih sastanaka, DEP je nastavio sa bliskom saradnjom sa svim zainteresiranim stranama u pripremi PER 2020. – 2022.

U zadnjoj fazi pripreme ERP dokumenta došlo je do teškoća u pripremi drugog drafta PER-a te su zadnje kontribucije Direkciji za ekonomsko planiranje dostavljane u tjednu od 20. do 24. 1. 2020 što je onemogućilo održavanje Javnih konzultacija.

Vlada Federacije BiH

Program ekonomskih reformi Federacije Bosne i Hercegovine 2020.-2022. godina pripremljen je na osnovu slijedećih strateških dokumenata koje je Vlada Federacije BiH usvojila:

- Socio-ekonomski reformski paket koju su usvojili entitetski nivoi vlasti,
- Pojedinačnih sektorskih strategija.

U cilju izrade priloga iz Federacije BiH za izradu Programa ekonomskih reformi BiH poduzete su slijedeće aktivnosti:

- U saradnji sa Evropskom komisijom održan je sastanak na temu izrade ERP-a u Sarajevu na kojem su prisustvovala relevantna ministarstva a na kojem su predstavnici Evropske komisije predstavili Smjernice za izradu programa ekonomskih reformi.
- Sva zadužena resorna ministarstva su dostavila pisane prijedloge reformskih prioriteta koji su služili za pripremu prvog Nacrta dokumenta Programa ekonomskih reformi iz Federacije BiH.
- Tekst je objavljen na web stranici Federalnog ministarstva finansija/financija prije usvajanja na sjednici Vlade sa ciljem osiguranja javne rasprave a prema zahtjevu Evropske komisije.
- Nakon što je Vlada Federacije BiH odobrila Program ekonomskih reformi Federacije BiH 2020.-2022. godina, Program je dostavljen Direkciji za ekonomsko planiranje radi konsolidacije.

Vlada Republike Srpske

U okviru procesa izrade Prijedloga PER RS 2020–2022. godine, Vlada Republike Srpske je na sjednici održanoj 4. jula 2019. godine razmatrala Informaciju o aktivnostima na izradi Programa ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2020–2022. godina i koordinaciji aktivnosti vezanih za pripremu Programa ekonomskih reformi BiH za period 2020–2022. godina, imenovala Tim Republike Srpske za izradu PER RS 2020–2022. godine, te naložila svim ministarstvima i institucijama Republike Srpske da u punom kapacitetu učestvuju u procesu izrade PER RS 2020–2022, izvrše dijagnostiku, analizu stanja, identifikuju ključne prepreke za rast i konkurentnost, te predlože mjere koje će otkloniti iste, u skladu sa metodologijom i Smjernicama Evropske komisije,

te da se proces izrade Programa ekonomskih reformi BiH 2020–2022, vrši isključivo na način da Republika Srpska ostane jasno vidljiva u procesu i dokumentu, u skladu sa ustavnim ovlaštenjima i nadležnostima institucija Republike Srpske.

U okviru procesa izrade dokumenta pružena je tehnička pomoć u vidu radionica u organizaciji Centra za izvrsnost u finansijama iz Slovenije, održanih u okviru projekta Jačanje kapaciteta resornih ministarstava za procjenu fiskalnih implikacija strukturnih reformi, koji se finansira iz sredstava Višekorisičke IPA Evropske unije.

U toku procesa izrade dijagnostike, analize stanja i definisanja nacрта reformi, vršene su konsultacije i zatraženi su prijedlozi Unije udruženja poslodavaca Republike Srpske, Privredne komore Republike Srpske, te Saveza sindikata Republike Srpske, koji su dostavili prijedloge za PER RS 2020–2022. U okviru procesa konsultacija, ministar finansija je 19. septembra 2019. godine održala sastanak sa Savezom sindikata Republike Srpske sa temom izrade PER RS, te je 8. novembra 2019. godine održan sastanak predsjednika i ministara Vlade Republike Srpske sa predstavnicima Privredne komore Republike Srpske. Memorandum o zajedničkim politikama za period 2018–2020. godine zaključen sa Unijom udruženja poslodavaca, Memorandum o zajedničkim mjerama za period 2018–2020. godine zaključen sa Savezom sindikata, Smjernice za razvoj privrede, na kojima je Vlada Republike Srpske radila zajedno sa predstavnicima Unije udruženja poslodavaca Republike Srpske i Privredne komore Republike Srpske od aprila 2018. godine predstavljaju jednu od osnova za izradu PER RS 2020–2022. godine.

Zajedničke socioekonomske reforme za period 2019–2022. godina predstavljaju okvir Vlade Republike Srpske za naredni četvorogodišnji period. I naravno, posebna pažnja posvećena je prijedlozima koji su Vladi Republike Srpske dostavljeni od strane Privredne komore Republike Srpske, Unije udruženja poslodavaca Republike Srpske i Saveza sindikata Republike Srpske. Važno je istaći da je Program ekonomskih reformi za period 2020–2022. godina razmatran na sjednici Ekonomsko-socijalnog savjeta Republike Srpske i da je dobio podršku socijalnih partnera.

Imajući u vidu sve prethodno navedeno, a sa namjerom da u potpunosti prati metodologiju i smjernice Evropske komisije za izradu dokumenata koji definišu ekonomske politike za naredni srednjoročni period, Program ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2020–2022. godine će biti četvrti PER koji se dostavlja NSRS na razmatranje i usvajanje.

Prilog 1

PRILOG 1:

Tabela 1a: Makroekonomski izgledi

	ESA kod	2018	2018	2019	2020	2021	2022
		Mlrd. €	Stopa promjene				
1. Realni BDP po tržišnim cijenama	B1*g	17,123	3,6	3,0	3,5	3,6	3,8
2. Tekući BDP po tržišnim cijenama	B1*g	17,392	5,2	3,9	4,4	5,0	5,1
Komponente realnog BDP-a							
3. Rashodi osobne potrošnje	P3	12,830	2,5	1,8	1,9	2,0	2,1
4. Rashodi javne potrošnje	P3	3,285	0,9	1,0	0,6	0,5	0,5
5. Investicije u stalna sredstva	P51	3,157	9,2	8,3	9,7	8,9	8,8
6. Izmjena u zalihama i neto nabavci dragocjenosti (% BDP)	P52+P53	0,377	2,2	1,9	1,9	2,1	2,1
7. Izvoz roba i usluga	P6	6,810	5,9	3,4	6,0	7,5	7,1
8. Uvoz roba i usluga	P7	9,336	3,2	2,5	4,2	5,6	5,0
Doprinos realnom rastu BDP-a							
9. Finalna domaća potražnja		19,3	3,7	3,1	3,4	3,3	3,5
10. Izmjena u zalihama i neto nabavci dragocjenosti	P52+P53	0,4	-0,7	0,0	0,0	0,3	0,1
11. Eksterni bilans roba/usluga	B11	-2,5	0,6	0,0	0,1	0,0	0,2

Tabela 1b: Kretanje cijena

Procentne promjene, godišnji prosjeci	ESA kod	2018	2019	2020	2021	2022
1. Deflator BDP-a		1,6	0,9	0,8	1,3	1,3
2. Deflator osobne potrošnje		1,6	1,0	1,3	1,4	1,6
3. Usklađeni indeks potrošačkih cijena HICP ¹		:	:	:	:	:
4. Promjena državnog indeksa potrošačkih cijena		1,4	1,0	1,2	1,4	1,5
5. Deflator javne potrošnje		2,9	1,5	1,5	1,5	2,5
6. Deflator ulaganja		2,2	0,4	0,5	0,2	1,4
7. Deflator cijene izvoza (robe i usluge)		1,8	2,0	2,1	2,8	3,0
8. Deflator cijene uvoza (robe i usluge)		2,1	1,9	2,5	2,1	3,4

¹ Agencija za statistiku BiH ne objavljuje HICP.

Tabela 1c: Razvoj događanja na tržištu rada

	ES A kod	2018	2018	2019	2020	2021	2022
		Nivo	Nivo/Stopa promjene				
1. Stanovništvo (u hiljadama)			3.504,0	3.504,0	3.504,0	3.504,0	3.504,0
2. Stanovništvo (stopa rasta u %)			0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Radno aktivno stanovništvo (broj lica)			2.396	2.262	2.262	2.262	2.262
4. Stopa učešća			42,1	42,1	42,6	43,3	43,9
5. Zaposlenost, broj lica			822	803	822	843	864
6. Zaposlenost, radnih sati			:	:	:	:	:
7. Zaposlenost (stopa rasta u %)			0,8	-2,4	2,4	2,5	2,5
8. Zaposlenost u javnom sektoru (broj lica)			193,4	196,7	:	:	:
9. Zaposlenost u javnom sektoru (rast u %)			0,9	1,7	:	:	:
10. Stopa nezaposlenosti			18,4	15,7	14,7	13,9	13,1
11. Radna produktivnost, lica		40,7	2,8	5,5	1,1	1,1	1,3
12. Radna produktivnost, radnih sati			:	:	:	:	:
13. Naknade zaposlenima	D1	15,5	6,2	:	:	:	:

Napomena: Podaci o radno sposobnom stanovništvu, zaposlenosti i stopama nezaposlenosti su preuzeti iz Ankete o radnoj snazi Bosne i Hercegovine. Podatak o stanovništvu je procjena iz 2017. godine i preuzet je od Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine, Demografija 2017. Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine ne objavljuje podatak o broju zaposlenih po radnom satu. Podatak o zaposlenim u javnom sektoru ne objavljuje Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine. Navedeni administrativni podatak u tabeli 1c (stavka 8) je zbir broja zaposlenih u područjima djelatnosti javne uprave, zdravstva i obrazovanja (za 2019. godinu podatak se odnosi na period I-IX). Ovaj podatak obuhvata ne samo zaposlene u državnim školama i zdravstvu (bolnicama) već i zaposlene u privatnim školama i zdravstvu. S toga, podatak u potpunosti ne prezentira broj zaposlenih u javnom sektoru (kao i prethodnih godina). Takođe projekcije za navedena područja djelatnosti nisu raspoložive. Stope rasta broja zaposlenih i nezaposlenih lica (kao i podaci) u 2018. i 2019. godini u tabeli 1c se ne podudaraju sa stopama rasta/brojevima iz tekstualnog dijela ERP-a, jer su u tekstualnom dijelu ERP-a (Poglavlje 2.) prezentirani administrativni podaci koje objavljuje statistika i zavodi za zapošljavanje u Bosni i Hercegovini, a u tabeli 1c su prezentirani anketni podaci (zbog bolje komparacije sa drugim zemljama). Naknade zaposlenim su preuzete iz nacionalnih računa i izražene u milijardama KM (projekcije za ovu stavku nisu raspoložive). Stavka 4. Stopa učešća - odnosi se na učešće radne snage u radno sposobnom stanovništvu (anketni podaci).

Tabela 1d: Sektorski bilansi

% BDP-a	ESA kod	2018	2019	2020	2021	2022
1. Neto kreditiranje/zaduživanje prema ostatku svijeta	B.9					
od čega:						
- Bilans roba i usluga						
- Bilans primarnog dohotka & transfera						
- Kapitalni račun						
2. Neto kreditiranje/zaduživanje privatnog sektora	B.9/ EDP B.9					
3. Neto kreditiranje/zaduživanje opće vlade		0,3	0,1	0,2	0,5	0,8
4. Statistička nepodudarnost						

Tabela 1e: BDP, investicije i bruto dodana vrijednost

	ESA kod	2018	2019	2020	2021	2022
BDP i ulaganje						
Nivo BDP-a po trenutnim tržišnim cijenama (u domaćoj valuti)	B1g	34,0	35,3	36,9	38,7	40,7
Omjer ulaganja (% BDP)		18,5	19,4	20,5	21,3	22,3
Rast bruto dodane vrijednosti, procentualne promjene pri stalnim cijenama						
1. Poljoprivreda		9,1	:	:	:	:
2. Industrija (isključujući građevinarstvo)		3,9	:	:	:	:
3. Građevinarstvo		2,8	:	:	:	:
4. Usluge		3,1	:	:	:	:

Tabela 1f: Kretanja u vanjskom sektoru

		2018	2019	2020	2021	2022
1. Bilans tekućeg računa (% BDP)	% BDP	-3,4	-3,2	-3,3	-2,8	-2,8
2. Izvoz roba	Mlrd. EUR	5,2	5,4	5,8	6,5	7,1
3. Uvoz roba	Mlrd. EUR	9,0	9,4	10,0	10,8	11,7
4. Trgovinski bilans	Mlrd. EUR	-3,8	-4,0	-4,2	-4,4	-4,6
5. Izvoz usluga	Mlrd. EUR	1,9	2,0	2,2	2,4	2,6
6. Uvoz usluga	Mlrd. EUR	0,6	0,6	0,7	0,7	0,8
7. Bilans usluga	Mlrd. EUR	1,3	1,4	1,5	1,6	1,8
8. Neto kamatna plaćanja iz inostranstva	Mlrd. EUR	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,2
9. Neto prihod po ostalim faktorima iz inostranstva	Mlrd. EUR	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2
10. Tekući transferi	Mlrd. EUR	2,0	2,1	2,1	2,2	2,2
11. <i>Od čega</i> iz EU	Mlrd. EUR	1,4	1,5	1,5	1,6	1,6
12. Bilans tekućeg računa	Mlrd. EUR	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
13. Kapitalni i finansijski račun	Mlrd. EUR	0,8	0,4	0,7	0,6	0,6
14. Direktne strane investicije	Mlrd. EUR	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5
15. Rezerve u stranoj valuti	Mlrd. EUR	5,9	6,4	6,9	7,3	7,7
16. Vanjski dug	Mlrd. EUR	11,4	11,4	11,6	11,7	11,9
17. <i>Od čega</i> : javni	Mlrd. EUR	4,2	4,2	4,7	4,7	:
18. <i>O/č</i> : denominirano u stranoj valuti	Mlrd. EUR	11,4	11,4	11,6	11,7	11,9
19. <i>O/č</i> : prispjele otplate	Mlrd. EUR	:	:	:	:	:
20. Tečaj naspram Eura (kraj godine)	NCU/EUR	1,9558	1,9558	1,9558	1,9558	1,9558
21. Tečaj naspram Eura (godišnji prosjek)	NCU/EUR	1,9558	1,9558	1,9558	1,9558	1,9558
22. Neto štednja u stranoj valuti	% BDP	:	:	:	:	:
23. Domaća privatna štednja	% BDP	:	:	:	:	:
24. Domaća privatna ulaganja	% BDP	:	:	:	:	:
25. Domaća javna štednja	% BDP	:	:	:	:	:
26. Domaća javna ulaganja	% BDP	:	:	:	:	:

Tabela 1g: Pokazatelji održivosti

	Dimenzija	2015	2016	2017	2018	2019
1. Bilans tekućeg računa	% BDP	:	:	-4,0	-3,4	-3,2
2. Pozicija neto međunarodnog ulaganja	% BDP	:	:	:	:	:
3. Izvozni tržišni udjeli	%, g/g	:	:	:	:	:
4. Realni efektivni tečaj	%, g/g	:	:	:	:	:
5. Nominalni jedinični troškovi rada	%, g/g	:	:	:	:	:
6. Privatni sektor, protok kredita	% BDP	:	:	:	:	:
7. Zaduženje privatnog sektora	% BDP	:	:	:	:	:
8. Zaduženje opće vlade	% BDP	:	:	:	:	:

Tabela 2a: Izgledi budžeta šire vlade – Bosna i Hercegovina

	ESA kod	2018	2018	2019	2020	2021	2022
		Mil. KM	% BDP				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima							
1. Šira vlada	S13	95,0	0,3	0,1	0,2	0,5	0,8
2. Centralna vlada	S1311	-63,8	-0,2	-0,3	-0,2	0,1	0,3
3. Državna vlada	S1312	:	:	:	:	:	:
4. Lokalna vlada	S1313	42,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	116,7	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
Šira vlada (S13)							
6. Ukupan prihod	TR	13.574,2	39,9	39,3	39,1	38,3	37,8
7. Ukupna potrošnja	TE	13.479,2	39,6	39,2	38,9	37,8	37,0
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	95,0	0,3	0,1	0,2	0,5	0,8
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	259,3	0,8	0,8	0,8	0,8	0,7
10. Primarni bilans		354,3	1,0	0,9	1,0	1,3	1,5
11. Jednokratne i druge privremene mjere		:	:	:	:	:	:
Komponente prihoda							
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		7.024,8	20,7	20,3	20,7	20,3	20,1
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	5.662,7	16,6	16,8	16,8	16,5	16,3
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	1.384,3	4,1	3,9	3,9	3,8	3,8
12c. Porez na kapital	D91	4,3	:	:	:	:	:
13. Socijalni doprinosi	D61	4.971,1	14,6	14,6	14,6	14,4	14,2
14. Prihod od imovine	D4	178,1	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		1.400,2	4,1	3,7	3,2	3,0	2,9
16=6. Ukupan prihod	TR	13.574,2	39,9	39,3	39,1	38,3	37,8
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		12.022,4	35,3	35,4	35,3	34,7	34,4
Odabrane komponente potrošnje							
17. Kolektivna potrošnja	P32	5.945,9	17,5	17,2	17,0	16,6	16,2
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	5.043,0	14,8	15,1	15,1	14,7	14,2
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63	726,5	2,1	2,1	2,1	2,0	1,9
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	4.316,5	12,7	13,0	13,0	12,7	12,3
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 + FISIM	259,3	0,8	0,8	0,8	0,8	0,7
20. Subvencije	D3	464,1	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
21. Investicije u stalna sredstva	P51	929,2	2,7	3,0	2,7	2,4	2,3
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		837,6	2,5	1,7	1,9	1,9	2,2
23=7. Ukupna potrošnja	TE	13.479,2	39,6	39,2	38,9	37,8	37,0
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	3.507,3	10,3	10,2	10,2	9,8	9,4

Tabela 2a: Izgledi budžeta šire vlade – Institucije Bosne i Hercegovine

	ESA kod	2018	2018	2019	2020	2021	2022
		Mil. KM	% BDP				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima							
1. Šira vlada	S13	-33,0	-0,1	:	-0,2	-0,2	-0,2
2. Centralna vlada	S1311	-33,0	-0,1	:	-0,2	-0,2	-0,2
3. Državna vlada	S1312	:	:	:	:	:	:
4. Lokalna vlada	S1313	:	:	:	:	:	:
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	:	:	:	:	:	:
Šira vlada (S13)							
6. Ukupan prihod	TR	923,6	2,7	2,6	2,5	2,4	2,3
7. Ukupna potrošnja	TE	956,6	2,8	2,6	2,7	2,6	2,5
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	-33,0	-0,1	:	-0,2	-0,2	-0,2
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	0,8	:	:	:	:	:
10. Primarni bilans		-32,2	-0,1		-0,2	-0,2	-0,2
11. Jednokratne i druge privremene mjere		:	:	:	:	:	:
Komponente prihoda							
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		750,0	2,2	2,1	2,1	2,0	1,9
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	750,0	2,2	2,1	2,1	2,0	1,9
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	:	:	:	:	:	:
12c. Porez na kapital	D91	:	:	:	:	:	:
13. Socijalni doprinosi	D61	:	:	:	:	:	:
14. Prihod od imovine	D4	:	:	:	:	:	:
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		173,6	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4
16=6. Ukupan prihod	TR	923,6	2,7	2,6	2,5	2,4	2,3
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		750,0	2,2	2,1	2,1	2,0	1,9
Odabrane komponente potrošnje							
17. Kolektivna potrošnja	P32	823,0	2,4	2,3	2,5	2,4	2,3
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	2,5	:	:	:	:	:
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63	:	:	:	:	:	:
18b. Ostali socijalni transferi osim novovčanih	D62	2,5	:	:	:	:	:
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 + FISIM	0,8	:	:	:	:	:
20. Subvencije	D3	:	:	:	:	:	:
21. Investicije u stalna sredstva	P51	88,4	0,3	0,1	0,1	0,1	:
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		41,9	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
23=7. Ukupna potrošnja	TE	956,6	2,8	2,5	2,7	2,6	2,4
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	652,9	1,9	1,9	2,0	1,9	1,8

Tabela 2a: Izgledi budžeta šire vlade – Federacija Bosne i Hercegovine

	ESA kod	2018	2018	2019	2020	2021	2022
		Mil. KM	% BDP				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima							
1. Šira vlada	S13	163,5	0,5	0,5	0,4	0,3	0,4
2. Centralna vlada	S1311	30,9	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
3. Državna vlada	S1312	:	:	:	:	:	:
4. Lokalna vlada	S1313	44,4	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	88,2	0,3	0,2	0,1	0,1	0,2
Šira vlada (S13)							
6. Ukupan prihod	TR	8.157,6	24,0	23,7	23,5	23,1	23,0
7. Ukupna potrošnja	TE	7.994,1	23,5	23,2	23,1	22,8	22,6
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	163,5	0,5	0,5	0,4	0,3	0,4
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	129,1	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
10. Primarni bilans		292,6	0,9	0,9	0,8	0,8	0,9
11. Jednokratne i druge privremene mjere		:	:	:	:	:	:
Komponente prihoda							
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		3.753,6	11,0	11,2	11,1	11,0	11,0
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	2.874,7	8,5	8,7	8,6	8,5	8,5
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	878,3	2,6	2,5	2,5	2,5	2,4
12c. Porez na kapital	D91	0,6	:	:	:	:	:
13. Socijalni doprinosi	D61	3.430,7	10,1	10,2	10,1	10,0	10,0
14. Prihod od imovine	D4	58,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		914,9	2,7	2,2	2,1	2,0	1,9
16=6. Ukupan prihod	TR	8.157,6	24,0	23,7	23,5	23,1	23,0
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		7.184,3	21,1	21,4	21,2	21,0	20,9
Odabrane komponente potrošnje							
17. Kolektivna potrošnja	P32	3.713,7	10,9	10,7	10,4	10,3	10,1
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	2.907,8	8,5	8,9	9,0	8,8	8,5
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63	:	:	:	:	:	:
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	2.907,8	8,5	8,9	9,0	8,8	8,5
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 + FISIM	129,1	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
20. Subvencije	D3	286,5	0,8	0,9	1,0	1,0	1,0
21. Investicije u stalna sredstva	P51	452,2	1,3	1,6	1,6	1,5	1,5
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		504,8	1,5	0,8	0,8	0,8	1,0
23=7. Ukupna potrošnja	TE	7.994,1	23,5	23,2	23,1	22,8	22,6
p.m. Naknada zaposlenim u javnom sektoru	D1	1.843,9	5,4	5,3	5,1	4,9	4,7

Tabela 2a : Izgledi budžeta opšte vlade - Republika Srpska

	ESA kod	2018	2018	2019	2020	2021	2022
		Mil. KM	% BDP				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima							
1. Šira vlada	S13	-56,5	-0,2	-0,4	:	0,3	0,5
2. Centralna vlada	S1311	-82,7	-0,2	-0,4	-0,1	0,1	0,3
3. Državna vlada	S1312	:	:	:	:	:	:
4. Lokalna vlada	S1313	-2,3	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	28,5	-0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Šira vlada (S13)							
6. Ukupan prihod	TR	4.273,0	12,6	12,3	12,5	12,2	11,9
7. Ukupna potrošnja	TE	4.320,5	12,7	12,7	12,5	11,9	11,4
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	-56,5	-0,2	-0,4	0,0	0,3	0,5
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	129,0	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3
10. Primarni bilans		72,5	0,2	0,0	0,4	0,7	0,8
11. Jednokratne i druge privremene mjere		:	:	:	:	:	:
Komponente prihoda							
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		2.343,9	6,9	6,9	6,9	6,8	6,7
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	1.862,3	5,5	5,5	5,6	5,5	5,4
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	477,9	1,4	1,3	1,3	1,3	1,2
12c. Porez na kapital	D91	3,7	:	:	:	:	:
13. Socijalni doprinosi	D61	1.540,4	4,5	4,4	4,5	4,4	4,3
14. Prihod od imovine	D4	119,7	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		269,0	0,8	0,6	0,6	0,6	0,6
16=6. Ukupan prihod	TR	4.273,0	12,6	12,3	12,5	12,2	11,9
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		3.884,3	11,4	11,3	11,4	11,2	10,9
Odobrane komponente potrošnje							
17. Kolektivna potrošnja	P32	1.307,5	3,8	3,8	3,8	3,6	3,4
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	2.075,8	6,1	6,0	5,9	5,8	5,5
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63	726,5	2,1	2,1	2,1	2,0	1,9
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	1.349,3	4,0	3,9	3,9	3,8	3,6
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 + FISIM	129,0	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3
20. Subvencije	D3	149,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,4
21. Investicije u stalna sredstva	P51	384,1	1,1	1,2	0,9	0,7	0,7
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		283,6	0,8	0,9	1,0	1,0	1,0
23=7. Ukupna potrošnja	TE	4.329,5	12,7	12,7	12,5	11,9	11,4
p.m. Naknada zaposlenim u javnom sektoru	D1	941,1	2,8	2,8	2,9	2,8	2,7

Tabela 2a: Izgledi budžeta šire vlade – Brčko Distrikt

	ESA kod	2018	2018	2019	2020	2021	2022
		Mil. KM	% BDP				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima							
1. Šira vlada	S13	21,0	0,1	-0,1	:	:	:
2. Centralna vlada	S1311	21,0	0,1	-0,1	:	:	:
3. Državna vlada	S1312	:	:	:	:	:	:
4. Lokalna vlada	S1313	:	:	:	:	:	:
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	:	:	:	:	:	:
6. Ukupan prihod	TR	220,0	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
7. Ukupna potrošnja	TE	199,0	0,5	0,7	0,6	0,6	0,6
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	21,0	0,1	-0,1	:	:	:
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	0,4	:	:	:	:	:
10. Primarni bilans		21,4	0,1	-0,1	:	:	:
11. Jednokratne i druge privremene mjere		:	:	:	:	:	:
Komponente prihoda							
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		203,8	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	175,7	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	28,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
12c. Porez na kapital	D91	:	:	:	:	:	:
13. Socijalni doprinosi	D61	:	:	:	:	:	:
14. Prihod od imovine	D4	:	:	:	:	:	:
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		16,2	:	:	:	:	:
16=6. Ukupan prihod	TR	220,0	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		203,8	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Odobrane komponente potrošnje							
17. Kolektivna potrošnja	P32	101,7	0,3	0,3	0,4	0,3	0,3
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	56,9	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63	:	:	:	:	:	:
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	56,9	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 + FISIM	0,4	:	:	:	:	:
20. Subvencije	D3	28,2	0,1	0,1	:	:	:
21. Investicije u stalna sredstva	P51	4,5	:	0,1	:	:	:
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		7,3	:	:	:	:	:
23=7. Ukupna potrošnja	TE	199,0	0,6	0,7	0,6	0,6	0,6
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	69,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2

Tabela 2b: Izgledi budžeta šire vlade – Bosna i Hercegovina

	ESA kod	2018	2019	2020	2021	2022
		Mil. KM				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima						
1. Šira vlada	S13	95,0	30,8	90,8	186,0	317,9
2. Centralna vlada	S1311	-63,8	-104,6	-67,3	15,2	131,1
3. Državna vlada	S1312	:	:	:	:	:
4. Lokalna vlada	S1313	42,1	81,6	94,1	86,3	97,4
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	116,7	53,8	64,0	84,5	89,4
Šira vlada (S13)						
6. Ukupan prihod	TR	13.574,2	13.878,4	14.429,5	14.833,3	15.384,1
7. Ukupna potrošnja	TE	13.479,2	13.847,6	14.338,7	14.647,3	15.066,2
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	95,0	30,8	90,8	186,0	317,9
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	259,3	275,8	283,9	301,5	304,1
10. Primarni bilans		354,3	306,6	374,7	487,5	622,0
11. Jednokratne i druge privremene mjere		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Komponente prihoda						
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		7.051,3	7.339,5	7.635,9	7.864,3	8.189,5
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	5.662,7	5.950,9	6.203,6	6.381,7	6.651,1
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	1.384,3	1.383,9	1.427,8	1.477,9	1.533,6
12c. Porez na kapital	D91	4,3	4,6	4,5	4,6	4,8
13. Socijalni doprinosi	D61	4.971,1	5.164,7	5.402,6	5.587,8	5.791,1
14. Prihod od imovine	D4	178,1	223,1	225,6	230,5	230,0
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		1.373,7	1.150,8	1.165,5	1.150,7	1.173,5
16=6. Ukupan prihod	TR	13.574,2	13.878,4	14.429,5	14.833,3	15.384,1
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		12.022,4	12.504,1	13.038,5	13.452,1	13.980,6
Odabrane komponente potrošnje						
17. Kolektivna potrošnja	P32	5.945,9	6.085,8	6.260,3	6.436,4	6.606,7
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	5.043,0	5.325,8	5.581,1	5.708,6	5.796,9
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63	726,5	742,6	766,8	782,0	788,9
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	4.316,5	4.583,2	4.814,3	4.926,6	5.008,0
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 + FISIM	259,3	275,8	283,9	301,5	304,1
20. Subvencije	D3	464,1	491,9	530,0	559,3	558,8
21. Investicije u stalna sredstva	P51	929,2	1065,5	977,9	919,4	933,2
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		837,6	602,9	705,5	722,0	866,5
23=7. Ukupna potrošnja	TE	13.479,2	13.847,6	14.338,7	14.647,3	15.066,2
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	3.507,3	3.604,4	3.777,5	3.804,0	3.830,0

Tabela 2b: Izgledi budžeta šire vlade – Institucije Bosne i Hercegovine

	ESA kod	2018	2019	2020	2021	2022
		Mil. KM				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima						
1. Šira vlada	S13	-33,0	13,8	-67,5	-61,6	-64,9
2. Centralna vlada	S1311	-33,0	13,8	-67,5	-61,6	-64,9
3. Državna vlada	S1312	:	:	:	:	:
4. Lokalna vlada	S1313	:	:	:	:	:
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	:	:	:	:	:
Šira vlada (S13)						
6. Ukupan prihod	TR	923,6	902,0	923,9	929,8	926,5
7. Ukupna potrošnja	TE	956,6	888,2	991,4	991,4	991,4
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	-33,0	13,8	-67,5	-61,6	-64,9
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	0,8	0,8	1,0	1,0	0,9
10. Primarni bilans		-32,2	14,6	-66,5	-60,6	-64,0
11. Jednokratne i druge privremene mjere		:	:	:	:	:
Komponente prihoda						
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		750,0	750,0	780,0	780,0	780,0
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	750,0	750,0	780,0	780,0	780,0
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	:	:	:	:	:
12c. Porez na kapital	D91	:	:	:	:	:
13. Socijalni doprinosi	D61	:	:	:	:	:
14. Prihod od imovine	D4	:	:	:	:	:
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		173,6	152,0	143,9	149,8	146,5
16=6. Ukupan prihod	TR	923,6	902,0	923,9	929,8	926,5
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		750,0	750,0	780,0	780,0	780,0
Odobrane komponente potrošnje						
17. Kolektivna potrošnja	P32	823,0	828,0	913,0	918,0	935,2
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	2,5	3,5	2,0	2,2	2,0
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	2,5	3,5	2,0	2,2	2,0
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 + FISIM	0,8	0,8	1,0	1,0	0,9
20. Subvencije	D3	:	:	:	:	:
21. Investicije u stalna sredstva	P51	88,4	31,0	43,7	40,7	23,5
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		41,9	24,9	31,7	29,5	29,8
23=7. Ukupna potrošnja	TE	956,6	888,2	991,4	991,4	991,4
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	652,9	668,0	731,5	735,4	740,3

Tabela 2b: Izgledi budžeta šire vlade – Federacija Bosne i Hercegovine

	ESA kod	2018	2019	2020	2021	2022
		Mil. KM				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima						
1. Šira vlada	S13	163,5	182,9	141,8	123,0	174,2
2. Centralna vlada	S1311	30,9	50,3	54,3	44,3	60,2
3. Državna vlada	S1312	:	:	:	:	:
4. Lokalna vlada	S1313	44,4	55,2	48,0	37,8	48,4
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	88,2	77,4	39,5	40,9	65,6
Šira vlada (S13)						
6. Ukupan prihod	TR	8.157,6	8.391,4	8.656,7	8.949,3	9.364,5
7. Ukupna potrošnja	TE	7.994,1	8.208,5	8.514,9	8.826,3	9.190,3
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	163,5	182,9	141,8	123,0	174,2
9. Izdaci po kamata	EDP.D41 uklj. FISIM	129,1	143,4	151,6	169,6	176,5
10. Primarni bilans		292,6	326,3	293,4	292,6	350,7
11. Jednokratne i druge privremene mjere		:	:	:	:	:
Komponente prihoda						
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		3.753,6	3.957,4	4.094,9	4.241,9	4.466,0
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	2.874,7	3.069,10	3.175,50	3.286,90	3.470,90
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	878,3	888,3	919,4	955	995,1
12c. Porez na kapital	D91	0,6	0	:	:	:
13. Socijalni doprinosi	D61	3.430,7	3.600,3	3.726,3	3.881,3	4.056,3
14. Prihod od imovine	D4	58,4	59,2	62,5	64,3	58,8
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		914,9	774,5	773,0	761,8	783,4
16=6. Ukupan prihod	TR	8.157,6	8.391,4	8.656,7	8.949,3	9.364,5
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		7.184,3	7.557,7	7.821,2	8.123,2	8.522,3
Odabrane komponente potrošnje						
17. Kolektivna potrošnja	P32	3.713,7	3.783,50	3.824,60	3.998,10	4.130,30
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	2.907,8	3.129,1	3.312,7	3.388,3	3.456,0
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63					
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	2.907,8	3.129,1	3.312,7	3.388,3	3.456,0
19=9. Izdaci po kamata	EDP.D41 + FISIM	129,1	143,4	151,6	169,6	176,5
20. Subvencije	D3	286,5	306,5	353,2	377,7	396,2
21. Investicije u stalna sredstva	P51	452,2	579,7	586,3	595,8	610,5
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		504,8	266,3	286,5	296,8	420,8
23=7. Ukupna potrošnja	TE	7.994,1	8.208,5	8.514,9	8.826,3	9.190,3
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	1.843,9	1.860,1	1.875,4	1.890,7	1.905,6

NAPOMENA: U tabeli su konsolidovani podaci za sve nivoe vlasti Federacije Bosne i Hercegovine (budžet Federacije BiH, budžeti kantona Federacije BiH, budžeti općina Federacije BiH, finansijski planovi vanbudžetskih fondova Federacije BiH, kao i poslovni planovi javnih prduzeća Federacije BiH). U odnosu na prošlogodišnji Program došlo je do promjena u iskazivanju podataka na oznaci D2, gdje su pored ostalih prikazani iznosi indirektnih poreza doznačenih od UIO, ali bez iznosa koji je predviđen za otplatu Vanjskog duga, obzirom da na rashodovnoj strani nema izdataka za otplatu istog. Također, naglašavamo da kao i prthodne godine podaci u okviru pozicije „Kolektivna potrošnja“ sadrže izdatke za materijal i usluge i rashodi za bruto plaće i naknade zaposlenima.

Tabela 2b : Izgledi budžeta opšte vlade - Republika Srpska

	ESA kod	2018	2019	2020	2021	2022
		Mil. KM				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima						
1. Šira vlada	S13	-56,5	-125,0	16,5	124,6	208,6
2. Centralna vlada	S1311	-82,7	-127,8	-54,1	32,5	135,8
3. Državna vlada	S1312	:	:	:	:	:
4. Lokalna vlada	S1313	-2,3	26,4	46,1	48,5	49,0
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	28,5	-23,6	24,5	43,6	23,8
Šira vlada (S13)						
6. Ukupan prihod	TR	4.273,0	4.363,6	4.619,4	4.718,0	4.849,3
7. Ukupna potrošnja	TE	4.329,5	4.488,6	4.602,9	4.593,4	4.640,7
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	-56,5	-125,0	16,5	124,6	208,6
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	129,0	131,2	130,6	130,2	126,1
10. Primarni bilans		72,5	6,2	147,1	254,8	334,7
11. Jednokratne i druge privremene mjere		:	:	:	:	:
Komponente prihoda						
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		2.343,9	2.422,5	2.543,3	2.618,0	2.711,5
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	1.862,3	1.949,5	2.060,3	2.120,3	2.198,0
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	477,9	468,4	478,5	493,0	508,7
12c. Porez na kapital	D91	3,7	4,6	4,5	4,6	4,8
13. Socijalni doprinosi	D61	1.540,4	1.564,4	1.676,3	1.706,5	1.734,8
14. Prihod od imovine	D4	119,7	163,9	163,1	166,2	171,2
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		269,0	212,8	236,8	227,3	231,8
16=6. Ukupan prihod	TR	4.273,0	4.363,6	4.619,4	4.718,0	4.849,3
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		3.884,3	3.986,9	4.219,6	4.324,5	4.446,3
Odabrane komponente potrošnje						
17. Kolektivna potrošnja	P32	1.307,52	1.355,56	1.390,09	1.387,21	1.401,50
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	2.075,8	2.121,7	2.190,8	2.234,2	2.254,0
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63	726,5	742,6	766,8	782,0	788,9
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	1.349,3	1.379,1	1.424,0	1.452,2	1.465,1
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 + FISIM	129,0	131,2	130,6	130,2	126,1
20. Subvencije	D3	149,4	167,1	176,8	181,6	162,6
21. Investicije u stalna sredstva	P51	384,1	410,7	336,9	272,7	288,9
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		283,6	302,4	377,7	387,4	407,6
23=7. Ukupna potrošnja	TE	4.329,5	4.488,6	4.602,9	4.593,4	4.640,7
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	941,1	996,3	1.078,6	1.085,5	1.091,5

Tabela 2b: Izgledi budžeta šire vlade – Brčko Distrikt

	ESA kod	2018	2019	2020	2021	2022
		Mil. KM				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima						
1. Šira vlada	S13	21,0	-40,9	0,0	0,0	0,0
2. Centralna vlada	S1311	21,0	-40,9	0,0	0,0	0,0
3. Državna vlada	S1312	:	:	:	:	:
4. Lokalna vlada	S1313	:	:	:	:	:
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	:	:	:	:	:
Šira vlada (S13)						
6. Ukupan prihod	TR	220,0	221,4	229,5	236,2	243,8
7. Ukupna potrošnja	TE	199,0	262,3	229,5	236,2	243,8
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	21,0	-40,9	0,0	0,0	0,0
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	0,4	0,4	0,7	0,7	0,6
10. Primarni bilans		21,4	-40,5	0,7	0,7	0,6
11. Jednokratne i druge privremene mjere		:	:	:	:	:
Komponente prihoda						
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		203,8	209,5	217,7	224,4	232,0
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	175,7	182,3	187,8	194,5	202,2
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	28,1	27,2	29,9	29,9	29,8
12c. Porez na kapital	D91	:	:	:	:	:
13. Socijalni doprinosi	D61	:	:	:	:	:
14. Prihod od imovine	D4	:	:	:	:	:
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		16,2	11,9	11,8	11,8	11,8
16=6. Ukupan prihod	TR	220,0	221,4	229,5	236,2	243,8
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		203,8	209,5	217,7	224,4	232,0
Odabrane komponente potrošnje						
17. Kolektivna potrošnja	P32	101,7	118,7	132,6	133,1	139,7
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	56,9	71,5	75,6	83,9	84,9
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	56,9	71,5	75,6	83,9	84,9
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 + FISIM	0,4	0,4	0,7	0,7	0,6
20. Subvencije	D3	28,2	18,3	:	:	:
21. Investicije u stalna sredstva	P51	4,5	44,1	11,0	10,2	10,3
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		7,3	9,3	9,6	8,3	8,3
23=7. Ukupna potrošnja	TE	199,0	262,3	229,5	236,2	243,8
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	69,4	80,0	92,0	92,4	92,6

Tabela 3: Potrošnja opšte vlade po funkcijama

Bosna i Hercegovina

% od BDP-a	COFOG kod	2018	2019	2020	2021	2022
1. Generalne javne usluge	1	8,1	8,2	7,8	7,5	7,4
2. Odbrana	2	0,9	0,8	0,9	0,9	0,8
3. Javni red i bezbjednost	3	3,2	3,1	3,5	3,3	3,2
4. Ekonomski poslovi	4	2,7	2,6	2,5	2,3	2,2
5. Zaštita okoliša	5	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9
7. Zdravstvo	7	5,9	6,0	6,0	5,8	5,7
8. Rekreatcija, kultura i vjera	8	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6
9. Obrazovanje	9	4,0	3,9	4,0	3,9	3,8
10. Socijalna zaštita	10	13,0	12,7	12,5	12,3	12,1
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	39,6	39,2	38,9	37,8	37,0

u mil. KM	COFOG kod	2018	2019	2020	2021	2022
1. Generalne javne usluge	1	2.758,6	2.889,2	2.865,8	2.918,4	3.019,2
2. Odbrana	2	311,6	291,9	324,2	329,8	332,8
3. Javni red i bezbjednost	3	1.095,9	1.084,9	1.273,3	1.290,5	1.306,4
4. Ekonomski poslovi	4	927,4	928,4	922,1	904,6	912,7
5. Zaštita okoliša	5	114,0	110,4	113,6	115,7	119,8
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	283,7	317,1	342,8	345,1	359,1
7. Zdravstvo	7	1.993,2	2.113,1	2.218,5	2.261,0	2.328,2
8. Rekreatcija, kultura i vjera	8	234,1	228,8	221,8	228,8	235,3
9. Obrazovanje	9	1.351,5	1.389,7	1.463,2	1.496,8	1.535,0
10. Socijalna zaštita	10	4.409,3	4.493,9	4.593,5	4.756,7	4.917,9
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	13.479,2	13.847,5	14.338,7	14.647,4	15.066,3

Institucije Bosne i Hercegovine

% od BDP-a	COFOG kod	2018	2019	2020	2021	2022
1. Generalne javne usluge	1	0,9	0,8	0,6	0,6	0,6
2. Odbrana	2	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
3. Javni red i bezbjednost	3	0,7	0,7	1,0	1,0	0,9
4. Ekonomski poslovi	4	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
5. Zaštita okoliša	5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Zdravstvo	7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8. Rekreatcija, kultura i vjera	8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
9. Obrazovanje	9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10. Socijalna zaštita	10	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	2,8	2,5	2,7	2,6	2,4

u mil. KM	COFOG kod	2018	2019	2020	2021	2022
1. Generalne javne usluge	1	312,9	287,0	228,4	217,9	224,4
2. Odbrana	2	285,1	270,0	301,5	306,3	308,3
3. Javni red i bezbjednost	3	253,3	245,0	368,7	374,4	366,0
4. Ekonomski poslovi	4	65,2	55,0	57,8	57,8	57,6
5. Zaštita okoliša	5	6,4	5,5	6,1	6,0	6,0
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	0,0	0,0			
7. Zdravstvo	7	5,2	5,0	6,5	6,7	6,8
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	14,4	8,5	3,3	3,3	3,3
9. Obrazovanje	9	3,0	2,8	6,3	6,2	6,2
10. Socijalna zaštita	10	11,1	9,4	12,8	12,8	12,8
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	956,6	888,2	991,4	991,4	991,4

Federacija Bosne i Hercegovine

% od BDP-a	COFOG kod	2018	2019	2020	2021	2022
1. Generalne javne usluge	1	5,2	5,1	5,1	5,1	5,0
2. Odbrana	2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
3. Javni red i bezbjednost	3	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
4. Ekonomski poslovi	4	1,3	1,3	1,2	1,2	1,2
5. Zaštita okoliša	5	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
7. Zdravstvo	7	3,6	3,6	3,5	3,5	3,5
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
9. Obrazovanje	9	2,5	2,5	2,4	2,4	2,4
10. Socijalna zaštita	10	8,4	8,3	8,2	8,1	8,0
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	23,5	23,2	23,1	22,8	22,6

u mil. KM	COFOG kod	2018	2019	2020	2021	2022
1. Generalne javne usluge	1	1.771,1	1.818,9	1.886,2	1.956,1	2.036,2
2. Odbrana	2	21,3	21,9	22,7	23,5	24,5
3. Javni red i bezbjednost	3	514,2	528,1	547,6	567,9	591,2
4. Ekonomski poslovi	4	432,9	444,6	461,0	478,1	497,7
5. Zaštita okoliša	5	80,9	83,1	86,2	89,3	93,0
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	146,0	149,9	155,5	161,2	167,9
7. Zdravstvo	7	1.227,9	1.261,1	1.307,7	1.356,1	1.411,7
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	108,1	111,0	115,1	119,4	124,3
9. Obrazovanje	9	844,3	867,1	899,2	932,4	970,7
10. Socijalna zaštita	10	2.847,4	2.922,8	3.033,7	3.142,3	3.273,1
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	7.994,1	8.208,5	8.514,9	8.826,3	9.190,3

Republika Srpska

% od BDP-a	COFOG kod	2018	2019	2020	2021	2022
1. Generalne javne usluge	1	1,7	1,9	1,8	1,7	1,6
2. Odbrana	2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Javni red i bezbjednost	3	0,9	0,8	0,9	0,8	0,8
4. Ekonomski poslovi	4	1,3	1,2	1,1	1,0	0,9
5. Zaštita okoliša	5	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5
7. Zdravstvo	7	2,2	2,3	2,4	2,3	2,2
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2
9. Obrazovanje	9	1,4	1,4	1,4	1,3	1,3
10. Socijalna zaštita	10	4,5	4,3	4,1	4,1	3,9
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 26 u tabeli 2)	TE	12,7	12,7	12,5	11,9	11,4

u mil. KM	COFOG kod	2018	2019	2020	2021	2022
1. Generalne javne usluge	1	594,2	672,4	654,9	643,4	650,0
2. Odbrana	2	5,2	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Javni red i bezbjednost	3	311,9	286,8	330,9	323,5	324,5
4. Ekonomski poslovi	4	429,3	428,8	403,3	368,7	357,4
5. Zaštita okoliša	5	26,7	21,8	21,3	20,4	20,8
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	135,6	163,7	184,6	181,2	188,5
7. Zdravstvo	7	735,3	811,5	882,8	876,6	888,1
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	96,3	91,5	89,5	89,1	90,7
9. Obrazovanje	9	468,1	479,9	514,4	514,9	514,8
10. Socijalna zaštita	10	1.527,0	1.532,0	1.521,3	1.575,7	1.606,1
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	4.329,5	4.488,5	4.602,9	4.593,5	4.640,8

Brčko Distrikt

% od BDP-a	COFOG kod	2018	2019	2020	2021	2022
1. Generalne javne usluge	1	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3
2. Odbrana	2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Javni red i bezbjednost	3	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
4. Ekonomski poslovi	4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Zaštita okoliša	5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Zdravstvo	7	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
9. Obrazovanje	9	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
10. Socijalna zaštita	10	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 26 u tabeli 2)	TE	0,6	0,7	0,6	0,6	0,6

u mil. KM	COFOG kod	2018	2019	2020	2021	2022
1. Generalne javne usluge	1	80,4	110,9	96,3	101,0	108,6
2. Odbrana	2					
3. Javni red i bezbjednost	3	16,5	25,0	26,1	24,7	24,7
4. Ekonomski poslovi	4					
5. Zaštita okoliša	5					
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	2,1	3,5	2,7	2,7	2,7
7. Zdravstvo	7	24,8	35,5	21,5	21,6	21,6
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	15,3	17,8	13,9	17,0	17,0
9. Obrazovanje	9	36,1	39,9	43,3	43,3	43,3
10. Socijalna zaštita	10	23,8	29,7	25,7	25,9	25,9
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	199,0	262,3	229,5	236,2	243,8

Tabela 4: Razvoj događanja u zaduženosti opšte vlade

% od BDP-a	ESA kod	2018	2019	2020	2021	2022
1. Bruto zaduženost		32,2	31,7	32,2	31,7	29,7
2. Promjena koeficijenta bruto zaduženosti		-1,7	-0,5	0,5	-0,5	-2,0
Doprinos promjeni bruto duga						
3. Primarni bilans		-1,0	-0,9	-1,0	-1,3	-1,5
4. Izdaci po kamatama		0,8	0,8	0,8	0,8	0,7
5. Korekcija tokova		-1,4	-0,4	0,7	0,0	-1,2
Od čega:						
- Razlike između gotovine i obračunate evidencije		:	:	:	:	:
- Neto akumulacija finansijskih sredstava		:	:	:	:	:
Od čega:						
- Sredstva od privatizacije		:	:	:	:	:
- Efekti vrednovanja i ostalo		:	:	:	:	:
p.m. implicitna kamatna stopa po dugu		2,4	2,5	2,5	2,5	2,5
Ostale relevantne varijable						
6. Tekuća finansijska sredstva		:	:	:	:	:
7. Neto finansijski dug (7 = 1 - 6)		:	:	:	:	:

Tabela 5: Ciklična kretanja

% BDP-a	ESA kod	2018	2019	2020	2021	2022
1. Realni rast BDP-a (%)	B1g	3,6	3,0	3,5	3,6	3,8
2. Neto zaduženost šire vlade	EDP.B.9	0,3	0,1	0,2	0,5	0,8
3. Rashodi za kamate	EDP.D.41	0,8	0,8	0,8	0,8	0,7
4. Jednokratne i druge privremene mjere		-0,2	0,2	-0,1	-0,1	-0,1
5. Potencijalni rast BDP-a (%)		3,4	3,5	3,5	3,5	3,4
Doprinosi:						
- rad		:	:	:	:	:
- kapital		:	:	:	:	:
- ukupna faktorska produktivnost		:	:	:	:	:
6. Jaz proizvoda		0,3	-0,2	-0,1	0,0	0,3
7. Ciklična komponenta budžeta		0,1	-0,1	0,0	0,0	0,1
8. Ciklično prilagođen saldo (2-7)		0,2	0,1	0,3	0,5	0,7
9. Ciklično prilagođen primarni saldo (8+3)		0,9	0,9	1,1	1,3	1,4
10. Strukturalni saldo (8-4)		0,4	-0,1	0,4	0,6	0,8

Tabela 6: Odstupanje od prethodnog programa

	2018	2019	2020	2021	2022
1. Rast BDP-a (% g/g)					
Prethodni program	3,3	3,5	3,7	3,8	:
Najnoviji program	3,6	3,0	3,5	3,6	3,8
Razlika	0,3	-0,5	-0,2	-0,2	:
2. Neto kreditiranje šire vlade (% BDP-a)					
Prethodni program	0,9	1,4	1,7	1,9	:
Najnoviji program	0,3	0,1	0,2	0,5	0,8
Razlika	-0,6	-1,3	-1,5	-1,4	:
3. Bruto zaduženost šire vlade (% BDP-a)					
Prethodni program	32,9	32,1	31,1	28,9	:
Najnoviji program	32,2	31,7	32,2	31,7	29,7
Razlika	-0,7	-0,4	1,1	2,8	:

Tablea 7: Dugoročna održivost javnih finansija

Procenti BDP-a	2007	2010	2020	2030	2040	2050	2060
Ukupni izdaci	:	:	:	:	:	:	:
<i>Od čega:</i>	:	:	:	:	:	:	:
- izdaci vezani za starost	:	:	:	:	:	:	:
- Izdaci za penzije	:	:	:	:	:	:	:
- Penzije iz socijalnog osiguranja	:	:	:	:	:	:	:
- Starosne i prijevremene penzije	:	:	:	:	:	:	:
- Ostale penzije (invalidske, porodične)	:	:	:	:	:	:	:
- Profesionalne penzije (ako su u sklopu šire vlade)	:	:	:	:	:	:	:
- Zdravstvena zaštita	:	:	:	:	:	:	:
- Dodatak za njegu i pomoć (<i>ovo je ranije bilo u okviru zdravstvene zaštite</i>)	:	:	:	:	:	:	:
Izdaci za obrazovanje	:	:	:	:	:	:	:
Ostali izdaci vezani za stariju životnu dob	:	:	:	:	:	:	:
Izdaci za kamate	:	:	:	:	:	:	:
Ukupni prihodi	:	:	:	:	:	:	:
<i>Od čega:</i> prihodi od imovine	:	:	:	:	:	:	:
<i>Od čega:</i> od doprinosa za penzije (ili socijalnih doprinosa, ako je prikladno)	:	:	:	:	:	:	:
Imovina rezervi penzionog fonda	:	:	:	:	:	:	:
<i>Od čega:</i> konsolidirana imovina javnog penzionog fonda (imovina koja nije vladina obaveza)	:	:	:	:	:	:	:
Pretpostavke							
Rast produktivnosti rada	:	:	:	:	:	:	:
Rast realnog BDP-a	:	:	:	:	:	:	:
Stopa učešća – muškarci (starosti 20-64)	:	:	:	:	:	:	:
Stopa učešća - žene (starosti 20-64)	:	:	:	:	:	:	:
Ukupna stopa učešća (20-64)	:	:	:	:	:	:	:
Stopa nezaposlenosti	:	:	:	:	:	:	:
Populacija starosti 65+ u odnosu na ukupnu populaciju	:	:	:	:	:	:	:

Tabela 7a: Potencijalne obaveze

% BDP-a	2019	2020
Javne garancije	2,4	2,4
<i>Od čega: vezano za finansijski sektor</i>	:	:

Tabela 8: Osnovne pretpostavke o vanjskom ekonomskom okruženju kao osnov za okvir programa

	Dimenzija	2018	2019	2020	2021	2022
1. Kratkoročna kamatna stopa	Godišnji prosjek	-0,3	-0,4	-0,6	-0,6	n/a
2. Dugoročna kamatna stopa	Godišnji prosjek	1,1	0,4	0,1	0,2	n/a
3. Tečaj USD/EUR	Godišnji prosjek	1,18	1,12	1,12	1,12	n/a
4. Nominalni efektivni tečaj	Godišnji prosjek	5,2	-0,6	0,5	0,0	n/a
5. Tečaj naspram Eura	Godišnji prosjek	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96
6. Svjetski rast BDP-a, isključujući EU	Godišnji prosjek	3,8	3,1	3,4	3,5	n/a
7. Rast BDP-a u EU	Godišnji prosjek	1,9	1,1	1,2	1,2	n/a
8. Rast relevantnih stranih tržišta	Godišnji prosjek	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
9. Obim svjetskog uvoza, isključujući EU	Godišnji prosjek	4,6	0,4	2,2	2,9	n/a
10. Cijene nafte (Brent, USD/barel)	Godišnji prosjek	71,1	62,5	57	56,3	n/a

Izvor za stavke 1, 2, 3, 4, 6, 10:

https://www.ecb.europa.eu/pub/projections/html/ecb.projections201909_ecbstaff~0ac7cbcf7a.en.html

Izvor za stavke 7 i 9:

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip115_en_0.pdf

Tabela 10a

FEDERALNO MINISTARSTVO RAZVOJA PODUZETNIŠTVA I OBRTA

Tabela 10a: Troškovi mjere strukturne reforme: (Olakšan pristup povoljnim finansijskim sredstvima za MSP u cilju povećanja investicija, profita i radnih mjesta) (u EUR)

Godina	Plaće	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Godina X	0	0	1.750.000	0	1.750.000
Godina X+1	0	0	2.500.000	0	2.500.000
Godina X+2	0	0	4.000.000	0	4.000.000

Tabela 10a: Troškovi mjere strukturne reforme: (Povećanje ekonomske aktivnosti MSP kroz uklanjanje administrativnih barijera) (u EUR)

Godina	Plaće	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Godina X	0	0	1.250.000	0	1.250.000
Godina X+1	0	0	2.250.000	0	2.250.000
Godina X+2	0	0	3.250.000	0	3.250.000

Tabela 10b: Finansiranje mjere strukturne reforme: (Olakšan pristup povoljnim finansijskim sredstvima za MSP u cilju povećanja investicija, profita i radnih mjesta) (u EUR)

Godina	Centralni budžet	Lokalni budžeti	Ostali nacionalni izvori javnih finansija	IPA fondovi	Ostali grantovi	Projektjni zajmovi	Tek se treba odrediti	Ukupno
Godina X	1.750.000	0	0	0	0	0	0	1.750.000
Godina X+1	2.500.000	0	0	0	0	0	0	2.500.000
Godina X+2	4.000.000	0	0	0	0	0	0	4.000.000

Tabela 10b: Finansiranje mjere strukturne reforme: (Povećanje ekonomske aktivnosti MSP kroz uklanjanje administrativnih barijera) (u EUR)

Godina	Centralni budžet	Lokalni budžeti	Ostali nacionalni izvori javnih finansija	IPA fondovi	Ostali grantovi	Projektjni zajmovi	Tek se treba odrediti	Ukupno
Godina X	1.250.000	0	0	0	0	0	0	1.250.000
Godina X+1	2.250.000	0	0	0	0	0	0	2.250.000
Godina X+2	3.250.000	0	0	0	0	0	0	3.250.000

FEDERALNO MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA

Tabela 10a: Troškovi mjere strukturne reforme Reforma sistema novčanih podrški u poljoprivredi (u EUR)

Godina	Plaće	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Godina 2020	30.000,00	306.775,12	0	0	336.775,12
Godina 2021	30.000,00	0	0	0	30.000,00
Godina 2022	30.000,00	0	0	3.000.000,00	3.030.000,00

Tabela 10b: Finansiranje mjere strukturne reforme Reforma sistema novčanih podrški u poljoprivredi (u EUR)

Godina	Centralni budžet	Lokalni budžeti	Ostali nacionalni izvori javnih finansija	IPA fondovi	Ostali grantovi	Projektjni zajmovi	Tek se treba odrediti	Ukupno
Godina 2020	30.000,00	0	0	0	0			30.000,00
Godina 2021	30.000,00	0	0	0	0			30.000,00
Godina 2022	30.000,00	0	0	0	0		3.000.000,00	3.030.000,00

FEDERALNO MINISTARSTVO OKOLIŠA I TURIZMA

Tabela 10a: Troškovi mjere strukturne reforme: Unapređenje postojećeg pravnog okvira koji reguliše oblast turizma, turističkih vodiča, turističkih zajednica, boravišne takse i ugostiteljstva. (u EUR)

Godina	Plaće	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Godina 2020	20.000		20.000		20.000
Godina 2021	Potreba upošljavanja jednog državnog službenika	100.000	Potreba upošljavanja jednog državnog službenika	100.000	Potreba upošljavanja jednog državnog službenika
Godina 2022	Obuka, Ekspertiza, putovanja	0	Obuka, Ekspertiza, putovanja	0	Obuka, Ekspertiza, putovanja

Tabela 10a: Troškovi mjere strukturne reforme: Uspostava pravnog okvira za uspostavljanje osnovnih načela u cilju kretanja ka cirkularnoj ekonomiji, te stvaranja infrastrukture za adekvatno upravljanje pojedinim vrstama otpada, odnosno donošenje provedbenih propisa koji će doprinijeti uspostavi i jačanju mehanizama cirkularne ekonomije, te sistema nadzora korištenja ekonomskih instrumenata u oblasti upravljanja otpadom (u EUR)

Godina	Plaće	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Godina X	20000	6000	400 000		426000
Godina X+1	20000	6000 +100 000 Informativni sistem (UNDP)	400 000		526000

Godina X+2	20000	6000 +100 000 Informativni sistem (UNDP)	400 000		526000
------------	-------	--	---------	--	--------

Tabela 10a: Troškovi mjere strukturne reforme: Usvajanje Zakona o Fondu za zaštitu okoliša i energetska efikasnost, uspostava i jačanje sistema nadzora korištenja ekonomskih instrumenata u oblasti okoliša i energetske efikasnosti, (u EUR)

Godina	Plaće	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Godina 2020	20000		Kroz Fond		20000
Godina 2021	20000		Kroz Fond		20000
Godina 2022	20000		Kroz Fond		20000

FEDERALNO MINISTARSTVO FINANSIJA

Tabela 10a: Troškovi mjere strukturne reforme: Unapređenje sistema neporeznih prihoda (u EUR)

Godina	Plaće	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Godina X	0	0	0	0	0
Godina X+1	0	0	0	0	0
Godina X+2	0	0	0	0	0

Tabela 10a: Troškovi mjere strukturne reforme: Smanjenje sive ekonomije (u EUR)

Godina	Plaće	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Godina X	0	0	0	250.000	250.000
Godina X+1	0	0	0	250.000	250.000
Godina X+2	0	0	0	250.000	250.000

Tabela 10a: Troškovi mjere strukturne reforme: Smanjenje poreznog opterećenje rada (u EUR)

Godina	Plaće	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Godina X	0	0	0	0	0
Godina X+1	0	0	0	0	0
Godina X+2	0	0	0	0	0

Tabela 10a: Troškovi mjere strukturne reforme: Restrukturiranje poreznog opterećenja (u EUR)

Godina	Plaće	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Godina X	0	0	0	0	0
Godina X+1	0	0	0	0	0
Godina X+2	0	0	0	0	0

Tabela 10b

Tabela 10b: Finansiranje mjere strukturne reforme: Unapređenje sistema neporeznih prihoda (u EUR)

Godina	Centralni budžet	Lokalni budžeti	Ostali nacionalni izvori javnih finansija	IPA fondovi	Ostali grantovi	Projektne zajmovi	Tek se treba odrediti	Ukupno
Godina X	0	0	0	0	0	0	0	0
Godina X+1	0	0	0	0	0	0	0	0
Godina X+2	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabela 10b: Finansiranje mjere strukturne reforme: Smanjenje sive ekonomije (u EUR)

Godina	Centralni budžet	Lokalni budžeti	Ostali nacionalni izvori javnih finansija	IPA fondovi	Ostali grantovi	Projektne zajmovi	Tek se treba odrediti	Ukupno
Godina X	250.000	0	0	0	0	0	0	250.000
Godina X+1	250.000	0	0	0	0	0	0	250.000
Godina X+2	250.00	0	0	0	0	0	0	250.000

Tabela 10b: Finansiranje mjere strukturne reforme: Smanjenje poreznog opterećenja rada (u EUR)

Godina	Centralni budžet	Lokalni budžeti	Ostali nacionalni izvori javnih finansija	IPA fondovi	Ostali grantovi	Projektne zajmovi	Tek se treba odrediti	Ukupno
Godina X	0	0	0	0	0	0	0	0
Godina X+1	0	0	0	0	0	0	0	0
Godina X+2	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabela 10b: Finansiranje mjere strukturne reforme: Restrukturiranje poreznog opterećenja (u EUR)

Godina	Centralni budžet	Lokalni budžeti	Ostali nacionalni izvori javnih finansija	IPA fondovi	Ostali grantovi	Projektne zajmovi	Tek se treba odrediti	Ukupno
Godina X	0	0	0	0	0	0	0	0
Godina X+1	0	0	0	0	0	0	0	0
Godina X+2	0	0	0	0	0	0	0	0

FEDERALNO MINISTARSTVO TRGOVINE

Tabela 10a: Troškovi mjere strukturne reforme: (Unapređenje zakonskog okvira u Federaciji BiH) (u EUR) (Popuniti jednu po reformi)

Godina	Plaće	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
Godina X					
Godina X+1					
Godina X+2					

Aktivnosti se planiraju provoditi u okviru plana redovnih troškova plata uposlenika Federalnog ministarstva trgovine.

Također, imajući u vidu da se aktivnosti po pitanju tehnoloških, tehničkih i softverskih rješenja za uspostavu Registra tek trebaju utvrditi, troškovi implementacije navedenih aktivnosti moći će se procijeniti naknadno te će biti potrebno osigurati sredstva u Budžetu Federacije Bosne i Hercegovine ili nekog drugog izvora finansiranja.

Kao rezultat donošenja i implementacije Zakona očekuje se povećanje broja formalno zaposlenih u sektoru pružanja usluga posredovanja u prometu nekretnina.

Ne postoje zakonska ograničenja kada se radi o neutralnosti uticaja na rodno pitanje.

Tabela 10b: Finansiranje mjere strukturne reforme: (NAZIV MJERE) (u EUR) (Popuniti jednu po reformi)

Godina	Centralni budžet	Lokalni budžeti	Ostali nacionalni izvori javnih finansija	IPA fondovi	Ostali grantovi	Projektne zajmovi	Tek se treba odrediti	Ukupno
Godina X								
Godina X+1								
Godina X+2								

Tabela 11: Izvještaj o implementaciji mjera strukturnih reformi iz ERP-a 2019.-2021.

Vijeće ministara BiH

	Naziv i broj reformske mjere	Faza implementacije reforme (1-5) ⁴⁴
Aktivnosti planirane za 2019.	1.Unapređenje strateškog i zakonodavnog okvira u skladu sa Ugovorom o uspostavljanju Energetske zajednice	
	2.Razvoj organizovanog tržišta električne energije i gasa	
	3.Usvojiti državno zakonodavstvo u oblasti obnovljive energije i energetske efikasnosti u skladu sa obavezama koje proizilaze iz Ugovora o Energetskoj zajednici	
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1.	
	Naziv i broj reformske mjere: Ispunjavanje preduslova za korištenje IPA(RD) fondova	Faza implementacije reforme (1-5) ⁴⁴
Aktivnosti planirane za 2019.	1Implementacija Strateškog plana ruralnog razvoja	3
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1.Dijelomično implementirano jer se radi o jako složenoj strukturi nadležnih institucija koje implementiraju mjere ruralnog razvoja na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine,	
	Naziv i broj reformske mjere Uspostavljanje efikasnog sistema bezbjednosti i kvaliteta hrane u BiH	Faza implementacije reforme (1-5) ⁴⁴
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Izrada i usvajanje izmjena seta tri Zakona u oblasti sigurnosti hrane, poljoprivrede i veterinarstva	0
	2. Aktivnosti na preuzimanju i usklađivanju standarda sa zahtjevima acquis-a	0
	3. Provođenje podzakonskih propisa uz potrebu usuglašavanja istih sa zahtjevima acquis-a ali i sa rokovima za provođenje, kroz izmjene i dopune istih	0
Opis implementacije i objašnjenje ako se	1.Nije bilo potpune implementacije zbog neusaglašenosti stavova	

radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	2. Nije bilo potpune implementacije zbog neusaglašenosti stavova
	3. Nije bilo potpune implementacije zbog neusaglašenosti stavova

	Naziv i broj reformske mjere	Faza implementacije reforme (1-5) ⁴⁴
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Reforma u oblasti istraživanja u BiH	1
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. Izdvajanje više sredstava za podršku projektima u oblasti nauke – U skladu s Zakonom o budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2019. godinu – planom Budžeta predviđeno je finansiranje za projekte u oblasti nauke na nivou prethodnih godine- 561.000,00 KM. Budžet nije usvojen, Savjet ministara nije formiran te ova aktivnost nije realizovana u skladu sa tom.prilikom izrade prijedloga Budžeta za svaku narednu budžetsku godinu traži se povećanje izdvajanja za podršku projektima u oblasti nauke- uz obrazloženje da Budžet Ministarstva civilnih poslova BiH nije razvojni i da nema mogućnosti za uvećanje izdvajanja po ovom osnovu, finansiranje ostane na nivou prethodnih godina.	
	2. Strategija pametne specijalizacije; Odluka o uspostavi platforme za koordinaciju i povezivanje aktivnosti u oblasti nauke i privrede u BiH; Akt o uspostavljanju Koordinacionog tijela za istraživanje, razvoj i inovacije u BiH (odlukom Vijeća Ministara sa 173. sjednice održane 10. juna 2019. godine, usvojena je Informacija o procesu Strategije pametne specijalizacije – S3, sa prijedlogom se BiH zvanično uključi u proces izrade pametne specijalizacije. Zadužuje se Direkcija za ekonomsko planiranje za realizaciju predmetne Informacije u saradnji sa Ministarstvom vanjske trgovine i ekonomskih odnosa i sa Ministarstvom civilnih poslova Bosne i Hercegovine).	
	3. Promocija i prezentacija EU programa s ciljem jačanja kapaciteta i većeg stepena uspješnosti Dobijanjem statusa pridružene zemlje Okvirnom programu Horizont 2020, BiH je ojačala svoju poziciju za pregovore o statusu kandidata za punopravno članstvo u EU, jer je ispunjenjem ovog preduslova BiH postala članica EU u oblasti nauke i tehnologije. Na političkom planu važnost pristupa Okvirnim programima je velika, jer interes BiH za učešće u ovim programima proizlazi iz njenog strateškog opredjeljenja prema evropskim integracijama sa krajnjim ciljem punopravnog članstva u EU, a oblast nauke i istraživanja je obično prvo poglavlje koje se otvara u pregovorima sa zemljama kandidatima za članstvo, a u međuvremenu je BiH pristupila i drugim Programima EU, kao što su Kreativna Evropa, te Erasmus + i drugi. Pristupanjem Horizontu 2020, istraživačkoj i akademskoj zajednici iz Bosne i Hercegovine su se otvorile slijedeće mogućnosti:	
	1. Puno učešće u svim horizontalnim i vertikalnim aktivnostima unutar Programa, uključujući i JRC (Združeni istraživački centar) i Marie Curie akcije (program mobilnosti istraživača);	
	2. Da se u ovoj oblasti aktivno uključi u sprovođenje politika EU i time uđe u Evropski istraživački prostor i Uniju za inovacije i izgradi strukturu koja zadovoljava evropske standarde;	
	3. Da se iz EU fondova dobiju sredstva za finansiranje naučno-istraživačkog rada, kako istraživačkih institucija, tako i srednjih i malih	

<p>preduzeća te državnih kompanija, te da se inicira mobilnost bh. istraživača;</p> <p>4. Da se potpisivanjem sporazuma o naučno-tehničkoj saradnji sa EU i njenim članicama intenzivira međunarodna naučna saradnja;</p> <p>5. Da se BiH uključenjem u H2020 dublje involvira u euro-atlanske integracije i ispunjenje obaveza iz Mape Puta i Ugovora o stabilizaciji i pridruživanju, budući je oblast nauke i istraživanja do sada posebno apostrofirana u Izvještajima o napretku BiH kao jedna od rijetkih oblasti u kojima je postignut neki pomak.</p> <p>Prema našim podacima, do septembra 2019. godine, iz Bosne i Hercegovine smo imali 356 prijedloga projekata sa 465 aplikacija, od kojih je evaluirano 334 potpunih-kredibilnih aplikacije sa 412 aplikacija, a odobreno je 45 projekata koje uključuju 76 institucija. Ukupno povučeni iznos do sada je preko 6,1 miliona EUR (6.120,686 EUR), sa prosječnom stopom uspješnosti od 17,5%, nasuprot EU prosjeku koji iznosi 15,3%.</p> <p>Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine je institucija koja je nadležna za Horizont 2020, a Ministarstvo je odgovorno za rad tzv. NCP Sistema (National Contact Point), Sistema državnih kontakt tačaka koje vrše promociju Programa, organiziraju info-dane i radionice i posreduju sve aktivnosti vezane za učešće bh. institucija u Horizontu 2020. Sistem državnih kontakt tačaka čine nacionalni koordinator i kontakt osobe za tematske prioritete Horizonta, i sve ove osobe posjeduju iskustvo i znanje o Okvirnim programima, aktivno govore engleski jezik, prošli su treninge i obuku, te su aktivno učestvovali u pisanju prijedloga projekata i njihovoj implementaciji.</p> <p>Ministarstvo je također imenovalo i eksperte, predstavnike BiH u raznim konfiguracijama, tzv. Programskim komitetima, koji učestvuju u radu ovih tijela i također doprinose promociji i popularizaciji ovog Programa. Osnovni zadatak članova programskih komiteta je da predstavljaju interese svojih zemalja u pitanjima koja se tiču raspisivanja novih poziva za prijavu projekata, da prate podatke vezane za učešće institucija iz svojih zemalja u H2020, da te podatke proslijeđuju resornom ministarstvu i NCP mreži, te da zajedno sa ostalim zainteresiranim, rade na jačanju svijesti o važnosti međunarodne naučne saradnje kroz programe EU u ovoj oblasti.</p> <p>U posljednjih godinu dana organizirano je preko 50 info dana, radionica i seminara u saradnji sa univerzitetima, razvojnim agencijama, vanjskotrgovinskim komorama na kojima su učestvovali državne kontakt tačke i članovi programskih komiteta, a unutar NCP strukture izdat je i Vodič za Horizont 2020, čija je izrada i štampanje finansirana grantovskim sredstvima Ministarstva civilnih poslova BiH.</p> <p>U cilju veće uspješnosti učešća Bosne i Hercegovine u ovom programu kontinuirano se realiziraju sljedeće aktivnosti:</p> <ol style="list-style-type: none"> Organizacija promotivnih događaja koji će se, u saradnji sa Evropskom komisijom i drugim nadležnim institucijama, fokusirati na promoviranje važnosti naučno-istraživačkog rada i međunarodne naučne saradnje; Ažuriranje web-stranice i baze podataka; Održavanje obuka za državne kontakt tačke i članove programskih komiteta; Kontinuirano prisustvo predstavnika BiH na svim sastancima, konferencijama, radionicama i ostalim skupovima koje organizira Evropska komisija u Briselu; Identifikacija i rad sa institucijama koje imaju potencijala da učestvuju u Horizontu 2020; Pomoć domaćim subjektima u traženju partnera van Bosne i Hercegovine za zajedničke projekte; Promoviranje istraživačkih kapaciteta BiH u saradnji sa Misijom BiH pri EU u Briselu; Kontinuiran rad na praćenju i analizi učešća institucija iz BiH u Horizontu 2020;
--

	<p>i) Promoviranje uspješnih institucija iz BiH u Okvirnom programu H2020.</p> <p>4. Odluka o usvajanju mape puta za koordinaciju aktivnosti na implementaciji ERA prioritet,</p> <p>U januaru 2019. predstavnici BiH učestvovali na sastanku Radne grupe zemalja članica EU i Zapadnog Balkana vezano za otvorenu nauku (tzv. „Open Science/Open Data/Open Access) u Briselu; U aprilu mjesecu učestvovali smo na također radionici „Mapiranje istraživačkih infrastruktura“ koje je organizirao RCC u Crnoj Gori, paralelno sa sastankom .</p> <p>U martu i julu održana dva pripremna sastanka unutar Upravljačke platforme za istraživanje i inovacije za Zapadni Balkan, su svrhu pripreme Ministarskog sastanka sa evropskim komesarom Moedasom, gdje je prezentirana Zajednička izjava zemalja Zapadnog Balkana u vezi sa novim Okvirnim programom EU za istraživanje i inovacije Horizont Europa, gdje je posebno apostrofirana važnost šema mobilnosti (unutar programa Marie Sklodowska Curie i COST).</p> <p>Na sastanku Upravljačke platforme za istraživanje i inovacije za Zapadni Balkan, koji je održan 23.09. u prostorijama predstavničkog ureda RCC-a u Briselu, usaglašena je Zajednička izjava zemalja Zapadnog Balkana u vezi sa novim Okvirnim programom EU za istraživanje i inovacije Horizont Europa, a imali smo prilike čuti najnovije informacije iz različitih direktorata/uprava Evropske komisije, a u vezi sa Otvorenim pristupom nauci, proširenjem EU, te ruralnom razvoju.</p> <p>Na sastanku zemalja Zapadnog Balkana, zaduženih za nauku i inovacije sa komesarom EU za istraživanje i inovacije je najviše bilo riječi o aktivnostima koje su poduzete u okviru priprema za novi Okvirni program EU za istraživanje i inovacije Horizont Europe, uključujući Zajedničku izjavu zemalja Zapadnog Balkana, strategiji Pametne specijalizacije i otvorenom pristupu naučnim sadržajima, te istraživačkoj mobilnosti, a delegacija BiH je prezentirala Komisiji aktivnosti koje su u BiH poduzete u zadnjih godinu dana iz ovih oblasti.</p>
--	---

	Naziv i broj reformske mjere 4.3.4. Istraživanje, razvoj i inovacije (RDI) i digitalna ekonomija 4.3.4.1. Unapređenje sektora komunikacija i informacionog društva uz usklađivanje regulatornog okvira sa EU standardima	Faza implementacije reforme (1-5) ⁴⁴
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Strategija širokopojasnog pristupa	4
	2. Strategija razvoja informacionog društva	3
	3. Zakon o elektronskim komunikacijama i elektronskim medijima	4
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. 2. SM je usvojio Politiku razvoja informacionog društva	

	Naziv i broj reformske mjere	Faza implementacije reforme (1-5) ⁴⁴
Aktivnosti planirane za 2019.	1. "Jačanje kapaciteta institucija tržišta rada poboljšanjem metodologije istraživanja tržišta rada u Bosni i Hercegovini".	1
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. U toku je tenderska procedura za projekat.	
	2. Početak implementacije planiran u četvrtom kvartalu 2019. godine.	
	3. Projekat će trajati 24 mjeseca.	

4.3.1. Reforma tržišta energije i transporta

4.3.1.1. Unapređenje strateškog i zakonodavnog okvira u skladu sa Ugovorom o Energetskoj zajednici

4.3.1.2. Povećanje energetske efikasnosti i korištenja obnovljivih izvora energije

FEDERALNO MINISTARSTVO ENERGIJE, RUDARSTVA I INDUSTRIJE

	4.3.1.2. Povećanje energetske efikasnosti i korištenja obnovljivih izvora energije
Aktivnosti planirane u 2019. godini	1. Izmjena i dopuna (ili donošenje novog) Zakona o električnoj energiji u Federaciji Bosne i Hercegovine (Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije priprema, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine predlaže, a Parlament Federacije Bosne i Hercegovine donosi)
	2. Program prestrukturiranja elektroenergetskog sektora u Federaciji Bosne i Hercegovine (Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije priprema, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine donosi, a Parlament Federacije Bosne i Hercegovine daje saglasnost, a za implementaciju Programa odgovorna su JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo i JP Elektroprivreda HZHB d.d. Mostar)
	3. Izrada prednacrtu Zakona o gasu u Federaciji Bosne i Hercegovine (priprema Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije)
	4. Aktivnosti na definisanju novih mehanizama podsticanja proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije i aktivnosti na pripremi Akcionog plana za obnovljive izvore energije Federacije Bosne i Hercegovine za period od 2020. do 2030. (provodi Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije u saradnji sa GIZ-om)
	5. Aktivnosti na definisanju finansijskih mehanizama za implementaciju mjera energetske efikasnosti definisanih Akcionim planom o energetske efikasnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine i shodno tome i definisanje potrebnih izmjena i dopuna Zakona o energetske efikasnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine (provodi Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije u saradnji sa USAID-om – EIA projekt)
	6. Donošenje Akcionog plana za energetske efikasnost Federacije Bosne i Hercegovine 2019-2021 (Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije sa ostalim nadležnim federalnim institucijama priprema, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine donosi)
	7. Izrada i donošenje nedonešenih podzakonskih/provedbenih akata po osnovu Zakona o energetske efikasnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine (priprema Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije)

	8. Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za obnovljive izvore energije Federacije Bosne i Hercegovine 2010-2020 za 2018. godinu (Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije u saradnji sa Operatorom za OIEiEK, ostalim nadležnim ministarstvima)
	9. Učešće u aktivnostima na izradi i donošenju Akcionog plana energijske efikasnosti Bosne i Hercegovine za period 2019-2021 (Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa u saradnji sa nadležnim entitetskim ministarstvima, Brčko Distriktom i GIZ-om)
	10. Priprema i izrada Programa zaštite energetski ugroženih kupaca energije (nadležna ministarstva i Vlada Federacije Bosne i Hercegovine)
	11. Izrada Energetske strategije Federacije Bosne i Hercegovine za period 2015 – 2035. s projekcijom na 2050.
	12. Izrada Pravilnika o redovnim energijskim auditima sistema za grijanje i sistema za klimatizaciju (u skladu s članom 29 Zakona o energijskoj efikasnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine)
	13. Provođenje međunarodnog otvorenog tendera za nabavku konsultantskih usluga u postupku provođenja javnog nadmetanja za dodjelu koncesije za istraživanje i eksploataciju nafte i plina na prostoru Federacije BiH i aktivnosti koje slijede nakon odabira konsultanta.
	14. Izrada ažuriranog Akcionog plana korištenja obnovljivih izvora energije Federacije Bosne i Hercegovine
	15. Izgradnja postrojenja koja koriste obnovljive izvore energije
	16. Pokretanje postupka dodjele koncesija za: CHE Vrilo, 66 MW, po osnovu samoinicijativne ponude za dodjelu koncesija JP Elektroprivreda HZHB d.d. Mostar, HE Begov Han – 9,8 MW; HE Želeće – 9,8 MW; HE Globarica – 14,7 MW; HE Potklečka polja – 9,8 MW; HE Dolina – 14,7 MW i HE Komšići – 14,7 MW na rijeci Bosni a po osnovu samoinicijativne ponude za dodjelu koncesija privrednog društva Dvorac Energije d.o.o. Kiseljak
	17. Aktiviranje projekta integralnog korištenja vodotoka (vodospajanje, zaštita od velikih voda, zaštita od malih voda, proizvodnja el. energije i sl) na slivu rijeka Bosne i Vrbasa, kroz dodjelu koncesija javnim preduzećima i privatnim investitorima ili kroz javno - privatno partnerstvo
	18. SCADA/DMS/OMS s pripadajućim komunikacijskim sustavom - elektronska povezanost svih energetskih objekata
	19. Rekonstrukcija postojećih naftnih terminala i postupno stvaranje naftnih rezervi, i stvaranje preduslova za ispunjavanje directive 2009/119 EC
	20. Dalje restrukturiranje koncerna Elektroprivreda BiH sa akcentom na restrukturiranje rudnika (operativno, kadrovsko i finansijsko) kroz Program restrukturiranja elektroenergetskog sektora u Federaciji Bosne i Hercegovine
	21. Distribucija električne energije - "Pametna brojila" 23,36 mil. KM (kredit 19,56 mil. KM)
	22. Zakon o gasu Federacije Bosne i Hercegovine
	23. Nacionalni akcioni plan za energetsku efikasnost (NEAP) u Bosni i Hercegovini 2019-2021
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. Izmjene i dopune (ili donošenje novog) Zakona o električnoj energiji u Federaciji Bosne i Hercegovine uslijedit će po donošenju Zakona o regulatoru električne energije i prirodnog gasa, prenosu i tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini
	2. Vlada Federacije BiH je Odlukom broj V. broj:933/2019 od 22.08.2019. godine usvojila Program o restrukturiranju elektroenergetskog sektora u Federaciji Bosne i Hercegovine te isti prosljedila Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine u daljnju proceduru.

3. Izrada prednacrta Zakona o gasu u Federaciji Bosne i Hercegovine uslijedit će po donošenju Zakona o regulatoru električne energije i prirodnog gasa, prenosu i tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini
4. Završene su aktivnosti na definisanju novih mehanizama podsticanja proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije i aktivnosti na pripremi Akcionog plana za obnovljive izvore energije Federacije Bosne i Hercegovine za period od 2020. do 2030. koje će se inkorporirati kroz izmjene i dopune zakona i podzakonskih akata
5. Završene su aktivnosti na definisanju finansijskih mehanizama za implementaciju mjera energijske efikasnosti definisanih Akcionim planom o energijskoj efikasnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine koje će biti predmet potrebnih izmjena i dopuna Zakona o energijskoj efikasnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine
6. Aktivnosti na donošenju Akcionog plana za energijsku efikasnost Federacije Bosne i Hercegovine 2019-2021 su u završnoj fazi izrade i predstavljat će osnov za donošenje NECP BiH-a.
7. Aktivnosti na izradi i donošenju preostalih podzakonskih/provedbenih akata po osnovu Zakona o energijskoj efikasnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine su u toku.
8. Aktivnosti u toku.
9. Aktivnosti u toku.
10. Nakon izrade socijalne karte socijalno ugroženih kupaca električne energije od strane resornog ministarstva, pristupit će se pripremi i izradi Programa zaštite energetski ugroženih kupaca energije.
11. Izrada Energetske strategije Federacije Bosne i Hercegovine za period 2015 – 2035. s projekcijom na 2050. prenosi se na naredni period, obzirom da je izrada Energetske strategije Federacije Bosne i Hercegovine za period 2015 – 2035. s projekcijom na 2050, zaključkom Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, privremeno obustavljena do usvajanja Okvirne energetske strategije Federacije Bosne i Hercegovine do 2035.godine od strane Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine.
12. Pravilnik o redovnim energijskim auditima sistema za grijanje i sistema za klimatizaciju je u završnoj fazi izrade i donošenja
13. 13.05.2019. godine potpisan je Ugovor sa odabranim ponuđačem IHS Global Ltd. London
14. Aktivnosti u toku.
15. Zaključno na dan 10.09.2019.godine u Federaciji Bosne i Hercegovine je izdato ukupno 488 energetskih dozvola za izgradnju postrojenja koja koriste obnovljive izvore energije, od čega je izgrađeno 203 objekta čija je ukupna instalirana snaga 172 MW.
16. Dodjele koncesija za: CHE Vrilo, 66 MW, po osnovu samoinicijativne ponude za dodjelu koncesija JP Elektroprivreda HZ HB d.d. Mostar, donesena Odluka o davanju ovlaštenja za pregovore, aktivnosti u toku HE Begov Han – 9,8 MW; HE Želeće – 9,8 MW; HE Glogarica – 14,7 MW; HE Potklečka polja – 9,8 MW; HE Dolina – 14,7 MW i

	HE Komšići – 14,7 MW na rijeci Bosni, a po osnovu samoinicijativne ponude za dodjelu koncesija privrednog društva Dvorac Energije d.o.o. Kiseljak: aktivnosti na navedenim projektima su u toku i u različitim fazama napretka.
	17. Aktivnosti u toku.
	18. Aktivnosti u toku.
	19. Projekat kandidiran za PJI
	20. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je usvojila Program o prestrukturiranju elektroenergetskog sektora u Federaciji Bosne i Hercegovine, u okviru kojeg je dat poseban osvrt i prioritet na uspostavu Operatora distributivnog sistema, kao i na prestrukturiranje rudnika (operativno, kadrovsko i finansijsko). Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je isti prosljedila Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine na saglasnost.
	21. Projekat je u implementaciji
	22. Zakon o gasu Federacije Bosne i Hercegovine je povučen iz dugotrajne Parlamentarne procedure radi usklađivanja sa državnim Zakonom o regulatoru električne energije i prirodnog gasa, prenosu i tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini odnosno Trećim energetske paketom.
	23. Akcioni plan o energetske efikasnosti u Bosni i Hercegovini za period 2019-2021. je završnoj fazi izrade i predstavljat će osnov za donošenje NECP BiH-a za period 2021-2030. godine.

FEDERALNO MINISTARSTVO PROMETA I KOMUNIKACIJA

4.3.1.3. Stvaranje održivog sistema finansiranja željezničke infrastrukture

4.3.1.4. Unaprijeđenje stanja prometne infrastrukture u Federaciji BiH

4.3.1.5. Poboljšanje modela finansiranja autocesta i cesta sa akcentom na koncesije i javno privatno partnerstvo

	4.3.1.4. Unaprijeđenje stanja prometne infrastrukture u Federaciji BiH????	Faza implementacije reforme (1-5) ⁴⁴
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Implementacija Programa investiranja „Kapitalni grant za izgradnju autocesta i brzih cesta“ u Federaciji BiH/ implementator FMPiK, FMF, JP Autoceste FBiH, JP Ceste FBiH, Kantoni	3
	2. Implementacija Programa investiranja tekući i kapitalni transferi za aerodromsku infrastrukturu u Federaciji BiH za 2019.g. / implementator FMPiK, FMF, Aerodromi u Federaciji BiH	4
	3. Implementacija Ugovora o finansiranju održavanja željezničke infrastrukture za 2019.godinu/ implementator FMPiK, FMF, JP Željeznice FBiH	5
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj	1. Pojedini odobreni projekti su u fazi implementacije i izvođenja radova, dok su ostali u fazi pripreme tehničko-investicijske dokumentacije	

implementaciji ili izostanku implementacije	2. Pojedini odobreni projekti su u fazi implementacije i izvođenja radova, dok su ostali u fazi pripreme tehničko-investicijske dokumentacije
	3. Ova aktivnost je u potpunosti provedena

FEDERALNO MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA

4.3.2. Sektorski razvoj

4.3.2.1. Poljoprivreda

4.3.2.1.1. Unapređenje poljoprivredne proizvodnje

	4.3.2.1.1. Reforma sistema novčanih podrški u poljoprivredi	Faza implementacije reforme (1-5)⁴⁴
Aktivnosti planirane za 2018.	1. Izrada i usvajanje zakona kojima se uređuje oblast poljoprivrede i ruralnog razvoja i novčanih podrški usklađenih u BiH i sa zakonodavstvom EU, a koji imaju najveći uticaj na unaprjeđenje poljoprivredne proizvodnje	2
	2. Unaprijediti i ažurirati informacione sisteme, registre i baze podataka za oblast poljoprivrede u skladu sa zahtjevima EU	3
	3. Unaprijediti kvalitet javnih usluga – stručnih i savjetodavnih službi, organizovati edukacije farmera	3
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	<p>1. Izrađeni su draftovi zakona, ali zbog obimnosti broja predloženih zakona za izradu nije se realizovalo planirano usvajanje Prijedloga Zakona.</p> <p>2. U Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva završen je razvoj i implementacija softvera za obradu novčanih poticaja u poljoprivredi i ruralnom razvoju baziranog na postojećem Registru poljoprivrednih gazdinstava i Registru klijenata Federacije BiH. Softver pokriva kompletan proces obrade novčanih podrški, i to od prijave proizvodnje odnosno podnošenja zahtjeva do obrade zahtjeva i plaćanja. Njime su obuhvaćene sve institucije na lokalnom, kantonalnom i federalnom nivou koje rade na obradi zahtjeva. Od 2019. godine značajno su unaprijeđene funkcionalnosti softvera u segmentu evidencije naloga za plaćanje, obrade, povrata sredstava, te za generisanje izvještaja.</p> <p>U pogledu zemljišnih parcela u Federalnom ministarstvu uspostavljena je alfanumerička baza podataka u kojoj su sadržani svi podaci o parceli uključujući i način korištenja, ali nedostaje ortofotoslika, a uspostavljene su unakrsne kontrole u sistemu plaćanja.</p> <p>3. U toku 2019. godine provedena je obuka i izvršeno certificiranje poljoprivrednih savjetodavaca, čime je ispunjen zakonski predušlov za uspostavu javnih i privatnih savjetodavnih službi u Federaciji BiH, te na uspostavi i ažuriranju registra poljoprivrednih savjetodavaca i registru poljoprivrednih savjetodavnih službi. Implementacijom ove aktivnosti stvoreni su uslovi za obavljanje poljoprivredne savjetodavne djelatnosti u FBiH, odnosno prema iskazanim potrebama poljoprivrednika pružanje savjetodavnih usluga koje su besplatne</p>	

FEDERALNO MINISTARSTVO OKOLIŠA I TURIZMA

4.3.2.2. Turizam

4.3.2.2.1. Unapređenje postojećeg pravnog okvira koji reguliše oblast turizma, turističkih vodiča, turističkih zajednica, boravišne takse i ugostiteljstva

4.3.2.2.2. Unapređenje poslovnog ambijenta i smanjenje neformalne ekonomije

4.3.2.2.3. Unapređenje postojećeg poboljšanju poslovne klime i konkurentnosti, zapošljavanju i tržištu rada, te profesionalizaciji i modernizaciji javne uprave, koji reguliše oblast turizma, turističkih zajednica, boravišne takse i ugostiteljstva

	4.3.2.2.2 Unapređenje poslovnog ambijenta i smanjenje neformalne ekonomije 4.3.2.2.3 Unapređenje postojećeg poboljšanju poslovne klime i konkurentnosti, zapošljavanju i tržištu rada, te profesionalizaciji i modernizaciji javne uprave, koji reguliše oblast turizma, turističkih zajednica, boravišne takse i ugostiteljstva	Faza implementacije reforme (1-5)⁴⁴
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Donošenje Zakona o turizmu Federacije BiH	2
	2. Donošenje Zakona o boravišnoj taksi FBiH	2
	3. Donošenje zakona o ugostiteljstvu Federacije BiH	2
	4. Izrada Strategije razvoja turizma u federaciji BiH	1
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. Prijedlog Zakona o turizmu Federacije BiH vraćen je u 2019. godini obrađivaču na doradu od strane Parlamenta Federacije BiH	
	2. Prijedlog Zakona o boravišnoj taksi Federacije BiH vraćen je u 2019. godini obrađivaču na doradu od strane Parlamenta Federacije BiH	
	3. Nacr Zakona o ugostiteljstvu Federacije BiH upućen je u javnu raspravu od strane Parlamenta Federacije BiH	
	4. Započete aktivnosti na izradi strateškog dokumenta	

4.3.2.3. Otpad

4.3.2.3.1. Unaprijeđenje sistema upravljanja otpadom

4.3.2.3.2. Unapređenje postojećeg pravnog okvira koji reguliše oblast upravljanja otpadom, finansijske mehanizme, te sistem unapređenja dobijanja dozvola s aspekta okoliša

	4.3.2.3.2. Unapređenje postojećeg pravnog okvira koji reguliše oblast upravljanja otpadom, finansijske mehanizme, te sistem unapređenja dobijanja dozvola s aspekta okoliša	Faza implementacije reforme (1-5)⁴⁴
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Izrada podzakonskih akata za adekvatno upravljanje pojedinim vrstama otpada uz uspostavu finansijskog mehanizma potrebnih za izgradnju adekvatne infrastrukture. Aktivnost je data u zaduženje Federalnog ministarstva okoliša i turizma kao izrađivača propisa, donosioc propisa-Vlada FBiH, koordinacija u saradnji s Fondom za zaštitu okoliša i nadležnim kantonalnim ministarstvima.	3
	2. Usvajanje provedbenih propisa (Uredbi i pravilnika) Nadležnost-Vlada FBiH i Federalno ministarstvo okoliša i turizma.	3
	3. Usvajanje Zakona o zaštiti okoliša u parlamentarnoj proceduri. Rad na unapređenju propisa na polju horizontalnog zakonodavstva EU. Parlament FBiH, Vlada Federacije BiH, Federalno ministarstvo okoliša i	2

	turizma, nadležna kantonalna ministarstva okoliš.	
	4. Praćenje uspostave informacionog sistema za upravljanje otpadom. Aktivnost je zaduženje Federalnog ministarstva okoliša i turizma, Fonda za zaštitu okoliša, nadležnih kantonalnih ministarstva u oblasti okoliša, Uprava za inspeksijske poslove FBiH.	
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. Izrađen nacrt Uredbe o kriterijima za obračun i način plaćanja naknada za proizvode koji nakon upotrebe postaju posebne kategorije otpada. Posebne kategorije otpada prema uredbi su: otpadni akumulatori i baterije, otpadne gume, otpadna ulja i otpadna vozila. Pripremljeni su prednacrti pravilnika o otpadnim akumulatorima i baterijama, otpadnim gumama, otpadnim uljima i otpadnim vozilima. Izrađen radni materijal Pravilnika o upravljanju građevinskim otpadom u saradnji sa Federalnim ministarstvom prostornog uređenja.	
	2. Izrađen nacrt Uredbe o načinu raspodjele i ulaganja prikupljenih naknada za posebne kategorije otpada Izrađen prijedlog Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o naknadama za plastične kese tregerice.	
	3. U parlamentarnoj proceduri.	
	4. Izrađen i odobren Program uspostave informacionog sistema upravljanja otpadom za F BiH. Fond za zaštitu okoliša F BiH je potpisao ugovor sa odabranom konsultantskom kućom radi realizacije uspostave Informacionog sistema. Obavljaju se razgovori na terenu s odabranim grupama subjekata radi preuzimanja postojećih podataka.	

4.3.2.4. Okoliš

4.3.2.4.1. Očuvanje, zaštita i poboljšanje kvaliteta okoliša

	4.3.2.4.1. Očuvanje, zaštita i poboljšanje kvaliteta okoliša	Faza implementacije reforme (1-5) ⁴⁴
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Usvajanje nacrtu Zakona o zaštiti zraka	2
	2. Donošenje Zakona o Fondu za zaštitu okoliša i energetske efikasnosti	2
	3. Izrada Federalne strategije zaštite okoliša	2
	4. Uspostava novih zaštićenih područja prirode iz nadležnosti Federacije BiH (proceduralne aktivnosti na izradi i donošenju legislative za uspostavu novih zaštićenih područja);	2
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. Nacrt Zakona o zaštiti zraka uvršten je na dnevni red sjednice Predstavničkog doma Parlamenta FBiH, 10-11.09.2019.	
	2. Prijedlog Zakona o Fondu za zaštitu okoliša i energetske efikasnosti Vlada FBiH je utvrdila na 146. sjednici održanoj 07.06. 2018. godine. Aktom Vlade FBiH od 14.06.2018. godine prijedlog zakona je upućen u parlamentarnu proceduru s ciljem razmatranja i usvajanja - skraćeni postupak.	
	3. Definisani projektni zadatak, pripremljen projektni prijedlog	
	4. Usaglašen obuhvat budućih zaštićenih područja	

4.3.3. Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije
FEDERALNO MINISTARSTVO RAZVOJA, PODUZETNIŠTVA I OBRTA

Poduzetništvo

4.3.3.1. Stvaranje povoljnog poduzetničkog ambijenta sa posebnim naglaskom na smanjenje administrativnih i finansijskih prepreka za rast i razvoj malog gospodarstva,

4.3.3.2. Unapređenje poduzetničke infrastrukture u Federaciji

4.3.3.3. Projekti podrške sektoru MSP-a za jačanje konkurentnosti i očuvanje i povećanje uposlenosti u sektoru MSP-a

	Naziv i broj reformske mjere	Faza implementacije reforme (1-5) ⁴⁴
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Izmjena Zakona o poticaju razvoja malog gospodarstva.	3
	2. Izmjena Zakona o obrtu i srodnim djelatnostima.	4
	3. Izrada Zakona o poduzetničkoj infrastrukturi.	2
	4. Registar obrta, sa ciljem unapređenja poslovanja i donošenja kvalitetnih politika u oblasti MSP	1
	5. Intenziviranje izgradnje poduzetničke infrastrukture (poduzetničke zone, tehnološki parkovi, inkubatori, poduzetnički centri i klasteri) kroz dodjelu poticajnih sredstava i poboljšanu suradnju s jedinicama lokalne samouprave	5
	6. Izrada informacionog sistema sa web portalom poduzetničkih zona u Federaciji BiH	4
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. Urađen je Prednacrt navedenog zakona i utvrdila ga Vlada Federacije BiH.	
	2. Prijedlog navedenog zakona je utvrdila Vlada Federacije BiH i upućen je na usvajanje u oba doma Parlamenta Federacije BiH.	
	3. Urađena je radna verzija prednacrta navedenog zakona i u toku aktivnosti na pribavljanju mišljenja u cilju upućivanja zakona Vladi Federacije BiH.	
	4. Aktivnosti na realizaciji mjere su uslovljene sa usvajanjem Zakona o obrtu i srodnim djelatnostima u Federaciji BiH.	
	5. U toku su završne aktivnosti na implementaciji navedenog projekta.	

FEDERALNO MINISTARSTVO FINANSIJA

Finansije

4.3.3.4. Objava i implementacija Registra taksi i naknada u Federaciji BiH – donošenje sveobuhvatnog propisa o naknadama i taksama u Federaciji BiH

4.3.3.5. Unapređenje sistema fiskalizacije u Federaciji BiH

4.3.3.6. Smanjenje poreskog opterećenja rada

4.3.3.7. Preraspodjela poreznog opterećenja

4.3.3.8. Restruktuiranje starog poreznog duga

	4.3.3. Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije 4.3.3.4. Objava i implementacija Registra taksi i naknada u Federaciji BiH – donošenje sveobuhvatnog propisa o naknadama i taksama u Federaciji BiH	Faza implementacije reforme (1-5) ⁴⁴
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Priprema prednacrta krovnog zakona o naknadama i taksama u Federaciji BiH (akter: Federalno ministarstvo finansija)	0
	2. Razmatranje i utvrđivanje nacrt/prijedloga krovnog zakona o naknadama i taksama u Federaciji BiH i	

	upućivanje u parlamentarnu proceduru (akter: Vlada Federacije BiH)	
	3. Razmatranje i usvajanje prijedloga krovnog zakona o naknadama i taksama u Federaciji BiH (akter: Parlament Federacije BiH)	
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	Opredjeljenje Vlade Federacije BiH je, uz saradnju s nižim nivoima vlasti i puno poštivanje ustavnih nadležnosti, urediti oblast neporeznih prihoda, te stvoriti jednostavniji i jedinstven poslovni prostor na cijeloj teritoriji Federacije BiH. Nakon uspostave Registra taksi i naknada u Federaciji BiH, na kojoj su aktivan doprinos dali svi nivoi vlasti u Federaciji BiH, u cilju pune implementacije istog, nastavak aktivnosti je bio fokusiran na uspostavi harmonizovanog pravnog okvira za uvođenje, naplatu i ukidanje naknada i taksi, odnosno donošenju sveobuhvatnog propisa u ovoj oblasti na nivou Federacije BiH. Obzirom da su, shodno ustavnim nadležnostima, niži nivoi vlasti u Federaciji BiH samostalni u kreiranju većine politika kojima se utvrđuju obaveza, osnovica, iznos i način plaćanja naknada i taksi, započeti su sastanci sa predstavnicima istih, na kojima je predložen plan aktivnosti. Kako sa pojedinim stranama još uvijek nije u potpunosti zaključen konsultacijski proces, kao i zbog toga što još uvijek nije postignuta jednoglasna saglasnost od strane predstavnika svih nižih nivoa vlasti za pristupanju izradi jednog takvog propisa, u 2019. godini nisu realizovane planirane aktivnosti na pripremi, utvrđivanju i usvajanju krovnog zakona o naknadama i taksama u Federaciji BiH.	

	4.3.3. Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije 4.3.3.5. Unapređenje sistema fiskalizacije u Federaciji BiH	Faza implementacije reforme (1-5)44
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Aktivnosti na prikupljanju prijedloga i sugestija svih aktera u procesu fiskalizacije	4
	2. Organizovanje radionica na predmetnu tematiku	4
	3. Analiza prijedloga i usaglašavanje istih od strane ministarstva, Porezne uprave FBiH i stručnih lica tehničkog dijela komisije Federalnog ministarstva finansija	4
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	Realizacija se odvija u skladu sa planom, slijedi nastavak realizacije aktivnosti do pune implementacije.	

	4.3.3. Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije 4.3.3.6. Smanjenje poreskog opterećenja rada	Faza implementacije reforme (1-5)44
Aktivnosti planirane za 2019.	Razmatranje i usvajanje Prijedloga Zakona o porezu na dohodak i Prijedloga Zakona o doprinosima	0
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	Parlament Federacije BiH nije razmatrao propise.	

	4.3.3.Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije 4.3.3.7. Preraspodjela poreskog opterećenja	Faza implementacije reforme (1-5)44
Aktivnosti planirane za 2019.	Analizirati proces oporezivanja imovine na nivou kantona, te sačinjenu Analizu s Prijedlogom dostaviti Vladi FBiH na razmatranje	0
	Usvajanje zaključaka od strane Vlade FBiH na dostavljenu Analizu procesa oporezivanja imovine	0
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	Sadašnji propisi koji uređuju oporezivanje posjeda i prometa imovine uređeni su na nivou deset kantona i na nivou jedinica lokalne samouprave, te postoji preko 20 zakona koji regulišu istu materiju. Stoga, planirano je napraviti analizu propisa oporezivanja imovine, koja bi prethodila donošenju jedinstvenog zakona, u cilju pojednostavljenja poslovnog okruženja. Obzirom na nedostatak uposlenih u Federalnom ministarstvu finansija implementacija nije izvršena.	

	4.3.3.Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije 4.3.3.8.Restruktuiranje starog poreznog duga	Faza implementacije reforme (1-5)44
Aktivnosti planirane za 2019.	Prikupiti informacije o stanju i strukturi poreznog duga (Porezna uprava FBiH i Federalno ministarstvo finansija)	0
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	Primarni cilj jeste sagledavanje cjelokupne situacije poreznog duga u Federaciji Bosni i Hercegovini uzimajući u obzir tešku ekonomsku situaciju u zemlji koja utiče na privredu, te predlaganje rješenja koja bi trebalo spriječiti daljnji rast poreznog duga i voditi restrukturiranju postojećeg. Neblagovremeno dostavljanje podataka o ukupnom poreznom dugu od strane Porezne uprave.	

Komentar: svaka zemlja može dobrovoljno pripremiti dodatne tabele i grafikonu u bojama kako bi izvijestila o implementaciji reformskih mjera na nivou zemlje⁴⁵, iako oni ne trebaju biti dio samog ERP-a. Oni se mogu zasnivati na tabelama i grafikonima uključenim u OECD-ov Alat za monitoring ERP-a.

Istraživanje

Trgovina

FEDERALNO MINISTARSTVO TRGOVINE

	Naziv i broj reformske mjere	Faza implementacije reforme (1-5)44
	1. Nacrt Zakona o posredovanju u prometu nekretnina	
	2. Nacrt Zakona o slobodnim zonama u Federaciji BiH u suradnji sa drugim organima	3
	3. Prednacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posebnim uvjetima za obavljanje poslova međunarodne špedicije/otpremnitva u vezi sa carinjenjem robe	2
	4. Podrška radu Savjeta za strane investitore FBiH (2018-2020)	5
Aktivnosti planirane za 2019.	5. Informacija o zahtjevu privrednog društva BH GAS d.o.o. Sarajevo (Zaključak Vlade Federacije BiH, broj V.broj: 208/2019 od 13.03.2019. godine).	5

	6. Informacija o implementaciji Projekta elektronskog vođenja obavještenja o promjeni cijena i marži – eOPC.fmt.gov.ba (Zaključak Vlade F BiH, Broj V.broj:359/2019 od 18.04.2019. godine).	5
	7. Informacija o Odluci o poskupljenju plina (Zaključak Vlade Federacije BiH, V. Broj: 690/2019 od 20.06.2019.), zajednička informacija sa Federalnim ministarstvom energije, rudarstva i industrije. 8. Odluka kojom se ne daje saglasnost na veleprodajnu cijenu prirodnog gasa („Službene novine Federacije BiH“, broj:16/19). 9. Odluka kojom se daje saglasnost na veleprodajnu cijenu prirodnog gasa („Službene novine Federacije BiH“, broj:33/19).	5
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. Nacrt Zakona o posredovanju u prometu nekretnina čiji je Nacrt Vlada FBiH utvrdila u avgustu 2018. godine i uputila Parlamentu FBiH na dalje razmatranje	
	2. Nacrt Zakona o slobodnim zonama u FBiH Vlada FBiH utvrdila na 139. sjednici održanoj 26.04.2019. god. Usvojen je od strane Predstavničkog doma Parlamenta FBiH na 29.sjednici 22.05.2018. godine, i upućen na razmatranje i prihvatanje Domu naroda Parlamenta FBiH. Nacrt Zakona o slobodnim zonama još uvijek nije razmatran na sjednici Doma naroda Parlamenta FBiH	
	3. Reformska mjera Prednacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posebnim uvjetima za obavljanje poslova međunarodne špedicije/otpremištva u vezi sa carinjenjem robe, nije realizirana iz razloga što je planirana za navedeni period, odnosno predložena je aktom Federalnog ministarstva trgovine broj:01-49-271/19 od 12.02.2019. godine, kada su planovi rada za 2019. godinu već bili utvrđeni, odnosno ista bi mogla eventualno biti predviđena u Planu rada za 2020. godinu	

5.3.6 Obrazovanje i vještine

FEDERALNO MINISTARSTVO OBRAZOVANJA I NAUKE

4.3.4.1.Unapređenje kompetencija međuuniverzitetske, regionalne i međunarodne saradnje

	Naziv i broj reformske mjere 4.3.4.1.Unapređenje kompetencija međuuniverzitetske, regionalne i međunarodne saradnje	Faza implementacije reformne (1-5)44
Aktivnosti planirane za 2019.	U 2019.godini Fondacija za mobilnost studenata i nastavnika Federacije Bosne i Hercegovine djeluje u punom kapacitetu, u okviru vlastitog transfera, u skladu s Odlukom o osnivanju Fondacije za mobilnost studenata i nastavnika Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH broj: 34/17), Statutom i drugim usvojenim aktima. Uloga Ministarstva je vršenje nadzora u skladu sa zakonom.	5
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	Planirane mjere realizirane u potpunosti. Rad Fondacije se može pratiti na www.mobilnost.ba	

5.3.7. Zapošljavanje i tržište rada

5.3.7.1. Povećanje efikasnosti tržišta rada

5.3.7.2. Kreiranje poticajnog pravnog okruženja za jačanje uloge posredovanja u zapošljavanju i učinkovitu politiku zapošljavanja

5.3.8. Socijalna zaštita i inkluzija.

FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE

5.3.8.1. Unapređenje funkcioniranja sistema socijalne zaštite FBiH

	Naziv i broj reformske mjere Unapređenje efikasnog sistema zaštite, rehabilitacije i socijalne inkluzije osoba sa invaliditetom u FBiH u skladu sa EU legislativom - 4.3.9.1.	Faza implementacije reforme (1-5)⁴⁴
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Zakon o jedinstvenom registru gotovinskih naknada na koja se ne uplaćuju doprinosi u Federaciji BiH	4
	2. Zakon o organizacijama osoba s invaliditetom i reprezentativnim organizacijama osoba s invaliditetom u Federaciji BiH	2
	3. Zakon o zaštiti civilnih žrtava rata u Federaciji BiH	3
	4. Strategija za unaprijeđenje prava i položaja osoba s invaliditetom u Federaciji BiH za razdoblje 2016-2021. godina	1
	5. Zakon o jedinstvenim načelima i okviru materijalne potpore za osobe sa invaliditetom u Federaciji BiH	1
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. Provedba Zakona o jedinstvenom registru gotovinskih naknada na koje se ne uplaćuju doprinosi.	
	2. Prednacrt Zakona o organizacijama OSI usvojen na Vladi F BiH i upućen u parlamentarnu procedutu na daljnje razmatranje i usvajanje.	
	3. Radni materijal Zakona o zaštiti civilnih žrtava rata upućen na javnu raspravu.	
	4. Započeta je izrada izvještaja o dosadašnjoj implementaciji Strategije za unaprijeđenje prava i položaja osoba sa invaliditetom u F BiH za 2016-2021. godinu.	
	5. Počele su aktivnosti na pripremi radnog teksta Zakona o jedinstvenim načelima i okviru materijalne potpore za osobe sa invaliditetom.	

REPUBLIKA SRPSKA

	Naziv i broj reformske mjere	Faza implementacije reforme (1-5)
	4.3.1 Reforma tržišta energije i transporta: 1) Unapređenje pravnog okvira u skladu sa Ugovorom o energetske zajednici	
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Unapređivanje zakonskog okvira u oblasti tržišta električne energije: Donošenje Zakona o električnoj energiji, implementacija 3. energetske paketa EU za električnu energiju – deregulacija i liberalizacija tržišta el. Energije (2019. godina)	4
	2. Unapređivanje zakonskog okvira u oblasti obnovljivih izvora energije: Donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obnovljivim izvorima energije; povećanja konkurentnost među proizvođačima iz obnovljivih izvora energije, uvođenje sistema aukcija, ograničenje sistema podsticaja (2019. godina)	Implementacija segmenta ograničenja sistema podsticaja 5 Implementacija uvođenja sistema aukcija, odnosno novih šema podsticaja 2
	3. Unapređivanje regulatornog okvira u oblasti energetske efikasnosti: Donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o energetske efikasnosti;	1
	4. Izgradnja postrojenja za odsumporavanje dimnih gasova u TE Ugljevik sa ciljem zaštite životne sredine i smanjenja emisija sumpor-dioksida za 98,4% (2019. godina)	4
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. Nacrt Zakona o električnoj energiji usvojen na Vladi i upućen u proceduru u Narodnu skupštinu RS. Nacrt zakona usvojen na NSRS u septembru 2019. godine, dok bi se Prijedlog zakona trebao naći na NSRS u prvom kvartalu 2020. godine.	
	2. Zakonom o izmjenama Zakona o obnovljivim izvorima energije i efikasnoj kogeneraciji koji je usvojen u 2019. godini izvršeno je isključivanje vjetroelektrana iz sistema podsticaja u cilju ograničenja povećanja naknade za obnovljive izvore koju plaćaju potrošači električne energije. Uvođenje sistema aukcija, odnosno novih šema podsticaja biće definisani novim Zakonom o obnovljivim izvorima energije i efikasnoj kogeneraciji koji je planiran z usvajanje u 2020. godini.	
	3. Izmjena Zakona o energetske efikasnosti nije planirana u 2019. godini.	
	4. Izgradnja postrojenja za odsumporavanje dimnih gasova u TE Ugljevik sa ciljem zaštite životne sredine i smanjenja emisija sumpor-dioksida za 98,4%. Procenat tehničke završenosti projekta ODG u TE Ugljevik do trenutka sačinjavanja izvještaja iznosio je oko 97%. Prema utvrđenom planu, završetak realizacije se očekuje u decembru 2019. godine čime će stepen implementacije ove mjere iznositi 5.	

	4.3.1 Reforma tržišta energije i transporta: 1) Unapređenje pravnog okvira u skladu sa Ugovorom o energetske zajednici	Faza implementacije reforme (1-5)
Aktivnosti planirane za 2019.	Unapređenje regulatornog okvira u oblasti energetske efikasnosti: Donošenje izmjena i dopuna Zakona o uređenju prostora i građenju; Donošenje strategije energetske obnove zgrada u Republici Srpskoj i podzakonskih akata iz oblasti energetske efikasnosti u zgradarstvu (2019. godina)	3
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. Vlada Republike Srpske na 32. redovnoj sjednici održanoj 12. avgusta 2019. godine utvrdila tekst Prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o uređenju prostora i građenju. Kroz dopune pomenutog Zakona stvara se pravni osnov za donošenje Strategije dugoročnog podsticanja obnove zgrada u Republici Srpskoj kao i Pravilnika o redovnim pregledima tehničkih sistema za grijanje, ventilaciju i hlađenje zgrade. Takođe, nakon usvajanja izmjena i dopuna Zakona o uređenju prostora i građenju pristupiće se izmjenama i dopunama postojećih pravilnika koji uređuju oblast energetske efikasnosti, a koji su već doneseni u skladu sa pomenutim Zakonom.	

	4.3.1. Reforma tržišta energije i transporta 2) Restrukturiranje Željeznica Republike Srpske a.d Doboj	Faza implementacije reforme (1-5)
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Finansijsko restrukturiranje, smanjenje broja radnika za 200	5
	2. Vlasničko restrukturiranje preduzeća kroz konverziju duga u akcije te otkup manjinskih akcionara	1
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. Projektom restrukturiranja predviđeno je smanjenje broja radnika za 1000, od čega u 2018. za 500, u 2019. 200, a do kraja 2021. još 300. Sa danom 31.7.2019. godine u ŽRS je zaposleno 2390 radnika, što je za 708 radnika manje, a do kraja 2019. biće penzionisano još 72 radnika.	
	2. U toku je izrada Plana restrukturiranja koji će, nakon usvajanja od strane Vlade Republike Srpske, biti sudski dokument za restrukturiranje ŽRS po Zakonu o stečaju. Planom će biti predviđeno i pretvaranje duga u kapital, odnosno otkup akcija manjinskih akcionara. Plan restrukturiranja usvojen je 18.12.2019. godine na 51. sjednici Vlade Republike Srpske.	

	4.3.2. Sektorski razvoj 4.3.2.1 Poljoprivreda 3) Unapređivanje poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede	Faza implementacije reforme (1-5)
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Izraditi novi informacijski sistem u šumarstvu koji treba da obezbijedi kvalitetnije podatke, praćenje i kontrolu u svim segmentima poslovanja JPŠ „Šume“, te unaprijediti rad izvještajno – dijagnostičke i prognozne službe (IDP) kroz tehnološko usavršavanje unaprijediće se mogućnost dijagnoze zdravstvenog stanja šuma i preventivnog djelovanja u zaštiti šumskih ekosistema sa ciljem sprečavanja velike ekološke i ekonomske štete	2
	2. Uspostaviti sistem identifikacije zemljišnih parcela	0
	3. Sprovođenje procesa identifikacije životinja kroz usavršavanje sistema kontrole kretanja životinja	0
	4. Unapređivanje spoljnotrgovinskog poslovanja i zaštite domaće poljoprivredne proizvodnje je aktivnost koja će se sprovesti u kontinuitetu	2
	5. Kreiranje IPARD Operativne strukture	0
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. Dinamika realizacije: Na osnovu izrađenog projektnog zadatka je predviđeni rok za izradu IS. Raspisana je javna nabavka za izradu IS u vrijednosti 17,05 miliona KM (početna procjena je bila 5,5 miliona KM) . Troškovi implementacije i način finansiranja: Finansiranje izrade IS vezan je za povlačenje 5,5 miliona KM revolving sredstava (Partner fond). Ostatak potrebnih sredstva će Ministarstvo finansija obezbijediti u budžetskoj 2020. i 2021. g iz sredstava posebnih namjena za šume. Uticao ove aktivnosti na konkurentnost i zapošljavanje: Informacioni sistem u šumarstvu je integralni poslovni informacioni sistem, čijom primjenom bi se omogućio viši stepen kontrole i pouzdanost u svim fazama proizvodnje, i drugim poslovnim aktivnostima. Primjenom ovakvog sistema povećala bi se i transparentnost proizvodnje, što omogućava prerađivačima realnije planiranje vlastite proizvodnje u djelatnosti koja je u potpunosti konkurentna i u odnosu na najzahtjevnija tržišta, i koja bilježi stalni rast izvoza i zaposlenosti. Rezultat primjene ove aktivnosti: Povećanje stepena pouzdanosti u okviru svih proizvodnih i poslovnih aktivnosti u sklopu sektora šumarstva, što dovodi do veće transparentnosti u radu i objektivnijim kontrolama, koje u konačnici kao rezultat imaju i povećanje prihoda.	
	2. Nije bilo implementacije. Za realizaciju aktivnosti na nivou Republike Srpske nisu planirana sredstva iz domaćeg budžeta. Također, još uvijek nije planiran IPA projekat iz kojeg bi se ova aktivnost mogla finansirati, kao što je uobičajena praksa u drugim zemljama u predpristupnom periodu i na način koji bi uključio sve nadležne institucije u BiH. S obzirom da duži niz godina nema napretka u smislu pokretanja i realizacije ove aktivnosti, a s obzirom na visinu troškova i uobičajen način uspostavljanja sistema identifikacije zemljišnih parcela, predlažemo da se konkretna mjera briše iz Programa ekonomskih reformi dok se ne steknu uslovi za njenu implementaciju.	
	3. Nije bilo implementacije zbog nedostatka finansijskih sredstava. Mjera će biti realizovana kada se obezbijedi finansijska sredstva.	
	4. Spoljnotrgovinsko poslovanje i zaštita domaće proizvodnje su u nadležnosti zajedničkih institucija BiH. Ova oblast je pravno uređena Zakonom o spoljnotrgovinskoj politici ("Službeni glasnik BiH", broj 7/98) i na njemu zasnovanih Odluke o mjerama zaštite domaće proizvodnje od prekomjernog uvoza (Službeni glasnik BiH", broj 30/02) i Odluke o postupku i načinu utvrđivanja antidampinške i	

	<p>kompenzatorne dažbine (Službeni glasnik BiH", broj 77/05 i 16/10). S obzirom na navedeno, Ministarstvo poljoprivrede je, u okviru svojih resornih nadležnosti, preduzelo aktivnosti i iniciralo povezivanje primarne poljoprivredne proizvodnje i prehrambene industrije, te kreiranje povoljnijih modela finansiranja za otkup domaćih poljoprivrednih proizvoda i za kapitalne investicije u poljoprivredi, kroz korištenje kreditnih linija IRB-a, preko određenih finansijskih posrednika (komercijalnih banaka). U skladu s tim, ministarstvo je iniciralo organizovanje konferencije za unapređenje finansiranja otkupa domaćih poljoprivrednih proizvoda od strane prehrambeno-prerađivačkih i prometnih kapaciteta Republike Srpske na kojoj su učestvovali predstavnici finansijskih institucija, predstavnici primarne poljoprivredne proizvodnje i predstavnici prehrambeno-prerađivačkih i prometnih kapaciteta u Republici Srpskoj. Ministarstvo je iniciralo promjenu pravila plasmana po kreditnim linijama i zajmovima Investiciono-razvojne banke za obezbjeđenje obrtnih sredstava za otkup domaćih poljoprivrednih proizvoda i nabavku osnovnih sredstava (kapitalne investicije u poljoprivredi), kroz Kreditnu liniju za mikrobiznis u poljoprivredi i Kreditnu liniju za poljoprivredu. Pored toga, ministarstvo je, u cilju povećanja konkurentnosti domaćih poljoprivrednih proizvođača povećalo novčanu podršku pokretanju, proširenju i modernizaciji poslovanja porodičnih poljoprivrednih gazdinstava (kapitalne investicije), pa je tako preraspodjelom sredstava povećana novčana podrška u odnosu na prethodnu godinu i to; za nabavku poljoprivredne mehanizacije povećanje od 21,23 %, za investicije u stočarskoj proizvodnji povećanje od 76, 94 %, za investicije u biljnoj proizvodnji povećanje od 68,22 % itd. Također bitno je naglasiti da je omogućen pristup IPA sredstvima, od strane poljoprivrednih gazdinstava i prehrambeno-prerađivačkih kapaciteta. Smatramo da su ovo sve aktivnosti koje, indirektno utiču i na unapređenje spoljnotrgovinskog prometa i zaštite domaće proizvodnje. Preduzimanje direktnih mjera u pravcu zaštite domaće proizvodnje i unapređenja spoljnotrgovinskog poslovanja, u skladu sa nadležnostima, ostaje da sprovedu institucije sa BiH nivoa.</p>
	<p>5. S obzirom da su, u ranijem periodu, konsultacije oko kreiranja IPARD Operativne strukture u BiH (IPARD Platna agencija i Upravljačko tijelo) realizovane uz učešće oba entitetska ministarstva, te Odjeljenja za poljoprivredu Brčko distrikta, Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH je bilo institucija koja je koordinisala ove aktivnosti. Nakon prekida projekata (IPA) Evropske unije 2013. godine, aktivnost po pitanju IPARD Operativne strukture nije ponovo pokretana, iako bi njezin dugoročni uticaj na konkurentnost i zapošljavanje bio pozitivan. S obzirom da Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske nije u mogućnosti da, bez učešća drugih uključenih institucija u BiH, implementira planiranu aktivnost, a znajući trenutnu situaciju u Bosni i Hercegovini vezanu za kreiranje IPARD Operativne strukture i na dužinu trajanja procesa kreiranja ove strukture koji, prema iskustvima drugih zemalja, traje duži niz godina, nije realno očekivati skorije pozitivne pomake u tom pravcu, te bi bilo dobro da se konkretna aktivnost isključi iz Programa ekonomskih reformi za naredne programske periode, sve dok se ti pozitivni pomaci ne dese.</p>

	4.3.2. Sektorski razvoj 4.3.2.3. Uslužne djelatnosti	Faza implementacije reforme (1-5)
	4) Uvođenje modela postepene deregulacije i liberalizacije cijena osiguranja od autoodgovornosti.	
Aktivnosti planirane za 2019.	1. izrada Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o društvima za osiguranje - manji obim izmjena u cilju međuentitetskog usaglašavanja sa najznačajnijim pitanjima (MFRS);	5
	2. pripremne aktivnosti na novom Zakonu o društvima za osiguranje - izrada cjelovitog zakona (MFRS);	1
	3. donošenje Smjernica za izradu tarife premija za osiguranje od autoodgovornosti (AZORS);	2

	4. aktivnosti na unapređenju finansijske pismenosti stanovništva o ulozi i značaju osiguranja od autoodgovornosti (AZORS);	4
	5. edukacija društava za osiguranje za primjenu Smjernica za izradu tarife premija za osiguranje od autoodgovornosti (AZORS);	3
	6. razvoj aktuarske funkcije sa naglaskom na ulogu aktuara u formiranju tarifa i premija osiguranja autoodgovornosti (AZORS i Udruženje aktuara RS);	1
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o društvima za osiguranje („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 58/19) usvojila je Narodna skupština RS na 5. redovnoj sjednici koja je održana 27.06.2019.g. Zakonom je predviđeno postepeno kapitalno jačanje društava za osiguranje, da bi društva mogla odgovoriti većim tržišnim rizicima i spremno dočekati predstojeću liberalizaciju cijena osiguranja od autoodgovornosti, koja je planirana u naredne četiri godini. Na osnovu izvršene analize kapitala u društvima, predloženo je postepeno povećanje iznosa osnivačkog kapitala, tj. prvo povećanje 2020, a drugo nakon 2022, pri čemu su iznosi u značajnoj mjeri usklađeni sa iznosima propisanim u Federaciji BiH i Evropskoj uniji.	
	2. Ministarstvo finansija RS trenutno je u postupku analize regulatornog okvira tržišta osiguranja i utvrđivanja pravaca daljeg unapređenja, te će u toku 2020. g, zajedno sa Agencijom za osiguranje RS i učesnicima na tržištu osiguranja, pristupiti izradi novog, cjelovitog teksta zakona o društvima za osiguranje, u koji će implementirati i odredbe regulative Evropske unije, uvažavajući stepen razvijenosti tržišta osiguranja RS.	
	3. Pripremljen je prednacrt prijedlog teksta Smjernica za izradu tarife premija za osiguranje od autoodgovornosti, koji u narednom periodu treba biti razmatran u okviru javne rasprave, to jest biće objavljen na internet stranici Agencije za osiguranje RS, kako bi društva za osiguranje mogla da iznesu svoje mišljenje i prijedloge, a usvajanje je planirano do kraja godine.	
	4. Agencija za osiguranje RS je pripremila novi, osvremenjen Informator o osiguranju od autoodgovornosti, koji će se štampati i distribuirati u septembru 2019. godine. Prethodno, Agencija je objavila cjelovit informator o uslugama osiguranja u cilju povećavanja javne svijesti o ulozi i značaju osiguranja imovine, te davanja savjeta potrošačima u osiguranju, dok je novi informator detaljnije obradio pitanja osiguranja od autoodgovornosti i novina u pogledu dolazeće liberalizacije.	
	5. Prije donošenja navedenih Smjernica, Agencija za osiguranje RS je pokrenula vanredne kontrole baza podataka o ugovorima o osiguranju i o štetnim događajima iz osnova ugovora o osiguranju od autoodgovornosti koje će se koristiti prilikom izrade tarifa premija obaveznog osiguranja od autoodgovornosti u uslovima slobodnog određivanja premije. Same kontrole su i edukativnog karaktera, ali Agencija za osiguranje RS po završetku kontrola planira i održavanje edukacije društava za osiguranje na temu značaja baza podataka za izradu sopstvenih tarifa premija. Podsjećamo da je Agencija za osiguranje RS, u cilju postepenog regulatornog pripremanja društava za osiguranje za njihovo poslovanje u režimu potpune liberalizacije tržišta, u 2018. g, donijela Odluku o izmjenama i dopunama Odluke o zajedničkoj tarifi premija i cjenovniku za osiguranje od odgovornosti za motorna vozila u Republici Srpskoj kojom je smanjena jedinstvena osnova, koja se koristi prilikom obračuna osnovne premije za sve vrste motornih vozila, za 10%, te je na taj način došlo do smanjenja premije obaveznog osiguranja od autoodgovornosti za sve vrste motornih vozila.	

	6. Nakon donošenja Smjernica za izradu tarife premija za osiguranje od autoodgovornosti, u planu je edukacija za aktuare.	
	4.3.3 Poslovno okruženje o smanjenje neformalne ekonomije 5. Reforma zdravstvenog sistema 5.1. Popis i analiza svih obaveza u zdravstvenom sektoru, sa posebnom pažnjom na zaostale obaveze	Faza implementacije reforme (1-5)
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Prikupljanje podataka od svih javnih zdravstvenih ustanova i Fonda zdravstvenog osiguranja o stanju obaveza na dan 31.08.2019	5
	2. Izdrada izvještaja o stanju obaveza u zdravstvenom sektoru	5
	3. Usvajanje izvještaja od strane Vlade Republike Srpske	5
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. Sve aktivnosti završene po pitanju ove mjere	
	2. Vlada Republike Srpske prihvatila Informaciju i Izvještaj o stanju obaveza javnih zdravstvenih ustanova i Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske na dan 31. decembra 2018. godine, Zaključkom broj 04/1-012-2-1237/19 od 25. aprila 2019. godine	
	4.3.3. Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije 5. Reforma zdravstvenog sistema 5.2. Definisanje jasne odgovornosti svih aktera zdravstvenog sistema	Faza implementacije reforme (1-5)
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Formiranje radne grupe za izradu dokumenta o odgovornostima aktera zdravstvenog sistema	5
	2. Izrada prijedloga dokumenta	4
	3. Usvajanje dokumenta na sjednici Vlade Republike Srpske	1
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. Radna grupa formirana i završila svoj rad	
	2. Finalna verzija dokumenta predata ministru na odobravanje	
	4.3.3. Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije 5. Reforma zdravstvenog sistema	Faza implementacije reforme (1-5)

	5.3. Definisanje i sprovođenje mjera kojima će se zaustaviti dalji rast neizmirenih obaveza u svakoj zdravstvenoj ustanovi	
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Izrada Akcionog plana za održivost zdravstvenog sistema Republike Srpske	5
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. Vlada Republike Srpske je na 14. sjednici održanoj 28. marta 2019. godine donijela Akcioni plan za održivost zdravstvenog sektora Republike Srpske, Zaključkom broj 04/1-012-2-823/19 od 28. marta 2019. godine	
	2. Akcioni plan sadrži 98 (devedesetosam) mjera i podijeljen je u 6 (šest) prioriteta, koji je planiran da se realizuje tokom perioda 2019-2021	
	3. Osnovni cilj Akcionog plana, osim zaustavljanja daljeg rasta neizmirenih obaveza u zdravstvenom sektoru u Republici Srpskoj, jeste uspostavljanje finansijski održivog zdravstvenog sistema, koji efikasnijim pružanjem zdravstvene zaštite poboljšava zdravlje stanovništva i omogućava bolju radnu produktivnost.	
	4.3.3. Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije 5. Reforma zdravstvenog sistema 5.4. Iznaći modele za izmirenje neizmirenih obaveza u zdravstvenom sistemu, čime će se stvoriti pretpostavke za završetak procesa uvođenja zdravstvenih ustanova i Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske u trezorski sistem poslovanja	Faza implementacije reforme (1-5)
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Utvrditi modele za izmirivanje obaveza u zdravstvu	0
	2. Prioritizirati obaveze zdravstvenih ustanova u odnosu na vrstu obaveza, ročnost i moguću dinamiku izmirivanja	0
	3. Pripremiti plan izmirenja obaveza	0
	4. Početi sa primjenom novih modela za izmirivanje zaostalih obaveza	0
	5. Uspostaviti mehanizme za osiguranje namjenskog korištenja sredstava koja budu uložena za izmirivanje pojedinih vrsta obaveza	0
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. Akcionim planom Vlade Republike Srpske za održivost zdravstvenog sektora Republike Srpske, cjelokupna ova aktivnost je stavljena u nadležnost i odgovornost Ministarstva finansija. Aktivnost br. 5 je zajednička odgovornost Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite i Ministarstva finansija.	
	2. Do danas, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite nije dobilo povratne informacije iz Ministarstva finansija o statusu realizacije ovih aktivnosti.	

	3.	
	4.3.3. Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije 5. Reforma zdravstvenog sistema 5.5. Uvođenje zdravstvenih ustanova i Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske u trezorski sistem	Faza implementacije reforme (1-5)
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Izraditi plan za sukcesivno uvođenje JZU-a u trezorski sistem poslovanja	5
	2. Pokrenuti postupke za edukaciju odabranih javnih zdravstvenih ustanova čiji je prelazak na trezorski sistem poslovanja predviđen od 1. januara 2020. godine	3
	3.	
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. Utvrđen je spisak od 19 (devetnaest) JZU-a koje bi od 1. januara 2020. godine trebale da pređu na trezorski sistem poslovanja	
	2. Radna grupa Vlade Republike Srpske koja je formirana za realizaciju aktivnosti je uspostavila komunikaciju sa svim odabranim ustanovama i lokalnim zajednicama te je za septembar 2019. godine planirano da se održi obuka u DZ Čelinac, koji je kao pilot ustanova uključena u trezorski sistem poslovanja od 1. januara 2018. godine	
	3. Svoje predstavnike u radnoj grupi ima i Ministarstvo finansija, koje prvenstveno pruža tehničku podršku kada su u pitanju određene specifičnosti koje se odnose na SUFI i SOFI sistem.	
	4.3.3. Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije 5. Reforma zdravstvenog sistema 5.6. Izvršiti normiranje mreže zdravstvenog sistema Republike Srpske	Faza implementacije reforme (1-5)
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Izrada Nacrta Zakona o zdravstvenoj zaštiti	3
	2. Izrada Nacrta Plana mreže zdravstvenih ustanova	3
	3.	
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. Izrađena radna verzija Plana mreže zdravstvenih ustanova koja nije obuhvatila sve zdravstvene ustanove koje su definisane u Zakonu o zdravstvenoj zaštiti npr. Ambulanta za liječenje, zdravstvenu njegu i rehabilitaciju, Dom zdravstvenu njegu, laboratorije, specijalističke centre i sl.	
	2. Nacrtom Zakona o zdravstvenoj zaštiti definisano koje su zdravstvene ustanove obuhvaćene Planom mreže zdravstvenih ustanova.	

3. Planom mreže definisana je vrsta, broj i raspored zdravstvenih ustanova u Republici Srpskoj te su u novom Zakonu o zdravstvenoj zaštiti definisani kriterijumi

	4.3.3. Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije	Faza implementacije reforme (1-5)
	6. Registar podsticaja u privredi	
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Mapiranje svih dostupnih podsticaja i njihovih izvora	5
	2. Priprema i finalizacija softverskog rješenja za registar i njegovo testiranje (dio u 2019, a dio u 2020)	3
	3. Izrada, usaglašavanje i usvajanje pravnog okvira za izradu registra podsticaja	5
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	Mapirani su svi dostupni podsticaji u privredi; Formirana je radna grupa za izradu pravnog okvira te je usvojena Uredba o registru podsticaja (u Zakonu o podsticajima uređen i pravni osnov za njegovo donošenje) sa svim pratećim obrascima kao osnovom za izradu softvera – pravni okvir je finalizovan. S obzirom da softversko rješenje zahtijeva veća finansijska sredstva, upućena je inicijativa prema donatorima za njegovo finansiranje i dobijen pozitivan odgovor od strane jednog od ino donatora. Čeka se aktivnost donatora na dodjeli sredstava i izboru implementatora izrade softverskog rješenja.	

	Naziv i broj reformske mjere	Faza implementacije reforme (1-5)
	Izraditi Registar zaposlenih kod korisnika budžetskih sredstava i usvojiti Operativni plan za smanjenje ukupne potrošnje	
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Doneseno Uputstvo o vođenju Registra zaposlenih kod korisnika budžetskih sredstava	2
	2. Uspostavljen Registar zaposlenih kod korisnika budžetskih sredstava	1
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. Donošenjem Zakona o registru zaposlenih kod korisnika budžetskih sredstava Republike Srpske 2017. godine stvorene su pretpostavke za realizaciju predviđene reformske mjere. U skladu sa Programom ekonomskih reformi za period 2019-2021. godine finansiranje predmetne mjere planirano je iz sredstava Svjetske banke te istovremeno donošenjem Zakona na nivou Federacije BiH. S tim u vezi, u svrhu realizacije naprijed navedenih aktivnosti, a nakon što Svjetska banka obezbijedi sredstva za finansiranje istih te nakon što na nivou Federacije BiH bude donesen predmetni zakon stvoriće se pretpostavke za dalji tok implementacije navedene mjere.	
	2. Nakon donošenja Uputstva o vođenju registra zaposlenih kod korisnika budžetskih sredstava i obezbjeđenja materijalnih i tehničkih pretpostavki otpočinje aktivnosti vezane za uspostavu Registra zaposlenih kod korisnika budžetskih sredstava.	

	Naziv i broj reformske mjere 8. Smanjiti učešće izdataka za javnu potrošnju kroz izmjenu organizacije javne uprave, te povećanje efikasnosti njenog rada	Faza implementacije reforme (1-5)
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Donesen Zakon o državnim službenicima	2
	2. Određeni kriterijumi kvalifikovanosti i izrađeni testovi kompetentnosti za svako radno mjesto pri zapošljavanju državnih službenika i namještenika	1
	3. Sprovedena analiza svakog pojedinačnog radnog mjesta zaposlenih u republičkim organima uprave	1
	4. Donesen Zakon o platama zaposlenih u organima uprave Republike Srpske	1
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. U vezi realizacije navedene mjere poduzeti su početni koraci. Ministarstvo uprave i lokalne samouprave je u saradnji sa SIGMA čiji principi se zasnivaju na uspostavi državne službe čiji je djelokrug i pravni okvir jasno definisan i primjenjuje se u praksi, zasnovan na profesionalizmu, zapošljavanju, obučavanju i ocjeni rada, korektnom i transparentnom platnom sistemu, kao i promociji integriteta i prevencije korupcije, organizovalo dvodnevnu radionicu koja se održala 14. i 15. maja 2019. Godine i to na temu razmatranja radnog materijala Zakona o državnim službenicima. Donošenje Zakona o državnim službenicima predviđeno je u IV kvartalu.	
	2. Predmetna aktivnost biće realizovana nakon što se donese Zakon o državnim službenicima.	
	3. Predmetna aktivnost biće realizovana nakon što se donese Zakon o državnim službenicima.	
	4. Predmetna aktivnost biće realizovana nakon što se donese Zakon o državnim službenicima.	
	4.3.3. Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije 8. Smanjenje učešća izdataka za javnu potrošnju kroz izmjenu organizacije javne uprave, te povećanje efikasnosti njenog rada	Faza implementacije reforme (1-5)
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Donesen Zakon o državnim službenicima	2
	2. Određeni kriterijumi kvalifikovanosti i izrađeni testovi kompetentnosti za svako radno mjesto pri zapošljavanju državnih službenika i namještenika	1
	3. Sprovedena analiza svakog pojedinačnog radnog mjesta zaposlenih u republičkim organima uprave	1
	4. Donesen Zakon o platama zaposlenih u organima uprave Republike Srpske	3
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku	1. U vezi realizacije navedene mjere poduzeti su početni koraci. Ministarstvo uprave i lokalne samouprave je u saradnji sa SIGMA čiji principi se zasnivaju na uspostavi državne službe čiji je djelokrug i pravni okvir jasno definisan i primjenjuje se u praksi, zasnovan na profesionalizmu, zapošljavanju, obučavanju i ocjeni rada, korektnom i transparentnom platnom sistemu, kao i promociji integriteta i	

implementacije	prevencije korupcije, organizovalo dvodnevnu radionicu koja se održala 14. i 15. maja 2019. Godine i to na temu razmatranja radnog materijala Zakona o državnim službenicima. Donošenje Zakona o državnim službenicima predviđeno je u IV kvartalu.	
	2. Predmetna aktivnost biće realizovana nakon što se donese Zakon o državnim službenicima.	
	3. Predmetna aktivnost biće realizovana nakon što se donese Zakon o državnim službenicima.	
	4. Predmetna aktivnost biće realizovana nakon što se donese Zakon o državnim službenicima.	
	4.3.3. Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije 8. Smanjenje učešća izdataka za javnu potrošnju kroz izmjenu organizacije javne uprave, te povećanje efikasnosti njenog rada 8.5. Izraditi Registar zaposlenih kod korisnika budžetskih sredstava i usvojiti Operativni plan za smanjenje ukupne potrošnje	Faza implementacije reforme (1-5)
Aktivnosti planirane za 2019.	3. Doneseno Uputstvo o vođenju Registra zaposlenih kod korisnika budžetskih sredstava	2
	4. Uspostavljen Registar zaposlenih kod korisnika budžetskih sredstava	1
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	3. Donošenjem Zakona o registru zaposlenih kod korisnika budžetskih sredstava Republike Srpske 2017. godine stvorene su pretpostavke za realizaciju predviđene reformske mjere. U skladu sa Programom ekonomskih reformi za period 2019-2021. godine finansiranje predmetne mjere planirano je iz sredstava Svjetske banke te istovremeno donošenjem Zakona na nivou Federacije BiH. S tim u vezi, u svrhu realizacije naprijed navedenih aktivnosti, a nakon što Svjetska banka obezbijedi sredstva za finansiranje istih te nakon što na nivou Federacije BiH bude donesen predmetni zakon stvoriće se pretpostavke za dalji tok implementacije navedene mjere.	
	4. Nakon donošenja Uputstva o vođenju registra zaposlenih kod korisnika budžetskih sredstava i obezbjeđenja materijalnih i tehničkih pretpostavki otpočinje aktivnosti vezane za uspostavu Registra zaposlenih kod korisnika budžetskih sredstava.	
	4.3.3. Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije Reformska mjera 9: Razvoj pravnog i planskog okvira u sektoru slobodnog kretanja robe, u oblasti Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije	Faza implementacije reforme (1-5)
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Ažuriranje Liste važećih propisa Republike Srpske koji definišu tehničke i druge zahtjeve za proizvode i usluge (kontinuirano)	5
	2. Usvajanje prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama zakona o tehničkim propisima Republike Srpske (4. kvartal)	1

	3. Usvajanje „Strategije infrastrukture kvaliteta proizvoda i usluga Republike Srpske za period 2019–2023“ i prateći „Akcionog plana realizacije strategije i preuzimanja u pravni sistem RS propisa EU iz oblasti slobodnog kretanja roba“ (4. kvartal)	5
	4. Analiza propisa Republike Srpske koji mogu imati uticaj ili prepreke slobodnom kretanju roba i usvajanje „Akcionog plana ispunjavanje obaveza iz čl. 34–36 Ugovora o funkcionisanju EU u Republici Srpskoj za period 2020–2023“ (4. kvartal)	3
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. Ministarstvo za evropske integracije i međunarodnu saradnju redovno prati i ažurira bazu važećeg pravnog okvira Republike Srpske u oblasti Poglavlja 1.Slobodno kretanje robe (na mjesečnom nivou), a ažurirana Lista važećih važećih propisa Republike Srpske koji definišu tehničke i druge zahtjeve za proizvode i usluge i propisi su javno dostupni na sajtu ministarstva (http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/meoi/vazecipropisi/Pages/default.aspx). U bazi propisa, zaključno sa 31. juli 2019. godina, nalazi se evidentirano ukupno 1181 važeći propis i svi su javno dostupni na sajtu Republičkog zavoda za standardizaciju i metrologiju (http://rzsm.org/tehprop). Takođe, u cilju olakšane primjene važećih tehničkih propisa u praksi, na sajtu zavoda javno je dostupna i ažurirana „Lista JUS standarda sa obaveznom primjenom koji više nisu obavezni za primjenu u Republici Srpskoj“ i „Lista JUS standarda sa obaveznom primjenom za koje su doneseni odgovarajući BAS standardi“.	
	2. Ministarstvo privrede i preduzetništva je, u skladu sa Zaključkom Vlade Republike Srpske broj: 04/1-012-2-49/17 od 12. januara 2017. godine, pripremlilo početnu verziju Zakona o izmjenama i dopunama zakona o tehničkim propisima Republike Srpske i dopisom broj 18.03-020-2796719 od 8. avgusta 2019. godine zatražilo od nadležnih institucija imenovanje članova radne grupe za izradu izmjena i dopuna ovog zakona. Prema Programu rada Narodne skupštine Republike Srpske za 2019. godine usvajanje ovog zakona planirano je za 4. kvartal 2019. godine.	
	3. Strategija infrastrukture kvaliteta proizvoda i usluga Republike Srpske za period 2019–2023, sa pratećim Akcionim planom, usvojena je na sedmoj redovnoj sjednici NSRS održanoj 31. oktobra 2019. Odluka o usvajanju Strategije infrastrukture kvaliteta proizvoda i usluga Republike Srpske za period 2019–2023, objavljena je u „Službenom glasniku Republike Srpske“, broj 95/19.	
	4. Uslov za realizaciju navedene aktivnosti je realizacija aktivnosti utvrđene „Strategijom infrastrukture kvaliteta proizvoda i usluga Republike Srpske za period 2019 - 2023. godine“, koja je usvojena 31. 10.2019. godine (strategija definiše okvir i obaveze za ovu aktivnost). U toku je analiza preko 1800 važećih propisa Republike Srpske sa stanovišta utvrđivanja mogućih odredbi koje bi mogle imati uticaj ili prepreku slobodnom kretanju roba i sa stanovišta zahtjeva člana 34–36 Ugovora o funkcionisanju EU.	
	4.3.3. Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije Reformska mjera 10: Unapređivanje sektora slobodnog pružanja usluga, u oblasti poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije	Faza implementacije reforme (1-5)
Aktivnosti planirane za 2019.	Utvrđivanje Liste pravnih propisa koji uređuju oblast usluga u Republici Srpskoj (3. kvartal)	2

	2. Ažuriranje informacija koje sadrži elektronska jedinstvena kontakt tačka u dijelu koji se odnosi na slobodno pružanje usluga (4. kvartal)	1
	3. Analiza pravnih propisa koji u Republici Srpskoj uređuju sektor usluga i predlaganje mjera za usaglašavanje za zahtjevima iz Zakona o uslugama (kontinuirano),	0
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. Utvrđivanje Liste pravnih propisa koji uređuju oblast usluga u Republici Srpskoj je u toku. Da bi se nastavila ova aktivnost potrebno je izraditi novo/izmjenu Rješenja o imenovanju članova koordinacionog tijela za slobodno pružanje usluga u Republici Srpskoj, jer je novim Zakonom o republičkoj upravi (Sl.gl.RS broj 119/18), došlo je do reorganizacije organa uprave, a time i članova ovog tijela.	
	2. Uredbom o evidenciji, analizi, ispitivanju i procjeni procedura i formalnosti za poslovanje u Republici Srpskoj (Sl.gl. RS, broj 84/18), stavljena je u funkciju Elektronska jedinstvena kontakt tačka za poslovanje u RS (https://pscsrcpska.vladars.net/sr), kao internet portal koji obuhvata postupke, administrativne procedure i formalnosti za pokretanje i obavljanje privrednih djelatnosti, uključujući pružanje usluga. Dio portala koji se odnosi na usluge još uvijek nije operativan, a uslov za navedeno je izrada Liste pravnih propisa koji uređuju oblast usluga u Republici Srpskoj. Pored navedenog, prema pomenutoj Uredbi, Ministarstvo za ekonomske odnose i regionalnu saradnju vodilo je bazu podataka – Kontakt tačku. Uslijed reorganizacije organa uprave, ovi poslovi prelaze u nadležnost Ministarstva privrede i preduzetništva, koje administrira bazom podataka. Unapređenje sektora slobodnog pružanja usluga ostalo je u nadležnosti Ministarstva za evropske integracije i međunarodnu saradnju, te je u narednom periodu potrebno pronaći rješenje za pristup i upravljanje tim dijelom baze podataka.	
	3. Uslov za analizu pravnih propisa koji u Republici Srpskoj uređuju sektor usluga je realizovana aktivnost pod br. 1 - Utvrđivanje Liste pravnih propisa koji uređuju oblast usluga u Republici Srpskoj	

	4.3.4. Istraživanje, razvoj i inovacije i digitalna ekonomija 12) Uspostavljanje efikasnijeg sistema upravljanja, naučnoistraživačkim i inovacionim potencijalom u Republici Srpskoj	Faza implementacije reforme (1-5)
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Zakon o Fondu za nauku i inovativnost Republike Srpske	1
	2. Podsticanje saradnje naučnoistraživačke i inovatorske zajednice sa privredom kroz finansiranje pilot projekata koji će naći direktnu primjenu u privredi te pomoći unapređenju poslovanja	2
	3. Uspostavljanje elektronskog servisa za povezivanje mladog naučno istraživačkog kadra, obrazovnih institucija i privrede	0
	4. Uspostavljanje regionalne saradnje s ciljem internacionalizacije nauke i inovativnosti kroz politiku stipendiranja mladog naučno istraživačkog kadra	1
	5. Uspostavljanje efikasnog sistema u oblasti scijentometrije i bibliometrije kroz formiranje tima konsultanata iz te	2

	oblasti	
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. Uspostavljena saradnja sa Fondom za nauku Republike Srbije čija iskustva ćemo koristiti u pripremi nacrtu Zakona o Fondu za nauku i inovativnost Republike Srpske. Nacrt Zakona o Fondu za nauku i inovativnost Republike Srpske uputiće se u proceduru u toku 2020. godine.	
	2. Osmišljen pilot program „Sinergija“ koji će biti podržan odlukom Vlade Republike Srpske s ciljem sufinansiranja pet projekata za čiju realizaciju se moraju prijaviti konzorcijumi sastavljeni od naučnoistraživačkih timova/organizacija i privrednih društava. Cilj pilot programa „Sinergija“ jeste uspostavljanje modela aktivne saradnje naučnika i privrednika na rješavanju konkretnih problema/izazova s kojima se suočavaju privrednici, kako bi naučnici dokazali da privreda može imati opipljive koristi od ovakve saradnje. Pored toga, naučnici će objavljivanjem rezultata projekata u međunarodnim naučnim publikacijama postajati vidljiviji i prepoznati kao kredibilni partneri. U doglednoj budućnosti, naučni timovi sa najboljim rezultatima moći će da konkurišu za dobijanje statusa centara naučne izvrsnosti.	
	4. Već je uspostavljena saradnja Fonda „Dr Milan Jelić“ sa Fondom „Dositeja“ iz Republike Srbije. Pored toga, u saradnji sa Ministarstvom prosvjete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije organizujemo već 13 godina Takmičenje za najbolju tehnološku inovaciju u Republici Srpskoj.	
	5. Nakon analize Naučni učinak Republike Srpske i mjesto, uloga i značaj scijentometrije u njegovom poboljšanju iz 2015. godine, Ministarstvo je zatražilo dodatnu analizu za prethodni period kako bismo utvrdili status naših naučnika u međunarodnom kontekstu. Od 2018. godine naš tim eksperata redovno analizira scijentometrijske/bibliometrijske pokazatelje naših istraživača prema pojedinačnim zahtjevima.	

	4.3.4. Istraživanje, razvoj i inovacije i digitalna ekonomija 13. 1. Razvoj digitalnog društva	Faza implementacije reforme (1-5)
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Uspostavljanje SA – sertifikacionog tijela koje će izdavati kvalifikovane elektronske sertifikate	4
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. Tehnička implementacija samog sertifikacionog tijela je završena 06.06.2019. godine čime je u tehničkom smislu sertifikaciono tijelo postalo operativno. U toku je priprema internih akata i procedura koje je neophodno donijeti kako bi sertifikaciono tijelo i formalno- pravno moglo početi sa izdavanjem sertifikata. Uspostavljanje SA – sertifikacionog tijela koje će izdavati kvalifikovane elektronske sertifikate je u završnoj fazi, a finalizacija aktivnosti očekuje se u prvom kvartalu 2020. godine. Agencija za posredničke, informatičke i finansijske usluge - APIF će obavljati funkciju registracionog tijela odnosno poslove zaprimanja zahtjeva i uručnja samih sertifikata.	

	4.3.4. Istraživanje, razvoj i inovacije i digitalna ekonomija 13.2. „Razvoj digitalnog društva –on-line registracija“	Faza implementacije reforme (1-5)
Aktivnosti planirane za 2019.	1.Izvršiti izmjene postojeće legislative	5
	2.Uspostavljanje sertifikacionog tijela koje će izdavati kvalifikovane elektronske potpise	4

	3. Nabavka, izrada i osposobljavanje hadrverskih i softverskih pretpostavki za onlajn registraciju	3
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	<p>Usvojen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o registraciji poslovnih subjekata („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 84/19); Usvojen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zanatsko-preduzetničkoj djelatnosti („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 84/19); Usvojen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o privrednim društvima („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 82/19).</p> <p>Početkom 2019. godine Vlada Republike Srpske je osnovala Nacionalni centar za upravljanje digitalnim identitetima kao organizacionu jedinicu Ministarstva za naučnotehnoški razvoj, visoko obrazovanje i informaciono društvo. Tehnička implementacija certifikacionog tijela je završena u julu 2019. godine, čime je u tehničkom smislu certifikaciono tijelo postalo operativno. U toku je priprema internih akata i procedura koje je neophodno donijeti, kako bi certifikaciono tijelo i formalno-pravno moglo početi sa izdavanjem certifikata.</p> <p>Sredstva za nabavku softverskog i hadrverskog rješenja su osigurana iz donatorskih sredstava Vlade Velike Britanije, a implementator je Svjetska banka. U toku je javni poziv za izbor najpovoljnijeg izvođača.</p>	

	4.3.5. Reforme u oblasti trgovine 14.Uređenje oblasti posredovanja u prometu nekretnina	Faza implementacije reforme (1-5)
Aktivnosti planirane za 2019.	Izrada i usvajanje Zakona o posredovanju u prometu nekretninama	4
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	<p>U Programu ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2019-2021. godina, u okviru reformi vezanih za trgovinu, ispred Ministarstva trgovine i turizma, identifikovana je aktivnost "Uređenje oblasti posredovanja u prometu nekretnina", u okviru koje je za 2019. godinu planirana izrada i usvajanje Zakona o posredovanju u prometu nekretnina. Cilj navedenog zakonskog propisa je da se jača konkurentnost privrednih subjekata u sektoru usluga, suzbija siva ekonomija uz stvaranje uslova za razvoj tržišta nepokretnosti u Republici Srpskoj, a što je u skladu sa postavljenim ciljevima u oblasti uređenja unutrašnjeg tržišta, zaštite fer konkurencije i zaštite potrošača.</p> <p>Nacrt Zakona je upućen u proceduru usvajanja u NSRS, a do sada su na temu ovog zakona održane tri stručne rasprave u saradnji sa Svjetskom bankom i regionalnim Privrednim komorama grada Banja Luka, Bijeljine i Trebinja (Banja Luka-06.08., Bijeljina - 07.08. i Trebinje - 09.08. 2019.godine).</p>	

	4.3.6. Obrazovanje i vještine Unapređivanje povezanosti obrazovanja i tržišta rada (ref. mjera 15.)	Faza implementacije reforme (1-5)
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	<p>1. Kreirana je upisna politika za 2019/20. akademsku godinu, na osnovu saradnje sa svim relevantnim institucijama u Republici Srpskoj, u skladu sa strateškim pravcima razvoja visokog obrazovanja, na osnovu zvaničnih podataka o iskazanim potrebama poslodavaca za zapošljavanjem kadrova visoke stručne spreme uz konsultacije sa visokoškolskim ustanovama, predstavnicima studenata, Savjetom za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta i Privrednom komorom Republike Srpske.</p> <p>Vlada Republike Srpske usvojila je 17.07.2019. godine Informaciju o stanju u visokom obrazovanju, i donijela odgovarajući Zaključak kojim se između ostalog insistira na ubrzanju inovaciji postojećih studijskih programa, unapređenju kontrole kvaliteta u visokom obrazovanju,</p>	

	<p>otvaranju naučnoistraživačke djelatnosti za građane, jačanju saradnje visokoškolskih ustanova i privrede, i drugo.</p> <p>Takođe, u toku su sveobuhvatne aktivnosti na izradi novih zakonskih i podzakonskih propisa u oblasti visokog obrazovanja koji za cilj imaju stvaranje svih pretpostavki za ubrzani razvoj sistema visokog obrazovanja u Republici Srpskoj, time i za efikasnu implementaciju ove mjere.</p> <p>Obzirom da je ovom mjerom predviđeno da će ista biti realizovana putem inoviranja studijskih programa tako da budu orijentisani prema praktičnom i istraživačkom dijelu studija, te kroz saradnju visokoškolskih ustanova i privrede, čime će se povećati učešće strukovnih studijskih programa na 7% u periodu do pet godina, konstatovano je da se u ovom slučaju radi o prvoj fazi njene implementacije.</p>
--	---

	4.3.6. Obrazovanje i vještine	Faza implementacije reforme (1-5)
	15. Unapređivanje povezanosti obrazovanja i tržišta rada	
Aktivnosti planirane za 2019.	1. I kvartal: Razviti 20 standarda zanimanja;	2
	2. III kvartal: Izraditi fleksibilne programske sadržaje do 20% sadržaja da kreiraju nastavnici, učenici i škola u saradnji sa lokalnom zajednicom	4
	3. IV kvartal: U saradnji sa nadležnim institucijama izraditi Akcioni plan o izradi revidiranih modularnih nastavnih planova i programa, u skladu sa potrebama tržišta rada i pristupiti njegovoj izradi	1
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. Ministarstvo prosvjete i kulture je imenovalo stručne timove koji su započeli aktivnosti na reviziji nastavnih planova i programa za sve struke i zanimanja, kao i na izradi standarda zanimanja, sa rokom do 01. novembra. Uredba o standardima zanimanja donesena je na 52. sjednici Vlade Republike Srpske koja je održana 26.12.2019. godine. Imajući u vidu da navedena aktivnost podrazumijeva niz mjera koje je potrebno realizovati s ciljem poboljšanja praktične nastave, Ministarstvo je u saradnji sa Privrednom komorom Republike Srpske, Unijom udruženja poslodavaca Republike Srpske i Zanatsko-preduzetničkom komorom Republike Srpske potpisalo sporazume o saradnji na projektu unapređenja praktične nastave kod poslodavca, s ciljem veće povezanosti s tržištem rada, a kako bi se veći broj učenika uključio u navedeni projekat. S tim u vezi je do sada 14 privrednika potpisalo ugovore o izvođenju nastave sa 10 škola. Navedenim sporazumima, po prvi put je na ovaj način, predviđena je plaćena učenika praksa, kao i mogućnost zapošljavanja učenika u preduzećima u kojima su obavljali praksu.	
	2. Navedena aktivnost je u primjeni u srednjim stručnim školama, sa mogućnošću izmjene nastavnih programa do 30% u skladu sa potrebama tržišta rada. Izmjene do 20% se odnose na opšte obrazovanje, te imajući u vidu da su reformski postupci u toku, pratiće se smjernice stručnih timova.	
	3. Nakon dostavljanja izvještaja stručnog tima pristupiće se realizaciji navedene aktivnosti. Na zahtjev tržišta rada Ministarstvo prosvjete i kulture je od školske 2019-2020. godine uvelo novo zanimanje četvrtog stepena složenosti, u struci Ekonomija pravo i trgovina, poslovno-informatički tehničar, a s ciljem primjene savremenih informacionih tehnologija u oblasti ekonomije.	

	4.3.8. Socijalna zaštita 17. Poboľšati ciljanje socijalnih davanja	Faza implementacije reforme (1-5)
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Mapiranje svih socijalnih davanja u Republici Srpskoj, koji se dodjeljuju na svim nivoima vlasti	2
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. Formirana radna grupa iz razliĉitih ministarstava koji se bave navedenom tematikom, održano tri sastanka radi dogovora o planu rada i aktivnostima u narednom periodu a za potrebe mapiranja socijalnih davanja u republici Srpskoj.	
	4.3.8. Socijalna zaštita 17. 2. Poboľšati ciljanje socijalnih davanja – bolje ciljanje socijalne zaštite	Faza implementacije reforme (1-5)
Aktivnosti planirane za 2019.	1. Zakon o izmjenama i dopunama zakona o socijalnoj zaštiti	5
	2. Zakon o izmjenama i dopunama zakona o dječjoj zaštiti	4
	3. Strategija za unapređenje društvenog položaja starijih lica u Republici Srpskoj za period 2019-2027.	5
Opis implementacije i objašnjenje ako se radi o parcijalnoj implementaciji ili izostanku implementacije	1. Usvojen Zakon o izmjenama i dopunama zakona o socijalnoj zaštiti	
	2. Usvojen Zakon o izmjenama i dopunama zakona o dječjoj zaštiti	
	3. Usvojena Strategija za unapređenje društvenog položaja starijih lica u Republici Srpskoj za period 2019-2027.	

Prilog 2

Ne postoje vanjski doprinosi za ERP BiH 2020-2022 zbog kašnjenja u podnošenju inputa za strukturne reforme. Javne konsultacije su planiranje nakon usvajanja dokumenta ERP BiH 2020-2022.

